alike are subject to death and annihila- tion. A [illegible] desolate [illegible] of Fatehpur [illegible] stands [illegible] silently and read [illegible] integr[illegible] [illegible] full [illegible].

As [illegible] on the [illegible] have [illegible] arrangement [illegible] Garden [illegible] we reach [illegible] purple shades of [illegible] we [illegible] glancing at the [illegible] the [illegible] of [illegible] of dead [illegible] leaves [illegible] after one [illegible] almost [illegible] the nature of [illegible] Contentment [illegible] been [illegible] but [illegible] of [illegible] thought [illegible] makes all beauties visible. I must [illegible] Wordsworth's line: "The poetry of the earth is never dead." I [illegible] look to the distant day [illegible] Thought it is [illegible] that [illegible] the name and the beauty [illegible] on us. But for the [illegible] the place of the [illegible] that [illegible] of [illegible] [illegible] really [illegible] [illegible] our journey" and [illegible] Bakery, with all [illegible] behind us [illegible] controlled [illegible] that [illegible] the [illegible] honeycomb [illegible] Bynature [illegible] the [illegible] the honeycomb [illegible] heavy. The [illegible] [illegible] of [illegible]

Macadamy [illegible] [illegible] [illegible] have [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] could enjoy [illegible] of [illegible] gardens and its [illegible] and the University [illegible] are also precious.

The language [illegible] [illegible] Canara [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Bangalore [illegible] representation [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] the [illegible] [illegible] the [illegible] places [illegible] the Ministers [illegible] and the [illegible] we started [illegible] our [illegible] [illegible] [illegible] every [illegible] [illegible] next day [illegible] the [illegible] Capital of [illegible] [illegible] have [illegible] Art [illegible] both [illegible]

বিদ্যাসাগর

কলেজ

সম্পাদিকা : জ্যোতি রাণী সিংহ

The Sibsagar Girls'

শিৱসাগৰ ছোৱালী কলেজ আলোচনী

॥ ১৯৭৩-৭৪ চন ॥

॥ ভাৰপ্ৰাপ্ত অধ্যাপকদ্বয় ॥
শ্ৰীসমৰপতি সান্যাল
মিচ. মনোৱাৰা বেগম

॥ সম্পাদিকা ॥
শ্ৰীজ্যোতিৰাণী সিংহা

শিৱসাগৰ
ছোৱালী কলেজ আলোচনী

অসমীয়া বিভাগ

ঃ কোনে কি লিখিলে ঃ

সম্পাদকীয় ॥ ক ॥

॥ প্ৰবন্ধ ॥

অম্বিকাগিৰী ৰায়চৌধুৰীৰ লিখনিত স্বদেশপ্ৰেম ঃ শ্ৰীজ্যোতিময়ী বুঢ়াগোহাঁই ॥ ১ ॥ জনসংখ্যা বৃদ্ধি—ৰাষ্ট্ৰীয় সমস্যা ঃ ৰহিমা খাতুন ॥ ৫ ॥ অসমীয়া সমাজলৈ শঙ্কৰদেৱৰ অৱদান ঃ অমিয়া বৰগোহাঁই ॥ ১৫ ॥ "দক্ষিণ ভাৰতত দুদিনমান" ঃ কল্যাণী ভট্টাচাৰ্য্য ॥ ১৮ ॥

॥ কবিতা ॥

দৰিদ্ৰ কৃষক ঃ অধ্যাপক দ্ৰোণ কলিতা ॥ ২৬ ॥ সোঁৱৰণীবোৰ ঃ কৰবী হাজৰিকা ॥ ২৭ ॥ অনুভূতি ঃ ৰেণু গগৈ ॥ ২৮ ॥ আত্মা ঃ শ্ৰীউপমা বেজবৰুৱা ॥ স্কেছ প্ৰকৃতি ঃ প্ৰতিভা দেউৰী ॥ ২৯ ॥ শ্লাইদ ঃ মিচ্ অঞ্জু গগৈ ॥ ৩০ ॥ টুকুৰা ছবি ঃ সুখপ্ৰিয়া দিহিঙ্গীয়া ॥ দূৰ দিগন্ত প্ৰয়াসী ঃ অনিমা চেতিয়া ॥ ৩১ ॥ স্কেছ্, পৃথিবীৰ ঃ বিণু গগৈ ॥ যুগৰ বতৰা ঃ ৰাবিয়া খাতুন ॥ ৩২ ॥ মোৰ দেশ ঃ বাণু বৰা ॥ অগ্নিশিখা ঃ থানেশ্বৰী বৰুৱা ॥ ৩৩ ॥

॥ গল্প ॥

মন মন্দিৰ ঃ কুমাৰী মন্দাকিনী গগৈ ॥ ৩৪ ॥ ভাগ্যৰ পৰিহাস ঃ ভাৰতী গগৈ ॥ ৩৯ ॥ সপোন যেতিয়া ভাগে ঃ কুমাৰী মিনতি চলিহা ॥ ৪২ ॥ অভগ্ন শিলা ঃ শ্ৰীহিৰণ প্ৰভা কাকতি ॥ ৪৬ ॥ তমসা আঁতৰি গ'লে ঃ কুমাৰী মামনি দাস ॥ ৪৯ ॥ বসন্ত তুমি ক্ৰন্দসীত ঃ অনিমা বৰকাকতি ॥ ৫৬ ॥ "চাকনৈয়া" ঃ শ্ৰীসঞ্চিতা চলিহা ॥ ৫৯ ॥ বিভাগীয় সম্পাদিকাৰ প্ৰতিবেদন ॥ ৬৪ ॥

সম্পাদকীয়

সাংস্কৃতিক বিপ্লৱৰ সূচনা

সংস্কৃতি জাতীয় অস্তিত্বৰ ধ্বজাবাহক। জাতীয়ত্ব ৰক্ষা পৰে সংস্কৃতিৰ মাধ্যমেৰে।

অসমৰ সংস্কৃতিৰ ক্ষেত্ৰৰ মন কৰিলে এটা কথা স্পষ্ট হৈ পৰে যে পুৰণি ঐতিহ্যপূৰ্ণ সংস্কৃতিৰ লীলাভূমি অসমৰ সংস্কৃতি বৰ্ত্তমান এক পতনমুখী অৱস্থাত উপনীত হৈছে। পাশ্চাত্য সংস্কৃতিৰ প্ৰভাৱ, শিল্পমুখী অৰ্থাৎ নগৰমুখী সমাজৰ স্থায়িত্ব, অসমীয়া জাতিৰ ধ্যান-ধাৰণাৰ অভাৱ, জাতীয় চেতনাহীনতা আদি ভালেমান কাৰণত অসমীয়া সংস্কৃতিৰ অৱস্থা মাজসাগৰত বাধাহীন দিক্‌ভ্ৰান্ত নাৱৰ অৱস্থাৰ দৰে হৈছে।

পশ্চিমত হিপ্পীবাদৰ অভ্যুদয় আৰু আমাৰ দেশত তাৰ অসীম প্ৰভাৱৰ কথা সৰ্ব্বজনবিদিত। এসময়ত পশ্চিমত 'Flower boy'ৰ প্ৰকোপ বাঢ়িছিল। ফুলৰ উপহাৰ দি সকলোকে আপোন কৰি ল'ব খোজাৰ যি মহান আদৰ্শৰ দ্বাৰা তেওঁলোক অনুপ্ৰাণিত হৈছিল সেই গভীৰ আদৰ্শৰ প্ৰেৰণা আমাৰ ডেকাসমাজে ল'ব নেজানিলে। মাথোন সাজসজ্জাকহে অনুকৰণ কৰিলে। আনৰ ভাল আদৰ্শলৈ আওকাণ কৰি পোনতে বাহ্যিকতাৰ প্ৰতিহে আকৰ্ষিত হ'ল। নিজৰ সকলোকে হীন বুলি ভাবি আনক অনুকৰণ কৰিলৈ যোৱাৰ মূলতে যে জাতীয় চেতনাৰ অভাৱ, এই কথা স্পষ্ট হৈ পৰে। সস্তীয়া, নিম্নৰুচিসম্পন্ন ছবিয়ে আমাৰ সমাজখনক বিকলাঙ্গ কৰি তুলিছে। এতিয়া কথা হ'ল— জ্বৰ হ'লে জ্বৰৰ উৎস বিচাৰিব লাগিব আৰু সেইমতে চিকিৎসা কৰিলেহে আৰোগ্য লাভ কৰিব। কিন্তু তাকে নকৰি মূৰত পানী ঢালি

জ্বৰ ভাল কৰিব নোৱাৰি। এতেকে আমাৰ বিকাৰগ্ৰস্ত সমাজখনক চেতনাবোধ জগাবলৈ ইয়াৰ আঁত বিচাৰিব লাগিব। শিক্ষালয়বিলাকত সাংগঠনিক নীতিশিক্ষাৰ প্ৰৱৰ্ত্তন কৰিব লাগিব। সকুতেই সামাজিক চেতনাবোধ জগাই তুলিব লাগিব। বুদ্ধিজীৱিসকলৰ মাজত অপৰাধমূলক কাৰ্য্য-কলাপ নাইকিয়া হ'ব লাগিব। শিক্ষক সমাজক আদৰ্শবান হ'বলৈ অনুপ্ৰাণিত কৰিব লাগিব। জোৰকৈ জাপি দিয়াৰ পৰিবৰ্ত্তে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলে যাতে নিজেই সজাগ-সচেতন হ'ব পাৰে তাৰ বাবে পৰিবেশ সৃষ্টি কৰিব লাগিব। ভালকৈ চালিজাৰি চালে আমি দেখা পাম যে উপৰোক্ত বিষয়সমূহৰ প্ৰতি পথ দেখুৱাওঁতা তথাকথিত বুদ্ধিজীৱিসকল উদাসীন। তেওঁলোকে কেৱল ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ ওপৰতেই দোষৰ বোজা জাপি দি ক্ষান্ত থাকে। এইবিলাকৰ শুধৰণী হলেহে আমাৰ সমাজৰ পৰিবৰ্ত্তন হব আৰু অসমীয়া সংস্কৃতিও ৰক্ষা পৰিব। সভ্যতা আৰু সংস্কৃতি হৈছে এটা বোৱঁতী সুঁতি। যিফালেই চাপৰ পায় সেইফালেই সংস্কৃতি বৈ যায়। অসমীয়া সংস্কৃতিৰো পৰিবৰ্ত্তন ঘটিব লাগিছে। সৰুদৈয়া জাপি, মুগাৰ কেছবছা ৰিহা-মেখেলাৰ ব্যৱহাৰ আজি আৰু নাই। এইখিনিতে এটা প্ৰশ্ন উদয় হয় যে কেৱল অসমীয়া সাজ-পোছাক পিন্ধিলেই জানো আমাৰ সংস্কৃতি ৰক্ষা কৰা হয়? যদিহে আমি নিজকে প্ৰকৃত অসমীয়া বুলি নাভাবো, অসমীয়া সাহিত্য-সংস্কৃতিৰ প্ৰতি লেশমানো অনুকম্পা নাই, তেন্তে কেৱল কাপোৰ-যোৰেই জানো অসমীয়া বোলাবলৈ যথেষ্ট? এসময়ত মেক্সিকোত অসমৰ জাপিসদৃশ টুপীৰ ব্যৱহাৰ আছিল। আজি সেই টুপীৰ ক্ৰমপৰিবৰ্ত্তনৰ ফলত এক সুন্দৰ টুপীলৈ পৰিবৰ্ত্তিত হৈছে; যাৰ সমাদৰ সমগ্ৰ বিশ্বতে। কিন্তু অসমীয়াৰ এসময়ৰ আদৰৰ জাপিয়ে আজি ড্ৰইংৰুমতহে শোভা বঢ়াইছে। সেইদৰে 'বিহু' যি আমাৰ বাপতি সাহোনস্বৰূপ—সেই বিহুৱে চহৰৰ নাট্যশালত ঠাই পাইছে। প্ৰকৃততে যদি বিহু আমাৰ সংস্কৃতিৰ 'নাচনী কইনা'ই হয়, তেন্তে আমি কিয় 'বিহু সন্মিলনী' পাতি জনাব লাগে যে আমি অসমীয়া আৰু অসমীয়াৰ সংস্কৃতিৰ প্ৰতীক হৈছে 'বিহু'? পথাৰত, গছৰ তলত কৰা বিহুৰ যি মাদকতা সেই মাদকতা জানো বৰ্ত্তমানৰ বিহুত পাব পাৰি? এইবোৰৰো সংশোধনৰ দৰকাৰ। নহলে এনে এটা সময় আহিব, যেতিয়া অসমীয়াৰ সুকীয়াত্ব বুলিবলৈ একোৱেই নাথাকিব।

আলোচনীখন সম্পৰ্কে ঃ

বৰ দুৰ্ভাগ্যৰ বিষয় এয়ে যে আমাৰ কলেজৰ আলোচনী প্ৰতি বছৰে নিয়মীয়াকৈ ওলোৱা নাই। এই ক্ষেত্ৰত সম্পাদিকাগৰাকীৰ আগ্ৰহ, তৎপৰতাৰ একান্ত প্ৰয়োজন। কিন্তু সম্পাদিকাগৰাকীৰ লগতে ছাত্ৰী-সকলৰো তৎপৰতাৰ প্ৰয়োজন। কিয়নো ছাত্ৰীসকলে মৌলিক ৰচনা আগবঢ়ালেহে আৰু সেইবোৰ যথোপযুক্ত হলেহে সম্পাদিকাই নিজৰ কৰ্ত্তব্য পথত আগবাঢ়িব পাৰে। আকৌ এটা কথা যে সম্পাদিকাই তৎপৰতাৰে এই ক্ষেত্ৰত লাগিলেই ই সম্ভৱ হৈ উঠে। যি কি নহওঁক এই ক্ষেত্ৰত সম্পাদিকা আৰু ছাত্ৰী উভয় পক্ষই কম-বেছি পৰিমাণে দায়ী।

আলোচনী এখনৰ সম্পাদনাৰ ভাৰ গ্ৰহণ কৰাটো যিমান সহজ, সম্পাদনাৰ দায়িত্ব নিপুণতাৰে পালন কৰাটো সিমান কঠিন। সাধাৰণ-ভাৱে আলোচনী এখন উলিওৱাটো বৰ কঠিন নহয়। কিন্তু সকলো দিশৰ পৰা সৰ্বাঙ্গসুন্দৰ আলোচনী এখন সম্পাদনা কৰাটো সম্পাদকৰ ওপৰতে সম্পূৰ্ণৰূপে নিৰ্ভৰ নকৰে। আলোচনীখন কলেৱৰৰ ফালৰ পৰা ডাঙৰ হলেই নহয়। সৰ্বসাধাৰণ, গতানুগতিক ভঙ্গীত ৰচিত হোৱা প্ৰেমৰ কাহিনী সম্বলিত অজস্ৰ গল্প থাকিলেই ই এখন ভাল কলেজ আলোচনী বুলি পৰিগণিত হব নোৱাৰে। শিক্ষামূলক আলোচনী হিচাবে ভাবগধুৰ প্ৰবন্ধ-পতি আদিৰেহে আলোচনীখন উচ্চখাপৰ আলোচনীলৈ উন্নীত হব পাৰে। কিন্তু আকৰ্ষণীয়তা বৃদ্ধিৰ বাবে ইয়াৰ কলেৱৰো বিচাৰযোগ্য। কিন্তু ইয়াকে কৰিবলৈ গৈ সাহিত্যিক মূল্যৰ ফালৰ পৰা নিম্নখাপৰ ৰচনাক আলোচনীত ঠাই দিয়াতো অযুগুত। উল্লেখযোগ্য যে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ মন যোগাবলৈ হলে আলোচনীখনৰ জৰিয়তে সিবিলাকৰ নিজস্ব অভিমত দাঙি ধৰিব লাগে আৰু আলো-চনীখন সৰ্বাঙ্গসুন্দৰ কৰি তোলাত অৰিহণা যোগোৱাটো সকলোৰে কৰ্ত্তব্য।

আলোচনী সম্পাদিকাৰ এই গুৰুভাৰ মই আকস্মিকভাৱেহে গ্ৰহণ কৰিবলগীয়া হয়। প্ৰকৃততে মই নিৰ্বাচিত সম্পাদিকা নহওঁ। সম্পা-দিকাগৰাকী অন্য ঠাইলৈ বদলি হৈ যোৱাত তেখেতৰ ঠাইত শ্ৰীযুত অধ্যক্ষ

মহোদয় আৰু পূজনীয় ছাৰ আৰু বাইদেউসকলৰ পৰামৰ্শ আৰু ছাত্ৰী-একতাসভাৰ সিদ্ধান্তমতে মই এই ভাৰ লবলগীয়া হৈছে। এই ক্ষেত্ৰত অংশ গ্ৰহণ কৰিবলৈ আগৰে পৰা মোৰ এক দুৰন্ত হেপাহ আছিল। পাছত পৰোক্ষভাৱে হলেও এই হেপাহ পূৰণ কৰাৰ সুযোগ-কণ মই পালোঁ। অশেষ চেষ্টা কৰিলেও নানা অসুবিধাৰ কাৰণে আলোচনীখন নিৰ্দিষ্ট সময়তকৈ পলমকৈহে পোহৰলৈ আহিল। তাৰ বাবে সম্পাদিকা হিচাবে আটাইৰে ওচৰত-ক্ষমা-প্ৰাৰ্থনা বিচাৰিছোঁ। মই ঠিক যিটো ৰূপত আলোচনীখন ৰূপ দিম বুলি আশা কৰিছিলোঁ নানা কাৰণত সি হৈ নুঠিল। তথাপিও আলোচনীখনৰ সম্পাদনাত নানা ত্ৰুটি হৈ গৈছে। মোৰ প্ৰথম প্ৰচেষ্টা হিচাপে এই ত্ৰুটিবোৰ যাতে পাঠকে শুধৰাই লয়, এয়ে মোৰ কামনা।

একোখন কলেজ আলোচনী হৈছে কলেজখনৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ অন্তৰ্নিহিত আশা-আকাঙ্ক্ষা প্ৰকাশ পোৱাৰ অন্যতম মাধ্যম। এইবাৰৰ পৰা যাতে নিয়মীয়াকৈ আলোচনীখন ওলাই তাৰ বাবে আমি সকলোৱে যত্ন কৰিব লাগিব। এয়ে মোৰ আন্তৰিক কামনা। শিৱসাগৰ ছোৱালী কলেজ আলোচনীৰ শ্ৰী-বৃদ্ধি হওঁক! শিৱসাগৰ ছোৱালী কলেজ উন্নতিৰ পথত অগ্ৰসৰ হওঁক!

কৃতজ্ঞতা ঃ

আলোচনীখনৰ সম্পাদনাৰ কামত ভাৰপ্ৰাপ্ত অধ্যাপকদ্বয়—শ্ৰীযুত সমৰপতি সান্যাল, মনোৱাৰা বেগমৰ ওচৰত মই চিৰঋণী। সময়ে সময়ে আলোচনী সম্পৰ্কে দিহা-পৰামৰ্শ দি উৎসাহিত কৰা বাবে মাননীয় অধ্যক্ষ মহোদয় আৰু আন আন অধ্যাপক-অধ্যাপিকালৈ মোৰ আন্তৰিক শ্ৰদ্ধা থাকিল। প্ৰবন্ধ-পাতিৰে আলোচনীখনৰ সৌষ্ঠৱ বঢ়োৱাৰ কাৰণে ছাৰ-বাইদেউ আৰু মোৰ বান্ধৱীসকলৰ ওচৰত মই চিৰকৃতজ্ঞ। অনেক শ্ৰম কৰি বেটুপাত আঁকি দিয়াৰ বাবে শিল্পী শ্ৰীব্ৰজেন কাকতি আৰু এই ক্ষেত্ৰত সহায় আগবঢ়োৱাৰ বাবে শ্ৰীমাখন বড়াদেৱ শ্ৰদ্ধাৰ পাত্ৰ। প্ৰেছৰ সমূহ কৰ্মীলৈও মোৰ আন্তৰিক ধন্যবাদ জ্ঞাপন কৰিছোঁ।

শ্ৰীজ্যোতিৰাণী সিংহা
সম্পাদিকা, শিৱসাগৰ ছোৱালী
কলেজ আলোচনী।

প্ৰবন্ধ

বস্তুনিষ্ঠ প্ৰবন্ধ

“বস্তুনিষ্ঠ প্ৰবন্ধক ইংৰাজীত Formal বা Informative Essay বোলা হয়। এনে প্ৰবন্ধ সাধাৰণতে এটা নিৰ্দিষ্ট সীমাৰ মাজত আবদ্ধ থাকে। এনে প্ৰবন্ধৰ আৰম্ভ, বিকাশ, পৰিণতি সকলো সুপৰিকল্পিত। ৰচক যথেষ্ট সংযত আৰু নিষ্ঠাৱান হোৱা কাম্য। এনে প্ৰবন্ধই লেখকৰ পাণ্ডিত্য বৃদ্ধি আৰু জ্ঞান-গভীৰতাৰ পৰিচয় দিয়ে। এনে ৰচনাৰ সহায়ত লেখকৰ ব্যক্তিত্বৰ লগত পাঠকৰ পৰিচয় ঘটে, লেখকৰ মনৰ লগত পৰিচয় নঘটিবও পাৰে। লেখকে তেওঁৰ জ্ঞান-গভীৰতাৰ দ্বাৰা বা অনন্যসাধাৰণ চিন্তা আৰু বুদ্ধিৰ প্ৰখৰতাৰ দ্বাৰা পাঠক-পাঠিকাক বিস্মিত কৰি তুলিব পাৰে, পাঠক সমাজৰ মাজত নীতি, জ্ঞান, তথ্য আদি বিতৰণৰ কামত লেখক ব্যস্ত থাকে। সাধাৰণতে এনে ৰচনাই লেখকক সততে পাঠক-পাঠিকাৰ উৰ্ধত প্ৰতিষ্ঠা কৰে।”

অম্বিকাগিৰী ৰায়চৌধুৰীৰ লিখনিত স্বদেশপ্ৰেম

শ্ৰীজ্যোতিময়ী বুঢ়াগোহাঁই
প্ৰথম বাৰ্ষিক স্নাতক শ্ৰেণী।

আধুনিক অসমৰ জাতীয় জীৱন, ভাষা, সাহিত্য আৰু সংস্কৃতি নিৰ্মাণত যিসকল পুৰুষে আগভাগ লৈছিল, সেইসকলৰ ভিতৰত অসমীয়া ভাষা-সাহিত্যৰ সিংহপুৰুষ "অসমকেশৰী" অম্বিকাগিৰী ৰায়চৌধুৰী অন্যতম। ১৮৮৫ খৃষ্টাব্দৰ জানুৱাৰী মাহত বৰপেটাত তেখেতৰ জন্ম হয়। কৃষ্ণৰাম ৰায়চৌধুৰীদেৱ এখেতৰ পিতৃদেৱতা। ৺অম্বিকাগিৰী ৰায়চৌধুৰীদেৱে বৰপেটা প্ৰাইমাৰী স্কুলৰ পৰা বৃত্তি লাভ কৰি গুৱাহাটীৰ সোণাৰাম হাইস্কুলৰ থাৰ্ড ক্লাছলৈকে পঢ়ে। বঙ্গভঙ্গৰ সময়ত তেখেতে "এনাৰ্কিষ্ট সেৱাদল" গঠন কৰে। কিছুদিন শিক্ষকতা কৰাৰ পিছত তেখেতে অসহযোগ আন্দোলনত যোগদান কৰি কাৰাবাস ভোগ কৰিব লগাত পৰে। তেখেতে "অসমীয়া ভাষা সংৰক্ষিণী সভা" আৰু "অসম জাতীয় মহাসভা" প্ৰতিষ্ঠা কৰে। তেখেত "চেতনা" আলোচনী আৰু "ডেকা অসমৰ" সম্পাদক আছিল। "তুমি" আৰু "বীণা" কাব্যৰ দ্বাৰা তেখেতে কবি হিচাবে প্ৰতিষ্ঠা লাভ কৰে। তেখেতৰ আন আন কবিতাৰ পুথি হৈছে, "অনুভূতি", "বন্দো কি ছন্দেৰে", "স্থাপন কৰ স্থাপন কৰ" ইত্যাদি।

ৰায়চৌধুৰীৰ লিখনীৰ প্ৰধান সুৰটোৱেই হ'ল—দেশ-প্ৰেমমূলক। "স্থাপন কৰ স্থাপন কৰ", "আজি বন্দো কি ছন্দেৰে", "বেদনাৰ উল্কা" পুথিৰ কবিতা আৰু গীতসমূহত অতীতৰ গুণ-গৰিমা প্ৰকাশ কৰি জাগ্ৰত হবলৈ দেশবাসীক আহ্বান জনাইছে। পৰাধীনতাৰ যুগৰ স্বাধীন চিন্তাশীল কবি ৰায়চৌধুৰীদেৱে তেজো-দ্দীপ্ত ভাষাৰে, মুক্ত কণ্ঠেৰে ১৯২৬ চনৰ পাণ্ডু কংগ্ৰেছ অধিবেশনত, ১৯০৫ চনত বঙ্গভঙ্গৰ স্বদেশী আন্দোলনৰ সময়ত আৰু ১৯১৭ চনত বৰপেটাত বহা "আসাম এছোচিয়েচন"ৰ অধিবেশনত গোৱা গীত-কেইটিতে কবিৰ প্ৰবল দেশপ্ৰেমৰ সুস্থ সবল মনৰ পৰিচয় পোৱা যায়। ১৯২৬ চনত পাণ্ডুত বহা জাতীয় কংগ্ৰেছ মহাসভাত গোৱা ৰায়চৌধুৰীদেৱৰ সমবেত উদ্বোধনী গীতটিতে কবিয়ে ভবিষ্যত ভাৰতৰ কল্পনা কৰি গাইছিল ঃ

"আজি বন্দো কি ছন্দেৰে সমাগত বিৰাট,
নৱ নাৰায়ণ ৰূপ
নৱ নাৰায়ণ ৰূপ
পঙ্কিল পৰাধীন কুণ্ঠিত চিত মন
নাই ফুল চন্দন ধূপ
নাই ফুল চন্দন ৰূপ
জলক ভাৰতমাতা বিশ্ব বিজয়ী
কৰ্ম্মেৰে সাজি অপৰূপ
কৰ্ম্মেৰে সাজি অপৰূপ।"

পৰাধীন অৱস্থাত পোৱা এই গীতটি তেখেতে আজিৰ স্বাধীনতা দিনতো গাব পৰাকৈ লিখি থৈ গৈছে। ৰায়চৌধুৰীদেৱৰ দেশপ্ৰেমৰ অমৰ নিদৰ্শন থকা আনকেইখন পুথি হৈছে—আহুতি, অনুভূতি, বেদনাৰ উল্কা, ডেকা-ডেকেৰীৰ বেদ আৰু শেষত দেশেই ভগৱান। আটাইকেইখন পুথিয়েই তেখেতৰ স্বদেশ-প্ৰাণতাৰ অমৰ চানেকি। প্ৰত্যেকখন পুথিতে, প্ৰত্যেকটো প্ৰবন্ধ, গীত, কবিতাত স্বদেশ প্ৰেমৰ জীৱন্ত চিন অতি প্ৰগাঢ় আৰু প্ৰচণ্ডভাৱে প্ৰকাশ পাইছে। স্বদেশ আৰু স্বজাতিপ্ৰেমিক ৰায়চৌধুৰী-দেৱৰ দৃষ্টিভঙ্গীৰে নিজৰ দেশত প্ৰকৃত মানুহৰ গৌৰৱ লৈ জীয়াই থাকিবলৈ সকলোৱে আকাঙ্ক্ষা কৰাটো একান্ত উচিত।

আহুতি, ডেকা-ডেকেৰীৰ বেদ, এই পুথিখনত দেশ, জাতি, সমাজ তথা আত্মৰক্ষাৰ দিহা দিছে। জাতীয় কল্যাণৰ কাৰণে ৰাজনীতিৰ আৱশ্যক। এই জাতীয় কল্যাণ সাধনৰ কাৰণে ব্যক্তিগত স্বাৰ্থ অতি তুচ্ছ। ব্যক্তিগত স্বাৰ্থক আগস্থান দিলে দেশ, জাতি তথা সামূহিক জীৱন পূৰ্ণ প্ৰয়োভৱেৰে সঞ্জীৱিত হৈ উঠিব নোৱাৰে। "ময়েই কৰিম, ময়েই কৰিব লাগিব" এইয়ে দেশসেৱাব্ৰতী ৰায়চৌধুৰীদেৱৰ জীৱনৰ অচল-অটল দৃঢ় পণ আছিল। এই লক্ষ্য ধৰিয়ায়েই ৰায়-চৌধুৰীদেৱে দেশসেৱাত আত্মনিয়োগ কৰিবলৈ আগবাঢ়ি গৈছিল।

সমাজ সংস্কাৰকামী অম্বিকাগিৰী ৰায়চৌধুৰীদেৱৰ সমূহ সাহিত্যই বিপ্লৱমুখী। কবিৰ গোটেই বিপ্লৱী জীৱনটোৱেই একুৰা প্ৰচণ্ড বহ্নি। এই প্ৰচণ্ড বহ্নি-কুৰা কবিৰ অন্তৰত অহৰহ জ্বলি আছে। ইয়াৰ প্ৰমাণ স্বৰূপে আমি ৰায়চৌধুৰীদেৱৰ বিপ্লৱী ব্যক্তিত্বৰ তেজস্বিতা "মই বিপ্লৱী মই তাণ্ডৱী" নামৰ কবিতাটিৰ জৰিয়তে পাওঁ।

সুগভীৰ দেশপ্ৰেমেই হৈছে কবিৰ জীৱনৰ মূল কৰ্ম্ম-প্ৰেৰণা। তেখেতৰ মতে—"ডেকা শক্তিৰ সংজ্ঞা নিৰূপিত হয় বয়সত নহয় কৰ্ম্মশক্তিত, ধুনপেচত নহয় ত্যাগত, ৰূপলাৱণ্যত নহয় হৃদয়ৰ প্ৰশস্ততাত, অন্তৰৰ উদাৰতাত।" বিপুল কৰ্ম্মোদ্যমেৰে পৱিত্ৰ নিৰ্ম্মল, সৎ জীৱন যাপনৰ মাজেদি নিজৰ জীৱন কঢ়িয়াই নিব পৰাটোৱেই তেওঁৰ মতে প্ৰকৃত জীৱন। ৰায়-চৌধুৰীৰ জীৱনটোও বৈচিত্ৰ্যময়। নানান ঘাত-প্ৰতিঘাত, নিন্দা, গৰিহণা, তিৰস্কাৰ, গ্লানি সকলোলৈকে আওকাণ কৰি নিৰ্ভীক চিত্তে, ১৯০৫ চনৰ পৰা আৰম্ভ কৰি জীৱন যাত্ৰাৰ শেষ সময়লৈকে তুমুল সংগ্ৰাম চলাই আছিছিল।

অসমীয়া জাতি আৰু ভাষাক নিজস্ব গঢ় দিয়াত বায়-চৌধুৰীদেৱৰ অক্লান্ত পৰিশ্ৰম অতি মহৎ। "আহুতি", "আজি বন্দো কি ছন্দেৰে", "বেদনাৰ উল্কা", "স্থাপন কৰ স্থাপন কৰ", "ডেকা-ডেকেৰীৰ বেদ", "দেশেই ভগৱান" আদি আটাইকেইখন পুথিয়েই ৰায়চৌধুৰী দেৱৰ জাতীয়তাবাদী পুথি। কিন্তু "তুমি" আৰু "বীণা" কাব্যৰ মাজেদি কবি ৰায়চৌধুৰীদেৱ এজন ৰহস্যবাদী কবি হিচাপেহে প্ৰতিষ্ঠিত হৈছে। "তুমি" হ'ল কবিৰ কাৰণে তুমিৰূপী ভগৱান। "তুমি" কাব্যৰ সাতোটা ছেদৰ প্ৰত্যেকটো ছেদতে কবিয়ে তুমিৰূপী ভগৱানৰ সত্তা বিভিন্ন ধৰণে প্ৰকাশ কৰিছে। ৰূপৰ মাজত অপৰূপ, সীমাৰ মাজতে অসীমক, ক্ষুদ্ৰৰ মাজত বিৰাটক উপলব্ধি কৰোঁতে সকলোতে "তুমিময়" দেখিছে।

ৰায়চৌধুৰীদেৱে তেখেতৰ আশাৰ ডেকা-ডেকেৰী দলৰ মাজত নিখুঁত দেশপ্ৰেম আৰু জনগণপ্ৰেমৰ জ্বলন্ত নিদৰ্শন দেখিবলৈ আশা কৰিছিল। ১৯২০ চনত মহাত্মা গান্ধীৰ সংস্পৰ্শত আহি তেখেতৰ কৰ্ম্মময় জীৱন মূৰ্ত্তমান হৈ উঠিল। তেতিয়াৰ পৰা তেখেতৰ মন অহৰহ দেশমাতৃৰ সেৱাত আত্মনিয়োগ কৰিলে। এই ক্ষেত্ৰত তেখেতৰ জীৱনত গান্ধীবাদৰ প্ৰভাৱ পৰিলক্ষিত হৈছে। গান্ধীজীৰ দৰে তেখেতে দেশবাসীৰ আগত নিজৰ বিভিন্ন পৰিস্থিতি, আলৈ-আহুকালৰ মাজেদিয়েই এক মহান আদৰ্শ দাঙি ধৰিছিল। তেখেতে দেশবাসীক কৰ্ম্মৰ যোগেদিয়েই দেখুৱাইছিল যে মানুহ হিচাবে জীয়াই থাকিবলৈ হলে কৰ্ম্মী হবলৈ শিকিব লাগে।

সেইবাবে তেখেতৰ "বেদনাৰ উল্কা" পুথিৰ "কৰ্ম্ম-গীতিকা"ই বাৰে বাৰে দেশবাসীক এই মন্ত্ৰকে শিকাইছে:

"কৰ্ম্মেৰেহে ঘটিব তোৰ বিৰাট সংগঠন,
জীৱন জগাই বৈ থাকিব শক্তি প্ৰবল প্ৰস্ৰৱণ।"

কৰ্ম্মবিমুখ হৈ বহি থকাজনে জীৱনত কোনো উন্নতি কৰিব নোৱাৰে। এই কথা তেখেতে হৃদয়ৰ মৰ্ম্মে মৰ্ম্মে উপলব্ধি কৰিছিল।

মুঠতে ৰায়চৌধুৰীদেৱে অসমীয়া জাতীয় জীৱন কৰ্ম্মৰত কৰি গঢ়ি তুলিবলৈ নিজৰ সাহিত্য সঙ্গীত নানা লিখনীৰ মাজেদি আৰু নিজৰ কৰ্ম্মজীৱনৰ আৰ্হিৰে অনুপ্ৰাণিত কৰিছিল। ইয়াতেই তেখেতৰ জীৱনৰ মহত্ত্ব আৰু দেশপ্ৰেমৰ প্ৰবল উচ্ছ্বাস প্ৰকাশ পাইছে। দেশবাসীৰ মনত দেশপ্ৰেমৰ চেতনা জগাই তোলা-টোহে তেখেতৰ একান্ত চিন্তা আছিল। ১৯১২ চনত তেখেতে অসহযোগ আন্দোলনত নিজৰ জীৱন পূৰ্ণাহুতি দিছিল। মহাত্মা গান্ধীৰ নেতৃত্ব মানি লৈ একাগ্ৰভাৱে আন্দোলনত নামি জননী জন্মভূমিৰ মুক্তিৰ কাৰণে কঠোৰ কাৰাবৰণ কৰিছিল। তেখেতৰ দেহাটো জেলৰ লোহাৰ গৰাখৰ ভিতৰত আছিল যদিও মন উচ্চ আদৰ্শৰে ভৰপূৰ আছিল আৰু ভবিষ্যত সোণৰ অসম গঢ়াৰ কল্পনা কৰিছিল। চৰকাৰৰ দাসত্ব স্বীকাৰ নকৰাত জেল কৰ্তৃপক্ষই তেখেতক কঠোৰ শাস্তি বিহিছিল যদিও তেখেতে সকলো কষ্ট হাঁহিমুখে বৰণ কৰিছিল। পায়খানা চাফা কৰোঁতে বাঢ়নীৰ তালে তালে "ধৰ ঝাড়ু ধৰ ভাই আৰু চাবৰ সময় নাই" বুলি মুখে মুখে সুৰ দি গাইছিল:

"বীৰ বেশেৰে ধৰ ঝাড়ু ধৰ
জাতিৰ জীৱন কৰ মনোহৰ
সাৰি পুচি চুকে কোণে
যত যি আছে জাহি জাবৰ
মহলেযে বিশ্বসভাত
নহৰ তোৰ বহাৰ ঠাই"—— এইখিনিতে কবি

যে এজন সুৰকাৰ আৰু গায়কো আছিল তাৰো চিনাকি পাওঁ।

তেখেতৰ অন্যতম লেখত লবলগীয়া কবিতাপুথিখন হৈছে "দেশেই ভগৱান।" জননী জন্মভূমি স্বৰ্গাদপি

গৰীয়সী— এই কথাষাৰ বায়চৌধুৰীদেৱে হৃদয়ৰ মৰ্ম্মে মৰ্ম্মে উপলব্ধি কৰিছিল। ১৯৬৫ চনৰ ১৯ অক্টোবৰ তাৰিখে দেশ প্ৰতিৰক্ষা দিৱস উপলক্ষে আকাশবাণীয়ে আয়োজন কৰা কৱি সন্মিলনত "দেশেই ভগৱান" এই মৰ্ম্মস্পৰ্শী কবিতা পাঠ কৰিছিল। দেশেই তেখেতৰ ধ্যান, জ্ঞান আৰু পৰম আৰাধ্য পৰমেশ্বৰ ভগৱান আছিল। তেখেতে লিখিছে ঃ

"দেশতেই পাওঁ জন্ম জীৱন
লালন পালন ভাষণ-ভূষণ
ধৰ্ম্ম, কৰ্ম্ম, চিন্তা, সাধন,
দেশ এৰি মোৰ একো নাই।"

"দেশেই ভগৱান" বোলা কবিতাত তেখেতে অকল ভাৰতবৰ্ষকে দেশ বোলা নাই। গোটেই বিশ্বকে তেখেতে দেশ বুলিছে। বিশ্বমানৱ প্ৰীতিৰে তেখেতৰ অন্তৰ পৰিপূৰ্ণ হৈ আছে। এইদৰে ৰায়চৌধুৰীদেৱৰ বিভিন্ন কবিতাৰ মাজেৰে দেশপ্ৰেমৰ জ্বলন্ত নিদৰ্শন পোৱা যায়।

১৯৬৭ চনৰ ২ জানুৱাৰী দিনটো অসমৰ কাৰণে অতি চিৰস্মৰণীয় আৰু দুৰ্ভাগ্যৰ দিন। সেইদিনাই সন্মিয়া অসমকেশৰী, অক্লান্ত দেশসেৱক, অগ্নিকবি ৰায়চৌধুৰীদেৱৰ নিজৰ বাসভৱন "আত্মবিকাশ" ভৱনত দেহান্তৰ ঘটে।

হঠাতে অসমৰ এগছি জ্বলন্ত বন্তি নুমাল। ৰায়-চৌধুৰীদেৱ আমাৰ মাজত নাই; কিন্তু তেখেতে অসমক যি দান দি থৈ গ'ল সি চিৰস্মৰণীয়।

"মানুহ আৰু তেওঁৰ কৰ্ম দুয়োটা সুকীয়া বস্তু। যিদৰে এটা ভাল কামে মানুহৰ শলাগ পায় আৰু এটা বেয়া কামে মানুহৰ গৰিহণা পায়, সেইদৰে ভাল নাইবা বেয়া কাম কৰোঁতাজনো সন্মান নাইবা পুতৌৰ যোগ্য। 'পাপক ঘিণ কৰিবা, কিন্তু পাপীক নহয়'— এই উপদেশ বাক্য বুজাটো যদিও সহজ, কামত কৰা সচৰাচৰ দেখা নাযায় আৰু ইয়েই ঘৃণা বিদ্বেষৰ বিহ চাৰিওফালে ছটিয়ায়"।

● মহাত্মা গান্ধী

জনসংখ্যা বৃদ্ধি — ৰাষ্ট্ৰীয় সমস্যা

ৰহিমা খাতুন
প্ৰথম বাৰ্ষিক (স্নাতক)

এখন দেশৰ অৰ্থনৈতিক উন্নয়নত জনসংখ্যাৰ ভূমিকা অতি বেছি। কিয়নো এখন দেশৰ জনসংখ্যা আৰু অৰ্থনৈতিক উন্নতিৰ মাজত এটা নিবিড় সম্বন্ধ আছে। এই পাৰস্পৰিক সম্বন্ধটো দুটা দিশৰ পৰা আলোচনা কৰিব পৰা যায়। (ক) জনসংখ্যাৰ বৃদ্ধিৰ ওপৰত অৰ্থনৈতিক উন্নয়নৰ প্ৰভাৱ আৰু (খ) অৰ্থনৈতিক উন্নয়নৰ ওপৰত জনসংখ্যাৰ প্ৰভাৱ। আনহাতে এখন দেশৰ অৰ্থনৈতিক ফলাফল ভোগ কৰে সেই দেশত থকা অধিবাসীসকলে। গতিকে অৰ্থনৈতিক আঁচনি প্ৰস্তুতকাৰীসকলে সেই দেশৰ জনসংখ্যাৰ হাৰ ল'ৰা-ছোৱালী, বনুৱা-নিবনুৱা আদিৰ সঠিক সংখ্যা সম্পৰ্কে জ্ঞান আহৰণ কৰাটো নিতান্ত আৱশ্যক। এখন দেশত বাস কৰা জনসংখ্যা অনুপাতে প্ৰাকৃতিক সম্পদসমূহৰ ব্যৱহাৰ হব লাগিব; তদুপৰি কিমান বয়-বস্তু দেশখনত বৰ্ত্তমান থকা বিভিন্ন লোকৰ বাবে আৱশ্যক হব, দেশত থকা খেতিৰ মাটি, খেতি আৰু উদ্যোগৰ বাবে বনুৱা, মূলধন, খাদ্যবস্তু, চিকিৎসালয়, বিদ্যালয়, মহাবিদ্যালয় ইত্যাদি আৱশ্যকীয় উৎপাদনৰ উপাদান আৰু ভোগ্য সামগ্ৰী আৰু সেৱা যথেষ্ট হবনে নহয়, সেইবোৰৰ বৃদ্ধি কি ভাবে হলে দেশৰ ভবিষ্যত অগ্ৰগতিত বাধা নপৰে ইত্যাদি কথাবোৰৰ প্ৰকৃত সম্ভেদ পাবলৈ হলে আমি দেশখনৰ জনসাধাৰণৰ বিষয়ে সকলো তথ্য জানিব লাগিব।

গতিকে দেখা যায় যে যদি এখন দেশে অৰ্থনৈতিক উন্নতিৰ যথেষ্ট সুফল আশা কৰিবলৈ বিচাৰে তেতিয়াহলে দেশখনত জনসংখ্যাৰ বৃদ্ধি সীমিত হাৰত হব লাগিব। আনহাতে জনসংখাৰ বৃদ্ধি সম্পূৰ্ণ বন্ধ কৰি দিয়াটো উচিত নহয়; যিহেতু ইয়াৰ দ্বাৰা সময়ত দেশত বনুৱা, উদ্যোগপতি আৰু ব্যৱসায়ী আদিৰ অভাৱ হব পাৰে আৰু ই অৰ্থনৈতিক উন্নতিত বাধা দিব পাৰে। সেয়েহে জনসংখ্যা আৰু দেশৰ সম্পদমূহ সমানুপাতিকভাৱে বৃদ্ধি পালে দেশৰ অৰ্থনৈতিক উন্নতি হব পাৰে। গতিকে আমি দেখা পাওঁ যে এখন দেশৰ অৰ্থনৈতিক উন্নয়নত জনসংখ্যাৰ ভূমিকা গুৰুত্বপূৰ্ণ। আনহাতে এই জনসংখ্যাই এখন দেশৰ এটা অতি গুৰুত্বপূৰ্ণ সমস্যাৰূপে দেখা দিয়ে।

ভাৰতৰ স্বাধীনোত্তৰ জন-জীৱনত যিবিলাক সামাজিক আৰু অৰ্থনৈতিক সমস্যাই গুৰুত্বপূৰ্ণ ৰূপ ধাৰণ কৰিছে তাৰ ভিতৰত জনসংখ্যা বৃদ্ধি সমস্যাটো অন্যতম। আনহাতে দেখা যায় যে যিকোনো দেশে অৰ্থনৈতিক আৰু সামাজিক উন্নতিৰ ফালে অগ্ৰসৰ হোৱাৰ পথত এনে এটা পৰিস্থিতিৰ সন্মুখীন হব লগাত পৰে। জনসংখ্যা হিচাবে ভাৰতৰ স্থান পৃথিবীৰ ভিতৰত দ্বিতীয়। বৰ্ত্তমান পৃথিবীৰ মুঠ জনসংখ্যাৰ ৩৭১০ নিযুতৰ প্ৰায় ১৫% ভাগেই ভাৰতৰ লোক। এই বৰ্দ্ধিত জনসংখ্যা দেশৰ অৰ্থনৈতিক উন্নতিৰ অন্তৰায় হৈ পৰিছে। তাৰোপৰি ই দেশত নানা প্ৰকাৰ সমস্যাৰ সৃষ্টি কৰিছে।

দেশৰ জনসংখ্যা বৃদ্ধিৰ ক্ষেত্ৰত উপৰাষ্ট্ৰপতি ডাঃ জাকিৰ হুছেইনে কোৱা কথাষাৰ নিশ্চয় অত্যুক্তি নহয়ঃ "জনসংখ্যাৰ নিয়ন্ত্ৰণ নহলে আমাৰ সমস্ত বিকাশ নিৰৰ্থক হৈ যাব। অধিক সন্তানৰ তাৎপৰ্য্যই হৈছে জীৱনৰ স্তৰ নিম্ন হোৱা আৰু অভাৱত জীৱন ব্যতিত কৰা। জনসংখ্যাৰ সমস্যাৰ সমাধান হলেই দেশ ৰাষ্ট্ৰ আৰু সমাজৰ সমস্যা

তেনেহলে অত্যধিক জনসংখ্যা হৈছে বুলি কোৱা হয়। মুঠতে এখন দেশৰ সকলো প্ৰাকৃতিক সম্পদ যেতিয়ালৈকে সম্পূৰ্ণ ব্যৱহাৰ নহয় তেতিয়ালৈকে এই বিষয়ে সঠিক জ্ঞান পাব নোৱাৰি। আনহাতে মাল-থাছৰ তত্ত্বমতে ভাৰতত জনসংখ্যা অত্যধিক হোৱাৰ নিদৰ্শন আছে।

ভাৰতবৰ্ষৰ জনসংখ্যা বৃদ্ধিৰ হাৰ বিভিন্ন পৰিকল্পনাত আহৰণ কৰা তথ্যপাতিৰ যোগেদি জানিব পৰা যায়। সমগ্ৰ পৃথিবীত স্থলভূমিৰ ২.৪ শতাংশ ভাৰতবৰ্ষৰ অধীনত। কিন্তু এই স্থল ভূমিতেই বিশ্বৰ জনসংখ্যাৰ শতকৰা ১৪ ভাগ লোকক বসবাসৰ সুবিধা দিব লগা হৈছে। ১৮৭১ চনত পোন প্ৰথমবাৰৰ বাবে লোক পিয়লৰ আৰম্ভ কৰা হয়। তেতিয়া ভাৰতৰ জনসংখ্যা আছিল ২৫.৪ কোটি। বৰ্ত্তমান ১৯৭১ চনৰ লোক পিয়লৰ মতে ভাৰতবৰ্ষৰ জনসংখ্যা ৫৪ কোটি ৬৯ লাখ ৫৫ হাজাৰ ৯৪৫ জন। গতিকে ১৯০১ চনৰ পৰা ১৯৭১ চনলৈকে ভাৰতৰ জনসংখ্যাৰ আয়তনৰ এটা আভাস তলত দিয়া হ'ল ঃ—

গণনা বছৰ	জনসংখ্যা কোটি	বৃদ্ধিৰ হাৰ কোটি	শতকৰা বৃদ্ধি
১৯০১ চন	২৩.৬	০ ০	০ ০
১৯১১ ,,	২৫.২	+১.৬	+৫.৭
১৯২১ ,,	২৫.১	−০.১	−০.৩
১৯৩১ ,,	২৭.৯	+২.৮	+১১.০
১৯৪১ ,,	৩১.৯	+৪.০	+১৪.২
১৯৫১ ,,	৩৬.১	+৪.২	+১৩.৩
১৯৬১ ,,	৪৩.৯	+৭.৮	+২১.৫
১৯৭১ ,,	৫৪.৭	+১০.৮	+২৪.৬

এই তালিকাৰ পৰা ১৯২১ চনৰ পৰা জনসংখ্যাৰ বৃদ্ধিৰ হাৰ ক্ৰমাৎ বাঢ়ি আহিছে। ১৯৫১-৬১ চনৰ পৰা ১৯৬১-৭১ চনৰ কালছোৱাত দেশৰ জনসংখ্যা ভয়াবহভাৱে শতকৰা ২১.৫ আৰু ৪২.৬ ভাগ হাৰত বৃদ্ধি পাব লাগিছে।

আনহাতে এখন দেশৰ জনসংখ্যা নিৰ্ভৰ কৰে জন্ম আৰু মৃত্যুৰ হাৰৰ ওপৰত। যিখন দেশত জনসংখ্যা বেছি সেই দেশৰ জন্ম-মৃত্যুৰ হাৰো বেছি। ভাৰত-বৰ্ষৰ জনসংখ্যা বৃদ্ধিত জনসাধাৰণৰ পুৰণিকলীয়া অন্ধবিশ্বাসৰ আৰু ধৰ্ম্মৰ অন্ধতাই এটা প্ৰভাৱ বিস্তাৰ কৰিছে। ফলত জনসংখ্যা দিনক দিনে বাঢ়ি আহিছে আৰু মৃত্যুৰ হাৰ ক্ৰমাৎ কমি আহিছে। আগতে বহুত সংখ্যক লোকে মহামাৰী ৰোগত প্ৰাণ হেৰুৱাই-ছিল। বৰ্ত্তমান যুগত তেনে ধৰণৰ মহামাৰী বা অন্যান্য ৰোগত লাখ লাখ লোক মৰণৰ মুখত পৰিব লগা হোৱা নাই। গতিকে জন্মহাৰ বৃদ্ধিয়ে মৃত্যু-হাৰক চেৰ পেলাই ভাৰতবৰ্ষৰ জনসংখ্যা বৃদ্ধিৰ এটা কাৰণ হৈ পৰিছে। ১৯৫১ চনৰ জনসাধাৰণৰ চিকিৎসা বিভাগৰ অনুসন্ধানমতে— মৃত্যুতকৈ জন্মহাৰ বেছি। বিভিন্ন সময়ৰ জন্ম-মৃত্যুৰ হাৰ তলৰ তালিকাখনৰ পৰা জানিব পাৰি।

গণনা বছৰ	শতকৰা জন্মৰ হাৰ	শতকৰা মৃত্যুৰ হাৰ
১৯৫১— ৬০ চন	৪১.৭	২২.৮
১৯৬১— ৬৫ ,,	৪১.০	১৭.২
১৯৬৬— ৭০ ,,	৩৮.৬	১৪.০
১৯৭০— ৭৫ ,,	৩৫.১	১১.৩

ওপৰৰ তালিকাৰ পৰা দেখা যায় বিভিন্ন দশকত জন্মৰ হাৰ মৃত্যুতকৈ যথেষ্ট বেছি। গতিকে ভাৰত-বৰ্ষত জনসংখ্যাৰ হাৰ অত্যধিক হৈছে আৰু ইয়াৰ ফলত নানা সমস্যাৰ উদ্ভৱ হৈছে। আনহাতে অৰ্থ-নৈতিক ক্ষেত্ৰত ই যথেষ্ট বাধাৰ সৃষ্টি কৰিছে।

ইয়াৰ উপৰিও ভাৰতবৰ্ষৰ জনবসতিৰ ঘনত্ব বিভিন্ন আৰু ইয়াৰ বিভিন্নতা বিভিন্ন ৰাজ্য অনুযায়ী দেখা যায়।

একোখন ৰাজ্যৰে বেলেগ বেলেগ অঞ্চলত বিভিন্ন জনবসতিৰ সংখ্যা পোৱা যায়। ভাৰতবৰ্ষৰ জনবসতিৰ ঘনত্বৰ কিছুমান বৈশিষ্ট্য আছে। ভাৰতবৰ্ষৰ নিচিনা জনসংখ্যাৰ বসতি ঘনত্ব পাৰ্থক্য আন কোনো ঠাইতে পোৱা নাযায়।

ভাৰতবৰ্ষত জনসংখ্যাৰ যি দ্ৰুত গতি, সেই গতিয়ে অৰ্থনৈতিক ক্ষেত্ৰত নানা প্ৰকাৰৰ সমস্যাৰ সৃষ্টি কৰিছে। সেই সমস্যাসমূহ হ'ল ঃ

খাদ্য সমস্যা— দেশৰ জনসংখ্যাই খাদ্য সমস্যা সৃষ্টি কৰাৰ প্ৰধান কাৰণ। ১৯০১ চনৰ পৰা ১৯৪৪-৪৫ চনলৈকে ভাৰতৰ জনসংখ্যা শতকৰা '৩৮ ভাগ হাৰত বৃদ্ধি হৈছিল। কিন্তু সেই সময়ছোৱাত খাদ্য দ্ৰব্যৰ উৎপাদন সেই অনুপাতে বৃদ্ধি পোৱা নাছিল। স্বাধীনতাৰ পিছত পৰিকল্পনাৰ প্ৰথম দহ বছৰত ভাৰতৰ জনসংখ্যা বছৰি শতকৰা ২.২ ভাগ হাৰত বৃদ্ধি পায়। আনহাতে পৰিকল্পনাৰ কালছোৱাত খাদ্য দ্ৰব্যৰ পৰিমাণ যথেষ্ট পৰিমাণে বৃদ্ধি পাইছে যদিও ই জনসংখ্যাৰ বৃদ্ধিৰ অনুপাততকৈ কম। প্ৰথম পঞ্চবাৰ্ষিক পৰিকল্পনাৰ আৰম্ভণিত ভাৰতত মুঠ ৫১০ লাখ টন খাদ্য দ্ৰব্য উৎপন্ন হৈছিল। প্ৰথম পৰিকল্পনাৰ শেষলৈ এই পৰিমাণ ৬৫০ লাখ টনলৈ বৃদ্ধি পায়। দ্বিতীয় পৰিকল্পনাৰ কালছোৱাত খাদ্য দ্ৰব্যৰ উৎপাদনৰ পৰিমাণ আছিল ৮২০ লাখ টন। তৃতীয় পৰিকল্পনাৰ শেষলৈ এই পৰিমাণ হয় ৭২০ লাখ টন। চতুৰ্থ পৰিকল্পনাৰ শেষলৈ খাদ্য দ্ৰব্যৰ উৎপাদন ১২৯০ লাখ টনলৈ বৃদ্ধি পাব বুলি আশা কৰা হৈছে। কিন্তু ভাৰতবৰ্ষত জনসংখ্যাৰ বৃদ্ধিৰ হাৰ ১৯৫১-৬১ চনলৈকে আছিল ২১'৫ ভাগ। ১৯৬১-৭১ চনলৈ শতকৰা ২৪'৬ ভাগ হাৰ বৃদ্ধি পাই ৫৪৭ কোটি হয়গৈ। ইয়াৰ পৰাই অনুমান কৰিব পাৰি যে ভাৰতৰ জনসংখ্যা বৃদ্ধিৰ অনুপাতে খাদ্য দ্ৰব্যৰ উৎপাদন বৃদ্ধি নোপোৱাৰ ফলত ক্ৰমবৰ্দ্ধমান গতিত খাদ্য সমস্যাৰ সৃষ্টি হৈছে।

নিবনুৱা সমস্যা— ভাৰতত বৰ্ত্তমান নিবনুৱা সমস্যাই যি উৎকট ৰূপ ধাৰণ কৰিছে তাৰ প্ৰধান কাৰণ হ'ল জনসংখ্যা বৃদ্ধি। পঞ্চবাৰ্ষিক পৰিকল্পনাৰ যোগেদি ভাৰতীয় নাগৰিকক কৰ্ম্মসংস্থাপন দিবৰ বাবে যি প্ৰচেষ্টা চলোৱা হৈছে তাঁক বৰ্দ্ধিত জনসংখ্যাই বিফল কৰি তুলিছে। এই জনসংখ্যাৰ হেঁচাত দিনক দিনে নিবনুৱা সমস্যাৰ সৃষ্টি হৈছে। প্ৰথম পঞ্চবাৰ্ষিক পৰিকল্পনাত নিবনুৱা লোকৰ সংখ্যা আছিল ৩৩ লাখ। পৰিকল্পনাৰ সময়ছোৱাত ৯০ লাখ নতুন নিবনুৱা লোকৰ সৃষ্টি হয়। ইয়াৰ ফলস্বৰূপে প্ৰথম পৰিকল্পনাৰ কালছোৱাত মুঠতে নিবনুৱা লোকৰ সংখ্যা ১২৩ লাখ।

ইয়াৰ ভিতৰত ৭০ লাখ লোকক কৰ্ম্মসংস্থাপন দিয়াত বাকী ৫৩ লাখ লোক নিবনুৱা হৈ ৰ'ল। দ্বিতীয় পৰিকল্পনাৰ কালছোৱাত ১১৮ লাখ নিবনুৱাৰ সৃষ্টি হ'ল। আগৰ ৫৩ লাখ যোগ দি মুঠ নিবনুৱা লোকৰ সংখ্যা হ'ল ১৭১ লাখ। ১৭১ লাখৰ ভিতৰত ৮১ লাখ লোককহে কৰ্ম্মসংস্থাপন দিব পৰা হ'ব ; বাকী ৯০ লাখ লোক নিবনুৱা হৈ ৰ'ব। তৃতীয় পৰিকল্পনাত এই নিবনুৱা সংখ্যা হ'ল মুঠ ২৬০ লাখ। ইয়াৰ ভিতৰত ১৪০ লাখ লোককহে কৰ্ম্মসংস্থাপিত কৰা হ'ল। গতিকে তৃতীয় পৰিকল্পনাৰ কালছোৱাত নিবনুৱা হৈ থকা লোকসকলৰ সংখ্যা হ'ল ১১০ লাখ। চতুৰ্থ পৰিকল্পনাৰ কালছোৱাত মুঠ ৪৪০ লাখ নিবনুৱা লোকৰ বাবে কৰ্ম্মসংস্থাপনৰ দিহা কৰিব লগা হৈছিল। এই চতুৰ্থ পৰিকল্পনাৰ কালছোৱাত মুঠতে ২৩০ লাখ লোককহে নিযুক্তি দিয়াৰ আশা আছিল। ভাৰতৰ দৰে এখন দুখীয়া দেশত ইমানখিনি লোক প্ৰত্যক্ষভাৱে নিবনুৱা হৈ থকাটো এটা দুখৰ বিষয়। ইয়াৰ

সমাধান নহলে দেশত অৰ্থনৈতিক, সামাজিক আৰু ৰাজনৈতিক জটিল অৱস্থাৰ সন্মুখীন হোৱাৰ সম্ভাৱনা আছে। সেয়েহে জনসংখ্যাৰ বৃদ্ধি দেখি জৱহৰলাল নেহৰুৱে কৈছিল— "To plan when the growth of population is unchecked is like a building where the ground is constantly flooded."

মূলধন গঠনত বাধাৰ সৃষ্টি—ভাৰতত জনসংখ্যা দ্ৰুত গতিত বৃদ্ধি হোৱাৰ বাবে দেশৰ মূলধন গঠনত যথেষ্ট বাধাৰ সৃষ্টি কৰিছে। ভাৰত এখন দুখীয়া দেশ, গতিকে ভাৰতীয় লোকৰ সঞ্চয়ৰ পৰিমাণ অতি নগণ্য। দেশবাসীৰ পৰিয়ালৰ সংখ্যা বৃদ্ধি হোৱাৰ বাবে সঞ্চয়ৰ হাৰ কমি যোৱাটো স্বাভাৱিক। এখন দেশৰ মূলধন গঠন নিৰ্ভৰ কৰে মানুহৰ সঞ্চয়ৰ ওপৰত। বৰ্ত্তমান ভাৰতৰ জনসংখ্যা বছৰি শতকৰা ২.৫ ভাগ হাৰত বৃদ্ধি পাইছে। এই অৱস্থাত দেশবাসীৰ বস্তুগত জনমূৰি আয়ৰ সমতা ৰক্ষা কৰিবলৈ হলে জাতীয় আয় কম পক্ষেও বছৰি শতকৰা ২.৫ ভাগ হাৰত বৃদ্ধি পোৱাতো আৱশ্যক। এই ক্ষেত্ৰত দেশত বছৰি শতকৰা ১০ ভাগ হাৰত মূলধন গঠন হোৱাটো অপৰিহাৰ্য্য। কিন্তু বৰ্ত্তমান ইয়াক কাৰ্য্যক্ষেত্ৰত প্ৰয়োগ কৰাটো সম্ভৱ হৈ উঠা নাই। ফলত প্ৰয়োজনীয় মূলধন গঠনত বাধাৰ সৃষ্টি হৈছে।

নগৰীকৰণত বাধাৰ সৃষ্টি — ভাৰতবৰ্ষ গাওঁপ্ৰধান দেশ; অৰ্থাৎ ভাৰতবৰ্ষত আজিও শতকৰা ৮০ জন লোকেই গাৱঁত বাস কৰে। ১৯২১ চনৰ লোক পিয়লমতে ভাৰতৰ শতকৰা ১১ জন লোক নগৰত আৰু ৮৯ জন লোক গাৱঁত বাস কৰিছিল। ১৯৫১ চনৰ লোক পিয়লমতে নগৰ অঞ্চলত জনসংখ্যা বৃদ্ধি হোৱা দেখা নগ'ল। কিন্তু ঊনবিংশ শতিকাৰ শেষ ভাগত ভাৰতত উদ্যোগীক সভ্যতা বিয়পি পৰে; ফলত ভাৰতত ডাঙৰ ডাঙৰ ৰেল ষ্টেচনবোৰৰ আশে-পাশে নগৰসমূহ গঢ়ি উঠিল। তদুপৰি ঊনবিংশ শতিকাৰ শেষ ভাগত ভাৰতত খাদ্য সংকটে সঘনে দেখা দিয়ে; ফলত অসংখ্য কৃষিজীৱী লোক কৰ্ম্মহীন হৈ পৰে আৰু তেওঁলোকে জীৱিকাৰ সন্ধানত নগৰলৈ গতি কৰিছিল। তাৰ ফলত নগৰবোৰ গঢ়ি উঠিছে। মাটিহীন খেতিয়কসকলেও গাওঁৰ পৰা নগৰলৈ গতি কৰিছিল। নতুন নতুন কল-কাৰখানা স্থাপিত হোৱা অঞ্চলবোৰো নগৰলৈ ৰূপান্তৰিত হৈছিল। তথাপি ভাৰতবৰ্ষৰ নগৰীকৰণৰ গতি অতি মন্থৰ হৈ পৰিছে। ১৯৭১ চনৰ লোক পিয়লৰ সংখ্যাৰ দ্বাৰা এই কথা স্পষ্টভাৱে পৰিলক্ষিত হয়।

নিম্নতম জীৱননিৰ্বাহৰ ব্যৱস্থাসমূহ— বৰ্দ্ধিত জনসংখ্যাৰ ফলত ভাৰতত শিক্ষাৰ সমস্যা, স্বাস্থ্যৰ সমস্যা ঘৰ-বাৰীৰ সমস্যা আদি বিভিন্ন সমস্যাই ভয়ানক ৰূপ ধাৰণ কৰিছে। পৰিকল্পনাৰ কালছোৱাত আমাৰ ভাৰত চৰকাৰে দেশৰ শিক্ষা আৰু জন-স্বাস্থ্য বিষয়ৰ উন্নয়নৰ ওপৰত যথেষ্ট গুৰুত্ব আৰোপ কৰিছিল। কিন্তু জনসংখ্যা বৃদ্ধিৰ সাপেক্ষে যথেষ্ট হোৱা নাই। প্ৰথম পৰিকল্পনাত এই শিতানত মুঠ ৪৫৯ কোটি টকা ব্যয় কৰিছিল। দ্বিতীয় পৰিকল্পনাত ৮৩০ কোটি টকা, তৃতীয় পৰিকল্পনাত মুঠ ১৪৯৩ কোটি টকা, চতুৰ্থ পৰিকল্পনাত ২৭৭১ কোটি টকা খৰচ কৰিবলৈ সিদ্ধান্ত গ্ৰহণ কৰিছিল। পৰিকল্পনাৰ প্ৰথম দহ বছৰত স্কুলত শিক্ষাপ্ৰাপ্ত ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ সংখ্যা ৪৪৭ নিযুতৰ পৰা দহ বছৰত ৭৪৪ নিযুতলৈ বৃদ্ধি পায়। চিকিৎসকৰ সংখ্যা ১৯৬০-৬১ চনৰ পৰা ১৯৬৮-৬৯ চনলৈকে ৭০ হাজাৰ জনৰ পৰা ১৩৭.৯ হাজাৰ জনলৈ বৃদ্ধি পাইছে। দেশৰ জনসাধাৰণৰ, বিশেষকৈ বনুৱাসকলৰ ঘৰ-বাৰীৰ সমস্যা দূৰীকৰণৰ বাবে পঞ্চবাৰ্ষিক পৰিকল্পনাসমূহৰ জৰিয়তে প্ৰচেষ্টা চলাইছে। তথাপিও ভাৰতত এক বৃহৎ সংখ্যক

লোক গৃহহীন অৱস্থাতে জীৱন-নিৰ্বাহ কৰিব লগা হৈছে।

এই সমস্যাবোৰৰ উপৰিও জনসংখ্যা বৃদ্ধিয়ে চৰকাৰৰ ধন কিছুমান উন্নয়নমূলক কামত খৰচ কৰিবলৈ বাধ্য কৰায়, যেনে—বিদ্যালয়, মহাবিদ্যালয়, চিকিৎ-সালয়, খাদ্যবস্তু, বাসস্থান ইত্যাদিত। ইয়াৰ ফলত দেশৰ সঞ্চয় কমি যায়। মুঠতে ভাৰত এটা দৰি-দ্ৰতাৰ চক্ৰবেহু (Vicious Circle) ৰ মাজত ঘূৰি আছে। ইয়াৰ পৰা ওলাই আহিবলৈ হলে দেশৰ জাতীয় আয় বৃদ্ধি কৰি উদ্যোগ স্থাপন কৰিব লাগিব আৰু জনসংখ্যাৰ হাৰ কমাব লাগিব।

ক্ৰমবৰ্দ্ধমান জনসংখ্যাৰ লগত সমন্বয় ৰাখি বিভিন্ন ক্ষেত্ৰত নিয়োগৰ পৰিসৰ সমানুপাতিকভাৱে বৃদ্ধি কৰাটো সম্ভৱপৰ নহয়। তথাপিও বিভিন্ন পৰিকল্পনা, আঁচনি, শিল্প উদ্যোগ, উন্নত ধৰণৰ কৃষি কাৰ্য্য ইত্যাদিৰ মাধ্যমেৰে নিযুক্তিৰ পৰিসৰ যিমান দূৰ সম্ভৱ বিস্তৃত কৰাটোৱেই জনকল্যাণকামী ৰাষ্ট্ৰৰ লক্ষ্য আৰু সেয়েহে বিভিন্ন চৰকাৰী আৰু বে-চৰকাৰী খণ্ডত আঁচনি, উদ্যোগ আদিৰ সহযোগেৰে এই সমস্যা সমাধানৰ চেষ্টা কৰা হৈছে।

আনহাতে জনসংখ্যা বৃদ্ধি আৰু নিয়ন্ত্ৰণৰ সমস্যাটো আমাৰ জাতীয় সমস্যা হৈ পৰিছে। সমগ্ৰ বিশ্বতেই আজি জনসংখ্যা অতি দ্ৰুত গতিত বৃদ্ধি পাইছে। জনসংখ্যাৰ এই বৃদ্ধিয়ে আমাৰ ৰাজনৈতিক, সামাজিক তথা ৰাজনৈতিক জীৱনত গভীৰ প্ৰভাৱ পেলাইছে। মহাযুদ্ধৰ পাচৰ পৰাই ব্যক্তি আৰু সমাজৰ চিন্তা পৰিক্ৰমাত যি পৰিবৰ্ত্তন ঘটিছে সি অনেক আহু-কালীয়া সমস্যাৰ সমাধান কৰিছে। আনহাতে নতুন নতুন কিছুমান সমস্যাৰ সৃষ্টি কৰিছে। ইয়াৰ ভিতৰত জনসংখ্যাৰ সমস্যাটো অতি গভীৰ। বিশ্বৰ প্ৰত্যেক উন্নতিকামী ৰাষ্ট্ৰই আজি বৰ্দ্ধিত জনসংখ্যাৰ ওপৰত কেনেকৈ নিয়ন্ত্ৰণ ৰাখিব পাৰি তাৰ বাবে গভীৰ-ভাৱে চিন্তা কৰিছে। চিন্তাশীল লোকসকলৰ মতে জনসংখ্যা বৃদ্ধিক এটা সীমিত অৱস্থালৈ আনিব নোৱাৰিলে বিশ্বৰ জনগণে অদূৰ ভৱিষ্যতত এক অতিশয় প্ৰতিকূল অৱস্থাৰ সন্মুখীন হব লাগিব। সেয়েহে জনসংখ্যা নিয়ন্ত্ৰণ আজি ৰাষ্ট্ৰৰ প্ৰধান আহ্বান।

জনসংখ্যা নিয়ন্ত্ৰণৰ ক্ষেত্ৰত পৰিয়াল পৰিকল্পনাৰ ভূমিকা অতি বেছি। এই ক্ষেত্ৰত পৰিকল্পনা আন্দোলনৰ সাহসী মহিলা মাৰ্গাৰেট চেঙাৰে কোৱা কথা কেইটা মন কৰিবলগীয়া—"কৰবাত যেতিয়া জুই লাগে, দুৰ্ঘটনা হয়, মহামাৰী বিয়পি পৰে তেতিয়া সকলো মানুহে মিলিজুলি তাক প্ৰতিৰোধ কৰিবৰ চেষ্টা কৰে; কিন্তু প্ৰতিদিনে জন্ম লোৱা শাৰীৰিক আৰু মানসিক পোষণ নোপোৱা আজীৱন ভোকাতুৰ হৈ থকা সেই সন্তানবোৰৰ প্ৰতি কাৰো সদ্ভাব প্ৰেৰিত নহয়"। গতিকে বৰ্ত্তমান জনসংখ্যা বৃদ্ধিৰ লগত আমাৰ সামাজিক, অৰ্থনৈতিক আৰু ৰাজনৈতিক সমস্যা জড়িত হৈ পৰিছে। এই অৱস্থাত আমি সকলোৱে এই সমস্যা সমাধানত সচেষ্ট হোৱা উচিত। ভৱিষ্যতৰ ভয়ঙ্কৰ পৰিস্থিতিৰ সম্পৰ্কে অওকাণ কৰি আমি নিশ্চিত হৈ বহি থকাটো এটা দুখলগা কথা। আজিৰ এই সমস্যা দেশৰ সমস্যা নহয়; ই প্ৰত্যেক ব্যক্তিৰে সমস্যা, সেয়েহে প্ৰত্যেক ব্যক্তিয়ে জনা উচিত যে জনসংখ্যা তেওঁলোকৰ নিজৰ ইচ্ছাৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ-শীল, ভগৱানৰ ওপৰত নহয়। সীমিত সন্তানেৰে একোখন সৰু, সুখী আৰু সুস্থ পৰিয়াল গঠন কৰি সমাজ, জাতি তথা দেশক উন্নতিৰ পথত আগ-বঢ়াই নিয়াটো প্ৰত্যেক ব্যক্তিৰে কৰ্ত্তব্য আৰু এই কথা প্ৰত্যেক নাগৰিকে অন্তৰেৰে উপলব্ধি কৰা উচিত।

দেশৰ জনসংখ্যাৰ সমস্যাটো কেৱল ব্যক্তিৰ ওপৰতে

নহয় ; ই দেশৰ চিকিৎসালয়, বিদ্যালয় আবাস তথা জীৱিকাৰ ওপৰতো নিৰ্ভৰ কৰে। সেয়েহে এই সমস্যা সমাধানত ব্যক্তিগত আৰু সামূহিক প্ৰচেষ্টা দুয়োটাই অতি আৱশ্যকীয়।

বৰ্ত্তমান ভাৰত চৰকাৰে এই সমস্যা সমাধানৰ বাবে পঞ্চবাৰ্ষিক পৰিকল্পনাৰ যোগেদি প্ৰচেষ্টা চলাইছে আৰু চৰকাৰে পৰিয়াল পৰিকল্পনাৰ আঁচনি হাতত লৈছে। বৰ্ত্তমান দেশৰ সমাজ সংস্কাৰক আৰু অৰ্থ-শাস্ত্ৰীয় লোকসকলে পৰিয়াল পৰিকল্পনাৰ যোগেদি এই সমস্যা সমাধান কৰিবলৈ চেষ্টা কৰিছে। পৰিয়াল পৰিকল্পনাৰ অৰ্থ ব্যাপক যদিও সাধাৰণ কথাত সন্তানৰ জন্ম নিৰোধকে পৰিয়াল পৰিকল্পনা কোৱা হয়। অৱশ্যে জন্ম নিৰোধ পৰিয়াল পৰিকল্পনাৰ এটা প্ৰধান অঙ্গ। পৰিয়াল পৰিকল্পনা বুলি কলে ইয়াত নানা কথা আহি পৰে ; যেনে ঃ— পৰিয়ালৰ সুখ, শান্তি, সমাজ অন্তৰ্গত পৰিয়াল আৰু পৰিয়ালৰ অন্তৰ্গত ব্যক্তিৰ বিকাশ, সন্তানৰ উপযুক্ত শিক্ষা, ভৰণ-পোষণ, পৰিয়ালত সন্তানৰ বিকাশৰ সুযোগ সুবিধা কিমান হৈছে ইত্যাদি।

তদুপৰি পৰিয়ালৰ নিয়ন্ত্ৰণৰ কেইটামান বিশেষ উদ্দেশ্য দেখা যায় যেনে— (ক) সমাজ তথা ৰাষ্ট্ৰৰ সামাজিক প্ৰগতিৰ বাতাবৰণ সৃষ্টি। (খ) বিশেষজ্ঞ সকলৰ দ্বাৰা অবাঞ্ছনীয় সন্তান উৎপাদন সমাপ্ত কৰা আৰু এই ক্ষেত্ৰত গৱেষণা আৰু অনুষ্ঠান গলোৱা (গ) সুখী সুসভ্য পৰিয়ালৰ মহত্ত্বৰ কথা জনসাধাৰণৰ মাজত প্ৰচাৰ কৰা, সেয়েহে জনসাধাৰণৰ মাজত যেতিয়া এই সম্পৰ্কে শিক্ষাদান কৰা হব তেতিয়াহে দেশত এই জটিল সমস্যাৰ সমাধান হব বুলি আশা কৰিব পৰা যায়।

ভাৰতত জনসংখ্যা নিয়ন্ত্ৰণৰ বিচাৰ ধাৰাৰ ইতি-হাস মন কৰিবলগীয়া। বহুত বছৰৰ আগৰ পৰাই ভাৰতত এই বিষয়ে আলোচনা হৈছিল যদিও ই কাৰ্য্যক্ষেত্ৰত সিমান সফলতাৰে আগ বাঢ়িব পৰা নাছিল। তথাপিও ইয়াৰ মহত্ত্ব ক্ৰমান্বয়ে বাঢ়ি আহি বৰ্ত্তমান অৱস্থাত পৰিণত হৈছে। বিশেষকৈ দেশ স্বাধীন হোৱাৰ পিচত ইয়াৰ আৱশ্যকতা আৰু বেছি অনুভৱ কৰা হ'ল। এই ক্ষেত্ৰত কিছুমান ঐতি-হাসিক কাৰণ আছে। প্ৰথমতে ভাৰতবৰ্ষই স্বাধীনতা লাভ কৰিছিল এনে এটা সময়ত যেতিয়া মহাযুদ্ধই দেশৰ সমাজ ব্যৱস্থাত সম্পূৰ্ণ বিশৃঙ্খলতাৰ সৃষ্টি কৰিছিল। দ্বিতীয়তে খাদ্য সামগ্ৰীৰ অপৰিসীম অভাৱ অথচ লক্ষ লক্ষ শৰণাৰ্থীৰ বাবে আহাৰ আদিৰ ব্যৱস্থা কৰিব লগা হৈছিল। গতিকে এনেকুৱা এটা সংকটপূৰ্ণ অৱস্থাত দেশৰ সকলো মানুহৰ মনত জনসংখ্যাৰ সমস্যাই প্ৰভাৱ বিস্তাৰ কৰিছিল।

আনহাতেদি ভাৰত চৰকাৰে যেতিয়া এই প্ৰথম আলোচনা কৰে তেতিয়া জনসাধাৰণে কিছুমান ভুল ধাৰণাৰ যেনে ঃ—পুৰণিকলীয়া অন্ধবিশ্বাস আৰু ধৰ্ম্মৰ অন্ধতাৰ বশৱৰ্ত্তী হৈ বিৰোধিতা কৰিছিল। চৰকাৰৰ লগতে জনসাধাৰণৰ মন পৰিকল্পনাৰ ক্ষেত্ৰত আকৰ্ষণ কৰাত শ্ৰীমতী মাৰ্গাৰেট আৰু বিজয়লক্ষ্মী পণ্ডিতৰ অৱদান বিশেষভাৱে মন কৰিবলগীয়া ; অৱশ্যে তেওঁলোকে যদিও সক্ৰিয় অংশ গ্ৰহণ কৰি জনসংখ্যা নিয়ন্ত্ৰণ কৰাৰ চেষ্টা কৰিছিল তথাপি জনসাধাৰণৰ অন্ধবিশ্বাস আৰু প্ৰচলিত ৰীতি-নীতিয়ে তেওঁলোকৰ মতাম কাৰ্য্যকৰী কৰাত বাধাৰ সৃষ্টি কৰিছিল। তদুপৰি মহাত্মা গান্ধীৰ এষাৰ কথাই তেওঁলোকক এই ক্ষেত্ৰত বিৰোধিতা কৰাত বৰঙণি যোগাইছে— "সন্তান নিৰোধৰ বৈজ্ঞানিক প্ৰয়োগ পদ্ধতিৰ দ্বাৰা কল্যাণ সাধন হোৱা সম্ভৱ নহয়। সন্তান নিৰোধৰ প্ৰধান উপায় হৈছে সংযম বা আত্মনিয়ন্ত্ৰণ। ব্যক্তিয়ে নিজকে নিজে অনুশাসিত কৰিব পাৰিলে সংসাৰৰ অৰ্দ্ধেক সমস্যাই সমাধান হব পাৰে"। গতিকে এই

কথাষাৰৰ বশৱৰ্ত্তী হৈ তেওঁলোকে জনসংখ্যা নিয়ন্ত্ৰণৰ প্ৰতি আওকাণ কৰিছিল।

যি কি নহওঁক দেশৰ অৰ্থনৈতিক তথা ৰাজনৈতিক উন্নতিৰ বাবে জনসংখ্যা নিয়ন্ত্ৰণ কৰাটো একান্ত প্ৰয়োজন। বৰ্ত্তমান ভাৰত চৰকাৰে পঞ্চবাৰ্ষিক পৰিকল্পনাৰ যোগেদি জনসংখ্যা নিয়ন্ত্ৰণত সক্ৰিয় অংশ গ্ৰহণ কৰি অহা দেখা গৈছে। দেশৰ বিভিন্ন প্ৰান্তত চৰকাৰী আৰু বে-চৰকাৰী পৰিকল্পনা কেন্দ্ৰ স্থাপন কৰিছে। এই কেন্দ্ৰসমূহৰ যোগেদি কিছুমান কাৰ্য্যকৰী পন্থা হাতত লোৱা হৈছে। দেশৰ, সমাজৰ তথা ৰাষ্ট্ৰৰ এটা বুজন সংখ্যক কৰ্ম্মী সেৱক-সেৱিকা এই কামত নিয়োজিত হৈছে। সভা-সমিতি, গ্ৰন্থ-প্ৰবন্ধ ইত্যাদিৰ যোগেদি ইয়াৰ মহৎ উদ্দেশ্য ৰাইজক বুজাবলৈ চেষ্টা কৰা হৈছে। তথাপি ই আশানুৰূপভাৱে ফলৱতী হব পৰা নাই।

ইয়াৰ প্ৰধান কাৰণ হৈছে পৰিকল্পনা কেন্দ্ৰবোৰ নগৰ বা চহৰত যেনেদৰে স্থাপন কৰা হৈছে গাঁৱত তেনেদৰে স্থাপন কৰা কৰা হোৱা নাই। ভাৰতৰ অধিক সংখ্যক লোক গাঁৱত বাস কৰে; গতিকে তেওঁলোকে প্ৰায়ে এই বিষয়ে চিন্তা নকৰে বা কৰিলেও তাৰ বৈজ্ঞানিক আদৰ্শৰ সম্পৰ্কে একো সন্তেদ নাপায়। গতিকে গাওঁবোৰত এই বিষয়ে বিশেষভাৱে চেষ্টা চলোৱা প্ৰয়োজন। গাঁৱৰ জনসাধাৰণৰ মাজত এই বিষয়ে যথোপযুক্ত প্ৰচাৰ আৰু প্ৰসাৰ হব লাগে। দ্বিতীয়তে ভাৰতবৰ্ষৰ জনসংখ্যা নিয়ন্ত্ৰণৰ সম্পৰ্কে কোনো সাহিত্য এতিয়াও আশানুৰূপভাৱে লিখা আৰু প্ৰকাশ হোৱা নাই। আনহাতে সাহিত্যৰ মাধ্যমেৰে জনসাধাৰণৰ ভাবধাৰাৰ পৰিবৰ্ত্তন সহজে কৰিব পাৰি আৰু যেতিয়ালৈকে সৰ্ব্বসাধাৰণ মানুহৰ ভাবধাৰাৰ লগত বৈজ্ঞানিক দৃষ্টি-ভঙ্গীৰ সম্বন্ধ নঘটে তেতিয়ালৈকে আমি এই ক্ষেত্ৰত সফলতা লাভ কৰিব নোৱাৰো। চৰকাৰী আৰু বে-চৰকাৰী অনুষ্ঠানসমূহৰ দ্বাৰা প্ৰাদেশিক আৰু ৰাষ্ট্ৰীয় ভাষাত এই সম্পৰ্কীয় কিতাপ যথেষ্ট প্ৰকাশ হব লাগে। তৃতীয়তে এই সম্পৰ্কে সামাজিক সংস্থা বা অনুষ্ঠানসমূহে কাৰ্য্যকৰী প্ৰচেষ্টা হাতত লোৱা উচিত। সামাজিক অনুষ্ঠানবোৰে সৰ্ব্বসাধাৰণৰ মনোভাব সজাগ কৰি জনসংখ্যা নিয়ন্ত্ৰণৰ তাৎপৰ্য্য বুজোৱাত যথেষ্ট বৰঙণি যোগাব পাৰে। এইবিলাকৰ উপৰিও বৰ্ত্তমান বৈজ্ঞানিক প্ৰগতিৰ যুগত জনসংখ্যা বৃদ্ধিৰ সমস্যা সম্পৰ্কে বৈজ্ঞানিক ভিত্তিত কিছু প্ৰচেষ্টা চলোৱা হৈছে।

জনসংখ্যা সমস্যাই খাদ্যৰ উৎপাদনৰ ওপৰতো যথেষ্ট প্ৰভাৱ বিস্তাৰ কৰে। গতিকে দেশত খাদ্য উৎপাদন বৃদ্ধি কৰিবলৈ চেষ্টা কৰা উচিত। এই ক্ষেত্ৰত চাহিদা অনুপাতে যোগান বৃদ্ধি কৰিবলৈ দেশৰ পৰিকল্পনাত কৃষিৰ ওপৰত অধিক গুৰুত্ব আৰোপ কৰিব লাগিব। লগতে পৰিয়ালত সীমিত কৰাৰ কাৰণে দেশবাসীক সজাগ কৰিব লাগিব।

বৰ্ত্তমান জাতীয় চৰকাৰে পঞ্চবাৰ্ষিক পৰিকল্পনাৰ যোগেদি ভাৰতৰ জনসংখ্যা হ্ৰাস কৰাৰ যি প্ৰচেষ্টা চলাইছে তাৰ যথেষ্ট অগ্ৰগতি হৈছে বুলি কব পৰা যায়। ভাৰতবৰ্ষত প্ৰথম পঞ্চবাৰ্ষিক পৰিকল্পনাত চৰকাৰীভাৱে জনসংখ্যা নিয়ন্ত্ৰণৰ আঁচনি লোৱা হয়। প্ৰথম পৰিকল্পনাত এই শিতানত ৭০ লাখ টকা, দ্বিতীয় পৰিকল্পনাত ৩ কোটি জনসংখ্যা নিয়ন্ত্ৰণ ব'ৰ্ডে এই বিষয়ৰ প্ৰশিক্ষণ কেন্দ্ৰ আৰু শিবিৰ খোলাত গুৰুত্ব দিছিল। সেয়েহে এই পৰিকল্পনাৰ ভিতৰত ৫০৯ খন চহৰত আৰু ১১০০ খন গাঁৱত ক্লিনিক খোলা হৈছিল। তৃতীয়তে পৰিকল্পনাৰ ২৭ কোটি টকা এই ক্ষেত্ৰত ব্যয় কৰা হৈছিল আৰু চতুৰ্থ পৰিকল্পনাত পৰিয়াল নিয়ন্ত্ৰণৰ ক্ষেত্ৰত যথেষ্ট গুৰুত্ব আৰোপ কৰা হৈছে।

এইবিলাকৰ উপৰিও বৰ্ত্তমান গাওঁবোৰতো পৰিয়াল পৰিকল্পনাৰ আঁচনি সফল কৰি তুলিবলৈ চেষ্টা চলোৱা হৈছে।

শেষত কব পৰা যায় যে দেশৰ অৰ্থনৈতিক অৱস্থা, উৎপাদনৰ মন্থৰ গতি, খাদ্যৰ অভাৱ সকলো ফালৰ পৰাই জনসংখ্যা নিয়ন্ত্ৰণ কৰাটো আৱশ্যক। বৰ্ত্তমান জনসংখ্যাৰ যি দ্ৰুতগতি, সেই গতি নিয়ন্ত্ৰণ কৰিব নোৱাৰিলে দেশৰ উন্নতি আশা কৰা মিছা। সেয়েহে দেশৰ অৰ্থনৈতিক তথা ৰাষ্ট্ৰীয় উন্নতিৰ বাবে জনসংখ্যা হ্ৰাস কৰাৰ ক্ষেত্ৰত চৰকাৰৰ উন্নয়নমূলক আঁচনিৰ লগে লগে দেশৰ প্ৰত্যেক নাগৰিকে সক্ৰিয় অংশ গ্ৰহণ কৰিব লাগে। যাৰ ফলত আমি এখন উন্নয়নমূলক ৰাষ্ট্ৰ গঢ়ি তুলিব পাৰো; যিহেতু জনসংখ্যা বৃদ্ধিৰ সমস্যা সমাধানৰ ওপৰতেই দেশ তথা ৰাষ্ট্ৰৰ ভৱিষ্যত নিৰ্ভৰ কৰে।

ভাৰতবৰ্ষৰ জনসংখ্যা সমস্যাটো অতি গুৰুত্বপূৰ্ণ; কিয়নো আমি যদি ভাৰতৰ জনসংখ্যা আন দেশৰ লগত তুলনা কৰো তেন্তে দেখা যায় যে ভাৰতৰ জনসংখ্যা চীনত, বাদে আন দেশতকৈ অধিক। আনহাতে জন্ম-মৃত্যুৰ হাৰো এটা বেলেগ অনুপাতত কম-বেছি হয়।

ভাৰতবৰ্ষৰ লোক গণণাত কোৱা যায়—Every 1·4 seconds a baby is born in India every 3·5 seconds a person dies in India. গতিকে ভাৰতৰ জনসংখ্যা সমস্যাটো এটা ৰাষ্ট্ৰীয় সমস্যা হৈ পৰিছে। আমাৰ দেশত ১৯৬১ চনৰ ৪৩·৮ কোটিৰ পৰা ১৯৭১ চনত ৫৪·৭ কোটি জনসংখ্যা হৈছেগৈ। এই হিচাবে যদি জনসংখ্যা বৃদ্ধি হৈ গৈ থাকে তেন্তে ১৯৮১ চনতে ভাৰতৰ জনসংখ্যা ৭০০ নিযুতলৈ বৃদ্ধি পাব। কিন্তু এনে এটা ভয়ানক জনসংখ্যাৰ বোজা দেশে আৰু দেশৰ অৰ্থনীতিয়ে বহন কৰাটো সম্ভৱপৰ নহয়। গতিকে চৰকাৰে অতি সোনকালে জনসংখ্যা সংক্ৰান্তত এটা নীতি অৱলম্বন কৰা উচিত।

"ভৱিষ্যতৰ কোমল স্বপ্নত বিভোৰ হৈ যি সমুখত আহি পৰা কঠিন কৰ্ত্তব্য অস্বীকাৰ কৰে, সেয়ে সুবিধাবাদী।"

• লেনিন

অসমীয়া সমাজলৈ শঙ্কৰদেৱৰ অৱদান

অমিয়া বৰগোহাঁই
প্ৰাক্‌স্নাতক ২য় বাৰ্ষিক।

॥ জয় গুৰু শঙ্কৰ সৰ্ব্ব গুণাকৰ
যাকেৰি নাহিকে উপাম।
তোহাৰি চৰণে ৰেণু শতকোটি
বাৰেক কৰোঁহো প্ৰণাম ॥

অতুলন আৰু অনুপম পবিত্ৰ ভাগৱতী ধৰ্ম্মেৰে পৰ্ব্বত ভৈয়াম সকলোটিৰেই প্ৰাণৰ কোমল আঁহবোৰ গাঁথি গাঁথি এটি এক মন আৰু এক প্ৰাণৰ বিৰাট অসমীয়া জাতি গঢ়ি তোলাৰ সপোন ৰচিছিল এইজনা মহাপুৰুষ শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱে। যি সময়ত এইজনা মহাপুৰুষে জন্ম গ্ৰহণ কৰিছিল সেই সময়ত নৰবলি, পশুবলি, অত্যাচাৰ, হিংসা, অধৰ্ম্ম, এজনা ঈশ্বৰৰ পৰিবৰ্ত্তে নানা দেৱ-দেৱীৰ উপাসনা আদিয়ে সমাজত ঠাই পাইছিল, তেনে এটা সন্ধিক্ষণত পবিত্ৰ ভাগৱতী এক শৰণীয়া নামেৰে অন্যায় অধৰ্ম্ম সকলো খেদাব পাৰিছিল আৰু সকলোকে লৈ গৈছিল এটা পবিত্ৰ পথলৈ—য'ত জয় হ'ব ধৰ্ম্মৰ আৰু পৰাজয় হ'ব অধৰ্ম্মৰ।

॥ প্ৰচাৰ কৰিলা ধৰ্ম্মৰ বাণী
অসমত বজালা দুন্দুভী ॥

অসমত ভক্তিৰ সোঁত বোৱাবলৈ এইজনা মহাপুৰুষৰ জন্ম হৈছিল অসমৰ নগাওঁ জিলাৰ বৰদোৱাত। বিখ্যাত ভূঞা বংশত আহিন মাহৰ দশমী তিথিত জন্ম হৈছিল এইজনা মহাপুৰুষৰে একতাৰ পবিত্ৰ ধৰ্ম্মৰ দোলেৰে মানৱৰ অন্তৰ জয় কৰিবলৈ আৰু অজ্ঞান অন্ধকাৰৰ কাৰাগাৰত পৰি কক-বকাই থকা শত সহস্ৰ পথহাৰা লোকক বাট দেখুৱাবলৈ আৰু সমাজৰ আধ্যাত্মিক মঙ্গল সাধনৰ বিপ্লৱ কৰিবলৈ। 'এক দেৱ এক সেৱ এক বিনে নাই কেৱ।' এই এক ব্ৰহ্মৰ মূলমন্ত্ৰেৰে লাহে লাহে গুৰুজনাই আগুৱাই গৈ আছিল মহান ভক্তিপূৰ্ণ এখন থানলৈ য'ত বিৰাজ কৰিছিল ঃ

"কৃষ্ণৰ চৰিত্ৰ পৰম অমৃত
আত পৰে নাহি আন
কোটি কোটি যজ্ঞ জপ তপ দান
সবেও নুহি সমান।" (নামঘোষা)

হিন্দু, মুছলমান, ব্ৰাহ্মণ, ক্ষত্ৰীয়, বৈশ্য, শূদ্ৰ আদি জাতিৰ মাজত কোনো ভেদ ভাব নাৰাখি মহা ধৰ্ম্মৰ মালা সকলোকেই মুক্ত কণ্ঠেৰে বিতৰণ কৰিছিল। ইয়াৰ প্ৰমাণ স্বৰূপে গুৰুজনাই মুছলমান এজনকো সেৱাৰ কামত নিয়োগ কৰিছিল। গুৰুজনাৰ মতেই ঈশ্বৰৰ সেৱা-পূজালৈ কোনো জাতি ভেদ বিচাৰ কৰিব নালাগে। বেলেগ বেলেগ জাতিৰ লোকসকলেও সমানে গুৰুৰ ওচৰত ঈশ্বৰৰ সেৱা-

পূজা কৰিবৰলৈ স্থান পাইছিল। সেয়েহে গুৰুজনাৰ মতেই ঈশ্বৰৰ সেৱালৈ জাতিভেদ বিচাৰ কৰিব নালাগে ঃ

"কুকুৰ চণ্ডাল গৰ্দভৰো আত্মাৰাম
জানিয়া সবাকো পৰি কৰিবা প্ৰণাম।
সমস্তে ভূততে ব্যাপি আছোঁ মই হৰি
সবাকো মানিবা তুমি বিষ্ণু বুদ্ধি কৰি।।"
(বৈকুণ্ঠ প্ৰয়াণ)

সমাজত তেখেতে কোনো জাতিভেদ বিচাৰ নকৰি জাতি-ধৰ্ম্ম নিৰ্বিশেষে যি উদাৰতা দেখুৱালে সেই উদাৰতা ধৰ্ম্মত আপোনা-আপুনি বান্ধ খাই গ'ল। অসমৰ অনেক ঠাইত থকা কত অত্যাচাৰী, কত ব্যাভিচাৰী, কত অধৰ্ম্মীয়ে এই ধৰ্ম্মৰ প্ৰতি মূৰ দোৱালে। শক্তিৰ বলেৰে এনে লোকক জয় কৰা অসম্ভৱ বুলি ভাবি পবিত্ৰ মধুৰ ধৰ্ম্মৰ বাণীৰে নতুবা এই বাণীতো প্ৰত্যয় নগলে ভাগৱত আদি শাস্ত্ৰলৈ দেখুৱাই দিলে। অথবা নিজেও কিছুমান মহান বাক্যৰে নিজৰ ধৰ্ম্মৰ ৰচিডাল কটকটীয়া কৰি তোলে। ইয়াৰ প্ৰমাণ স্বৰূপে মহাৰাজ নৰনাৰায়ণৰ ৰাজসভাত বৈষ্ণৱ ধৰ্ম্মক লৈ তৰ্ক কৰা লোকসকলৰ অন্তৰ শঙ্কৰদেৱে মাত্ৰ এটা শ্লোকেৰে জয় কৰিব পাৰিছিল। তেখেতৰ শ্লোকটো আছিল ঃ

"মধুদানৱ দাৰণ দেববৰং
বৰ বাৰিজ লোচন চক্ৰংধৰং......" ইত্যাদি

আকৌ ঠিক এনে ধৰণৰ তৰ্ক-বিতৰ্কৰ পৰাই গুৰুজনাই গুণমালা পুথি ৰচনা কৰি জনসাধাৰণক আচৰিত কৰিছিল। ইয়াৰ ফলত শ শ মানুহক আকৰ্ষণ কৰিব পাৰিছিল এই পবিত্ৰ বৈষ্ণৱ ধৰ্ম্মলৈ। অসমীয়া সাহিত্যলৈ গুৰুজনাই যি অৱদান আগবঢ়াইছিল সেইবোৰে অসমীয়া ভাষা-সাহিত্যৰ উন্নতিৰ লগে লগে কলা-কৃষ্টিৰো উন্নতি সাধন কৰিলে। কীৰ্ত্তন, দশম, হৰিশ্চন্দ্ৰৰ উপাখ্যান, ৰুক্মিণী হৰণ, বলিছলন, গজেন্দ্ৰ উপাখ্যান, অমৃত মথন, কুৰুক্ষেত্ৰ কাব্য ভক্তিতত্ত্ব প্ৰকাশৰ ভিতৰত (১) ভক্তি প্ৰদীপ, (২) ভক্তি-ৰত্নাকৰ (৩) নিমিনৱ সিদ্ধ-সংবাদ ; অনুবাদৰ ভিতৰত (১) ভাগৱতৰ ১ম, ২য়, ১১ শ, ১০ ম, ১২ শ, স্কন্ধ (২) উত্তৰাকাণ্ড ৰামায়ণ ; অঙ্কীয়া নাটৰ ভিতৰত (১) বৰগীত, ভটিমা নাম-প্ৰসঙ্গৰ ভিতৰত (১) কীৰ্ত্তন, গুণমালা দান দি গল। অসমৰ সংস্কৃতিৰ ক্ষেত্ৰত শঙ্কৰদেৱৰ বহুমুখী দানৰ কথা গ'ল সেয়েহে তেখেতৰ বাদ দিলেও কেৱল সাহিত্যৰ ক্ষেত্ৰত যি দান দি অমৰত্ব দান কৰাৰ পক্ষে যথেষ্ট। নাটৰ গীতবোৰো অসমীয়া কাব্য সাহিত্যৰ মূল্যবান অলঙ্কাৰ স্বৰূপ। ডুলড়ি, পদ, পয়াৰ আদি নানাবিধ ছন্দৰ লয়লাস ভঙ্গীমাৰে সৌন্দৰ্য্য, মাধুৰ্য্য বৃদ্ধি কৰি শঙ্কৰদেৱে অসমীয়া কাব্য-সাহিত্যক নতুন গঢ়ত সজাই-পৰাই তুলিলে।

পৃথিবীৰ বুকুত প্ৰত্যেক জাতিৰে একো একোটা নিজস্ব সংস্কৃতি আছে। সংস্কৃতি প্ৰত্যেক জাতিৰে অতুলনীয় সম্পদ। মহাপুৰুষ শঙ্কৰদেৱে অসমীয়া সংস্কৃতিলৈ যি দান দি থৈ গ'ল সিয়েই তেৰাক চিৰস্মৰণীয় আৰু চিৰ উজ্জ্বল কৰি ৰাখিব।

যিখন অত্যাচাৰী সমাজত নৈতিকতাৰ মৃত্যু ঘটিছিল তেনে এখন সমাজ সংগঠন কৰি নতুন আদৰ্শেৰে সংস্থাপিত কৰা অতি টান কাম। কিন্তু শঙ্কৰদেৱে অসাধাৰণ প্ৰতিভাৰ দ্বাৰাই সকলো কলুষতা দূৰ কৰি অসমীয়া সমাজক দিলে ধৰ্ম্মৰ বৰপীৰাত বহিবলৈ আৰু পবিত্ৰ মন্ত্ৰেৰে লগে লগেই বিপ্লৱৰ সূচনা কৰি এটি নতন যুগৰ আহ্বান জনালে। যি মানুহৰ মনত বা অন্তৰত দ'কৈ কুসংস্কাৰ, কুনীতি, অস্পৃশতা, অধৰ্ম্ম আদিৰেই ভৰি আছিল ; সেই মানুহৰ অন্তৰত উপলব্ধি কৰিব পৰাকৈ বা আহিঁ দেখুৱাই শ্ৰৱণ, কীৰ্ত্তন, দৰ্শন আদিৰ দ্বাৰা লাহে লাহে সেই মানুহৰ অন্তৰ জয় কৰিব পাৰিছিল। সেয়েহে সমাজৰ লগত খাপখুৱাই লব পাৰিছিল। এনে এটা সময়ৰ কাৰণে

শঙ্কৰদেৱে ৰাইজৰ আগত দেখুৱাবলৈ সৃষ্টি কৰিছিল ভাওনা, নাট। কাজেই এইবোৰৰ লীলা মালা যেতিয়া দৰ্শকে দেখিব তেতিয়া দৰ্শকৰ চকু মেল খাব। অৰ্থাৎ ভগৱানক উপাসনা কৰিব। সংস্কৃতিৰ ক্ষেত্ৰত শঙ্কৰদেৱৰ নৃত্য, ভাওনা, নামঘৰ আদিয়ে ধৰ্ম্মৰ ভেটি সুদৃঢ় আৰু টনকিয়াল কৰিছিল। ইয়াৰ উপৰিও গুৰুজনাই স্থাপন কৰা সত্ৰবোৰ তেখেতৰ জীৱনৰ সাক্ষীস্বৰূপ। অসমৰ এইবোৰেই আপুৰুগীয়া সম্পদ।

ডঃ সূৰ্য্যকুমাৰ ভূঞাদেৱে কবৰ দৰেই সত্ৰবোৰে একো একোখন বিশ্ববিদ্যালয়। শঙ্কৰদেৱ এই বিশ্ব-বিদ্যালয়সমূহৰ প্ৰতিষ্ঠাতা। ধৰ্ম্মমুখৰ কৃষ্টি-কলা, নৃত্য-গীত, ধৰ্ম্মবাণীসমূহৰ প্ৰচাৰ আৰু মিলনক্ষেত্ৰ হ'ল এই সত্ৰসমূহ।

ডঃ বিৰিঞ্চি কুমাৰ বৰুৱাদেৱৰ ভাষাত কবলৈ গলে নামঘৰসমূহ হৈছে "জাতীয় নাটশালা"। শঙ্কৰদেৱে নামঘৰসমূহ মাত্ৰ ধৰ্ম্ম প্ৰচাৰৰ বাবেই ৰখা নাছিল। কাৰণ দূৰদৰ্শী শঙ্কৰে ভালকৈ উপলব্ধি কৰিছিল যে শিক্ষাৰ অবিহৃণে কেৱল ধৰ্ম্মৰ দ্বাৰা সমাজ তথা সংস্কৃতিৰ সংগঠন কৰিব নোৱাৰি। সেয়েহে সমাজত জাতিভেদ বিচাৰ নকৰি সকলো শ্ৰেণীৰ লোকক শিক্ষাৰ পোহৰ দিয়াৰ ব্যৱস্থা কৰিলে। যাতে এফালেদি সমাজ গঢ়িব পাৰি আৰু আনফালেদি জ্ঞানৰ পোহৰ বিস্তাৰ কৰিব পাৰি। সকলো ল'ৰা-বুঢ়া-ডেকাৰ বাবেই নামঘৰ আছিল মন্ত্ৰণালয়, বিচাৰালয় আৰু ৰঙ্গমঞ্চস্বৰূপ।

শঙ্কৰদেৱৰ আৰু এক অৱদান হ'ল ভাওনা। ডঃ মহেশ্বৰ নেওগৰ ভাষাত কবলৈ গলে ভাওনাৰ মাজেদি শঙ্কৰদেৱে নৃত্য-বিদ্যাক সৰ্ব্বসাধাৰণৰ সম্পত্তি কৰি দি গ'ল। ডঃ বাণীকান্ত কাকতীৰ মতে পুৰণি বৈষ্ণৱ সাহিত্যত ভাওনাৰ ঠাই লোকৰঞ্জন, লোক সংগ্ৰহ, আৰু লোকস্থিতিত।

তেখেতে অসাধাৰণ প্ৰতিভাৰে সভ্যতাৰ পোহৰ নোপোৱা এখন অসভ্য কৃষ্টি-কলাবিহীন সমাজকো একতাৰ দোলেৰে বান্ধিবলৈ সমৰ্থ হৈছিল। তেখেতে সমাজৰ বাবে যি দান দি গ'ল সেইবোৰ সঁচাকৈয়ে অতুলনীয় আৰু আপুৰুগীয়া সম্পদ। তেখেতে সমাজলৈ আনি দিলে এক নতুন জীৱন; যি সমাজে সেই আদৰ্শত অনুপ্ৰাণিত হৈ আগুৱাব পাৰিব এখন পবিত্ৰ ৰাজ্যলৈ; য'ত বিৰাজ কৰে মাত্ৰ পুণ্য আৰু পবিত্ৰতাই। যিজনা মাহাপুৰুষে পৰ্ব্বত-ভৈয়াম একাকাৰ কৰি ধৰ্ম্মৰ কুসুম মণিৰে পৃথিবীত স্বৰ্গ স্থাপন কৰি নতুন সমাজ গঢ়ি পৃথিৱীত নাম উজ্জ্বল কৰি গৈছে, সমাজ কল্যাণৰ ক্ষেত্ৰত শাস্ত্ৰীয় ভাষাত কবলৈ গলে—

"শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰ হৰি ভকতৰ
জানা যেন কল্পতৰু
তাহান বিনাই আন নাই নাই
আমাৰ পৰম গুৰু।"

"দক্ষিণ ভাৰতত দুদিনমান"

কল্যাণী ভট্টাচাৰ্য্য • ৩য় বাৰ্ষিক (স্নাতক শ্ৰেণী)

দক্ষিণ ভাৰত ভাষা, সংস্কৃতি কৃষ্টি, সভ্যতা সকলো ফালৰ পৰা উত্তৰ ভাৰতৰ পৰা পৃথক। নিজস্ব কৃষ্টি, নিজস্ব বৈশিষ্ট্যৰে আৱৰি ৰখা দক্ষিণ ভাৰতক এবাৰ চাক্ষুষ দৰ্শন কৰাৰ মনত এক প্ৰবল আকাঙ্ক্ষা আছিল। শেষত যোৱা বছৰ আমাৰ কলেজৰ "শিক্ষামূলক ভ্ৰমণ"ত যাবলৈ ওলোৱা দলটোৰ লগত গৈ মনৰ সেই বহুদিনীয়া আকাঙ্ক্ষা পূৰণ কৰাৰ সুযোগ পালোঁ। ৮ জন অধ্যাপক-অধ্যাপিকাকে ধৰি ৩৪ জনীয়া আমাৰ দলটোৱে ৫ অক্টোবৰ ৰাতিপুৱা শিমলুগুৰিত "অসম মেইল"ত উঠিলো।

ট্ৰেইনত এটা কম্পাৰ্টমেণ্ট আমাৰ আগৰে পৰা ৰিজাৰ্ভ কৰা আছিল। আমি সকলোৱে নিজৰ নিজৰ ঠাইত বহি পৰিলো। ট্ৰেইনখন চলিবলৈ আৰম্ভ কৰাৰ লগে লগে আমাৰ খুব আনন্দ লাগিছিল। গোটেইদিন হাই-উৰুমিৰ মাজেদি কটোৱাত আবেলি কেতিয়া হৈ আহিছিল, গমকে পোৱা নাছিলো। লাহে লাহে ৰাতি হৈ আহিল। শৰাইঘাট দলং পাৰ হৈ ট্ৰেইনখনে ৰাতিৰ আন্ধাৰৰ মাজেদি আগুৱাই গৈ আছিল—অসমৰ সীমা এৰি থৈ। লাহে লাহে আমি বিহাৰৰ সীমাত সোমাইছিলো। বিহাৰৰ পৰা ট্ৰেইনখনে পশ্চিমবঙ্গৰ ফালে আগুৱাই গৈছিল। ৭ অক্টোবৰত আমি হাওড়া পাইছিলোহি। হাওড়া পালেও বিশেষ অসুবিধাৰ কাৰণে আমি কলিকতালৈ যাব নোৱাৰিলো। সেয়ে হাওড়াৰ ডুমহলীয়া 'ওৱেটিং ৰুম'ৰ পৰাই দূৰৈৰ হাওড়াৰ "Hanging Bridge", গঙ্গানদী আৰু তাৰ জনাৰণ্য চাই ৰ'লো। হাওড়াৰ ৰাস্তাৰেই ট্ৰাম, বাছ টেক্সী আৰু মানুহৰ ব্যস্ততা দেখি কলিকতা মহানগৰীত সেই ব্যস্ততা কিমান হ'ব পাৰে অনুমান কৰি লৈছিলো। ইয়াৰ পিছত ৰাতি আমি "Puri Express"ত উঠিলো। পিছদিনা ৰাতিপুৱা পুৰী পোৱাৰ আগতেই ট্ৰেইনৰ দুয়োকাষৰ পৰা বগা বালি আৰু শাৰী শাৰী নাৰিকল গছবোৰ দেখি শ্ৰীযুতা বৰুৱা বাইদেৱে ক'লে "এয়া, পুৰী পালোহিয়েই!" অলপ পাচতেই আমি পুৰী জংচন পালো।

"পুৰী"ত প্ৰথমে আমি "টুৰিষ্ট বাংলো" লৈ গলো; কিন্তু তাত ঠাই নথকাত সমুদ্ৰৰ একেবাৰে ওচৰত থকা "আৰুণি"ত উঠিলো। ই হোটেল নহয়; কিন্তু ইয়াত থকাৰ সুন্দৰ বন্দবস্ত আছে। আমি সকলোৱেই নিজৰ নিজৰ বস্তু তাত থৈ ওলালোঁ পুৰীৰ সমুদ্ৰ চাবলৈ। সমুদ্ৰক তেতিয়াও আমি ওচৰৰ পৰা দেখা নাই; কিন্তু "আৰুণি"লৈ আহোঁতে বাটৰ পৰা তাৰ যি গৰ্জন শুনিছিলো, সি যেন আমাক হাত-বাউল দি মাতি আছিল। সমুদ্ৰ চোৱাৰ আনন্দতেই গোটেই ৰাতিৰ ৰেল ভ্ৰমণৰ ক্লান্তি আমাৰ নেহোৱা হৈছিল। ইয়াৰ আগতে আমি

সমুদ্র দেখা নাই। সেয়ে দুপৰীয়াৰ প্ৰচণ্ড সূৰ্য্যৰ তাপকো অগ্ৰাহ্য কৰি সমুদ্ৰৰ পাৰ পালোগৈ। শ্ৰীযুতা দুৱৰা বাইদেউ আৰু শ্ৰীযুতা গোৰী বাইদেৱে কলে— "আজিৰ পৰা তোমালোকে আৰু দেৱকান্ত বৰুৱাৰ দৰে—

'সাগৰ দেখিছা? দেখা নাই কেতিয়াও? ময়ো দেখা নাই'— বুলি গাব নালাগে। এইবোৰ কওঁতেই আমি আহি সমুদ্ৰৰ একেবাৰে ওচৰ পালোঁহি। মোৰ জীৱনত এয়ে প্ৰথম সমুদ্ৰ দৰ্শন। প্ৰথম দৰ্শনতে সমুদ্ৰৰ যি বিৰাট ভয়ঙ্কৰ ৰূপ দেখিলো, তাক দেখি মই ভাবিলো— ভয়ঙ্কৰৰ লগত সুন্দৰৰ সংমিশ্ৰণ যে কিমান অপূৰ্ব্ব হব পাৰে সমুদ্ৰ নেদেখিলে হয়তো তাক বিশ্বাস নকৰিলোহেতেন। দেখিলো মোৰ সন্মুখৰ দৃষ্টি যিমানখিনিলৈ যায়— ময়ো নীল সমুদ্ৰৰ স্বচ্ছ, বিৰাট জলৰাশি, অনন্ত সীমাহীন, এনে লাগিছিল এই পৃথিবীত যেন এইটো মুহূৰ্ত্তত নীলা জলৰাশিৰ বাহিৰে আন একো নাই— যি জলৰাশিৰ তুলনা মাথো বিৰাট, নীলিম আকাশখনৰ লগতহে হব পাৰে। নীল সমুদ্ৰৰ প্ৰকাণ্ড গৰ্জ্জনেৰে আগবাঢ়ি অহা ঢৌবোৰ আৰু সেইবোৰত নানা ধৰণৰ সামুদ্ৰিক শামুক, পাৰত নানা বিদেশী স্নানাৰ্থী —সকলো মিলি এক মন্ত্ৰমুগ্ধ পৰিবেশৰ সৃষ্টি কৰিছিল। আমি সকলোৰে সেই বিশাল সৌন্দৰ্য্যৰ আগত থিয় হৈ আছিলো। সমুদ্ৰৰ ঢৌবোৰে আহি আমাক তিয়াই দিছিল। লাহে লাহে আবেলি হৈ আহিছিল, আমিও "আৰুণি' লৈ গুচি আহিছিলো।

আবেলি আমি ওলালো পুৰীৰ আন আন দৰ্শনীয় স্থান চাবলৈ। প্ৰথমতে আমি চালো "মণিমঞ্জিল" যি চিৰাজউদ্দৌলাৰ ৰাণী মণিবেগমৰ স্মৃতি জড়িত। ৰাস্তাত সান্যাল চাৰে পুৰীৰ বিখ্যাত তিনিমহলীয়া "পুৰী হোটেল" দেখুৱালে। ইয়াৰ পিছত আমি "ভাৰত সেৱাশ্ৰম সংঘ"ৰ পুৰীৰ শাখা চাবলৈ গলো। ইয়াৰ পিছত আমি গালো—পুৰীৰ ভাৰত বিখ্যাত "জগন্নাথ মন্দিৰ" চাবলৈ। মন্দিৰৰ অসংখ্য পুণ্যাৰ্থীৰ মাজত আমি যেন বাটৰ কোনো উৱাদিহ্ নোপোৱা হৈছিলো। সেইদিনা আমি জগন্নাথ দৰ্শন কৰিবলৈ নেপালো। তাৰ পৰা আৰু বহুত ঠাইত ফুৰিলো। ৰাতি ফুৰি আহি আমি আকৌ সমুদ্ৰৰ ওচৰ পাইছিলোহি। পিছদিনা ৰাতিপুৱা খুব সোনকালে আমি কেইজনীমান উঠিলো—সমুদ্ৰৰ পাৰৰ সূৰ্য্যোদয় চাবলৈ। আমি আকৌ সমুদ্ৰৰ ওচৰ পাইছিলোঁহি। ৰাতিপুৱাৰ সূৰ্য্যৰ ৰশ্মিত সমুদ্ৰক অপূৰ্ব্ব সুন্দৰ লাগিছিল। আমাৰ কিছুমানে সমুদ্ৰত স্নান কৰিছিল। দুপৰীয়া "টুৰিষ্ট বাংলো"ত ভাত খাওঁতে বিভিন্ন ঠাইৰ বিভিন্ন মানুহক দেখিছিলো। আবেলি আকৌ আমি ফুৰিবলৈ ওলালো। সমুদ্ৰৰ বগা-বালিৰ ওপৰেদি খোজ কাঢ়ি গৈ গৈ, নানা ধৰণৰ ধুনীয়া ধুনীয়া সামুদ্ৰিক শামুকবোৰ আমি যেতিয়া বুটলি আনিলো, তেতিয়া বঙ্গোপসাগৰৰ পশ্চিমফালে অস্তমিত সূৰ্য্যৰ ৰক্তিম আভাই খেলা কৰি আছিল। সমুদ্ৰত তেতিয়া ভীষণ জোৱাৰ আছিল। লাহে লাহে আমি "Sea-beach" পাৰ হৈ পালো পুৰীৰ "সোণাৰ গৌৰাঙ্গ" "লখিমী মন্দিৰ" আদি চাবলৈ। এইবোৰৰ পিছত "সুদৰ্শন চক্ৰ" চালো। তাৰ পিছত শ্ৰীযুত সান্যাল চাৰে আমাক লৈ গ'ল—"ৰামকৃষ্ণ মিশ্যন"লৈ। "ৰামকৃষ্ণ মিশ্যন" সমুদ্ৰৰ ওচৰতে। তেতিয়া সূৰ্য্য একেবাৰে অস্ত গৈছিল। চাৰিওফালে সন্ধ্যাৰ নিৰ্জ্জনতাৰ মাজত দূৰৈৰ সমুদ্ৰৰ গৰ্জ্জনে এটি বেলেগ পৰিবেশৰ সৃষ্টি কৰিছিল। তেনে এটি পৰিবেশত আমি "ৰামকৃষ্ণ মিশ্যন" পালোগৈ। তাত সন্ধ্যাৰতি, ভজন আদি শুনি আমাৰ থকা ঠাইলৈ ঘূৰি আহিলো। পিছদিনা ৰাতিপুৱা আমি জগন্নাথ দৰ্শন কৰিবলৈ গলো। সেইদিনা আগদিনাৰ ৰাতিৰ দৰে মানুহ সিমান বেছি নাছিল। আমি ভালদৰে বিৰাট মন্দিৰটোৰ চাৰিওফালে ফুৰিলো। সেইদিনাই আবেলি আমি পুৰীৰ পৰা যাবলৈ ওলালো। মনটো খুব

বেল্লা লাগি গৈছিল— পুৰীৰ সমুদ্ৰ আৰু জগন্নাথক এৰি আহিবলৈ। সময় আগবাঢ়ি যোৱাৰ লগে লগে ৰাতি গভীৰ হৈ আহিছিল আৰু ৰাতিৰ অন্ধকাৰেদি ট্ৰেইনখন আগবাঢ়ি গৈ আছিল—ৱালটেয়াৰ অভিমুখে।

ৱালটেয়াৰ আমি পালোহি ১১ অক্টোবৰত শৰতৰ এটি মিঠা ৰাতিপুৱাত। ৱালটেয়াৰত আমাক সান্যাল চাৰৰ ককাইদেউ আৰু নবৌয়েকে থকা-খোৱাৰ সুবন্দবস্ত কৰি দিছিল। অন্ধ্ৰ বিশ্ববিদ্যালয়ৰ 'বাছেৰে' আমি বিশ্ববিদ্যালয়ৰ প্ৰাৰ্থনা ঘৰ পালোহি। ইয়াতে আমাৰ থকাৰ বন্দবস্ত কৰা হৈছিল। কোনো অসুবিধা নোপোৱাকৈ সেই বিৰাট 'হল'টোত আমি সকলোৱে খুব আনন্দেৰে আছিলো। দিনৰ দহমান বজাত আমি ফুৰিবলৈ ওলালো। ৰাস্তাত অন্ধ্ৰ বিশ্ববিদ্যালয়ৰ বহুতো ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ লগত আমি চিনাকি হৈছিলো। ৱালটেয়াৰত আমি প্ৰথমতে গলো অন্ধ্ৰৰ বিখ্যাত "বালাহী তিৰুপতি" মন্দিৰ চাবলৈ। এই মন্দিৰটো তুমহলীয়া। বিৰাট ডাঙৰ মন্দিৰটোত অপূৰ্ব্বসুন্দৰ কাৰুকাৰ্য্য কৰা নানান স্তম্ভ আৰু মূৰ্ত্তি-বোৰে মনটো সহজেই আকৰ্ষণ কৰে। মন্দিৰটোত সৰু সৰু বহুত কাছ দেখিলো। মন্দিৰৰ পূজাৰীয়ে ক'লে যে এইবোৰক কূৰ্ম্ম অৱতাৰ বুলি সকলোৱে ভক্তি কৰে। আমি মন্দিৰটোত বহুপৰ থাকিলো। মন্দিৰটোৰ ওপৰৰ পৰা এফালে ৱালটেয়াৰ আৰু আনফালে বঙ্গোপসাগৰৰ সৈতে বিশাখাপট্টনমৰ খুব সুন্দৰ দৃশ্য চকুত পৰিল।

"তিৰুপতি"ৰ পৰা আমি বিশাখাপট্টনমত বঙ্গোপ-সাগৰৰ পাৰলৈ গলো। ইয়াত আমি জাপান, ৰাচিয়া, জাৰ্ম্মানী, গ্ৰেটবৃটেন আদি বিভিন্ন দেশৰ জাহাজ, চাবমেৰিণ আদি চালো। লঞ্চ এটাত উঠি আমি বঙ্গোপসাগৰৰ বুকুত বহুপৰ ফুৰিলো। তেতিয়া সূৰ্য্য অস্ত গৈছিল— বঙ্গোপসাগৰৰ বুকুত তাৰ অপূৰ্ব্ব ৰক্তিম আভাই নীল ৰঙৰ লগত মিলি এটি অপূৰ্ব্ব দৃশ্যৰ সৃষ্টি কৰিছিল। 'লঞ্চ'ৰ ভূৱো কাষে আমি কিছুমানে বহি, কিছুমানে থিয় হৈ সেই অপূৰ্ব্ব দৃশ্য উপভোগ কৰিছিলো— আমাৰ চাৰিও-ফালে বঙ্গোপসাগৰৰ নীলা পানীখিনিৰ বাহিৰে আন একো নাছিল। আমাৰ এনে লাগিছিল— এনে এটি পৰিবেশৰ পৰা যদি কেতিয়াও যাব নেলাগিলহেঁতেন! কিন্তু অলপ পিছতে সেই আশা মিছা বুলি প্ৰমাণিত হ'ল। আমি নামি আহিব-লগীয়া হ'ল। আমি তাৰ পিছত ৱালটেয়াৰৰ 'Sea-beach'অলৈ গলো। ইয়াত আধুনিক ধৰণে সজ্জিত, ৰঙ-বিৰঙৰ বিজুলী বাতিৰে আলোকিত কফি-হাউছত কফি খাই, ৰেকৰ্ড-প্লেয়াৰত তামিল গান শুনি আমি যেতিয়া সমুদ্ৰৰ পাৰত বহিছিলোহি, চাৰিওকালৰ পৰিবেশে ৱালটেয়াৰৰ 'Sea-beach'অক তেতিয়া অপূৰ্ব্ব মোহময়ী কৰি তুলিছিল। সিদিনা আছিল লক্ষ্মীপূৰ্ণিমা। আকাশত পূৰ্ণচন্দ্ৰ, সমুদ্ৰত পূৰ্ণিমাৰ জোৱাৰ। চন্দ্ৰৰ উজ্জ্বল, ৰূপালী কিৰণ-বোৰে সমুদ্ৰৰ ঢৌবিলাকৰ লগত নাচি-বাগি ফুৰি এটি বৰ্ণাব নোৱাৰা পৰিবেশৰ সৃষ্টি কৰিছিল। মোৰ মনত পৰি গৈছিল ৰবীন্দ্ৰনাথৰ কবিতাৰ এটি শাৰী :—

"সোণাৰ আলোক পড়িয়াছে জলে
পুলকে উছাল ঢেউ ছলছলে
লক্ষ মাণিক ঝলকি আচলে
নেচে চলে যেন নটীনি।"

পূৰ্ণিমা ৰাতিৰ সমুদ্ৰৰ এই অপৰূপ দৃশ্য উপভোগ কৰি থাকোতে মনটো স্বভাৱিকতেই উদাস হৈ পৰিছিল। ঘৰৰ কথা মনত পৰিছিল। লগতে এইটোও ভাবি-ছিলো—অহা বছৰ লক্ষ্মীপূৰ্ণিমাত হয়তো আমাৰ দৰেই কত ভ্ৰমণকাৰীয়ে ইয়াত বহি পূৰ্ণিমা ৰাতিৰ সমুদ্ৰৰ এই অপৰূপ সৌন্দৰ্য্য উপভোগ কৰিব। আমি তেতিয়া ইয়াত নাথাকিম, কিন্তু আমাৰ মনৰ মণিকোঠাত এনে এটি পূৰ্ণিমা ৰাতিৰ স্মৃতি সদায় উজ্জ্বল হৈ থাকিব। ইয়াৰ পাছত ৰাতি হৈ আহিছিল, আমিও

"Prayer House" অলৈ আহিছিলো। "Prayer House" অলৈ আহোঁতে ৰাস্তাত শ্ৰীযুত অমৰপতি সান্যালে (সান্যাল চাৰৰ ককাইদেউ) আমাক ৱালটেয়াৰৰ "লাইটহাউছ" আৰু তাৰ বিখ্যাত অন্যান্য ঘৰ-দুৱাৰ দেখুৱাইছিল। লগতে তেওঁ আমাক দক্ষিণ ভাৰতৰ মানুহৰ ভাষা, কৃষ্টি, ধৰ্ম্ম আদিৰ বিষয়েও কৈছিল।

পিছদিনা আমি ৱালটেয়াৰৰ বিখ্যাত 'ষ্টেইন্‌লেচ-ষ্টীল'ৰ কোম্পানী চাবলৈ গলো। তাৰ পাছত বিশাখাপট্টনমত ভাৰতীয় জাহাজ নিৰ্ম্মাণ কাৰখানা চালো। সেইদিনাই আবেলি আমি মাদ্ৰাজলৈ ৰাওনা হলো। ৱালটেয়াৰখন এৰিবলৈ, লগতে আমাৰ এইকেইদিনৰ ভ্ৰমণৰ সঙ্গী চাৰৰ ককাইদেউ আৰু নবৌয়েকক এৰি আহিবলৈও খুব বেয়া লাগিছিল।

পিছদিনা ১৩ অক্টোবৰত আমি মাদ্ৰাজ পালোহি। ইয়াত মিঃ সুব্ৰাহ্মণিয়ম নামৰ এজন মাদ্ৰাজী ভদ্ৰলোকৰ ঘৰত আমাৰ থকাৰ বন্দবস্ত কৰা হৈছিল। ষ্টেচনৰ পৰা তেওঁৰ ঘৰলৈ আহোতে বাটত মাদ্ৰাজ চহৰৰ কিছু অংশ চকুত পৰিছিল। প্ৰথমদিনা আমি মাদ্ৰাজ চহৰৰে কিছু ঠাইত ফুৰিলো। প্ৰথমদিনা ফুৰিয়েই বুজিলো দক্ষিণ ভাৰতত ইংৰাজী কব নোৱাৰাকৈ অহাটো উচিত নহয়। ইংৰাজী ভালকৈ কব নোৱাৰাৰ কাৰণে বহুতো অসুবিধাৰ সন্মুখীন হৈছিলো। দ্বিতীয়দিনা আমি মাদ্ৰাজৰ চিৰিয়াখানা আৰু আন আন ঠাইলৈ গলো। পিছদিনা আমি টুৰিষ্ট বাছত ওলালো মহানগৰী মাদ্ৰাজৰ কিছু দূৰৈত থকা ইতিহাসপ্ৰসিদ্ধ ঠাইবোৰলৈ। প্ৰথমেই আমি গলো— "পক্ষীতীৰ্থম" মন্দিৰলৈ। ই দক্ষিণ ভাৰতৰ ভিতৰতে এটি বিখ্যাত মন্দিৰ। ৫৬০ টা চিৰি পাৰ হৈ মন্দিৰত উঠোতে আমি খুব ক্লান্ত হৈ পৰিছিলো; মাজে মাজে বিশ্ৰাম লবলগীয়া হৈছিল। কিন্তু দেখিছিলো ৭০।৮০ বছৰীয়া বৃদ্ধয়ো অকণো ক্লান্তি অনুভৱ নকৰাকৈ চিৰিবোৰেদি ওপৰলৈ উঠি গৈ আছিল। মন্দিৰত উঠাৰ লগে লগেই কিন্তু আমাৰ মনত খুব আনন্দ লাগিছিল— চাৰিওফালৰ মনোমোহা প্ৰাকৃতিক দৃশ্যবোৰ চাই। এই মন্দিৰটোৰ বিষয়ে এটি জনশ্ৰুতি আছে যে ইয়াত এটা নিৰ্দ্দিষ্ট সময়ত দুজনী চৰাই আহি খোৱা বস্তু খাই যায়। কিন্তু দুৰ্ভাগ্যবশতঃ সময়ৰ নাটনিত আমি তাক নোচোৱাকৈয়ে তাৰ পৰা উভতিলো। ওপৰৰ পৰা তলৰ খুব ধুনীয়া ধুনীয়া দৃশ্য চকুত পৰিছিল। তাত এটি দৃশ্য দেখিলো— চাৰিওফালে নাৰিকল গছৰ শাৰীৰ মাজত এটা জলাশয় আৰু জলাশয়টোত এটি সৰু মন্দিৰ। ওপৰৰ ওখ টিলাৰ পৰা তলৰ সেই দৃশ্যটো খুব সুন্দৰ লাগিছিল। ইয়াৰ পিছত আমি গলো— "মহাবালেশ্বৰ"লৈ। মহাবালেশ্বৰ সমুদ্ৰৰ একেবাৰে ওচৰত। ইয়াত সাতটা "পেগোডা" বা বৌদ্ধ সাজত সজোৱা মন্দিৰ আছিল আৰু ভূমিকম্পত ধ্বংসপ্ৰাপ্ত হৈ এতিয়া মাত্ৰ এটাহে আছে বুলি গাইডে আমাক কৈছিল। তাত আমাৰ দৰে আন বহুতো ভ্ৰমণকাৰীক পাইছিলো। আমাৰ বাছত থকা গাইডজনে আমাক ইয়াৰ মন্দিৰবোৰৰ প্ৰাচীন ইতিহাসবোৰ কৈ গৈছিল। চাৰিওফালৰ নিৰ্জন, অচিন পৰিবেশত মন্দিৰবোৰে যেন প্ৰাচীন যুগৰ সাক্ষীৰূপে থিয় দি আছিল। তাৰ পিছত আমি গলো—"মামল্লপুৰম"লৈ। সপ্তম শতাব্দীৰ ৰজা মামল্ল বা নৰসিংহবৰ্ম্মণে ইয়াৰ বিখ্যাত "পঞ্চৰথ"ৰ মন্দিৰ সজাইছিল। এই মন্দিৰৰ বিশেষত্ব হ'ল যে— একোটা ডাঙৰ শিল কাটি তাৰ পৰা এই মন্দিৰটো নিৰ্ম্মাণ কৰা হৈছে— বিভিন্ন ৰথৰ আকাৰত। প্ৰত্যেকটো মন্দিৰৰ কাৰুকাৰ্য্য অতি চমৎকাৰ। ৰথবোৰ হাতী, নাও আদি বিভিন্ন আকৃতিত সজোৱা।

"পঞ্চৰথ"ৰ মন্দিৰ চোৱাৰ পিছত চাবলৈ গলো— "মহিষমৰ্দ্দিনীৰ মূৰ্ত্তি", "বিষ্ণুৰ অনন্ত শয্যা", "ৰামানুজ আচাৰ্য্যৰ মণ্ডপ" আদি। ইয়াৰ পিছত

আমি আহিলো ইতিহাসপ্ৰসিদ্ধ ৰাজ্য "বিজয়নগৰ"লৈ। ইয়াত বিজয়নগৰৰ মহাৰাজ কৃষ্ণদেৱৰায়ে সজোৱা— "দশাৱতাৰ মূৰ্ত্তি", "বৰাহ-অৱতাৰ", "লক্ষ্মীদেৱীৰ মূৰ্ত্তি" আৰু আন বহুতো মূৰ্ত্তি চালো। প্ৰত্যেকটো মূৰ্ত্তিকেই জীৱন্ত যেন লাগিছিল।

তাৰ পিছত আমি আহিলো—"মহাবলীপুৰম"নামৰ আন এখন ঠাইলৈ। ইয়াৰ মন্দিৰবোৰত ৰামায়ণ মহাভাৰতৰ নানা কাহিনী অতি জীৱন্তভাৱে অঙ্কিত কৰা আছে। ইয়াৰ পিছত আমি আন বহুতো মন্দিৰ, মূৰ্ত্তি আদি চালো। এই প্ৰত্যেকখন ঠাইয়েই মাদ্ৰাজ চহৰৰ পৰা বহু দূৰৈত। ইয়াৰ বেছি ভাগ মন্দিৰেই ৬ষ্ঠ-৭ম শতিকা মানত নিৰ্ম্মিত। ইয়াতে এটা কথা উল্লেখযোগ্য যে দাক্ষিণাত্যলৈ আহি আমি বেছি ভাগ মন্দিৰেই চালো। কাৰণ প্ৰাচীন ভাৰতীয় সংস্কৃতিৰ, দ্ৰাবিড়ীয় কৃষ্টিৰ পৰিচয় সোমাই আছে এই মন্দিৰবোৰত। বিভিন্ন সময়ত, বিভিন্ন ৰজাসকলে নিৰ্ম্মাণ কৰোৱা এই মন্দিৰবোৰত প্ৰাচীন ভাৰতৰ ধৰ্ম্ম, শিল্পকলা আদি থুপ খাই আছে। সেয়ে প্ৰাচীন মঠ-মন্দিৰৰ যাদুঘৰ দাক্ষিণাত্যলৈ আহি মন্দিৰবোৰ নাচালে, দাক্ষিণাত্য চোৱাটো সম্পূৰ্ণ নোহোৱা বুলি কব পাৰি।

আমাৰ বাছখনে লাহে লাহে মাদ্ৰাজৰ প্ৰাচীন ইতিহাসপ্ৰসিদ্ধ ঠাইবোৰ এৰি আহি আধুনিক মাদ্ৰাজ চহৰলৈ আগবাঢ়ি গৈছিল। বাছৰ পৰা দুয়োকাষৰ সুন্দৰ দৃশ্যবোৰ চাই খুব ভাল লাগি গৈছিল। দুয়োকাষৰ ঘন নাৰিকল গছৰ শাৰী, দূৰৈত নীল সমুদ্ৰৰ ছবি, মাজে মাজে অচিনাকি অপূৰ্ব্ব সুন্দৰ কিছুমান গছ, ৰঙা বালি সকলো মিলি বাটৰ কাষৰ দৃশ্যবোৰক কোনো নিপুণ চিত্ৰকৰৰ সযতন তুলিৰে অঁকা এখনি নয়নাভিৰাম ছবি যেন লাগিছিল। লাহে লাহে দৃশ্য পৰিবৰ্ত্তন হৈছিল। বিৰাট সমুদ্ৰ লাহে লাহে এটি অস্পষ্ট নীল ৰেখাত পৰিণত হৈছিল। নাৰিকল গছৰ লগে লগে প্ৰচুৰ তালগছো চকুত পৰিছিল। গছবোৰৰ মাজে মাজে ধুনীয়া ধুনীয়া সৰু কুটীৰবোৰ, পৰিষ্কাৰ পানীৰে সৈতে ক্ষুদ্ৰ জলাশয়বোৰে দৃশ্যবোৰ অতি মনোৰম কৰি তুলিছিল।

আমি আহি তাৰ পিছত আধুনিক মাদ্ৰাজ চহৰত সোমালোহি। আমি প্ৰথমতে মাদ্ৰাজৰ "Snake Park" চাবলৈ গলো। ইয়াত কেইবাশ বিভিন্ন ধৰণৰ সাপ আছে। এডোখৰ সংৰক্ষিত সীমাৰ মাজত বিৰাট বিৰাট গছৰ ডালত ওলমি থকা বিভিন্ন ৰকমৰ সাপবোৰ দেখি খুব ভয় লাগিছিল। গাঁতত সুমুৱাই ৰখা সাপবোৰকো যেতিয়া "Snake Park"অৰ কৰ্ম্মচাৰীসকলে উলিয়াই দেখুৱাইছিল তেতিয়া খুব ভয় লাগিছিল। ইমান জীয়া সাপ যে একেলগে ক'ৰবাত থাকিব পাৰে মাদ্ৰাজৰ "Snake Park" নেদেখিলে তাক বিশ্বাস নকৰিলোহেঁতেন। "Snake Park"অৰ পাছত আমি বিৰাট পুখুৰী এটাৰ মাজত থকা "কমলেশ্বৰ মন্দিৰ", মাদ্ৰাজৰ "মেৰিণ ড্ৰাইভ", "মাদ্ৰাজ বিশ্ব-বিদ্যালয়", "লৰ্ড ৰিপন বিল্ডিং", "বিবেকানন্দ হাউছ", "মাদ্ৰাজ প্ৰেচিডেন্সি কলেজ" আদি চালো। ৰাতিৰ আলোকোজ্জ্বল মাদ্ৰাজ মহানগীক অপূৰ্ব্বসুন্দৰ যেন লাগিছিল। গোটেই দিনৰ ভ্ৰমণৰ পিছত আমি সকলো খুব ক্লান্ত হৈ পৰিছিলো।

পিছদিনা আমি মাদ্ৰাজৰ বিখ্যাত জেমিনী ষ্টুডিঅ' চাবলৈ গলো। ষ্টুডিঅ'ত আমি "Make-up room" ইত্যাদি চাই একেবাৰে ভিতৰত সোমালো। দেখিলো ভিতৰত সুন্দৰভাৱে ড্ৰইংৰুম, বেডৰুম সকলো সজোৱা আছে। ষ্টুডিঅ'ৰ এজন মানুহে ক'ত কেনেকৈ কি দৃশ্যগ্ৰহণ কৰা হয়, তাক বুজাই দিছিল। তাৰ পিছত মানুহজনে আমাক "Store-room"লৈ লৈ গ'ল। ইয়াত এখন ছবিৰ কাৰণে

প্ৰয়োজনীয় প্ৰায় সকলো বস্তুৱেই আছে। ষ্টুডিঅ'ৰ ভিতৰতে দেখিলো—বিৰাট ডাঙৰ ডাঙৰ অট্টালিকা, অদ্ভুত ধুনীয়া ধুনীয়া দৃশ্য আৰু নানা ধৰণৰ গছ আছে। কিন্তু ওচৰলৈ গৈ দেখিলো এই সকলো-বোৰ আঁকি থোৱাহে— প্ৰকৃত অট্টালিকা ইত্যাদি নহয়। ইয়াত প্ৰত্যেকটো বস্তুৱেই অতি সুন্দৰভাৱে সজোৱা হৈছে। ট্ৰেইন এখন দেখিলো ষ্টুডিঅ'ৰ ভিতৰত। পিছত বুজিলো—ইও সঁচা নহয়। ইয়াৰ পিছত ষ্টুডিঅ'ৰ হাস্পাতাল ইত্যাদি চালো। ষ্টুডিঅ'ৰ কৰ্ম্মচাৰীজনে আমাক কৈছিল— "ষ্টুডিঅ' চোৱাৰ পিছত চিনেমা চাবলৈ আৰু মন নোযোৱা হয়। কাৰণ গোটেই ছবিখনেই এটা বিৰাট ফাকিৰ বাহিৰে আন একো নহয়।" ষ্টুডিঅ' চাই আমি সেয়ে চিনেমাৰ কলা-কৌশল একো নিশিকিলেও চিনেমাৰ নায়ক-নায়িকাৰ হাঁহি-কান্দোন যে কিমান অৰ্থহীন তাক বুজি পাইছিলো। ইয়াৰ পিছত আমি "মাদ্ৰাজ মিউজিয়াম" চাবলৈ গলো। "মিউজিয়াম"ত শক, কুষাণ, পল্লৱ আদি ৰজাসকলৰ দিনৰ বিভিন্ন মুদ্ৰা আৰু মূৰ্ত্তি আদি চালো। বৃটিছ যুগত ভাৰতত প্ৰচলিত তাম, ৰূপ, সোণ আদি বিভিন্ন ধৰণৰ মুদ্ৰাবোৰ চালো। ইয়াৰ পিছত "মিউজিয়াম"ত সংৰক্ষিত নানা ধৰণৰ জন্তু, সাপ, চৰাই, মাছ, মানুহৰ কঙ্কাল আদি চালো। ইয়াত চিমেণ্টৰ এজোপা বিৰাট গছত "Human Tree" বুলি লিখা আছে। ইয়াৰ বিভিন্ন শাখা-প্ৰশাখাত মানৱ জাতিয়ে কেনেকৈ আদিম অৱস্থাৰ পৰা বৰ্ত্তমান অৱস্থা পাইছে তাক দেখুওৱা হৈছে। "মিউজিয়াম"ত প্ৰাচীন ভাৰতৰ নানাবিধ মূৰ্ত্তি, মহেঞ্জোদাৰো-হৰপ্পাৰ নানাৰকমৰ অলঙ্কাৰ, মাটিৰ পাত্ৰ, প্ৰাচীন অস্ত্ৰ-শস্ত্ৰ আৰু আন বহুতো বস্তু চালো। "মিউজিয়াম"ৰ পৰা ওলাই আহিবলৈ মন যোৱা নাছিল। মনটো যেন কোন সুদূৰৰ প্ৰাচীন যুগলৈ গুচি গৈছিল। তাৰ পিছত আমি মিঃ সুব্ৰাহ্মণিয়মৰ ঘৰলৈ গুচি আহিলো। সেইদিনা ৰাতিয়েই ৮ বজাত আমি মাদ্ৰাজৰ পৰা ৰাওনা হলো। মিঃ সুব্ৰাহ্মণিয়ম আৰু তেওঁৰ পৰিয়ালৰ সকলোৰে আন্তৰিক ব্যৱহাৰৰ কথা মনত পৰি মনটো খুব বেয়া লাগিছিল। অনাত্মীয় এই পৰিয়ালটো যেন এই কেইদিনতে আমাৰ আপোন হৈ পৰিছিল। মাদ্ৰাজক এই কেই-দিনতে খুব ভাল পাই পেলাইছিলো—বিভিন্ন কাৰণত। পৰিষ্কাৰ-পৰিচ্ছন্ন মাদ্ৰাজ চহৰখন। লগতে ৰাস্তাই-ঘাটে লগ পোৱা বিভিন্ন মানুহবিলাকৰ সহজ, ভদ্ৰ ব্যৱহাৰে আমাৰ মনটো আকৰ্ষণ কৰি লৈছিল। লগতে মাদ্ৰাজক এটা কাৰণত ভয়ো কৰিছিলো—ইংৰাজী ভালকৈ কব নোৱাৰাৰ কাৰণে। মোৰ লগৰ মালা, মীৰা, অঞ্জলিহঁতেটো কৈছিলেই—"ইংৰাজী নজনাকৈ মাদ্ৰাজলৈ অহাটোয়ে কিমান বিপদজনক, এইবাৰহে বুজিলো।" মোৰো অৱস্থা তথৈবচ। ৰাতি গভীৰ হৈ আহিছিল—আমাৰ ট্ৰেইনখন বাঙ্গা-লোৰ অভিমুখে গৈ আছিল।

পিছদিনা ৰাতিপুৱা আমি আহি বাঙ্গালোৰ পালোহি। ইয়াত মিঃ মাঙ্গীলাল বাগ্‌ৰীয়ে "কাবেৰী হোটেল"ত আমাৰ থকাৰ বন্দবস্ত কৰি দিছিল। প্ৰথম দিনাই আমি বাঙ্গালোৰত "H. M. T. Watch Factory" চালো। ইয়াৰ পাছত আহিলো "মহীশূৰ বিধানসভা" চাবলৈ। মহীশূৰ বিধানসভাখনেই দক্ষিণ ভাৰতৰ আটাইতকৈ ডাঙৰ আৰু ধুনীয়া বিধানসভা। ই দ্বিসদনযুক্ত। অনুমতি লৈ আমি বিধানসভাৰ ভিতৰত কিছুপৰ বহিলো। তেতিয়া তাত তেলেগু ভাষাত কিবা এটা বিতৰ্ক চলি আছিল। বিধান সভাৰ ভিতৰত মহীশূৰৰ মুখ্যমন্ত্ৰীকে আদি কৰি কেইবাজনো মন্ত্ৰীক দেখিলো। বিধানসভাৰ উচ্চ সদন, নিম্ন সদন দুয়োটাই চাই আমি তাৰ পৰা ওলাই আহিলো। ইয়াৰ পিছত মিঃ বাগ্‌ৰীৰ বিৰাট 'Flour Mill' চাবলৈ গলো। তাৰ পিছদিনা বাঙ্গালোৰ চহৰৰ কিছু ঠাইত ফুৰিলো। বাহৰ পৰা বাঙ্গালোৰ চহৰখনক খুব ধুনীয়া লাগিছিল।

বিশেষকৈ ইয়াৰ চহৰৰ মাজে মাজে থকা কৃত্ৰিম 'ফোৱাৰা'বোৰে চহৰখনৰ সৌন্দৰ্য্য দ্বিগুণ বঢ়াই তুলিছিল।

পিছদিনা ১৯ অক্টোবৰত আমাৰ "মহীশূৰ"লৈ যাবলৈ প্ৰগ্ৰেম কৰা হৈছিল। ৰাতিপুৱা ৬ বজা-তেই Tourist Bus আহি আমাৰ হোটেলৰ আগত ৰৈছিলহি। এই বাছখনত মাদ্ৰাজৰ বাছত থকাৰ দৰে এজন গাইড আছিল। বাছখন চলিবলৈ আৰম্ভ কৰাৰ লগে লগেই গাইডে নিজৰ চিনাকি দি লগতে আমাক দুয়ো কাষৰ পথৰ চিনাকি দি গৈছিল। গাইডে আমাক গোটেই দিনটোৰ ভ্ৰমণ-সূচীৰ বিষয়ে কৈছিল। আমাৰ বাছখনত দুগৰাকী আমেৰিকান ভদ্ৰমহিলাও আছিল। মহীশূৰ বাঙ্গা-লোৰৰ পৰা ৯৫ মাইল দূৰৈত। আমাৰ বাছখন লাহে লাহে শ্ৰীৰঙ্গপট্টনমৰ ফালে আগবাঢ়ি গৈছিল। ইয়াত প্ৰথমেই আমি ইতিহাসপ্ৰসিদ্ধ বীৰ টিপু চুলতানৰ তিনিটা দুৰ্গ চালো। ইয়াৰ পিছত টিপু চুলতানৰ মছ্‌জিদ চাই টিপু চুলতানৰ Water gate বা Secret gate চালো। শত্ৰুৰ আক্ৰমণৰ সময়ত চুলতানে এই Secret gateৰে নিৰাপদ ঠাইলৈ যাব পাৰিছিল। Water gate চোৱাৰ পিছত আমাক লৈ যোৱা হ'ল— শ্ৰীৰঙ্গনাথ স্বামীৰ মন্দিৰলৈ। এই মন্দিৰটো ১৮৯৪ খৃঃত নিৰ্ম্মিত। ইয়াতো বিষ্ণুৰ অনন্ত শয্যা, লখিমী মন্দিৰ আদি চাই আমি আহিলো— টিপু চুলতানৰ ৰাজ প্ৰাসাদ চাবলৈ। এই বিৰাট ৰাজপ্ৰাসাদটোৰ দেৱালত টিপু চুলতানৰ জীৱনৰ নানা ঘটনা—বিশেষকৈ ইংৰাজৰ লগত হোৱা তেওঁৰ যুদ্ধ আদিৰ চিত্ৰ সজীৱভাৱে অঙ্কন কৰা হৈছে। বিভিন্ন Tourist Busত অহা Tourist সকলৰ আগত গাইডে টিপু চুলতানৰ সকলো ইতিহাস কৈ গৈছিল। ইয়াৰ পাছত বাছ খন আহি টিপু চুলতানৰ সমাধি মন্দিৰৰ আগত ৰৈছিলহি। গাইডে আমাক জোতাবোৰ খুলি থৈ যাবলৈ অনুৰোধ কৰিছিলি— কাৰণ সমাধি মন্দিৰত জোতা পিন্ধি প্ৰবেশ কৰিবলৈ দিয়া নহয়। আমি সকলোৱে জোতা খুলি বাছত থৈ আহিলো। কিন্তু দেখিলো আমাৰ লগৰ আমেৰিকান ভদ্ৰমহিলা দুগৰাকীয়ে ভৰিৰ পৰা জোতা খুলি হাতত লৈ সমাধি মন্দিৰত সোমাইছে। কাৰণ তেওঁলোকে বোধহয় ভাবিছিল জোতা পিন্ধিহে প্ৰবেশ কৰিব নোৱাৰি; হাতত লৈ গলেতো একো নহয়! আমি লাহে লাহে সমাধি মন্দিৰটোত প্ৰবেশ কৰিছিলো। এই বিৰাট সমাধি মন্দিৰটোত পিতৃ-মাতৃৰ কবৰৰ সৈতে টিপু চুলতানৰ কবৰটোও আছে। দামী মখমল কাপোৰ আৰু ৰঙ-বিৰঙৰ ফুলেৰে সজ্জিত সমাধি মন্দিৰটোৱে যেন এটি করুণ স্মৃতি লৈ আজিও সেই বীৰক সোঁৱৰাই ৰাখিছে। অজ্ঞাতসাৰেই মনটো সেই বীৰজনালৈ শ্ৰদ্ধাত পৰিপূৰ্ণ হৈ যায়। কেইটা-মান মুহূৰ্ত্তৰ বাবে মনত পৰি যায় বীৰ টিপু চুলতানলৈ— যাৰ বল-পৰাক্ৰম আৰু সাহসক স্বয়ং ইংৰাজেও ভয় কৰিছিল। আজি তেওঁ এই কবৰত চিৰনিদ্ৰাত নিমগ্ন। সান্যাল চাৰে কোৱা কথাবোৰ তেতিয়া খুব সঁচা যেন লাগিছিল— "সঁচাকৈ— 'কালস্ৰোতে ভেসে যায় জীবন-যৌবন-ধনমান'। যাৰ কীৰ্ত্তি, বল-পৰাক্ৰম এদিন চাৰিওফালে বিখ্যাত হৈ পৰিছিল, কালৰ সোঁতত আজি তেওঁৰ স্মৃতিহে মাথোন পৰি আছে, তেওঁ নাই।"

সমাধি মন্দিৰৰ পাছত আমি চেণ্ট ফেলামিনা গীৰ্জ্জা চাবলৈ গলো। গীৰ্জ্জাৰ পাছত আমি চালো 'ললিতা মহল' ৰাজপ্ৰাসাদ। ইয়াক মহীশূৰৰ মহাৰজাই তেওঁৰ ভনীয়েক ললিতাৰ নামত সজাইছিল। তাৰ পাছত বহু ওখ চামুণ্ডী পাহাৰত থকা 'চামুণ্ডেশ্বৰী মন্দিৰ' চাবলৈ গলো। তাৰ পিছতেই গলো Mysore Royal Family Art Gallery চাবলৈ। ইয়াত বহুতো বিখ্যাত চিত্ৰকৰৰ শকুন্তলা, উৰ্ব্বশী, দময়ন্তী আদি চিত্ৰবোৰ চালো। ইয়াতে নানা ধৰণৰ বাদ্য-

যন্ত্ৰবোৰ চালো। ইয়াৰ পিছত "মহীশূৰ মিউজিয়াম" চালো। মিউজিয়ামত আন আন প্ৰাচীন বস্তু-বোৰৰ লগতে এটি বিশেষ ধৰণৰ ঘড়ী চাই খুব ভাল লাগিছিল। ঘড়ীটোত থকা মানুহ এটাৰ হাতৰ আঙুলিবোৰ লৰচৰ কৰাৰ ওপৰতে মিনিট, চেকেণ্ড, আৰু ঘণ্টাৰ কাটাবোৰ নিৰ্ভৰ কৰে। সৰ্ব্বশেষত আমি আহিলো মহীশূৰ তথা সমগ্ৰ দক্ষিণ ভাৰতৰ ভিতৰত আটাইতকৈ সুন্দৰ উদ্যান 'বৃন্দাবন গাৰ্ডেন'লৈ। 'বৃন্দাবন গাৰ্ডেন'ৰ সৌন্দৰ্য্য বৰ্ণনাতীত। এফালে কাবেৰী নদীৰ বিৰাট বান্ধ, আনফালে কাবেৰী নদীৰ পানীৰেই তাত ফোয়াৰা (Fountain)ৰ সৃষ্টি কৰা হৈছে। চাৰিওফালে নানা বৰণীয়া ধুনীয়া ফুলবোৰ আৰু সেইবোৰৰ মাজে মাজে বিভিন্ন ধৰণৰ ফোয়াৰাবোৰ। 'বৃন্দাবন গাৰ্ডেন'ত সোমাই প্ৰথমতে কিছু সময় আমি এঠাইত বহি থাকিলো। তাৰ পিছত গোটেই গাৰ্ডেনখন ঘূৰি পকি চালো। গধূলি হৈ আহিছিল—'বৃন্দাবন গাৰ্ডেন'ৰ ৰঙ-বিৰঙৰ আলোকমালা জ্বলি উঠিছিল। এই ৰঙা, নীলা, হালধীয়া আৰু নানা বৰণীয়া লাইটৰ পোহৰত আলোকিত হৈ ফোয়াৰাৰ পানীবিলাকেও ৰঙা, নীলা, হালধীয়া হৈ নৱ ৰঙৰ যি সৌন্দৰ্য্য আমাৰ আগত দাঙি ধৰিছিল, তাক দেখি আমি যেন কোনো স্বপ্নপুৰীতহে আছো এনে লাগিছিল। আমাৰ দৰেই তাত নানা ঠাইৰ ভ্ৰমণকাৰী আহিছিল। প্ৰায় ১½ ঘণ্টামান থকাৰ পাছত আমি 'বৃন্দাবন গাৰ্ডেন'ৰ পৰা ওলাই আহিছিলো। ওলাই আহোঁতে মনতে ভাবিছিলো—প্ৰকৃতি আৰু বিজ্ঞানৰ সমন্বয়ত মানুহে কিমান অপূৰ্ব্ব উদ্যান ৰচনা কৰিব পাৰে—তাৰ উদাহৰণ এই 'বৃন্দাবন গাৰ্ডেন। ৰাতি প্ৰায় ১১ বজাত কাবেৰী হোটেল পালোহি।

'বৃন্দাবন গাৰ্ডেনেই' আমাৰ ভ্ৰমণ তালিকাৰ একেবাৰে শেষত আছিল। ঘৰলৈ উভতি যোৱাৰ সময় আহি পাইছিল। গতিকে চাৰে আমাক পিছদিনা বিশ্ৰাম লবলৈ কৈছিল। গোটেইদিন চাৰিমহলীয়া হোটেল-টোৰ পৰা বাঙ্গালোৰ চহৰখনৰ অতি ধুনীয়া দৃশ্য চকুত পৰিছিল। ৰাতি মহানগৰীৰ আলোকোজ্জল শোভা চাই খুব ভাল লাগিছিল। আনহাতে আমাৰ ভ্ৰমণৰ দিনকেইটা শেষ হৈ আহিল কাৰণে খুব বেয়া লাগিছিল। এইকেইদিন আমি সকলোৱেই একেটা পৰিয়ালৰ দৰে আছিলো। আমাৰ শ্ৰদ্ধেয় চাৰসকল যেনে— সান্যাল চাৰ, আহমেদ চাৰ, ভট্টাচাৰ্য্য চাৰ, ৰহমান চাৰ আৰু শ্ৰদ্ধেয়া বাইদেউ সকল— দুৱৰা বাইদেউ, বৰকটকী বাইদেউ, কিৰণ বৰুৱা বাইদেউ আৰু বেগম বাইদেউৰ লগত থাকি আমি এইকেইদিন যে ঘৰৰ পৰা আঁতৰি আছিলো— তাক এক মুহূৰ্ত্তৰ কাৰণেও অনুভৱ কৰা নাছিলো। সেয়ে দল হিচাবে এইকেইদিন যে আমি একেলগে সকলো কাম কৰিছিলো, এই সকলোবোৰ শেষ হৈ যাব বুলি ভাবি বেয়া লাগিছিল। ভাবিছিলো— এইকেইদিনৰ বহু মধুৰ ক্ষণ, আনন্দ লাহে লাহে আমাৰ মাজৰ পৰা হেৰাই যাব, মাথো দিন আগ-বাঢ়ি যোৱাৰ লগে লগে সকলোবোৰ অস্পষ্ট হৈ এক মধুৰ স্মৃতি হিচাবেহে আমাৰ মনত অঙ্কিত হৈ থাকিব।

২১ অক্টোবৰত আমি ট্ৰেইনত উঠিলো। ইমানদিনৰ পিছত ঘৰলৈ যাবলৈ পাই মনত খুব আনন্দ লাগি-ছিল। আনহাতে আকৌ এইকেইদিন পাই অহা বিভিন্ন মানুহ, বঙ্গোপসাগৰখন আৰু প্ৰাচীন ইতি-হাসৰ স্মৃতি-চিনবোৰে যেন কৈছিল— "থাকি যোৱানা।" লগতে কিন্তু এটা কথা ভাবিছিলো— আঞ্চলিক ভাষাৰ মাধ্যম লৈ পঢ়ি দক্ষিণভাৰতলৈ আহিলে লগত 'ইণ্টাৰ প্ৰিটাৰ' লৈ আহিব লাগিব নেকি? দিনবোৰ আগবাঢ়ি গৈ আছিল। মাদ্ৰাজ, হাওড়া, জলপাইগুৰি, বঙ্গাইগাওঁ আৰু অসংখ্য জংচন আৰু ষ্টেচন পাৰ হৈ ২৬ অক্টোবৰ, দীপান্বিতাৰ পিছদিনা আমি শিৱসাগৰ পালোহি।

এটি স্কেচ—পুলক গগৈ

কবিতা

কবিতা সম্পৰ্কে

"দৈনন্দিন জীৱনৰ সাধাৰণ, স্থুল, উপকৰণ আৰু বিশেষ উপলব্ধিক অসাধাৰণ, সূক্ষ্ম, গভীৰ, সামগ্ৰিক আৰু সাৰ্ব্বজনীন ৰূপত প্ৰকাশ কৰা কাৰ্য্যৰ মাজতে আমি পাওঁ কলা। ইও সত্য যে, সংযত ভাষাই সাধাৰণ উপলব্ধিকো ব্যঞ্জনাপ্ৰধান কৰে, ছন্দই ভাবক বিন্দুৰূপত ধৰি ৰাখি ভাবক অনুভূতিপ্ৰধান কৰে। ভাব আৰু উপলব্ধিক ব্যঞ্জনাপ্ৰধান, অনুভূতিপ্ৰধান আৰু সঙ্গীতপ্ৰধান কৰা কৌশলেই কবিতাৰ কৌশল। ভাবৰ সূক্ষ্মতা আৰু প্ৰেৰণা, উপলব্ধিৰ গভীৰতা আৰু সাৰ্ব্বজনীনতা থকা কবিতাবোৰেই উচ্চ স্তৰৰ সাহিত্য বুলি পৰিগণিত হৈ আহিছে। আদৰ্শাত্মক ৰচনা মাত্ৰেই অৱশ্যে সাহিত্য হব নোৱাৰে। কিন্তু আদৰ্শ যেতিয়াই অনুভূতিসিক্ত আৰু প্ৰেৰণাযুক্ত হৈ উঠে, তেতিয়াই সেই ৰচনাও উচ্চ স্তৰৰ সাহিত্য হৈ পৰে।"

দৰিদ্ৰ কৃষক

অধ্যাপক দ্ৰোণ কলিতা

হেমন্তৰ মৰহা পাপৰি লাগি
জিলিকি উঠিল বসুন্ধৰা
জিলিকি উঠিল— সেই বৰনৈৰ ধল ভৰা বুকু।
নুঠিল,
নুঠিল—মাথো মানৱৰ বুভুক্ষা অন্তৰ—
য'ত আছে—
আশা, হেপাহ আৰু বেদনা মালাৰ আৰ্ত্তনাদ।

বাৰিষাৰ ৰিম্ ঝিম্ পানীৰ টোপাল পৰি
ভৰি পৰে— বৰনৈৰ বুকু;
নভৰে মাথো আমাৰ পথাৰ—
য'ত থাকে মানৱৰ জীয়াই থকাৰ আহিলাথিনি
সেইয়াই দাৰিদ্ৰৰ হেতু—
বন্দিত,
কলঙ্কিত
আৰু প্ৰমত ক্লান্ত— এখন সমাজ।

নগৰ গঠন হ'ল গাৱঁৰ পৰশ পৰি—
নাগৰিক হলো আমি— গাৱঁত চৰমলগা খৰিয়াল
লগা দেখি;
সেইয়াই জীয়াই থকাৰ— আশা থকা ঠাই,
মান, জ্ঞান, মৰ্য্যাদাৰ হিচাব-নিকাচ নাই,
তথাপি সিহঁত— নিজৰ কামত ব্যস্ত
লাগি থাকে নিজৰ কৰ্ম্মত—
খটাই শক্তি সমস্ত।

কৃষকৰ অনাতন বন্ধু—
চেনি, কাপোৰ আৰু— মানুহৰ দৰে
জীয়াই থকাৰ সামগ্ৰীৰ।
সিসকলে আপত্তি কৰিলে—
নুশুনে কোনেও,
নুবুজে লোকেও,
বুজে মাথো নিজেহে।

স্কুল, কলেজ আৰু অন্যান্য ক্ষেত্ৰত
নিজৰবোৰকো
আনৰ ছোৱালী, ল'ৰাৰ দৰে
পঢ়ুৱাৰ অযুত আশা থাকে,
কল্পনাৰ সাতৰঙী, হাজাৰ কাৰেং সাজে,
পৰিণত নহয় কাৰ্য্যত—
এইয়াই আক্ষেপ,
এইয়াই দুৰ্যোগ—
আৰু
দাৰিদ্ৰৰ পূৰ্ণ লক্ষণ।

কৃষকৰ উদ্গতিত— সহায়ক হব কোন?
দৰিদ্ৰ কৃষকৰ আশা জানো হব পূৰ?
সহায়ক— দেশ আৰু দেশৰ শাসক!!

সোঁৰৰণীবোৰ

কৰবী হাজৰিকা
প্ৰাক্তন ছাত্ৰী

সোঁৱৰণীবোৰ সঘনে আহিছে
মনৰ দুৱাৰ মেলি,
মনৰ মাজত সোণ হৈ জ্বলি আছে
ভাষাৰ বনত ফুল হৈ ফুলি আছে
সোণৰঙী হৈ জিলিকিছে মোৰ
সাহিত্যৰ সোণাতলী,
সোঁৰৰণীবোৰ সঘনে আহিছে
মনৰ দুৱাৰ মেলি।
মোৰ আকাশত,
মোৰ বতাহত,
মোৰ চিনাকি ধৰাৰ বাটে-ঘাটে
মোৰ লুইতৰ ৰূপালী বুকুতো
ভাঁহিছে অলেখ চিনাকি মুখৰ ছবি,
দুখ আৰু বেদনাৰে
ক্ষোভ আৰু হতাশাৰে
সেই মুখৰ দৃষ্টিয়ে যেন
জুই হৈ দহিছেহি মোক!
যেন ভাষাহীন অসংখ্য প্ৰশ্নই
বাৰে বাৰে সুধিছেহি—
"মনবোৰ কিয় বাৰু নকৰা পোহৰ ?"
হায়! নিৰুপায় মই,
মোৰ দেশ, মোৰ ভাষা
চকুৰ আগতে মোৰ আৱৰি ধৰিছে
ৰঘুমলা বোৰে,
একালৰ জ্যোতিভৰা মোৰ আকাশত
চপৰা চপৰে আজি গহীন ডাৱৰ,
কিনো কৰো বাৰু ?
শক্তিহীন দুবাহুৰে কিদৰে আঁতৰ কৰো
পথৰ হেঙাৰ!

মই মাথো নিজে বুজি পাওঁ
কোমল মুখৰ মোৰ আঁৰে আঁৰে থকা
মনটোযে কিমান কঠিন!
মোৰেই ওঁঠত ফুলে পলাশৰ হাঁহি
মোৰেই হাঁহিত সৰে তীব্ৰতা বিষৰ।
নিৰ্জ্জনত কিছুপৰ ৰৈ, মুখাখন খুলিলেই
দেখা পাওঁ মুখ মোৰ কিমান ভীষণ!
চেনেহৰ দেশখনিত ময়ে ৰুলো
শিজু গছ বিচাৰি বিচাৰি,
তাৰেই কাঁইটে আজি মোকেই বিন্ধিছে।
এইখন, এয়া মোৰ সোণোৱালী দেশ
পূবৰ বেলিয়ে আহি
প্ৰথমে পোহৰ সিঁচা সোণেভৰা দেশ,
তথাপিও মন মোৰ ইমান এন্ধাৰ।
হায়! পোৱা হলে ময়ো আজি এধানি পোহৰ
জীৱনক বোলালোহেঁতেন
নতুন বোলেৰে,
মোৰ দেশ, মোৰ জাতি, ভাষা-সাহিত্যক
ভৰালোহেঁতেন ময়ো সজীৱ হাঁহিৰে।
সেয়ে—
অতীতৰ সেইবোৰ সোণ-সূৰুযলৈ
আজি মোৰ মনত পৰিছে
পোহৰৰ আকাঙ্ক্ষাৰে মন মোৰ
উপচি পৰিছে।
পাম বুলি পোহৰৰ সৰু এটি কণা
এয়া মই পাতিছো আঁজলি,
সোঁৱৰণীবোৰ সোমাই আহিছে
মনৰ দুৱাৰ মেলি।

অনুভূতি

ৰেণু গগৈ
প্ৰাক্ স্নাতক ২য় বাৰ্ষিক

কবিতা নিলিখো—
নাই অনুভূতি,
হেৰাই যায় জীৱন পংক্তি।
বাৰিষাৰ মেঘে, মোৰ মন সমুদ্ৰত
তোলপাৰ কৰি জোৱাৰভাটা তোলে,
মই বন্ধ ৰাখো দুৱাৰ-খিৰিকী
মনৰ পৰ্দাত বতাহে কোবায়,
তেতিয়া ভাবো এটা কবিতা লিখাৰ কথা—
বাস্তৱৰ ৰং,
বোকা আৰু পানী ;
ভাগৰুৱা দেহাত ধানৰ পাতে কাটিলে গা।
এমুঠি অন্নৰ বাবে—
দুৱাৰত জীৱন্ত এটি নৰকঙ্কালে
মাতিলেহি কৰুণতাৰে—
"মা" !

মই স্তব্ধ হৈ যাওঁ।
কেৱল আতঙ্ক সংঘাত মাথো।
সময়ৰ তুলাচালনীত—
এফালে মৃত্যু, এফালে জীৱন্ত মানৱৰ—
অসি !
হাতৰ কলম সৰি পৰে,
খং আৰু অভিমানত মই ফালি পেলালো—
দলিয়াই দিলো, এই মাত্ৰ গঁথা কবিতাৰ ফুল।
পুৱাৰ বৰষুণ জাকৰ স'তে
মিলি গ'ল সিহঁতৰ উচুপনি
চকুৰ কোণৰ পৰা বৈ আহিছিল—
মসৃনতাৰে এখন কাজলৰ নদী।

আত্মা

শ্ৰীউপমা বেজবৰুৱা
প্ৰাক্ স্নাতক দ্বিতীয় বাৰ্ষিক

এদিন—,
গভীৰ নিশা মই আগবাঢ়ি গৈছিলো
এটা সমাধিৰ কাষলৈ;
এটা নৰকঙ্কালৰ কাষলৈ,
তেতিয়া আকাশখন মেঘাচ্ছন্ন হৈ আছিল,
দূৰৈত নিশাচৰ চৰাইৰ কিৰিলি,
আৰু—মোৰ চাৰিওকাষে সিঁচৰিত হৈ
পৰি আছিল কিছুমান নৰকঙ্কাল।
উহঃ কি যে ভয়লগা দৃশ্য সিইতৰ
কি যে এক ভয়ানক অশৰীৰী আত্মাৰ ক্ৰন্দন॥
কিন্তু মোৰ ভয় লগা নাছিল
কাৰণ সেই আত্মাৰ আন এটা
ৰূপ যে মইয়ে॥

স্কেচ প্ৰকৃতি

প্ৰতিভা দেউৰী
প্ৰাক্ স্নাতক ১ম বাৰ্ষিক

(১)

সন্ধ্যা আহি নামিলেই
পৃথিৱীৰ শেতেলীৰ আঁৰত
লুকাভাকু খেলিলেহি—
সোণাকৰ সেউজী পাতত
মই চাই ৰ'লো অদূৰৰ পৰা
চুই চাব খুজিও চুই চাব নোৱাৰোঁ
মাথো কল্পনাৰে ছাঁয়াছবি আঁকো
মাদকতাৰ।

(২)

এজাৰ বেঙুনীয়া ফুলৰ পাহিত
মখিয়তি, কলিয়তী ভাটো কোৱাই
মধুমিঠা গীত জুৰি গুণ্‌গুণালে—
আনন্দত আত্মহাৰা হৈ—
মই ভাবি ৰলো মাথো জীৱনটো।

(৩)

কিন্ কিন্ আহিনৰ বৰষুণে
শেৱালী জোপা তিয়াই দিলে।
মোৰ মন চোতালত—
পাহিবোৰ সৰি ৰ'ল
মই আঁজলিয়ে আঁজলিয়ে বুটলি ললো
হাতত লওঁতেই জঁই পৰি গ'ল।
মই বুজিকে নাপালো
সোণালী ধাননি ডৰাৰ—
ধানৰ ঠোঁকত যেন লক্ষ্মী আহি
মৰমী কোমল হাতৰ পৰশেৰে
হেঙুলি কৰি তুলিলে—
মন মোৰ কুঁৱলীয়ে ঢাকি ৰাখিলে
মই গমকে নাপালোঁ।
হেঙুল-হাইতাল বোলোৱা—
নৰানি ডৰাই যেন
কাৰোবাৰ বাবে বৈ আছে—
হাড় কঁপোৱা পুহত যেন
সূৰুযৰ প্ৰতিক্ষাত—
মই ধৰিবই নোৱাৰিলেঁ।
ৰিব্ ৰিব্ মলয়াই—
মন মোৰ কঁপাই তুলিলে
কাঞ্চন ফুলৰ গোন্ধ বিয়পি পৰিল
ফাকুৰ ৰঙেৰে ৰাঙলী হ'ল
আকাশ ধূলি আৰু ধোঁৱা।

শ্লাইদ

মিচ্ অঞ্জু গগৈ
স্নাতক্ প্ৰথম বাৰ্ষিক

এদিন দুদিন কৰি বহুদিন পাৰ হ'ল,
মই ভাবি ভাবি পাৰকে নাপাওঁ;
কোনটো সঁচা কোনটোনো মিছা?
কোনটোকেই বা আদৰি লওঁ?
মন মোৰ ভাগৰুৱা হ'ল।

চকুৰ টোপনি মোৰ চকুতে লুকাল,
মই শুবলৈ পাহৰি গ'লো;
সুৰৰ দেউল মোৰ উঁকা হৈ ৰ'ল,
কামনাত পাৰ ভাঙি চুৰমাৰ হ'ল;
হাঁহিব খুজিও কিয় হাঁহিব নোৱাৰোঁ মই —
ৰং যেন হেৰাই গ'ল মনৰ জেতুকা পাতত
চাৰিওফালে মাথো হাহাকাৰ।

অন্ন নাই, বস্ত্ৰ নাই, নাই ভিক্ষা
মাথো সূৰুযৰ দৰে জিলিকি আছে
আকাশ চুম্বি অট্টালিকাৰ শাৰী
আৰু সেই দালানৰ মাজত
আইৰ কোলাত কেঁচুৱাৰ কান্দোন,
আৰু মই এটুকুৰা ৰুটীৰ বাবে
ডাচ্‌বিনৰ কাষত টনা-আজোৰা কৰোঁ
কুকুৰ আৰু কাউৰীৰ লগত।

শত সহস্ৰ হাঁহিৰ মাজত
মই হেৰাই যাওঁ, নিজৰ সৃষ্টিকেই
পাহৰি যাওঁ—
মাথো গৈ থাকো গৈ থাকো
জানোচা জীৱনৰ পাৰাপাৰ পাওঁ।

সেইদিন হয়তো বহুত বাকী
তথাপি যাযাবৰী জীৱনে মোৰ
বাধা নামানে—
জীৱন নামৰ জাহাজখনত
উটি উটি গৈ থাকোঁতে—
জানোচা পাওঁ জীৱনৰ
শেষ বিন্দু আৰু উপলব্ধি
তাৰেই বাবে উজাগৰে—
কটাই দিওঁ সহস্ৰ ৰাতি।

টুকুৰা ছবি

সুখ প্ৰিয়া দিহিঙ্গীয়া
প্ৰাক্ স্নাতক ২য় বাৰ্ষিক

বহুযুগ বহু স্মৃতি
বিস্মৃতিৰ কোলাত
এটা শতিকা
বহুদিনৰ পাচত
নিৰ্জ্জনতাত।

কোনোবা দিনান্তৰ পাচত
যুগান্তৰ হোৱা
মধ্যাহ্ন সূৰুযৰ তাপত
স্নায়ুৰ পৰা তপত উশাহ।
উশাহত মোৰ তেজ
শিলা হয় ভাবনাত
মই মূক হৈ যাওঁ
নিসঙ্গতাত।

দূৰণিৰ বহু দূৰণিৰ
বালিচাপৰিত
এটি বালিমাহী
মন, টন আৰু বাসনাৰে
জৰ্জ্জৰিত কোনোবা যুগৰ
আদাম আৰু ইভে
সোণোৱালী আখৰে
লিখিব নোৱাৰি বৈ যায়
অক্ষমতাত!

মই তাতেই স্বৰ্গ পাওঁ।
হেৰুৱা অতীত আৰু বসন্ত
ধূলিৰ লগত বিলীন হ'ল
ক্ষুধাত আৰু অক্ষমতাত,
জীৱনৰ গতিত যতি পৰিল
মই ক্লান্ত।

দূৰ দিগন্ত প্ৰয়াসী

অনিমা চেতিয়া
প্ৰথম বাৰ্ষিক

স্নিগ্ধ জোনালী নিশা
নীৰৱে—
আকাশৰ নীলাবোৰ চাই চাই—
কত দিন পাৰ হৈ গ'ল
দূৰৰ দিগন্ত আজি অশান্ত হৈ ৰ'ল।
শীতৰ সেমেকা ৰাতি
শেৱালীয়ে—
কাৰোবাৰ অপেক্ষাত ৰয়,
পুৱতিৰ লগে লগে
নিৰাশাৰ হুমুনিয়াহ সতে
পৰি ৰয় বনৰ বুকুত।
ৰজনীগন্ধাৰ উচুপনিত
টোপনি ভাগে,
অনেক সাঁথৰে ভৰাই তোলে তাইৰ হৃদয়
তেতিয়া নিৰাশাই আৱৰি ধৰে।
কাৰোবাক মনৰ গুপুত কথা
কবলৈ—
সমীৰণে চাপলি মেলে
মন মোৰ কেনেবা লাগে
মোৰো তালৈ যাম যাম লাগে
পোহৰৰ অনুসন্ধানত
পোহৰৰ সপোন ৰাজ্যত॥

স্কেচ্, পৃথিৱীৰ

বিণু গগৈ
প্ৰাক্ স্নাতক ২য় বাৰ্ষিক

কাগজৰ পাতত পৃথিবীৰ মানচিত্ৰ দেখি
ভোল যাওঁ ৰং-বিৰঙৰ মাজত,
আৰু ভাল পাওঁ, গৰমৰ দিনত
আইতাইঁতে চোতালত পাটী পাৰি শুনা
কিংবদন্তি সাধুবোৰ ;
কোনটো সচাঁ— ?
সাতোটা হাতীয়ে বেৰি ৰখা, নে
মধ্যাকৰ্ষণ ?
সময় আৰু শূন্যতাৰ মাজতেই গঢ়া
যুগৰ, অতীতৰ, বৰ্ত্তমানৰ কাহিনী,
বাসন্তী পূৰ্ণিমাত যেন প্ৰতিভাত হয় ;
যৌৱনৰ মধুছন্দা।
শীতৰ সন্ধ্যা শেৱালীৰ তলত বহি
স্বপ্ন ৰঁচো, সময়ৰ—
আৰু কোনোবা শীতৰ হাড় কঁপোৱা জাৰত
তুঁহ জুইৰ কাষত স্বপ্ন ৰঁচো,
জীৱনৰ—
জ্বলি জ্বলি শেষ হোৱা এটি
মাটিৰ চাকিৰ পোহৰত,
মোৰ হৃদয়ৰ পঁজাঘৰ
আউসীৰ ঘন ক'লা আন্ধাৰে
আৱৰি ধৰিলে—।
সৃষ্টি হ'ল হাহাকাৰ,
মোৰ আত্মাৰ কলকলনিত,
মই পাহৰি গলো মানসিক সত্তা,
মই জহি গলো, পমি গলো ;
সময় নামৰ বসুন্ধৰাৰ বৃন্তিত।

যুগৰ বতৰা

ৰাবিয়া খাতুন

বন্ধু, ইতিহাস পঢ়িছা ?
ময়ো পঢ়িছোঁ
সেইবাবে মই আজি উপলব্ধি কৰিছো
যুগৰ মানুহৰ হিয়াভঙা কান্দোন।
সিহঁতৰ কান্দোন ৰক্ষিত হ'ল ইতিহাসৰ বুকুত।
কান্দিছিল সিহঁতে যুগৰ গহ্বৰত
কোনো এক ৰজাৰ অত্যাচাৰত।
আৰু তুমি মই কান্দিছো কিয় ?
বন্ধু ! সমিধান জানো দিবা ?
তোমাৰ-মোৰ নিচিনা নিছলাৰ দৰে
সিহঁতে জানো কান্দিছিল
এটুকুৰা ৰুটীৰ বাবে ?
বন্ধু তুমি নিমাত।
আমি আজি সভ্যতাত উঠিছোঁ
এই সভ্যতাৰ কেন্দ্ৰস্থল
সৌ এৰাবাৰীৰ জয়াল হাবিৰ
আন্ধাৰবোৰ নহয়নে ?
কব জানো পাৰিবা বন্ধু ?
আমি আজি শিক্ষিত সংযমী ব্যক্তি
আমাৰ হাঁহি, যুগৰ কুটিল হাঁহি।
এই হাঁহিৰ মাজত ককাদেউতাৰ
হাঁহিৰ তুলনা তুমি জানো দিব পাৰিবা ?
বন্ধু ! মই জানো তুমি অক্ষম
মই কওঁ, ময়ো অক্ষম।
কিয়নো অমিযে যুগৰ মোহত
বন্দী—সঁজাৰ পখী।

মোৰ দেশ

বানু বৰা

এইখন মোৰ দেশ
ভাৰতবৰ্ষ, শ্যামলী অসম।
যাক দস্যুদলে নোৱাৰে কৰিব ছাই
য'ত ব্যৰ্থ হয় পিশাচৰ ষড়যন্ত্ৰ।
যুগে যুগে আহিছে আক্ৰমণকাৰী
বুৰঞ্জীৰ পাতে পাতে আছে তাৰ চিন,
সিহঁতে স্বপ্ন দেখে আমাৰ ঘামেৰে সিক্ত
এই শ্যামল ধৰণীত স্বৰ্গৰ সৌধ সজাৰ।
কিন্তু আমাৰ ৰক্তৰ শেষ বিন্দুৰে
স্বদেশ মাতৃক আমি ৰাখিছো জীয়াই।
ব্যৰ্থ হৈছে শত্ৰুৰ অভিযান।
এইখনেই মোৰ দেশ, য'ত নাই
জাতি-ধৰ্ম্মৰ ভেদাভেদ,
ইয়াত কোনেও নকৰে হিচাপ
কোননো ৰহিম, ৰামধন কাৰ নাম
কোননো সেউতি আৰু কোননো চফিয়া।
সন্ধিয়া মছ্জিদৰ পৰা ভাহি আহে—
আজানৰ সুৰ। সেই একে সময়তে
ওচৰৰ নামঘৰৰ পৰা ভাহি আহে
ডবা-কাঁহৰ শব্দ।
ভেদাভেদ নাই ক'তো ঈশ্বৰ-আল্লাৰ।
সেইদৰে আবেলি পৰিশ্ৰান্ত দেহাৰে
পথাৰৰ পৰা উভতি আহি
ৰামধন, ৰহিম, বলোৰাম আৰু ৰফিকে
একেখন চোতালত বহি জিকিৰ
আৰু নামঘোষা গায়,
সন্ধিয়াৰ নিৰ্জ্জনতা মুখৰিত হৈ পৰে।
সিহঁতৰ প্ৰাণত মাথোন বাজে একেটি ঐক্যতান।
নৰহত্যা আমি ঘৃণা কৰোঁ;
কিন্তু কোনো পিশাচৰ দলে যদি
আমাৰ স্বদেশ মাতৃক আঘাত কৰে
আমি ক্ষুব্ধ হৈ পৰো।
কাৰণ, আমিতো ভীৰু নহওঁ।
এইখনেই মোৰ বীৰৰ দেশ
ভাৰতবৰ্ষ, শান্তিকামী ভাৰতবৰ্ষ—
শ্যামলী অসম।

অগ্নিশিখা

থানেশ্বৰী বৰুৱা

আমাৰ প্ৰাণত জ্বলে আজি
অলেখ অগ্নি শিখা
যাৰ আগত তুচ্ছ সকলো
সত্য অসত্যৰ মাজৰ
প্ৰাচীৰ।
আমাৰ দেহত বলে আজি
তপ্ত তেজৰ সহস্ৰ সোঁত
চিন্তা ভাবনাই উলাব নোৱাৰে
মনত আমাৰ লেখ।
আমাৰ চকুত সজাগ দৃষ্টি
চন্দ্ৰ কলাৰ অবুজ সাঁথৰ
তুলসী তলৰ হৰিণী জনীও
এ'পলৰ ভয়ত সঘনে হৈছে থৰ।
জ্ঞান সাগৰত বুৰিছে মানুহ
জীৱন মৰণ সামৰি লই
নোপোৱাক পোৱাৰ
অলীক সপোনে
দিছেহি হাততে
নিজে আহি আজি ধৰা।

গল্প

এটি অভিমত

“মানুহৰ চৰিত্ৰৰ জটিল মনঃসমীক্ষণেই চুটিগল্পৰ প্ৰধান সামগ্ৰী। প্ৰশ্ন হৈছে, চুটিগল্পৰ চমু পৰিসৰত চৰিত্ৰ বিস্তাৰৰ সম্ভাৱনাই বা কিমানখিনি ? তথাপি, যিবোৰ গল্পৰ কাহিনী দুৰ্বল, সেইবোৰ গল্পত চৰিত্ৰৰ মানসিক দ্বন্দ্ব-সংঘাতৰ চিত্ৰণেৰেই ৰসৰ পোহাৰ মেলিবলগীয়া হয়। তদুপৰি, সফল কথাশিল্পীয়ে চৰিত্ৰৰ সেই জটিল ৰূপটো আঁকি উলিয়ায় সংলাপৰ সহায়েৰে, ঘটনাৰ বৰ্ণনাৰে নহয়। মানুহৰ মনৰ গোপন প্ৰদেশৰ প্ৰতিটো বুদ্‌বুদ-কণিকা যেন পৃথিৱীৰ পোহৰলৈ ওলাই আহে তীক্ষ্ণ সংলাপৰ সৰু সৰু উৰ্মিৰ ৰূপত। এইখিনিতে এষাৰ কথা কৈ থ'ব পাৰি, ভাল চুটিগল্পৰ শ্ৰেষ্ঠত্ব নিৰ্ভৰ কৰে, আধাত-কৈয়ো বেছি, সংলাপ-ৰচনাৰ দক্ষতাৰ ওপৰত।”

মন মন্দিৰ

কুমাৰী মন্দাকিনী গগৈ
প্ৰথম বাৰ্ষিক স্নাতক শ্ৰেণী

নাভাবো বুলি ভাবিলেও দেখোন বাৰে বাৰে সেই একেটা কথাকে মনলৈ আহি থাকে। মেঘালিজনী আহি তাইৰ মনটো কিবা ওলট-পালট কৰি থৈ গ'ল। ইমানদিনে স্থিৰেৰে থকা মনটো আজি দেখোন কিবা ভাবি ভাবি অস্থিৰ হৈ পৰিছে। ওঁহো—তাই আৰু একোকে নাভাবে। ইমান দিনে নভবা কথা এটা আজি তাই ইমান বেছিকৈ কিয় ভাবিছে তাই নিজেই কব পৰা নাই। টোপনি যাবলৈ বৃথা চেষ্টা কৰা কল্যাণীৰ খং উঠি যায় নিজৰ ওপৰতে। দুচকুৰ পৰা তাইৰ টোপনিবোৰ আজি কোনে লৈ গ'ল? মেঘালিয়ে নে অপৰূপে?

ঃ কল্যাণীৰ কাণত পৰে—বহুদূৰৰ পৰা ভাহি অহা ১ বজাৰ সময় সঙ্কেত। এতিয়া চাগৈ কল্যাণীৰ বাহিৰে বাকী সকলো নিদ্ৰাদেৱীৰ কোলাত আশ্ৰয় লৈছে। সেইয়া তাইৰ স্বামী অবিনাশ দেখোন শান্ত ল'ৰাটোৰ দৰে শুই আছে। আন্ধাৰতে কল্যাণীয়ে অবিনাশৰ কেঁকোৰা চুলিখিনিত হাত বুলাই দিয়ে। বাহিৰত সপ্তমীৰ জোনাক। খিৰিকীৰ আয়নাৰ মাজেৰে দেখা জোনাকখিনিক কল্যাণীৰ খুব ভাল লাগি যায়। চকু দুটা জোৰেৰে

যদি কল্যাণী বেৰথনৰ ফালে মুখ কৰি টোপনি যাবলৈ চেষ্টা কৰে। কিন্তু নোৱাৰে। কল্যাণীয়ে পৰা নাই তাইৰ অস্থিৰ মনটোক শান্ত কৰিবলৈ। বাৰে বাৰে মাথোন একেটা কথাকে মনত পৰি আছে— "তই কিয় জানি-শুনি এনে এটা ভুল কৰিলি কল্যাণী?" মেঘালিৰ সেই মাথো একেশাৰী কথাই জানো আজি তাইৰ মনটোক অস্থিৰ কৰি তোলাৰ একমাত্র কাৰণ নহয়? সঁচাকৈয়ে তাই জানো ভুল কৰিলে?

ইমান দিনে লোকৰ চকুত ভুল বুলি ধৰা দিয়া কথাষাৰ তাইৰ ওচৰত সদায় ভাল হৈ আছিল। কিন্তু আজি কিয় মেঘালিৰ মাথো সেই এটা প্রশ্নত তাই সিঁয়ৰি উঠিছে ?
ঃ নহয়—কল্যাণীয়ে ভুল কৰা নাই কেতিয়াও—বৰং তাইৰ এই কাৰ্য্য এটা আদৰ্শ।

কল্যাণীৰ মনৰ ডুবৰিডৰাক স্মৃতিৰ সমীৰণে লৰাই দিয়ে। মনত পৰে কলেজৰ সেই মিঠা মিঠা লগা দিনবোৰ। মেঘালি, কৰবী, মালাহঁতৰ মিঠা মৰম-বোৰ, মিঠা অভিমানবোৰ আৰু বহুতো………। এতিয়া সিহঁত আটাইবোৰেই কোনোবা মিছেছ বৰুৱা, কোনোবা ডুবৰা আৰু কোনোবা হয়তো চলিহা হৈ গৈছে। তায়ো দেখোন সময়ৰ সোঁতত পৰি মিছ্ কল্যাণী বৰুৱাৰ ঠাইত মিছেছ কল্যাণী বৰবৰা হৈ গ'ল। কিন্তু মেঘালি, কৰবীহঁততকৈ বহুতো পাছত। মেঘালি, মালাহঁত কলেজৰ শিক্ষা শেষ কৰিয়েই বিয়াৰ বান্ধোনত সোমাল। কিন্তু কল্যাণীৰ মনে কলেজৰ শিক্ষাটোকেই মানি লব নোৱাৰিলে। সেয়েহে বিশ্ববিদ্যালয়ৰ শিক্ষা আৰ্জ্জন কৰিবলৈ এদিন গুচি গ'ল। বিশ্ববিদ্যালয়ৰ গভীৰ দায়িত্বপূৰ্ণ অথচ ৰঙীন দিনবোৰৰ মাজত সোমাই থাকোঁতেই এদিন কল্যাণীয়ে দেউতাকৰ চিঠি পালে— তাইক অহা সপ্তাহৰ ভিতৰতে ঘৰলৈ বিশেষ এটা কথাত মাতিছে। কোনো দিন অবাধ্য নোহোৱা কল্যাণীয়ে দেউতাকৰ চিঠিৰ কথামতেই ঘৰ পালেহি। ঘৰ পাই কল্যাণীয়ে গম পালে দেউতাকৰ বিশেষ কথাটো। দেউতাকক প্ৰথমতে কল্যাণীয়ে আপত্তি কৰিছিল; কিন্তু পিছত দেউতাকৰ করুণ চকুত বহুত মিনতি দেখি কল্যাণী বোবা হৈ গ'ল। সৰুতেই মাকৰ মৰমৰ পৰা বঞ্চিতা হোৱা কল্যাণীয়ে দেউ-তাকৰ মৰমৰ দাবী অস্বীকাৰ কৰিব নোৱাৰিলে। সন্মতি দিলে, তাই অবিনাশৰ লগতেই নতুন জীৱনৰ পাতনি মেলিব। অবিনাশ দেখনিয়াৰ, উচ্চ চাক-ৰিয়াল, উচ্চ বংশৰ। সকলো ফালে ভাল। গতিকে কল্যাণী অসুখী হোৱাৰ কাৰণ নাই। তাৰ পাছত এদিন অবিনাশ আহিছিল।

হয়তো দেউতাকেই খবৰ দিছিল তাই ঘৰলৈ অহাৰ। কল্যাণীয়ে অবিনাশৰ লগত কথা পাতিছিল মুকলি মনেৰে। ভাল লাগিছিল কল্যাণীৰ অবিনাশৰ সেই পুৰুষসুলভ মাতত থকা গাম্ভীৰ্য্যখিনি। হয়তো অবিনাশৰো ভাল লাগিছিল কল্যাণীৰ সেই মুকলি মনেৰে পতা মাৰ্জ্জিত কথা-বতৰাবোৰ। দীঘল বেণী এডালেৰে ওখ—লনি দেহাটোৰ আৰু তাতকৈও বেছি ধুনীয়া দুটা বহল চকুৰে কল্যাণী প্ৰথম দৃষ্টিতেই অবিনাশৰ মনৰ-মণিকোঠাত বন্দী হৈ ৰ'ল। অবিনাশ অহাৰ পিছদিনাই কল্যাণীয়ে দেউতাকক হোষ্টেললৈ যোৱাৰ কথা ক'লে। কিন্তু দেউতাকে কল্যাণাক যেন এৰিয়েই নিদিব। "মাজনী! আৰু দুদিন ৰব পাৰিবা নিশ্চয়! অবিনাশৰ মাক আহি তোমাক চোৱাৰ কথা আছে॥"— কল্যাণী ৰৈ গৈছিল কিবা এটিৰ আশাত। সঁচাকৈয়ে দুদিনৰ পাছত অবিনাশৰ মাক, নবৌয়েক আৰু অবিনাশ নিজে আহিছিল কল্যাণীহঁতৰ ঘৰলৈ। কল্যাণীয়ে পাতল বেঙুনীয়া ৰঙৰ কাপোৰযোৰ পিন্ধি অবিনাশহঁতৰ চাহ-জলপানৰ যোগান ধৰিছিল। অবিনাশৰ মাক আৰু নবৌয়েকে অপলক দৃষ্টিৰে কল্যাণীলৈ চোৱাৰ কথাটো তাইৰ

আজিও মনত আছে। হয়তো মাকে পুতেকৰ লগত ভাবী বোৱাৰীয়েকক মিলাই চাইছিল। নবৌৱেকে কল্যাণীক জোকাইছিল— "এৰা, অবিনাশ একেদিনাই আহি কি ৰং ভাল পায় তাকো কৈ থৈ গ'ল। আমাৰ এওঁ তুমি পিন্ধা এই কাপোৰযোৰৰ ৰংটো হেনো বৰ ভাল পায়।" অবিনাশে হাঁহিছিল। ধুনীয়া কল্যাণীজনী লাজতে ৰঙা পৰি আৰু ধুনীয়া হৈছিল।

যাবৰ সময়ত অবিনাশে দি থৈ গৈছিল কল্যাণীৰ লাহী অনামিকা আঙুলিত এটা ধুনীয়া আঙঠি। লিখা আছিল—"অবিনাশ"। মাকে মূৰত ধৰি আশীৰ্ব্বাদ দিছিল আৰু নবৌৱেকে তাইৰ শিৰত আৰু কপালত নাৰীৰ অতি বহুমূলীয়া অলঙ্কাৰ সেন্দুৰেৰে ৰঙা কৰি দিছিল। লাজ, বেজাৰ আৰু আনন্দত কল্যাণীৰ মাথোন দুচকু সেমেকি পৰিছিল।

ঃ আইনাখনৰ আগত থিয় হৈ কল্যাণীয়ে চাব খুজিছিল নিজকে। দেউতাকে দিয়া খবৰটো শুনি তাই আইনাখনৰ আগত থৰ হৈ ৰ'ল। দেউতাকে যেন ভীষণ ভুল কৰিলে, ভীষণ অপৰাধ কৰিলে তাইৰ ওচৰত— এনে ভাব দেউতাকৰ মুখত তাই দেখা পালে। কল্যাণীয়ে দেউতাকৰ অৱস্থাটো দেখি নিচেই কাষৰ পৰাই দেউতাকৰ গাত ধৰি সুধিলে— "কি হ'ল দেউতা, নোকোৱা কিয়"? দেউতাকৰ মুখৰ পৰা মাথো দুটামান কথা বাহিৰ হৈ আহিল— "এক্সিডেণ্ট"— অবিনাশৰ। কল্যাণী বৈ থাকিব নোৱাৰিলে। দেউতাকক লগত লৈ আঠ মাইল বাট অতিক্ৰম কৰি অলপ পৰৰ পাছতে হস্পিতেল পালেহি।

ঃ অবিনাশ হস্পিতেলৰ এখন বিছনাত শুই আছে। ওচৰতে মাক, নবৌৱেক আৰু বহুতো কোনোবা। অবিনাশৰ হাতে-ভৰিয়ে বেণ্ডেজ কৰি থোৱা আছে। কল্যাণীয়ে কান্দিব নোৱাৰিলে— তাইৰ অন্তৰখন শিল হৈ গ'ল। এটা কথা নোকোৱাকৈ তাই অবিনাশৰ মুখৰফালে একেথৰে চাই ৰ'ল।

ঃ অবিনাশৰ এক্সিডেণ্ট সৰুসুৰা নহয়। কল্যাণীক আঙঠি পিন্ধাই থৈ বাটতে মাহীয়েকৰ ঘৰত এৰাতি থাকি অবিনাশ অকলে ৰাওনা হৈছিল ঘৰ অভিমুখে নগাওঁলৈ। কিন্তু অবিনাশে ঘৰ নাপালেগৈ। মাহীয়েকৰ ঘৰত মাক আৰু নবৌয়েকক থৈ ঘৰলৈ ওলাইছিল। কিন্তু প্ৰায় ২ মাইলমান যোৱাৰ পাছতেই অবিনাশৰ গাড়ীৰ লগত বিপৰীতফালৰ পৰা অহা এখন ট্ৰাকে জোৰেৰে খুন্দা মৰাত অবিনাশ ভালকৈয়ে আহত হয়। অবিনাশক হস্পিতেললৈ কোনে আনিলে তাৰ খবৰ লবলৈ কাৰো ধৈৰ্য্য নাই। মাথো হস্পিতেলত অবিনাশ আছে বুলি গম পাই মাক, নবৌৱেক, মাহীয়েকহঁত অধৈৰ্য্য হৈ দৌৰি আহিছে। খবৰ দিয়া হ'ল কল্যাণীলৈ, দেউতাকলৈ। —কল্যাণী! ভাগ্যৰ কি লিখন দেখিছা, মই ভাল হম মানে জীয়াই থাকিম। কিন্তু সোঁভৰিটোত ভালকৈয়ে দুখ পালো। গোটেই জীৱনটোৰ কাৰণে পঙ্গু হৈ গলো কল্যাণী। গতিকে তুমি ভাবি চোৱা কল্যাণী মোক পাহৰিবলৈ......................। অবিনাশৰ ধুনীয়া চকু দুটা পানীৰে উপচি গৈছিল, কল্যাণীয়ে চাদৰৰ আঁচলেৰে চকু দুটা মচি মচি কৈছিল—"তুমি কথা নকবাচোন। ডাক্তৰে তোমাক বৰ্ত্তমান কথা নোকোৱাকৈ থাকিবলৈ কৈছে।" অবিনাশ নীৰৱ হৈ গৈছিল— কল্যাণীও।

—অবিনাশ ভাল হৈছিল মানে জীয়াই আছিল। ধুনীয়া স্বাস্থ্যৰ অবিনাশে এটা পঙ্গু জীৱন আদৰি লবলৈ বাধ্য হৈছিল নিয়তিৰ নিষ্ঠুৰ অভিশাপত।

অবিনাশে কল্যাণীলৈ চিঠি দিছিল— ধুনীয়া ধুনীয়া —মৰমলগা বহুতো বুজনিৰে। প্ৰত্যেকখন চিঠিৰেই সাৰমৰ্ম্ম আছিল— "তুমি মোক পাহৰি যোৱা কল্যাণী। মোৰ নিচিনা এটা পঙ্গু জীৱনক তুমি

কিয় আদৰি লবলৈ গৈ নিজৰ ভবিষ্যতটো ধ্বংস কৰিবলৈ লৈছা।"

কিন্তু কল্যাণী— অচল-অটল। তাইৰ মাথো একেটা কথা মানুহৰ বিয়া এবাৰহে হয়। গতিকে তুমি মোক বাধা নিদিবা অবিনাশ। ধৰি লোৱা বিয়াৰ পাছত তোমাৰ সেইয়া ঘটনা হ'ল— তেতিয়া কি কৰিলাহেঁতেন? যেতিয়া তোমাৰ নামত মোৰ শিৰত আমাৰ বহুমূলীয়া অলঙ্কাৰ দিলা তাক আৰু মোহাৰি পেলাবলৈ নকৰা। অবিনাশৰ যুক্তি উফৰি যায়— নোৱাৰে কল্যাণীক বুজাবলৈ। দেউতাকে কল্যাণীৰ কথা নীৰৱে বহুতো ভাবে। ভাবে কল্যাণীৰ জীৱনটো তেৱেঁই বাৰু ধ্বংস কৰিলে নেকি? কল্যাণীয়েতো প্ৰথমতে বিয়াত নোসোমাও বুলিয়ে কৈছিল। কিন্তু তেওঁ কৰিলে কি? কল্যাণী বৰ জেদী। এবাৰ যিটো কৰিম বুলি কয় তাক নকৰাকৈ নেথাকে।

গতিকে বহুতো ভাবি-চিন্তি এদিন এটা ভাল দিন-বাৰ চাই কল্যাণীক অবিনাশৰ হাতত চিৰদিনৰ কাৰণে গতাই দিয়ে। বহুতে কৈছিল—"জনা-বুজা ছোৱালী এজনী হৈ ইমান এটা ডাঙৰ ভুল কৰিলে।"

কিন্তু কল্যাণীৰ কাৰণে সি এটা সাধাৰণ কথা— একো ভুল হোৱা নাই—বৰং এটা আদৰ্শ।

অবিনাশৰ এখন ভৰি একেবাৰে বেয়া হৈ গৈছিল। সেয়ে অবিনাশে চাকৰি সিমানতে এৰিব লগীয়া হ'ল। কল্যাণীয়ে নিজে এখন হাইস্কুলত শিক্ষয়িত্ৰী কামত সোমাল। অবিনাশৰ মাক-দেউতাক আৰু অন্য সকলোৱে একেমুখে স্বীকাৰ কৰিছিল—কল্যাণী লখিমী বোৱাৰী বুলি। কল্যাণীয়েও চেষ্টা কৰিছিল অবিনাশৰ ঘৰৰ সকলোকে সুখী কৰিবলৈ—বিশেষকৈ অবিনাশক। খাওঁতে, শুওঁতে তাই সদায় অবিনাশৰ প্ৰতি চকু দিব লগীয়া হৈছিল আৰু আজিও দি আছে। ভাগ্যৰ লিখন তাই হাঁহি হাঁহি গ্ৰহণ কৰিছিল। অবিনাশৰ নিচিনা এজন পঙ্গু স্বামীৰ এখন বহল অন্তৰৰ সঁচা মৰমখিনিক লৈয়ে কল্যাণী সুখী হৈছিল। ইমানদিন তাই সুখী বুলিয়েই ভাবিছিল নিজকে।

কিন্তু আজি দুপৰীয়া তাইৰ সকলো খেলি-মেলি হৈ গ'ল।

মেঘালি এসময়ৰ কলেজৰ সহপাঠী। নতুনকৈ বদলি হৈ আহি কেনেকৈ জানো তাই ইয়াতে থকা গম পাই আজি দুপৰীয়াই তাইৰ স্বামী অৰূপক লৈ ওলালহি। ভাল লাগিল মেঘালিজনীক লগ পাই। মেঘালিজনী যিমান ধুনীয়া অপৰূপো সিমানেই ধুনীয়া। মুঠতে দুয়োটাকে যেন ঈশ্বৰে যোৰ পাতি-বলৈকে পঠালে এনে লাগে দেখিলে।

ড্ৰইংৰুমত বহিবলৈ দি কল্যাণীয়ে অবিনাশক সদায় ফুৰা চকীখনত ঠেলি ঠেলি মেঘালি-অপৰূপৰ আগলৈ লৈ আহিল আৰু চিনাকি কৰি দিলে। মেঘালি আচৰিত হৈছিল। ভাবিছিল—কল্যাণীৰ জীৱনটোৰ, ভাগ্যখনৰ কথা। অপৰূপ আৰু অবিনাশক কথা পাতিবলৈ দি মেঘালিও ভিতৰ সোমাই কল্যাণীৰ ওচৰ পালেগৈ। কল্যাণীয়ে একান্ত মনে চাহ কৰাত ব্যস্ত। মেঘালি তাইৰ ওচৰ পাই নিচেই ওচৰৰ পৰা সুধিলে—কি হ'ল কল্যাণী? মিঃ বৰবৰাৰ এই অৱস্থা বিয়াৰ আগত নে পিছত? কল্যাণীয়ে অকণো অস্বস্তিবোধ নকৰাকৈয়ে কৈ গ'ল—বিয়াৰ আগৰ সকলো ঘটনা।

ঃ মেঘালি আচৰিত হৈছিল কল্যাণীৰ কথাত।

"কল্যাণী, তই জানি-শুনি কিয় এনে ভুল কৰিলি? নিজৰ উজ্জ্বল ভবিষ্যতটো তই নিজেই এন্ধাৰ কৰিলি কিয়??" কৈয়েই মেঘালি আঁতৰি গ'ল। কল্যাণীৰ মনটো কঁপি উঠিল। সঁচাই তাই ভুল কৰিলে নেকি বাৰু??

চাহ খাবলৈ মাতিবলৈ গৈ কল্যাণীয়ে দেখা পালে ড্ৰইংৰুমত অপৰূপৰ নিচেই কাষতে মেঘালি হাঁহি হাঁহি বহি আছে। কল্যাণীৰ মনটো ৰিঙা ৰিঙা লাগিল। তাইতো এনেদৰে এদিনো মেঘালিৰ ড্ৰইং-ৰুমত অবিনাশৰ লগত একেলগে বহিবলৈ যাব নোৱাৰে। সেই সময়ত কল্যাণীৰ এনে লাগিছিল যেন অপৰূপৰ কাষৰ পৰা মেঘালিক টানি লৈ আহিব। ভাবি ভাবি কল্যাণী চক্ খাই উঠিল।

ইমান দিনৰ পিছত ভাবিলেও কিবা লাভ আছে জানো?

বৈ অহা চকুপানীখিনি দুহাতেৰে মচি পেলায় কল্যাণীয়ে। অবিনাশে কেনেবাকৈ কন্দাৰ গম পালে বৰ দুখ পাব মনতে।

নাই, টোপনি নধৰে আজি। ৰাতি পুৱাবলৈ বেছি পৰ নাই। ক'ৰবাত কুকুৰাই ডাক দিয়া তাই শুনিবলৈ পালে। এইবাৰ কল্যাণীয়ে বেৰখনলৈ পিঠি দি শুলে। নিচেই কাষত শুই থকা অবিনাশক এন্ধাৰতে এবাৰ চাই ললে। কেঁকোৰা চুলিখিনিৰ মাজে মাজে আঙুলি বুলাই দিলে। অবিনাশে এইবাৰ সাৰ পালে।

"...........যি কোনো বস্তু— এটা ঘোঁৰাৰ মৃত্যুৰ পৰা আৰম্ভ কৰি এগৰাকী গাভৰুৰ প্ৰথম প্ৰেমলৈকে, এটা ফুলৰ পাপৰি মেল খোৱাৰ পৰা আৰম্ভ কৰি এটা প্ৰবল ভূমিকম্পলৈকে প্ৰতিটো বস্তুৱেই চুটিগল্পৰ বিষয় হব পাৰে! চৰ্ত্ত বুলিবলৈ কেৱল এটা— চুটিগল্পৰ পখিলাতো মাথোন এটা ফুলতেই বহিব লাগিব! চুটিগল্পৰ আনন্দ মাথোন একেটি ফুলৰ মধু গ্ৰহণতেই শেষ। সেইবাবে চুটিগল্পত উপন্যাসৰ পৰিতৃপ্তি নাই, আছে অসম্পূৰ্ণ তৃপ্তিৰ ব্যাকুলতা মিহলি স্মৃতি।"

—দেশে দেশে গল্প

ভাগ্যৰ পৰিহাস

ভাৰতী গগৈ
স্নাতক, ১ম বাৰ্ষিক।

বৰ্ষামুখৰ নিশাটো একেবাৰে নিজম, নিস্তব্ধ হৈ পৰিছিল। নগৰৰ বাট-পথবোৰ জনপ্ৰাণীহীন হৈ পৰিছিল। তাৰ মাজতে থকা ছাত্ৰীনিবাসটোও শুই পৰিছিল। মাজে মাজে বতাহ-বিজুলীৰ বাবে পোহৰৰ সংযোগ বিচ্ছিন্ন হৈ পৰিছিল। বিজুলীৰ পোহৰত ছাত্ৰীনিবাসটো পুৱাৰ নিয়ৰে ধুই নিকা কৰা এপাহ শৰতৰ শুভ্ৰ শেৱালিৰ দৰে দেখা গৈছিল। দিনৰ হুলস্থুলীয়া পৰিবেশৰ অৱসান ঘটাই ছাত্ৰীবিলাক শুই পৰিছিল। সাৰে আছিল মাত্ৰ ছাত্ৰীবাসৰ বুঢ়া চকীদাৰ ৰামপ্ৰসাদ। সি মাথোন নিজৰ কৰ্ত্তব্যৰ খাতিৰত ওৰে নিশা উজাগৰে থাকি ছাত্ৰীবাসত পহৰা দিয়ে।

তেনে নিস্তব্ধ পৰিবেশৰ অৱসান ঘটাই ভাহি আহিছিল ছাত্ৰীবাসৰ ওপৰ মহলাৰ পৰা এক কৰুণ ক্ৰন্দন। সেই কান্দোন বৈ বৈ বাজিছিল বুঢ়া চকীদাৰৰ কাণত। ৰামপ্ৰসাদ দৌৰি গৈছিল ওপৰলৈ আৰু সজোৰে দুৱাৰত টুকিয়াইছিল। দুৱাৰ খোলা নাছিল অনুৰাধাই। কলেজৰ মেধাৱী ছাত্ৰী মিছ্ অনুৰাধা বৰুৱাই। ৰুমমেট অলকা দত্তৰ বুজনিত অনুৰাধাই কান্দিবলৈ এৰা নাছিল। কান্দি কান্দি ভাগৰি বিছনাত শুই পৰিছিল। অলকাই মুখেৰে একো কব পৰা নাছিল। মাথোন নিবিষ্টমনে চাই ৰৈছিল সুদৰ্শনা, সুশিক্ষিতা, মেধাৱী ছাত্ৰী মিছ্ অনুৰাধা বৰুৱালৈ। অসাৱধানভাৱে শুই পৰা অনুৰাধাৰ মূৰৰ আউল-বাউল চুলিখিনি হাতেৰে ঠিক কৰি দিছিল। আঠুৱাখন ঠিক কৰি দিছিল। নীৰৱে শুই পৰা সেই প্ৰশান্ত গম্ভীৰ মুখৰ অনুৰাধাৰ মানসকুঞ্জত ফুলি থকা বেদনাৰ সজীৱ ফুল কেইপাহৰ কথা আকৌ এবাৰ অলকাই ভাবিবলৈ ধৰিলে। অলকাৰ মনত পৰি গ'ল অনুৰাধাৰ লগত প্ৰথম পৰিচয় হোৱাৰ কথা।

সেইদিনা আছিল শুক্ৰবাৰ, ১৯৭০ চন। দিনৰ এক বজাত অলকা দত্তই অসমীয়া সন্মান বিভাগৰ ক্লাছ কৰি ওলাই আহিছিল। সেই সময়তে ভেটাভেটি হ'ল প্ৰিন্সিপালৰ কোঠাৰ পৰা কৰুণভাৱে ওলাই অহা অনুৰাধাৰ লগত। সেয়েই প্ৰথম পৰিচয়। অনুৰাধাই যোৰহাট কলেজৰ পৰা দৰ্শনত সৰ্ব্বোচ্চ নম্বৰ পাই প্ৰথম বিভাগত প্ৰাক্ স্নাতক পাছ কৰি আহিছিল ডিব্ৰুগড়লৈ। অনুৰাধাৰ সেই গাম্ভীৰ্য্যপূৰ্ণ সহজ সৰল মুখমণ্ডলত সদায় যেন লাগি আছিল এক বিষাদৰ ছাঁ। অলকাই এই বিষয়ে নানাভাৱে চিন্তা কৰিছিল। অনুৰাধাৰ মনটোক বুজাৰ দুৰ্ব্বাৰ হেঁপাহ হৈছিল। কেতিয়াবা অনুৰাধাক ঘৰুৱা কথাৰ অৱতাৰণা কৰিলেই গহীন হৈ পৰা দেখি বেছি দূৰ আগবাঢ়িবলৈ মন নাযায় অলকাৰ। অলকাই ভাবে তাই অনুৰাধাৰ লগত একেলগে আছে, খাইছে, শুইছে, ফুৰিছে, তথাপিও এদিনো প্ৰাণখোলা হাঁহি মৰা দেখা নাই। হাঁহিলে যেন এসোপা কান্দোনহে ওলাই আহিব। খুব চেষ্টা কৰিহে যেন মনৰ কান্দোন খিনি হেঁচি ৰাখিছে। কেতিয়াবা ভাবি ভাবি অলকাই একো বুজিব নোৱাৰা হৈ যায়। কেতিয়াবা খঙো উঠে অনুৰাধাৰ ওপৰত। কিন্তু সেই খঙৰ যে মূল্য নাই!

এদিন ঘৰৰ কথা সোধাত আৰু ইমান পলমকৈ ছাত্ৰীনিবাসৰ চিট বিচৰাৰ কাৰণ সোধাত মাথো 'ভাগ্যৰ পৰিহাস' বুলি কলে। ইয়াতকৈ বেছি কোৱাৰ ইচ্ছা নকৰাৰ বাবে অলকাই বেছি সোধাৰ সাহস নকৰিলে। মাথো অনুভৱ কৰিলে যে, এইখন হৃদয়ত বহুতো অব্যক্ত-বেদনা থুপ খাই আছে; যিবোৰ এদিন নিজেই কবলৈ বাধ্য হব।

সেইদিনা আছিল বিজয়া দশমী তিথি। ছাত্ৰীনিবাসৰ সকলো ছাত্ৰী ওলাই গৈছিল দুৰ্গাদেৱীক ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ বিশাল বক্ষত বিসৰ্জ্জন দিয়া চাবলৈ। অলকাই যাবৰ কাৰণে ইচ্ছা কৰি অনুৰাধাক অনুৰোধ কৰিছিল। কিন্তু অনুৰাধাই কোনোমতে যাবলৈ প্ৰস্তুত নহ'ল। বহু চেষ্টা কৰিও অনুৰাধাক নিব নোৱাৰাৰ বাবে অলকাই সেই ইচ্ছা ত্যাগ কৰিলে। অন্তৰখন অভিমানেৰে ভৰি পৰিল। দূৰত বৈ বৈ বাজিছিল মাইকৰ মাত। মাইকত জনসমাগমৰ বাবে সাৱধানতা অৱলম্বনৰ বাবে ৰাইজক জনাইছিল। অলকাই বন্ধুৰ ওপৰত অভিমান কৰি খিৰীকিয়েদি চাই ৰৈছিল। ৰাস্তাৰ জনসমাগম আৰু বিসৰ্জ্জন দিবলৈ নিয়া প্ৰতিমাক। অলকাক ৰাস্তাৰ ফালে চাই থকা দেখি অনুৰাধায়ো সেই ফালে চাই উচুপি উঠিছিল আৰু পিচত সজোৰে কান্দি দিছিল। কান্দি কান্দি অলকালৈ চাইছিল। অলকাৰ চকুত পানী দেখি অনুৰাধা ৰৈ গৈছিল। অশ্ৰু সম্বৰণ কৰিবৰ বাবে বৃথা চেষ্টা কৰিছিল। এসময়ত কান্দিব এৰি অলকাক কৈছিল নিজৰ জীৱনৰ বিষয়ে, এৰি অহা অতীতটোৰ বিষয়ে।

অনুৰাধাই অলকাৰ চকুলো মোহাৰি দি কৈছিল—"অলকা, তুমি কান্দিবা বুলি মই জানোঁ। মই নোযোৱাৰ বাবে তুমি অভিমান কৰিবা বুলিও জানোঁ। তথাপি মই যে নিৰুপায়। মোৰ অতীতটোৰ বিষয়ে জানিলেহে তুমি মোৰ মনৰ কথা বুজিবা। মোক বুজিবৰ বাবে বৰ সহজ নহয়, জানা! তুমি যিবিলাক কথা ইমানদিনে ৰহস্য বুলি ভাবিছিলা, যিবিলাক কথা মই নোকোৱাৰ বাবে তুমি অভিমান কৰিছিলা সেই সকলো কথা আজি তোমাক কম। তুমি কিন্তু ভুল নুবুজিবা। এৰি অহা অতীতটোৰ বিষয়ে মোৰ ভাবিবলৈ ভয় লাগে। মা-দেউতাৰ একমাত্ৰ সন্তান আছিলো মই। দুয়োৰে প্ৰাণভৰা মৰম পাইছিলোঁ। সৰুৰে পৰা পঢ়া-শুনা, গান-বাজনাত মোৰ বৰ ৰাপ আছিল। এদিন স্থানীয় নাট্য-মন্দিৰত গান গাই শ্ৰোতাৰ পৰা বেছ প্ৰশংসা পাইছিলো। বহুতৰ পৰা শুভেচ্ছাও পাইছিলো। সেই সূত্ৰতে চিনাকি হয় ডাঃ অনুপম দুৱৰাৰ লগত। প্ৰথম দৃষ্টিতে সুদৰ্শন, সুগায়ক, টেবুল টেনিছ চেম্পিয়ন অনুপমক মোৰ ভাল লাগি গৈছিল। পৰিচয় হৈছিল মা-দেউতাৰ লগত। অনুপমক পছন্দ কৰিছিল মা-দেউতাই। বিয়াৰ প্ৰস্তাৱ দিছিল অনুপমৰ ঘৰৰ পৰাই। উপযুক্ত জোঁৱাই পাব বুলি মা-দেউতাই আনন্দ মনেৰে সন্মতি জনাইছিল। বিয়াৰ দিন ঠিক হৈছিল। কিন্তু ভগৱানে মনে-খন্দা পুখুৰীত পানী খাবলৈ নিদিলে। যোৱা বছৰ দুৰ্গাপূজা চাবলৈ তিনিচুকীয়ালৈ গৈছিলো অনুপমৰ লগত আমাৰ ঘৰৰ পৰাই বগা ফিয়েটখনত উঠি। গাড়ীৰ ষ্টিয়েৰিং ধৰিছিল অনুপমে নিজে। কিন্তু হঠাতে এখন ট্ৰাকৰ লগত সংঘৰ্ষ হোৱাৰ ফলত আমাৰ গাড়ীখন খালত পৰিলগৈ। আমি গাড়ীৰপৰা ওলাবই নোৱাৰিলো। গাড়ীৰ গ্লাছ ভাঙি অনুপমৰ ডিঙিত লাগিছিল। ষ্টিয়েৰিং-ডালত জোৰেৰে বুকুখন খুন্দা খাইছিল। লগে লগেই অনুপমে মোৰ সন্মুখতে তেজেৰে ৰাঙলী হৈ নিশ্বাস এৰিলে। মই অজ্ঞান হৈ পৰিছিলো তাৰ বহু আগতেই! কেইবাদিনৰ অন্তত জ্ঞান পাই গুৱাহাটী মেডিকেল হস্পিতেলৰ শুভ্ৰ বিছনাখনৰ ওপৰত নিজকে দেখি ঘটনাটো পুনৰ মনত পেলবলৈ চেষ্টা কৰিছিলো। কিন্তু লগে লগেই অজ্ঞান হৈ পৰিলো। মা-দেউতাই

মোৰ এনে অৱস্থা দেখি একেবাৰে অসহায় হৈ পৰিছিল। একমাত্ৰ মৰমৰ সন্তান, মোৰ এনে ভয়াবহ অৱস্থা দেখি মানসিক জ্ঞান লোপ পালে। বৰ্ত্তমান তেওঁলোক দুয়ো তেজপুৰত আছে। পুনৰ যে ভাল হৈ মোৰ কাষলৈ ঘূৰি আহিব তাৰ কোনো আশা নাই। মই মাথোঁ বাচি আছো এনেদৰে। জানা অলকা— মামাইঁতে জোৰ কৰি মোক ইয়ালৈ পঢ়িবলৈ পঠাই দিছে। লগৰ ছোৱালীৰ লগত থাকিলে মনৰ দুশ্চিন্তাবোৰ দূৰ হব বুলি ভাবিয়েই তেওঁলোকে মোক ইয়ালৈ পঠালে। মই কিমান দুখ সহ্য কৰি আছো তাক কোনে জানে? মোৰ যে ধৈৰ্য্য নাই। ইমানবোৰ মানসিক সংঘাত পায়ো কোনোবাই জানো পঢ়িব পাৰে? শৰতৰ আগমন হোৱাৰ লগে লগেই মোৰ মনটো কিবা হৈ উঠে। জীয়াই থকাৰ ইচ্ছা নোহোৱা হয়। কিন্তু আত্মহত্যাও কৰিব নোৱাৰো। নিজৰ বিবেকে বাধা দিয়ে। সেয়েহে মই মৰি মৰিও জীয়াই আছো। —একমাত্ৰ বিবেকৰ বিৰুদ্ধে যুঁজিবলৈ!

এতিয়া কোৱা মই কোনসতে পূজাৰ প্ৰতিমাক বিসৰ্জ্জন দিয়া চাবলৈ যাওঁ। তুমি মোক বেয়া পোৱা নাইতো। আজিকালি মোৰ জোনাকবোৰতকৈ এন্ধাৰবোৰ ভাল লাগে। ভয় লাগে পোহৰলৈ। মানুহৰ সমাগম বেছি সহ্য কৰিব নোৱাৰো। কান্দি কান্দি মোৰ চকুলো শুকাই গৈছে। হেঁপাহ পলুৱাই কান্দিবও নোৱাৰো। তুমি নাকান্দিবা অলকা।" এইয়া 'ভাগ্যৰ পৰিহাস' বুলি কৈ অনুৰাধাই অলকাৰ চুলিখিনিত হাত বুলাই মৰম কৰিব ধৰিলে। অনুৰাধাৰ মৰম পাই অলকাৰ সকলো অভিমান নাইকিয়া হৈ গ'ল। সেয়ে তাই 'ভাগ্যৰ পৰিহাস' বুলি চিঞৰি অনুৰাধাক সাবটি ধৰিলে।

●

"................মোৰ দৃষ্টিত পাৰ্থিৱ হওক অথবা আধ্যাত্মিক হওক, এটা বিশেষ ঘটনাৰ বৰ্ণনাই চুটিগল্প। আৰু, সেই ঘটনাক তাৰ বিস্তাৰৰ বাবে অপ্ৰয়োজনীয় অবান্তৰৰ অৱতাৰণা নকৰাকৈ নাটকীয় সংহতি দিব পৰাতেই চুটিগল্পৰ সফলতা।"

—চমাৰচেট মম

সপোন যেতিয়া ভাগে

কুমাৰী মিনতি চলিহা
প্ৰাক্ স্নাতক, ২য় বাৰ্ষিক

মানুহজন সঁচাকৈয়ে পাগল। কিন্তু কিয় ? কোনে দিব পাৰিব এই প্ৰশ্নৰ উত্তৰ ? কোনোবাই জানো তেওঁক চিনি পায় ? নাই, কোনেও চিনি নাপায়। গুৱাহাটীৰ বহুতো লোকেই তেওঁক দেখা পাইছে ; কিন্তু কোনেও চিনি পোৱা নাই। আজি চাৰি-পাঁচ দিনমানৰ পৰা তেওঁক গুৱাহাটীৰ মানুহে দেখা পাইছে। কটন কলেজৰ ইফালে-সিফালে ঘূৰি ফুৰে এই মানুহজন। ছোৱালী দেখিলে কান্দে, কেতিয়াবা মাজনী, জোনমণি আদি নামেৰে চিঞৰে। কেতিয়াবা কিবাকিবি কৈ বকে, "মোৰ মাজনী ডাঙৰ হব, ভালকৈ পঢ়িব, সুন্দৰ গান গাব, নাচিব, অভিনয় কৰিব, দৰ্শকৰ পৰা প্ৰশংসা লাভ কৰিব।" কিন্তু কোনেও মন দি শুনা নাই। কৰ্ম্ম ব্যস্ত মানুহ প্ৰত্যেকে। নিজৰ ব্যস্ততাৰ মাজত এজন পাগল মানুহৰ কথা শুনিব কোনে ? আৱশ্যকেই বা কি শুনাৰ ! কিন্তু মানুহজনে বকিয়েই থাকে। দেখাত মানুহজন ধুনীয়া। সুস্থ অৱস্থাত যে তেওঁ এজন আভিজাত্যসম্পন্ন লোক আছিল, তাত সন্দেহ নাই। মানসিক অসুস্থতাৰ বাবেই তেওঁ আগৰ ৰূপ, আভিজাত্য সকলো হেৰুৱাৰ লগাত পৰিল।

হঠাৎ সিদিনা গুৱাহাটীলৈ গৈছিলো। তাত গৈ মই যি দৃশ্য দেখা পালো সি মোৰ কল্পনাতীত আৰু সেই কৰুণ দৃশ্যই মোৰ মনত তোলপাৰ লগালে। মোৰ নিজৰ চকুকেই বিশ্বাস কৰাটো জটিল হৈ পৰিল। সপোন নে দিঠক মই উপলব্ধি কৰিব নোৱাৰা হলো। দূৰৰ পৰাই মানুহজন মোৰ চিনাকি যেন লাগিল। ওচৰ চাপি গলো অলপ। সঁচা, এইজন মোৰ অতি চিনাকি মানুহ। কিন্তু কি হ'ল ? মানুহজন তেন্তে মৰা নাই নেকি ?? হাজাৰ প্ৰশ্নই মোৰ মনটো ব্যতিব্যস্ত কৰি তুলিলে। কিন্তু মানুহজনৰ মুখৰ কথাকেইটাই মোক বিশ্বাস কৰিবলৈ বাধ্য কৰালে যে এইজনেই মোৰ চিনাকি মানুহজন হয়। মানুহজনে পুনৰ বকিছিল। একেদৰেই—"মোৰ মাজনীয়ে ভালকৈ পঢ়িব, ভাল গান গাব, নাচিব, সুন্দৰ অভিনয় কৰিব, দৰ্শকৰ প্ৰশংসা পাব।" মই জড় মূৰ্ত্তিৰ দৰে থিয় হৈ ৰলো। অনুমান হ'ল মোৰ ভৰিৰ তলৰ পৃথিবীখন যেন মোক কেন্দ্ৰ কৰি ঘূৰিব লাগিছে। মই আৰু তাত বেছি সময় ৰব নোৱাৰিলো। নিঃশব্দে আঁতৰি আহিলো, সেই মানুহজনৰ কাষৰ পৰা। তেওঁক মতাৰ সাহস মই গোটাব নোৱাৰিলো। মানুহজনে বকিয়েই আছিল তেতিয়া। কেতিয়াবা কান্দিছিল দূৰলৈ দৃষ্টি নিক্ষেপ কৰি। বুকু ভাঙি ওলাই অহা কৰুণ হুমুনিয়াহ বতাহত বৈ বৈ কঁপিছিল।

o o o o o

ৰামধেনুৰ সাত ৰঙেৰে জীৱনক ৰঙীন কৰি তোলাৰ সোণালী সপোন দেখিছিল মৰমজ্যোতিয়ে, কিন্তু

পাৰিলে জানো দিঠকত ৰূপায়িত কৰিব সেই সপোনবোৰ ??

উজনি অসমৰ বিখ্যাত চাহ খেতিয়ক পাৰ্থপ্ৰতিম বৰুৱাৰ আটকধুনীয়া দুই মহলীয়া ঘৰটোত হাঁহি বিৰিঙিল। পাৰ্থপ্ৰতিম বৰুৱা আৰু তেওঁৰ পত্নী জাহ্নবী বৰুৱাৰ মাজলৈ আহিল কণমানি মৰমজ্যোতি। কেঁচুৱাৰ মুখৰ হাঁহিৰে উজলি উঠিল "বৰুৱা ভৱন"। মাক-দেউতাকৰ অপৰিসীম মৰমৰ বাবেই হয়তো তাইৰ নাম থলে মৰমজ্যোতি। কণমানি মৰমজ্যোতিক লৈয়ে মাক-দেউতাকে দেখে ভবিষ্যতৰ সোণৰ সপোন। মাকৰ আশা, মৰমজ্যোতি ডাঙৰ হব, সুগায়িকা হিচাবে সমাজৰ আগত চিনাকি দিব। তেওঁৰ দৰে অভিনয় কৰি দৰ্শকৰ পৰা প্ৰশংসা পাব। দেউতাকৰ আশা মাজনী ডাঙৰ হব, ভালদৰে পঢ়ি শুনি সমাজৰ আগত সুশিক্ষিতা বুলি চিনাকি দিব, ইত্যাদি বহুত কিবাকিবি।

শীতৰ ঠেৰেঙা লগা গছত কুঁহিপাত মেলে। বহাগ আহে প্ৰকৃতিৰ বুকুলৈ। ঋতুৰাজ বসন্তই হাতবাউল দিয়ে ঋতুৰাণী শৰতক। আঘোণৰ পথাৰত পকে সোণগুটি। আঘোণৰ শেষ নিশা কুঁৱলীৰ আঁৰে আঁৰে ভোগালি আহে—আকৌ যায়। আকাশত মেঘে দেখা দিয়ে। বৃষ্টিৰ প্লাৱন নামে ধৰিত্ৰীৰ বুকুত। এইদৰেই পাৰ হৈ গ'ল বছৰৰ পিছত বছৰ। ইয়াৰ মাজতেই গাভৰু হৈ উঠিল মৰমজ্যোতি। ৰবৰ্কটা চুটি চুটি খেলি-মেলি চুলিৰে বন হৰিণীৰ দৰে দেও দি নাচি ফুৰা মৰমজ্যোতি নামৰ চঞ্চল ছোৱালীজনী গহীন হবলৈ শিকিলে জীৱনত প্ৰথম বাৰৰ বাবে। নৱ-যৌৱনৰ পৰশত উজ্বলি উঠে তাইৰ ৰূপ-যৌৱন।

মৰমজ্যোতিয়ে ভাল গান গায়, নাচে, সুন্দৰ অভিনয় কৰি দৰ্শকক মুগ্ধ কৰে। এয়া তাই মাকৰ পৰা পোৱা গুণ। এসময়ত মাক জাহ্নবীও আছিল ভাল অভিনেত্ৰী, সেয়েহে জাহ্নবীৰ অভিনয়ত মুগ্ধ হৈ পাৰ্থপ্ৰতিম বৰুৱাই বিয়াৰ প্ৰস্তাৱ তুলিছিল জাহ্নবীৰ ওচৰত। সেয়ে মাক-দেউতাকে আশা কৰিছিল মৰমজ্যোতিও ভাল অভিনেত্ৰী হোৱাৰ। তেওঁলোকৰ কল্পনা বাস্তৱত ৰূপায়িত হ'ল। এদিন পাৰ্থপ্ৰতিম বৰুৱাৰ ওচৰলৈ আহিল অসমীয়া কথাছবিৰ পৰিচালক জয়ন্ত মাধৱ ফুকন। তেওঁৰ নতুন ছবিখনত মৰমজ্যোতিৰ অভিনয় বিচাৰি। আনন্দিত হ'ল মৰমজ্যোতি, আনন্দিত হ'ল জাহ্নবী। চুটিং শেষ হ'ল, মুক্তি পালে ফুকনৰ নতুন ছবি "ৰঙা আচল"। সুন্দৰ অভিনয় কৰি ৰাইজৰ পৰা প্ৰশংসা পালে মৰমজ্যোতি বৰুৱাই।

প্ৰবেশিকা পৰীক্ষাৰ ওচৰ চাপে। ব্যস্ত হৈ পৰে মৰমজ্যোতি পঢ়াত। পৰীক্ষা হৈ গ'ল, খবৰ ওলাল। দ্বিতীয় বিভাগত পাছ কৰিলে মৰমজ্যোতিয়ে। তাৰ পিছত তাই আহিল কটন কলেজলৈ উচ্চশিক্ষাৰ উদ্দেশ্যেৰে। কটন কলেজ জ্ঞানৰ মন্দিৰ। ইয়াতেই বিভিন্ন ঠাইৰ ল'ৰা-ছোৱালী আহি জ্ঞান অৰ্জ্জন কৰে আৰু তাৰ লগতেই অৰ্জ্জন কৰে সেই জ্ঞান মন্দিৰত প্ৰেম আৰু বন্ধুত্ব।

কটন কলেজলৈ আহি মৰমজ্যোতিৰ অনুমান হ'ল তাই যেন এখন নতুন জগতত প্ৰবেশ কৰিলে। এই জগতত কলেজীয়া শিক্ষাৰ প্ৰতিযোগিতা চলে আৰু কিছুমানৰ মাজত সংগোপনে চলে ৰূপ-চৰ্চ্চাৰ প্ৰতিযোগিতা।

নতুন আশা, নতুন উদ্দীপনা আৰু বহুতো নতুন নতুন কিবাকিবি বুকুত বান্ধি মৰমজ্যোতি আহিছে লুইতৰ পাৰৰ কলেজত পঢ়িবলৈ। পাহাৰী জুৰিৰ দৰে চঞ্চল মৰমজ্যোতিৰ মন তেতিয়া পলাশৰ ৰঙা ৰঙেৰে ৰঙীন। কলেজৰ নতুন পৰিবেশৰ মাজতো কিবাকিবি বিচাৰি পোৱাৰ আনন্দত মৰমজ্যোতি মতলীয়া হৈ পৰিল। কলেজলৈ প্ৰথম আহিয়েই তাই লাভ কৰিলে শ্ৰেষ্ঠা অভিনেত্ৰীৰ সন্মান। তাৰ পিছৰ পৰা তাই অনুমান কৰিবলৈ ধৰিলে তাই

যেন কেৱল কটন কলেজৰেই নহয় গুৱাহাটীৰ প্ৰায়-বোৰ ডেকাৰ আলোচনাৰ বিষয় হৈ পৰিছে। সকলোৱেই তাইৰ লগত অকলশৰীয়াকৈ এষাৰ কথা পাতিব বিচাৰে। সকলোৱেই তাইক আপোন-ভাবে পোৱাৰ ইচ্ছা কৰে। ভাল লাগে তাইৰ কটন কলেজৰ ইমানবিলাক ছোৱালীৰ মাজত তাইৰ ৰূপৰ স্বীকৃতি আৰু অভিনয়ৰ প্ৰশংসা শুনি।

এইবিলাক ল'ৰাৰ মাজত তাইৰ বিশেষভাৱে ভাল লাগে কলেজৰ সঙ্গীত সম্পাদক পলাশপৰাণ চৌধুৰীক। তৃতীয় বাৰ্ষিকৰ গহীন, মৰমলগা মেধাবী ছাত্ৰ পলাশ। পলাশক ভাল পাইছিল মৰমজ্যোতিয়ে। পলাশেই এদিন উপযাচি আহিছিল তাইৰ কাষলৈ। প্ৰথমে সাধাৰণ কথা-বতৰা, তাৰ পাছত ইয়েই ৰূপ ললে প্ৰণয়ৰ। দিনৰ পোহৰবোৰ হেৰাই যায় ৰাতিৰ আন্ধাৰত। এই আন্ধাৰ স্বপ্নিল—ৰাতিবোৰৰ পাছত আহে এটি কোমল পুৱা, এটা নতুন দিনৰ আগমন হয়। এইদৰে পাৰ হৈ যায় সিহঁতৰ দিনবোৰ। আগবাঢ়ে সিহঁত ভৱিষ্যতৰ বুকুলৈ।

কটন কলেজৰ গেট খুলি সোমাই আহে এজাক নতুন ছাত্ৰ-ছাত্ৰী। সেই গেটেদিয়েই কলেজীয়া শিক্ষা শেষ কৰি সুখ্যাতিৰে ওলাই যায় এভাগ পুৰণা ছাত্ৰ-ছাত্ৰী। নতুনৰ আগমনৰ বাবে কটন কলেজে হাঁহে, পুৰণিৰ বিদায়পৰত কটনৰ হিয়াভঙা কৰুণ বিননি। ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ কৃতকাৰ্য্যতাত গৌৰৱ অনুভৱ কৰে কটন কলেজে।

কলেজ সপ্তাহৰ আয়োজন চলে। কলেজত এক আনন্দমুখৰ পৰিৱেশ। নিজৰ দায়িত্ব পালনত ব্যস্ত হৈ পৰে সকলো। ব্যস্ত হৈ পৰে মৰমজ্যোতি। নিজৰ অভিনয়ৰ সফলতা অৰ্জ্জনৰ বাবে তাই ৰিহাৰ্চেল কৰি যায়। বুকুত তাইৰ অদম্য আশা শ্ৰেষ্ঠা অভিনেত্ৰী হোৱাৰ। এইবাৰ মৰমজ্যোতিয়ে সঙ্গীততো যোগদান কৰিছে। নাজানে ফলাফল কি হব। শঙ্কাত তাইৰ বুকুখন কঁপি উঠে। কলেজলৈ নতুনকৈ অহা প্ৰথম বাৰ্ষিকৰ ছাত্ৰী মনালিচা দুৱৰাই প্ৰতিজ্ঞা কৰিছে এইবাৰ শ্ৰেষ্ঠা অভিনেত্ৰীৰ সন্মান লাভ কৰিব তাই। কিন্তু মনালিচা দুৱৰাৰ প্ৰতিজ্ঞা পূৰণ নহ'ল। দ্বিতীয় বছৰৰ বাবে মনালিচাই অপেক্ষা কৰিলে। সেইবাৰ মৰমজ্যোতিয়ে শ্ৰেষ্ঠা অভিনেত্ৰী আৰু শ্ৰেষ্ঠা গায়িকাৰ সন্মান লাভ কৰিলে। অভিনন্দন জনালে সকলোৱে, পলাশেও ব্যক্তিগতভাৱে অভিনন্দন জনালে তাইক। মৰমজ্যোতি কৃতকাৰ্য্যতাত নাচি উঠিল তাৰ মন। কলেজৰ উখল-মাখল পৰিৱেশ লাহে লাহে শাম কাটিলে। ঘূৰি আহিল স্বাভাৱিক পৰিৱেশ। আনন্দত মতলীয়া হোৱা মৰমজ্যোতিক সেইদিনা নিমন্ত্ৰণ জনালে পলাশৰ বন্ধু উৎপল শইকীয়াই। তেওঁৰ জন্মদিনলৈ। পলাশৰ বন্ধু হিচাবে উৎপলৰ লগতো গঢ়ি উঠিছিল মৰমজ্যোতিৰ সহৃদয়তা। পলাশৰ ফেছৰগা ফিয়েটখনৰ ফ্ৰন্ট চিটত বহি মৰম-জ্যোতিয়ে মনৰ মাজত ৰচিছিল এখন চিক্‌মিকীয়া ধুনীয়া আকাশ, সেই আকাশৰ তলত থাকিব তাই আৰু পলাশ। আৰু পলাশ—একান্ত মনে গাড়ী চলাই যোৱা পলাশেও মৰমজ্যোতিক কেন্দ্ৰ কৰি কল্পনাৰ সৌধ নিৰ্ম্মাণ কৰিছিল।

এটা সময়ত উৎপলৰ পৰা বিদায় লৈ মৰমজ্যোতি আৰু পলাশ ঘূৰি আহিছিল, হেমন্ত কালৰ এটা জোনালী সন্ধিয়ালৈ। নীলা আকাশৰ অ'ত ত'ত দুই এটা অনুজ্জ্বল তৰা জিক্‌মিকনি। অলপ অলপ জাৰলগা পাতল কুঁৱলীৰ ৰূপালী ঢাকনী এখনেৰে পৃথিবীক ঢাকি ধৰা প্ৰয়াস কৰিছে। কুঁৱলীৰ জাল ফালি হাঁহি হাঁহি ওলাই আহিছে চতুৰ্দ্দশীৰ গাভৰু জোন। জাৰলৈ ভয় কৰা নাই। কুঁৱলীৰ মাজে মাজে আগবাঢ়ে সিহঁতৰ গাড়ী। কিন্তু হঠাৎ সিহঁতৰ ভাবৰ আঁত হেৰাই গ'ল কলেজৰ ওচৰ পোৱাৰ অলপ আগতেই। এখন প্ৰচণ্ড গতিত অহা ট্ৰাকে খুন্দা মাৰিলেহি সিহঁতৰ গাড়ীত। কিছুদূৰত উফৰি পৰিলগৈ

তাৰ ধুনীয়া ফিয়েটখন। গাড়ীৰ পৰা ওলাই কিছু-দূৰত পৰি ৰ'ল পলাশ আৰু মৰমজ্যোতি পৰি ৰ'ল দুয়োখন গাড়ীৰ মাজত। আৰু থিতাতে শেষ হৈ গ'ল এটা কুমলীয়া জীৱন। এজনী প্ৰাণচঞ্চল গাভৰুৰ সকলো আশা-অকাঙ্ক্ষা শেষ হৈ গ'ল। মাথো তাত পৰি ৰ'ল মৰমজ্যোতিৰ বুকু ছিৰি বৈ অহা একাঁজলি কেঁচা উত্তপ্ত ৰঙা তেজ।

গাড়ীৰ তলৰ পৰা উলিয়াই অনা মৰমজ্যোতিৰ ক্ষত-বিক্ষত তেজেৰে লুতুৰি-পুতুৰি হোৱা দেহটো দেখি সকলোৱে নীৰৱে কান্দিলে ! চকুলো টুকিলে কটনৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে, প্ৰাৰ্থনা জনালে মৰমজ্যোতিৰ আত্মাৰ সদ্‌গতিৰ কাৰণে।

পলাশ গুৰুতৰভাৱে আহত হৈ অজ্ঞান হৈ পৰিল। পলাশক লৈ গ'ল হাস্পাতাললৈ.........কিন্তু পলাশো গুচি গ'ল। অভিজ্ঞ ডাক্তৰ নাৰ্চৰ সকলো প্ৰচেষ্টা বিফল কৰি তিনি ঘণ্টাৰ পাছত পলাশ আতৰি গ'ল। কান্দিলে মাক-দেউতাকে, কান্দিলে গুৱাহাটীৰ ৰাইজে। মৰমজ্যোতিৰ মৃত্যুৰ খবৰ পাই বলীয়াৰ দৰে হ'ল মাক-দেউতাক। নিজৰ জীৱন কালত একমাত্ৰ জীয়েকৰ মৃত্যু কেনেকৈ সহ্য কৰিব পাৰে ! এদিন মৰমজ্যোতিৰ মুখৰ উজ্জ্বল হাঁহিত উদ্ভাসিত হোৱা "বৰুৱা ভৱন"ৰ বুকুলৈ নামি আহিল সীমাহীন নিস্তব্ধতা। সেই নিস্তব্ধতাই নমাই আনিলে "বৰুৱা ভৱন"ৰ প্ৰতিজন লোকৰ অন্তৰলৈ বেদনাৰ নিষ্ঠুৰ আঘাত। এক বিষাক্ত সাপৰ দংশনত আহত হৈ কান্দি পেলালে পাৰ্থপ্ৰতিম বৰুৱা আৰু জাহ্নবী বৰুৱাই। তেওঁলোকৰ কৰুণ ক্ৰন্দনে অদ্ভুতভাৱে গহীন কৰি তুলিলে "বৰুৱা ভৱন"।

শোকত বিহ্বল হোৱা জাহ্নবীৰ স্বাস্থ্য লাহে লাহে পাৰ আহিল। অসুস্থা হৈ উঠিল তেওঁ। ডাক্তৰে পৰীক্ষা কৰিলে। জাহ্নবীৰ কেন্সাৰ হৈছে। তাৰ পাছত জাহ্নবীক পঠাই দিয়া হ'ল কলিকতালৈ। সুদূৰ কলিকতাৰ হাস্পাতালৰ বিছনাত পৰি মৃত্যুৰ ক্ষণ গণিছে জাহ্নবীয়ে......আৰু পাৰ্থপ্ৰতিম বৰুৱা—বন্ধ কোঠাৰ চাৰিবেৰৰ মাজত বৰুৱাই সপোন দেখে জাহ্নবীৰ সুস্থতাৰ। কিন্তু বৰুৱাৰ ভাবৰ আঁতডাল হেৰাই গ'ল সিদিনা—যিদিনা পিয়নে দি গ'ল এখন টেলিগ্ৰাম। টেলিগ্ৰামখন লৈ এক অস্বাভাৱিক উত্তেজনাত কঁপি উঠিল বৰুৱা। কঁপা কঁপা আঙুলিৰ মাজৰ পৰা সৰি পৰিল টেলিগ্ৰামখন। চাৰিওফালে আন্ধাৰ দেখিলে তেওঁ। অৱশেষত তেওঁ জাহ্নবীকো ৰক্ষা কৰিব নোৱাৰিলে। ভাবি ভাবি অজ্ঞান হৈ পৰিল বৰুৱা।

তাৰ পাছৰ পৰাই বৰুৱা হৈ পৰিল মানসিকভাৱে অসুস্থ। এই অসুস্থতা ধৰা পৰিল তেওঁৰ অস্বাভাৱিক কাৰ্য্যবোৰত। কেতিয়াবা তেওঁ মৰমজ্যোতিৰ ফটো খনলৈ চাই কান্দে ; কেতিয়াবা জাহ্নবীৰ ফটো-খনলৈ চাই চাই কিবাকিবি বকে। খোৱা-বোৱাত অনিয়ম, খাবলৈ গৈয়ো ওলাই গুচি আহে একো নোখোৱাকৈ। বন্ধ কোঠাৰ চাৰিবেৰৰ মাজত কটাই দিয়ে এটা কয়দী জীৱন। "বৰুৱা ভৱনৰ" সকলোকে আচৰিত কৰি এদিন ঘৰৰ পৰা নাইকিয়া হ'ল পাৰ্থপ্ৰতিম বৰুৱা। কতো বিচাৰি পোৱা নগ'ল। আত্মহত্যা কৰিলে নেকি তেওঁ ? কিন্তু কিবা এটাতো চিন পাব লাগিছিল। তেন্তে কলৈ গ'ল তেওঁ ? কোনো প্ৰশ্নৰ উত্তৰ পোৱা নগ'ল। দিনবোৰ পাৰ হৈ গ'ল। মানুহে খবৰ লবলৈ এৰিলে।

মোৰ সকলো কৌতূহল শেষ হ'ল সেইদিনা। কটন কলেজৰ সন্মুখত ঘূৰি ফুৰা মোৰ চিনাকি চিনাকি লগা এই মানুহজনেই পাৰ্থপ্ৰতিম বৰুৱা। কটন কলেজৰ ওচৰত জীয়েকৰ স্মৃতি বিচাৰি তেওঁ আজি এইদৰে ঘূৰি ফুৰিছে। তেওঁ হয়তো শুনিছে কটন কলেজৰ দেৱালৰ বুকুত খুন্দা খাই প্ৰতিধ্বনিত হোৱা মৰমজ্যোতিৰ মিঠা মিঠা গীত ! তেওঁ হয়তো দেখা পাইছে মাজৰাতি কটন কলেজৰ সন্মুখত মৰমজ্যোতিৰ ছায়ামূৰ্তি ! আৰু হয়তো পঢ়িছে কটনৰ প্ৰতিটো ধূলিৰ আঁৰত লুকাই থকা মৰমজ্যোতি আৰু পলাশৰ কৰুণ কাহিনী।

আজি মৰমজ্যোতি নাই। কিন্তু তাইৰ মৃত আত্মাই হয়তো বৰুৱাৰ কাৰ্য্য দেখি নীৰৱে চকুলো টুকিছে।

অভগ্ন শিলা

শ্ৰীহিৰণ প্ৰভা কাকতি
২য় বাৰ্ষিক, প্ৰাক স্নাতক শ্ৰেণী

দিনটোৰ ব্যস্ততাৰ অন্তত নগাওঁ চিভিল হাস্পাতালৰ সকলোৰে পৰিচিত আৰু প্ৰিয় নাৰ্চ সংগীতা দেবীয়ে নিজৰ কোঠাটোত সোমাই কি কৰিব কি নকৰিব ভাবি ইফালে-সিফালে মাথো চাই আছে, এনেতে বাহিৰত কোনোবাই চাইকেলৰ বেল বজোৱা শুনি ওলাই আহি দেখিলে পিয়নে চিঠি এখন লৈ ৰৈ আছে। চিঠি দেখিয়েই হঠাতে সংগীতাৰ ভাল লাগিল। কিন্তু পিচ মূহূৰ্ত্ততে সংগীতাৰ মনটোত কিছুমান অবাঞ্ছনীয় চিন্তাই উগুল-থুগুল লগালে। চিঠিখন পিয়নৰ হাতৰ পৰা লওঁতে অজানিতে সংগীতাৰ এটা হুমুনিয়াহ ওলাই আহিল। এইয়া আজি আকৌ মাকেই চাগে' চিঠি দিছে। মাকৰ প্ৰতিখন চিঠি পঢ়ি সংগীতাৰ মনৰ ভাব-ভাষা, আশা-আকাঙ্ক্ষা সকলো ওলট-পালট হৈ যায়। প্ৰতিখন চিঠিতে মাথো বিয়াৰ উল্লেখ। কিয় বাৰু মাকে তাইক বিয়া দিবৰ বাবে ইমান জোৰ কৰিছে? নাৰ্চৰ ট্ৰেইনিং লবলৈ ঘৰৰ পৰা ওলাই অহাৰ দিনাই তাই মনতে স্থিৰ কৰিছিল যে গোটেই জীৱন তাই আনৰ শুশ্ৰূষা কৰিব। আনক সুখ দিব পাৰিলেই তাই নিজেও সুখী হব।

চিঠিখন হাততে লৈ সংগীতাই বহুত সময় বাহিৰতে কটালে। মনটো তাইৰ একেবাৰে মাকৰ কাষ পাইছিলগৈ। শীতল বতাহ এজাকে তাইৰ মনৰ অৱস্থা পুনৰ ঘূৰাই আনিলে। ভিতৰলৈ সোমাই আহি তাই চিঠিখন পঢ়িবলৈ ধৰিলে। আজি মাকৰ চিঠিখন পঢ়ি সংগীতাই সৰগ পৰা মানুহৰ দৰে হ'ল। আকৌ অগ্নি পৰীক্ষা। মাকে লিখিছিল—"সংগীতা এই মাহৰে ২০ তাৰিখে তোৰ ওচৰলৈ নিৰুপম চৌধুৰী যাব। তেওঁৰ লগতে তোৰ বিয়াৰ ঠিক কৰিছো। আশা কৰো, তই ভালদৰে কথা-বতৰা পাতি সন্তোষ দিবি।"

নিৰুপম চৌধুৰীৰ নামটো দেখিয়েই সংগীতাই ভাবিলে, আজি দহ বছৰৰ আগৰ তাইৰ সেই একে চিনাকি মানুহজনেই নহয় জানো? যিজনৰ লগত হিয়া দিয়া-নিয়া হৈছিল। সংগীতাৰ মনত নানা বিশৃঙ্খল চিন্তাই লুকাভাকু খেলিবলৈ ধৰিলে। আকৌ ভাব আহিল তাইৰ মনলৈ। একে নামৰ মানুহ বহুত থাকিব পাৰে। তাইৰ চিনাকি নিৰুপম চৌধুৰীয়ে তাইৰ বাবে ইমান দিন অপেক্ষা কৰি থকা নাই। তাইৰ বিয়াৰ কথা শুনি নিৰুপমে এবাৰ যি মাকৰ ঘৰলৈ গুচি গৈছিল তাৰ পাছত আৰু কোনোদিনে তাইৰ খবৰ লোৱা নাছিল। হয়তো এইজন নিৰুপম চৌধুৰী এজন সম্পূৰ্ণ বেলেগ মানুহ, যিজনে তাইৰ অতীত জীৱনৰ বিষয়ে একো নাজানে, যিজনে তাইক সম্ভৱ এজনী খুব ভাল ছোৱালী বুলি ভাবিছে। নিৰুপমৰ প্ৰতি সংগীতাৰ সহানুভূতি জন্মিল আৰু মাকৰ ওচৰত তাইৰ প্ৰতিবাদ কৰিবৰ মন গ'ল— জীৱনত মানুহে এবাৰহে কইনাৰ সাজ পিন্ধিব পাৰে আৰু শিৰত সেন্দূৰ এবাৰহে লব পাৰে। এই সেন্দূৰ যদি ভগৱানৰ অভিশাপত এবাৰ মচা যায়, তাক পুনৰ লব নোৱাৰে।

মনৰ ভিতৰতে গুজৰি-গুমৰি থকা তাইৰ ভাবৰাশিক মাকৰ আগত প্ৰকাশ কৰি দিবৰ মনেৰে চিঠি লিখিবলৈ বহিল। নিৰূপমক তাইৰ ওচৰলৈ পঠিয়াব নালাগে। তাইৰ অতীত জীৱনৰ শোকাবহ ঘটনাবোৰ মাকেই যেন তেওঁৰ আগত ব্যক্ত কৰি দিয়ে। কিন্তু চিঠিখন লিখিব খুজিও সংগীতাই লিখিব নোৱাৰিলে। মাকক তাই আৰু বেজাৰ দিব নোৱাৰিলে। মাকে নজনাকৈ নিৰূপমক তাই সকলো কথা বুজাই কব আৰু কব যে, তাইৰ জীৱনৰ অভিলাষবোৰ আধৰুৱা কৰি থবলৈ ইচ্ছা নাই। এতিয়া তাই মাথো ২০ তাৰিখৰ দিনটোলৈ আগ্ৰহেৰে বাট চাই থাকিল।

মনৰ উচ্‌পিচনিত কব নোৱাৰাকৈয়ে ২০ তাৰিখটো আহি পালেহি। ইচ্ছা কৰিয়েই তাই আজি কামলৈ নগ'ল। বাৰে বাৰে তাইৰ মনত ভাহি উঠিল এখন ছবি। কোঠাটো তাইৰ আজি বিশৃঙ্খলভাৱে থবলৈ মন গ'ল। ইয়াৰ মাজেদি নিৰূপমে বুজক যে বিবাহ বান্ধোনত সোমাই গতানুগতিক সাংসাৰিক জীৱন গঢ়িবলৈ তাইৰ মন নাই। টেবুলৰ ওপৰত ফুলদানিটোৰ পানীখিনি পেলাই নিদি আগদিনাৰ মৰহা ফুলবোৰকে সজাই থলে। টেবুলত সজাই থোৱা তাইৰ ফটোখন বেৰৰ ফালে কাটি কৰি থৈ দিলে। ইয়াৰ পিছত তাই আয়নাখনৰ সন্মুখলৈ গ'ল। অস্পষ্ট ভাষাৰে তাইৰ মুখৰ পৰা ওলাই আহিল—"এই শুকান আৰু মলিন মুখখনত নিৰূপমে বাৰু কি বিচাৰি পাব!"

অকণমান মুক্ত বতাহ লবৰ বাবে সংগীতা কোঠাটোৰ পৰা ওলাই আহিল। ইমান সময় তাই যেন 'বিয়া' নামৰ পিঞ্জৰা এটাতহে সোমাই আছিল। বহুত সময় তাই বাহিৰতে ৰৈ থাকিল। শীতৰ শুকান বতাহ জাকে বাৰে বাৰে আহি তাইৰ মুখৰ ওপৰত বিশৃঙ্খলভাৱে পৰি থকা চুলিখিনিত ঠেকা খায় আমনি কৰিলে। তথাপি সংগীতাৰ ভিতৰলৈ যাবৰ মন নগ'ল! ঘড়ীটোলৈ চালে—১২ টা বাজিছে। আজি দিনটো এইদৰে অতিবাহিত হৈ গলেই ৰক্ষা।

হাতখনৰ ফালে চাই ঘড়ীটো পিন্ধি থকা গুৱনী হাতখনো যেন আজি তাইৰ বৰ কুৎচ লাগিল। সেয়ে সংগীতাই ঘড়ীটো সোলোকাই ভিতৰত থৈ দিবৰ মনেৰে কোঠাটোলৈ সোমাই গ'ল। কোঠাৰ ভিতৰৰ ৰূপ দেখি সংগীতাৰ নিজৰে হাঁহি উঠিল। মনৰ ভাষা ব্যক্ত কৰিব নোৱাৰা তাই যেন এটা বোবাহে। আকাৰে-ইঙ্গিতে বুজাব খুজিছে তাইৰ হৃদয়ত ৰুদ্ধ হৈ থকা অব্যক্ত বিদ্ৰোহৰ ভাব।

সেইয়া বাহিৰত কোনোবাই দুৱাৰত টুকুৰিয়াইছে। খৰ-ধৰকৈ বাহিৰলৈ ওলাই গৈ নিৰূপমক দেখি তাইৰ সৰ্ব্বসত্বা জিকাৰ খাই উঠিল। খোজৰ গতিত বাধা পৰিল। মনটো উৰি গ'ল পাঁচোটা বছৰৰ আগৰ অতীতলৈ।

পাঁচ বছৰৰ আগতে এইজন মানুহৰ লগতে সংগীতাৰ মনৰ মিলন ঘটিছিল। দুখন অন্তৰ এখন হৈছিল। কিন্তু এই মিলন নঘটিল সামাজিকভাৱে। নিৰূপমৰ লগত সংগীতাৰ যেতিয়া প্ৰথম চিনাকি হয় তেতিয়া সংগীতা ক্লাছ নাইনতহে পঢ়িছিল আৰু নিৰূপম আছিল মেডিকেলৰ ছাত্ৰ। সংগীতাহঁতৰ ভাৰাঘৰত থকা বায়েকৰ ঘৰত নিৰূপম আছিলহি। মাজে-সময়ে দুয়োৰে চিনাকি হৈছিল আৰু ক্ৰমে দুয়ো দুয়োৰে ওচৰ চাপি আহিছিল। এদিন-দুদিনকৈ ৰঙীন দিনবোৰ পাৰ হৈ গৈছিল। প্ৰতিটো দিনেই তেওঁলোকলৈ বসন্ত কঢ়িয়াই আনিছিল। বসন্তৰ ৰঙীন ফুলবোৰৰ মাজত তেওঁলোকে দেখিছিল জীৱনটো খুউব মধুৰ।

কিন্তু বয়সবোৰ আগুৱাই গৈ থকাৰ লগে লগে সংগীতা আৰু নিৰূপমৰ মাজৰ মুক্ততাখিনিও যেন লাহে লাহে বান্ধোনলৈ আগুৱাইছিল। তেওঁলোকৰ সৰলতাখিনিও লাহে লাহে জটিল হৈ আহিছিল। সংগীতাই মাক-দেউতাকৰ আদেশ মতে নিৰূপমৰ পৰা আঁতৰি থাকিব লগা হৈছিল; কিন্তু যিমানেই তেওঁলোকে দৈহিকভাৱে আতৰি থাকিব লগা হৈছিল, যিমানেই দুয়োৰে মানসিক আকৰ্ষণ তীব্ৰ হৈছিল। এই দৰেই পাৰ হৈ গৈছিল এটা এটাকৈ পাঁচোটা বছৰ।

এইবাৰ নিৰুপমে ফাইনেল দি আহিছিল বায়েকৰ ঘৰলৈ। স্নাতক মহলাৰ দ্বিতীয় বাৰ্ষিকত পঢ়ি থকা সংগীতাৰ অজ্ঞাতে মাক-দেউতাকে বিয়া ঠিক কৰি পেলালে ডিব্ৰুগড়ৰ প্ৰখ্যাত ধনী লোক প্ৰকাশ বৰুৱাৰ পুত্ৰ সুবিমল বৰুৱালৈ। সংগীতাই নজনাকৈ ওচৰ-চুবুৰীয়াৰ দুই-এঘৰে জানিলে আৰু এই খবৰ নিৰুপমৰ কাণতো পৰিলগৈ। মনৰ উৎকণ্ঠাত নিৰুপমে এদিন সংগীতাক সুধি পেলাইছিল—"সংগীতা তোমাৰ বিয়া পাতিছা?"

বিয়াৰ নাম শুনিয়েই সংগীতা উচ্‌প খাই উঠিছিল। প্ৰশ্নভৰা নিৰুপমৰ চকুহাল স্থিৰ হৈ ৰৈছিল সংগীতাৰ চকুযুৰিত কিবা এটা পোৱাৰ প্ৰতিক্ষাত। একো উত্তৰ দিব নোৱাৰি দৌৰ মাৰি ঘৰ সোমাই মাকক সুধিছিল সংগীতাই— "মা", তোমালোকে মোৰ বিয়া পাতিছা? ৰুক্ষস্বৰে সোধা সংগীতাৰ কথাষাৰত মাকে চক্ খাই উঠি তীব্ৰভাৱে উত্তৰ দিছিল, "আচৰিত হবৰ কিটো আছে, ছোৱালীৰ এদিন বিয়া হবই।"

বাক্‌ৰুদ্ধ হৈ অসহ্য ক্ৰোধ আৰু বেদনাত চকুলো টুকি টুকি কৈফিয়ৎ লবৰ মন গৈছিল সংগীতাৰ; কিন্তু কাৰ পৰা? মাক-দেউতাক, নিৰুপম নে নিজৰ পৰা? নিৰুপমে ভাবি লৈছিল, সংগীতাৰ খবৰটো সঁচা আৰু সেয়েহে তেওঁ একো উত্তৰ দিব নোৱাৰি তেওঁৰ চকুৰ আগৰ পৰা আঁতৰি পলাইছিল। দুটা দিন অতি কষ্টেৰে কটালে নিৰুপমে, তাৰ প্ৰশ্নৰ সমাধান পোৱাৰ অপেক্ষাত। তাৰ পিছত এটা বেদনাক্লিষ্ট মন লৈ নিৰুপম গুচি গৈছিল— গুৱাহাটীৰ নিজৰ ঘৰলৈ। ইয়াৰ পিছত নিৰুপমে সংগীতাৰ একো খা-খবৰ লোৱা নাছিল, লৈ আছিল মাথো অতীতৰ মধুৰ স্মৃতি।

কোনো দিন নেদেখা, নিচিনা এজন ডেকাৰ সৈতে সংগীতাৰ বিয়া ঠিক হ'ল। সুবিমল বৰুৱাই এটা সুন্দৰ মন লৈ ন'দৰাৰ সাজেৰে কইনা নিবলৈ আহিল। কিন্তু সংগীতাৰ অসুখী মনৰ বাবেই নে সুবিমল বৰুৱাৰ দুৰ্ভাগ্যৰ বাবেই বাটতে গাড়ীৰ দুৰ্ঘটনা ঘটিল। গাড়ীৰ সকলো মানুহেই আহত হ'ল। এটা সুকাৰ্য্যত এইদৰে বিঘিপথালি হোৱাৰ বাবে দৰাৰ গাড়ী যি উভতিভল আৰু কোনো দিন ঘূৰি নাহিল।

কইনা সাজেৰে সংগীতাক থোৱা হৈছিল দৰাৰ অপেক্ষাত। কিন্তু সকলো কথা শুনাৰ পাছত সংগীতাই চকুপানী টুকি টুকি এটি এটি কৈ গাৰ পৰা সকলো গহনা খুলি যি বিধৱাৰ দৰে বগা সাজ পৰিধান কৰিছিল, তাত কোনেও বাধা দিব নোৱাৰিলে। সমাজৰ গঞ্জনা, ওচৰ-চুবুৰীয়াৰ ঠাট্টা-বিদ্ৰুপত তিষ্ঠিব নোৱাৰি নাৰ্চ'ৰ ট্ৰেইনিং লবৰ বাবে মাক-দেউতাকৰ মৰম নেওচি সংগীতা ঘৰৰ পৰা ওলাই আহিল।

যেতিয়া সংগীতাই আনক শুশ্ৰূষা কৰিবলৈ যায়, তেতিয়া তাই পাহৰি যায় অতীতৰ তাইৰ কলুষিত জীৱনটোৰ কথা। বগা সাজযোৰৰ দৰে পবিত্ৰ যেন লাগে তাইৰ জীৱনটো।

ইমান সময় সংগীতাই নিৰুপমৰ অস্তিত্বৰ কথা পাহৰি অতীতৰ পাঁচোটা বছৰৰ মাজত আৱদ্ধ আছিল। নিৰুপমৰ কোমল, চিনাকি মাতষাৰত সংগীতাই সাৰ পোৱা দি পালে। লাজ লাগিল তাইৰ নিজৰে নিৰুপমৰ আগত, এইদৰে ইমান সময় তেওঁক মাত-বোল নকৰাকৈ থিয় কৰাই থোৱাৰ বাবে। নিৰুপমেও তেন্তে ইমানদিন বিয়া কৰোৱা নাই; তেন্তে কাৰ অপেক্ষাত ইমানদিন অতিবাহিত কৰিলে!! প্ৰশ্ন ভৰা চকুযুৰিৰে সংগীতাই চাই পঠিয়ালে নিৰুপমৰ নীলা সাগৰযেন গভীৰ চকুহাললৈ, আগৰ তেওঁলোকৰ আশা-আকাঙ্ক্ষাৰ মধুৰ স্বপ্নবোৰ তাত আছে নে নাই? সংগীতাই অনুভৱ কৰিলে, কেইবাটাও শীত, কেইবাটাও বসন্ত পাৰ হৈ যোৱাৰ পাছত বহুতো হতাশাৰ পৰিবৰ্ত্তে জীৱনৰ আটাইতকৈ মূল্যবান অথচ হেৰাই যোৱা বস্তুটো ঘূৰাই পোৱাৰ অনন্দত তাইৰ অন্তৰ ভৰি পৰিছে।

তমসা আঁতৰি গ'লে

কুমাৰী মামনি দাস
প্ৰাক্ স্নাতক দ্বিতীয় বাৰ্ষিক

পৰিচয়টো বৰ নাটকীয়ভাৱে ঘটিছিল। ডাঃ অঙ্কুৰণ চলিহাই তেতিয়া অসম চিকিৎসা মহাবিদ্যালয়ৰ শেষ পৰীক্ষা পাছ কৰি হাউচচাৰ্জেণ্ট হৈ আছিল। এদিন ডিব্ৰুগড়ৰ পৰা শিৱসাগৰৰ মোমায়েকৰ ঘৰলৈ আহিছিল। সেই একেখন গাড়ীতে গৈছিল কুমাৰী ৰাখীমা শইকীয়া। অকলশৰীয়াকৈ যোৱাত তাইৰ মনটো ভাল নলগাত অ'টগ্ৰাফখনকে উলিয়াইছিল পঢ়িবলৈ। অঙ্কুৰণ বহিছিল ৰাখীৰ কাষতে। তাৰ খুব ভাল লাগিছিল ইমান এজনী সাধাৰণ অথচ কিবা এটা মৰমলগা ৰাখীজনীক দেখি। অ'টগ্ৰাফৰ প্ৰথম পাতটোতেই আছিল তাইৰ কলেজৰ ঠিকনা। অঙ্কুৰণে অলপ যত্নেৰে তাইৰ ঠিকনাটো মনত ৰাখিছিল। তাৰ এনেকুৱা লাগিছিল যেন এইজনী তাৰ বহুদিনৰ চিনাকি ৰাখীমা শইকীয়া। সি কেইবাবাৰো চেষ্টা কৰিছিল ৰাখীক মাতিবৰ বাবে। কিন্তু ৰাখীৰ গাম্ভীৰ্য্যই তাক নিৰাশ কৰিছিল। এসময়ত গাড়ী গৈ শিৱসাগৰ পালেগৈ। দুয়োটাই দুখন বিক্সাত দুফালে গ'ল। ৰাখী গ'ল হোষ্টেললৈ আৰু অঙ্কুৰণ গ'ল মোমায়েকৰ ঘৰলৈ।

ৰাখী নিৰ্ব্বিকাৰ। তাই সদায় আগৰদৰেই দিনবোৰ পাৰ কৰি দিছে। কোনো ভাবান্তৰ নাই। কিন্তু অঙ্কুৰণ, সি কিন্তু অলপো শান্তি পোৱা নাই। সি বাৰে বাৰে ৰাখীৰ মুখখন মনলৈ আনিবলৈ চেষ্টা কৰিছে ; কিন্তু কিবা আউল লাগি খেলিমেলি হৈ যায়। ৰাখীৰ বাৰু কি ধুনীয়া ? চকু, মুখ—ওহো, ৰাখীৰ মুখখন সিমান ধুনীয়া নহয় ; কিন্তু মৰমলগা। খুব লাভ্লি। কি কৰিব কি নকৰিব একো উপায় নেপায় ৰাখীলৈ এখন চিঠিকে লিখিব বুলি ঠিক কৰি ৰাইটিং পেদ্টো উলিয়াই ললে। কি বুলি লিখিব বাৰু ? "মৰমৰ ৰাখী" আৰু কি লিখিব। লিখে আৰু ফালে। ধেৎতেৰি ৰাখীয়ে যদি উত্তৰ নিদিয়ে ! শেষত সি কোনোমতে এখন চিঠি সম্পূৰ্ণ কৰিলে

আৰু ৰাখীৰ ঠিকনাত পোষ্ট কৰিলে। এইবাৰ সি ৰাখীৰ উত্তৰৰ বাবে চঞ্চলভাৱে অপেক্ষা কৰিছিল। ৰাখীৰ কিন্তু উত্তৰ দিবলৈ প্ৰথমে সিমান ইচ্ছা নাছিল। এজন অচিনাকি ল'ৰালৈ চিঠি দিয়াৰ প্ৰয়োজন বাৰু কি? তাতে সি ডাক্তৰ। ডাক্তৰৰ প্ৰতি ৰাখীৰ এটা ভুল ধাৰণাই দকৈ শিপাইছিল। কিন্তু বহুত ভাবি চিন্তি তাই উত্তৰ দিলে— এখন নিচেই সাধাৰণ চিঠি।

অঙ্কুৰণে ভবাৰদৰেই এদিন ৰাখীৰ চিঠি পালে। অথচ এখন সাধাৰণ আৰু কেইটামান শাৰীতে শেষ কৰা চিঠি। সি কেইবাবাৰো পঢ়িলে। তাৰ খুব ভাল লাগে, মনটো ভৰি পাৰে কিবা অলীক কল্পনাৰে। চকু মুদি কিবা এটা ভাবে। সি যেন কিবা ডাঙৰ কামত কৃতকাৰ্য্য হৈছে। সি হয়তো চিকিৎসা বিষয়ৰ শেষ পৰীক্ষাত প্ৰথম শ্ৰেণীৰ প্ৰথম স্থান অধিকাৰ কৰোতেও ইমান আনন্দ পোৱা নাছিল। লাহে লাহে সিহঁতৰ চিঠিবোৰ ঘনাই আহিবলৈ ধৰিলে। চিঠিৰ জৰিয়তেই মৰমৰ বিনিময় ঘটিবলৈ ধৰিলে। ৰাখীৰ চিঠিত 'আপুনি'ৰ পৰা গৈ 'তুমি' হ'ল। অঙ্কুৰণদা 'অঙ্কুৰণ' হ'ল। ৰাখীয়ে কিবাকিবি ভাললগা কিছুমান মৰমলগা কথা ভাবি ভাবি তাই নিজৰ অস্তিত্বকে পাহৰি যায়। "অঙ্কুৰণ" নামটো যে ইমান ধুনীয়া, অৱশ্যে কুমাৰেন্দ্ৰ নামটোও ধুনীয়া। এটা তপত হুমুনিয়াহ কাঢ়ি তাই নিজকে শাসন কৰিবলৈ চেষ্টা কৰে। মাকৰ এষাৰ কথা তাইৰ মনলৈ আহে—"Look before you leap Rakhee".

এয়া তাই আৰম্ভ কৰিছে এটা নতুন জীৱন, জীৱনত কৰি অহা ভুলবোৰ শুধৰাই। শুধৰাই এয়া তাই এটা জীয়াই থকাৰ পথ বিচাৰি লৈছে। কেতিয়াবা তাই ভাবে আৰু নিজকে সোধে—জীৱনত কি পালে? তাই একো নাপালে, তাই সৰ্ব্বহাৰা। তাই যেন নৈহ সুঁতিত উটি অহা জ'াঙ্জি। মাতৃহাৰা। পৰিচয়হীনা। ইয়াতকৈ হয়তো জীৱনত পাবলগীয়া দুখ একো নাই। তথাপিও তাই জীয়াই আছে আৰু জীয়াই থাকিবও মোমায়েক-মামীয়েকৰ অকৃত্ৰিম মৰমৰ মাজত। তায়ো দেখুৱাই দিব পাৰে মৌচুমী, বৰ্ণালীৰ দৰে তায়ো এইখন পৃথিৱীতে জীয়াই থাকিব পাৰে। অনাগত দিনবোৰে কঢ়িয়াই অনা বিপদ-বিঘিনি তাই অতিক্ৰম কৰিব জানে। তথাপি তাইৰ কেতিয়াবা ভয় লাগে। অঙ্কুৰণ যে ডাক্তৰ আৰু............কুমাৰেন্দ্ৰ। সিও ডাক্তৰ। কুমাৰেন্দ্ৰ পৌৰুষত্বহীন, মূৰ্খ। সি ছোৱালী ভাল পাব জানে কিছুমান সস্তীয়া উপন্যাসৰ নায়িকাৰ দৰেই। কিন্তু তাৰ মূল্যাঙ্কণ কৰিব নাজানে। বিতৃষ্ণাৰে ভৰি পৰে ৰাখীৰ মনটো কুমাৰেন্দ্ৰৰ প্ৰতি। ৰাখী আৰু অঙ্কুৰণ, দুয়োটাই দুয়োটাকে লগ পাবলৈ বৈ আছে এটি প্ৰবল আশাৰে। ৰাখী থাকে ডিব্ৰুগড়ত; কিন্তু পঢ়ে শিৱসাগৰত। ৰাখীয়ে অঙ্কুৰণৰ চেহেৰাটো মনলৈ অনিবলৈ খুব চেষ্টা কৰে; কিন্তু নোৱাৰে। সিদিনা বাছত আহোঁতে তাই সিমান লক্ষ্য কৰা নাছিল। ৰাখীৰ যে ইমান চাবলৈ মন গৈছিল অঙ্কুৰণক। সেয়েহে তাই মনৰ অদমনীয় ইচ্ছাখিনি ৰোধ কৰিব নোৱাৰি অঙ্কুৰণলৈ এখন ফটো খুজি পঠালে। কিন্তু অঙ্কুৰণে ফটো নিদিলে। সি চিঠিত লিখিলে, জানা ৰাখী ফটো হৈছে এখন সাধাৰণ কাগজ, তাত তুমি বিচৰা তোমাৰ তেজ-মঙহৰ মৰমৰ অঙ্কুৰণক বিচাৰি নোপোৱা; পাবা এক জঠৰ বোবা প্ৰতিচ্ছবি। গতিকে ই কোনো মৰমৰ স্বাক্ষৰ বহন কৰিব নোৱাৰে। বৰঞ্চ ই কেতিয়াবা তোমাৰ বিপদ মাতি আনিব পাৰে। গতিকে এটা কাম কৰা। "পাৰিলে, তুমি এদিন ঘৰলৈ আহা, নতুবা তোমাৰ যদি বিশেষ একো অসুবিধা নহয় তেতিয়াহলে ময়ে এদিন যাম। তেতিয়া দুয়ো দুয়োকো লগ পাম। কোনটো সুবিধা হয়

জনাবা।” ৰাখীয়ে চিঠিখন পাই ভাবে। তাই কোনটো কৰিব। শেষত তাই নিজেই ডিব্ৰুগড়লৈ যোৱাটোকে স্থিৰ কৰিলে। অঙ্কুৰণক লগ পাব আৰু তাই কৰলগীয়া সকলোখিনি কথা কৈ দিব। যাতে ভবিষ্যতে তাই অঙ্কুৰণৰ ওচৰত কেতিয়াও দোষী হৈ নাথাকে। ৰাখীয়ে সৰস্বতী পূজাৰ দিনা মেডিকেল কলেজতে অঙ্কুৰণক লগ পাব বুলি জনাই চিঠি পোষ্ট কৰিলে।

কাইলৈ সৰস্বতী পূজা। আজি ৰাখী ডিব্ৰুগড় অভিমুখে গাড়ীখনত আহিছে। মনত তাইৰ পোৱা-নোপোৱা চিন্তাৰ উত্তাল তৰঙ্গ। প্ৰতিটো মুহূৰ্ত্ততেই তাই নিজক লৈয়ে ব্যস্ত। সিদিনা এইদৰেই অঙ্কুৰণৰ সৈতে তাই বাছত গৈছিল। ভাবি ভাবি তাই এক মধুৰ শিহৰণ অনুভৱ কৰে। কিছুমান গগনচুম্বী কল্পনাই তাইক অতিষ্ঠ কৰিছে। লাজ, ভয় আৰু শঙ্কা আটাইবোৰে তাইক আগুৰি ধৰিছে। কিবা কিবি চিন্তা। ডিব্ৰুগড় পাবগৈ, অঙ্কুৰণক বাৰু চিনি পাবনে নাপায়। কাক সুধিম বাৰু? যদি কোনেও চিনি নাপাও বুলি কয়। ধেৎ তেৰি! কি কথাবোৰ যে মনলৈ আহিছে। অঙ্কুৰণ দেখোন বৈ থাকিবই। গাড়ী ডিব্ৰুগড় পালেগৈ। ৰাখীয়ে চিটিবাছত উঠি কুমাৰপাটিগালৈ গ'ল। ঘৰ পোৱা মাত্ৰকে মামী-য়েকৰ নানাধৰণৰ প্ৰশ্ন। থাকি কেনেকুৱা লাগিছে? পঢ়া-শুনা কেনেকুৱা হৈছে? ইমান খিণালি, খোৱা বোৱাত কিবা অসুবিধা হৈছে নেকি? ইত্যাদি। সকলোবিলাক প্ৰশ্নৰ যথাযথ উত্তৰ তাই দি গৈছিল। মামীয়েক আঁতৰি গৈছিল। এইবাৰ অহিছিল নীলাঞ্জলা, মামীয়েকৰ ছোৱালী। জানা ৰাখীবা, কুমাৰদাই যে বিয়া কৰালে নবৌজনী যে আৰু কেনেকুৱা কাৰো কথাই নুশুনে। সিদিনা কুমাৰদাদাই মাকক কি কৈছে জানা, ভাল হৈছে ভাল ঘৰৰ ছোৱালী বিয়া কৰাই আনিছা নহয়। ৰাখী কিহত বেয়া আছিল। পঢ়াই-শুনাই সকলোফালেই ভাল। তেতিয়া মাকে কৈছে কি, তুমি বোলে কাৰোবাৰ অবৈধ সন্তান। তাৰ মানে কি ৰাখীবা? "অবৈধ সন্তান! কাৰোবাৰ!" ৰাখীয়ে শব্দটো কেইবাবাৰো উচ্চাৰণ কৰিছিল। কি হ'ল? নোকোৱা কিয় ৰাখীবা? "অ' তাৰ মানে কি জানা, মোৰ যে দেউতা, মা সৰুতে মৰি গ'ল, সেইকাৰণেই মোক অবৈধ বুলি কৈছে। বাৰু নীলা তুমি অকণমান বাহিৰলৈ যোৱা-চোন, মোৰ খুব মূৰটো বিষাইছে।"

"ৰাখীবা এনাচিন এটা খাই দিয়াচোন সোনকালে ভাল হৈ যাব।"

"তুমি যোৱাচোন, মোৰ এনেয়ে ভাল হৈ যাব।"

এটা ভীষণ মিছা কথাৰে তাই নীলাক আঁতৰাই পঠিয়াইছিল। তাই দুৱাৰখন বন্ধ কৰি দি বিছনাত বাগৰ দি হুকুহুকাই কান্দি দিছিল। সঁচাকৈয়ে তাই বাৰু কাৰোবাৰ অবৈধ সন্তান নেকি? তেতিয়াহলে তাইৰ জানো এই পৃথিবীত জীয়াই থকাৰ কিবা যুক্তি আছে? নাই, তাই আৰু জীয়াই নাথাকে। তাই আত্মহত্যা কৰিব। তাই অঙ্কুৰণকো জনাই দিব যে অঙ্কুৰণে তাইক লৈ কেতিয়াও সুখী হব নোৱাৰে। সি সুখী হওঁক, তাৰ ভবিষ্যত জীৱনটো আৰু উজ্জ্বল, ৰঙীন হওঁক। তাই জীয়াই নথকা মানেই আত্মহত্যা কৰা। তাই আত্মহত্যা কৰিব পাৰিব জানো। ই জানো পাপ নহয়? নাই, তাই আত্মহত্যা কৰিব নোৱাৰে। সকলোৱেই দেখোন তাই বন বিভাগৰ বিষয়া জয়ন্ত শইকীয়াৰ ছোৱালী বুলি কয়। সমাজে তাইক এই পৰিচয় নিদিলেও তেজ-মঙহে এই পৰিচয় দিব। তাই জীয়াই থাকিব আৰু সকলোকে দেখুৱাই দিব যে তাইৰ জীৱনত ঘটি থকা ঘাত-প্ৰতিঘাতবোৰক লৈ তাই জীয়াই থাকিব পাৰে।

ডিব্ৰুগড় নগৰখনত হুলস্থুলীয়া এক পৰিবেশৰ সৃষ্টি হৈছে। আজি সৰস্বতী পূজা। ৰাখীয়ে সৰস্বতীৰ

ফটোখনত এডাল ধূপকাঠী গুজি দিয়ে। এজনী বান্ধৱীৰ ঘৰলৈ যাব বুলি মামীয়েকক ভীষণ ফাঁকি দি ৰাখী গ'ল মেডিকেল কলেজলৈ এখন ৰিক্সাত। তাই অঙ্কুৰণৰ চেহেৰাটো মনলৈ আনিবলৈ চেষ্টা কৰিছে। অঙ্কুৰণ বাৰু কেনেকুৱা আছিল। যদি অঙ্কুৰণেও তাইক চিনি নাপায়। কাৰোবাক সুধিব, যেৎতেবি কাক সুধিব বাৰু ?

"মাইজী! আপুনি মেডিকেল কলেজলৈ অহা নাই জানো ? মেডিকেল কলেজ পালোহিয়েই।"

ৰাখীয়ে ৰিক্সাৱালাৰ মাতত্হে স্বাভাৱিক অৱস্থালৈ ঘূৰি আহিল। তাইৰ খুব লাজ লাগিছিল। কোনোবা আছে নেকি চাই তাই লাহেকৈ নামি গ'ল। গেট খনৰ ওচৰলৈ গ'ল, লিখা আছে—

"অসম চিকিৎসা মহাবিদ্যালয়" "ৰূপালী জয়ন্তী", কোনো ব্যৱসায়ীয়ে ৰূপালী জয়ন্তীৰ সময়ত এইখন সজাইছিল।

"আৰে ৰাখী দেখোন",

এয়া মানসী, ৰাখীৰ এসময়ৰ বান্ধৱী। এতিয়া মেডিকেল কলেজৰ প্ৰথম বাৰ্ষিকৰ ছাত্ৰী।

ক'ৰ পৰা আহিলা ?

ঘৰৰ পৰা।

ভাল নহয় ?

অ' ভালেই।

তোমাৰ ভাল ?

অ' ভালেই।

বাৰু মানসী, অঙ্কুৰণ চলিহাক চিনি পোৱা নেকি ? অঙ্কুৰণ চলিহাৰ নামটো শুনিছো। কিন্তু চিনি নাপাওঁ। যোৱাবাৰ First Class First হোৱা নাই জানো ?

অ' হয়।

বাৰু ৰবাচোন দেই, কাৰোবাক সুধি চাওঁ।

কেইবাজনো ল'ৰা বৈ আছিল। তাৰ মাজৰ পৰা এজন অলপ আগবাঢ়ি আহি কৈছিল—

"ময়ে অঙ্কুৰণ চলিহাক দেখুৱাই দিব পাৰিম।"

"বহুত ধন্যবাদ দেই। আপুনি তেন্তে এওঁক দেখুৱাই দিব দেই। বাৰু ৰাখী তুমি যাবা দেই। এখেতেই দেখুৱাই দিব।"

"কিয় তুমি নোযোৱা ?"

"নাই মই যাব নোৱাৰিম। বেয়া নাপাবা। বিশেষ এটা কাম আছে।" পাচত লগ পাম। আচ্ছা আপুনি ৰাখীক দেখুৱাই দিব দেই।

অ' বাৰু।

ৰাখীহঁত কিছুদূৰ আগবাঢ়ি গৈছে। এনেতে লগত অহা ল'ৰাজনে ধুনীয়াকৈ কৈছিল—কোৱা ৰাখী, এতিয়া ক'লৈ যাবা। ক্ষমা কৰিব। মই অন্য ক'তো যাবলৈ অহা নাই। মই আহিছো মাত্ৰ অঙ্কুৰণ চলিহাক লগ পাবলৈ।

"ৰাখী চোৱা, মোৰ মুখলৈ চোৱা। তুমি ইমান সোনকালে পাহৰি গ'লা তোমাৰ মৰমৰ অঙ্কুৰণটোক।"

তুমি অঙ্কুৰণ ?

অ' ময়ে অঙ্কুৰণ।

আচৰিত হৈছা ?

ওঁহো।

অঙ্কুৰণ !

ৰাখী। ব'লা আমি এতিয়া ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ পাৰৰ ফালে যাওঁ। ৰাখী আৰু অঙ্কুৰণ দুয়ো চান্দমাৰী ঘাট ফালে ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ পাৰলৈ যায়। এচটা ডাঙৰ শিলৰ ওপৰত দুয়ো বহে। দুয়ো দুয়োৰো মুখলৈ বহু সময় চাই থাকে। ৰাখীয়ে লাজতে তললৈ মূৰ কৰে। দুয়ো নিৰৱ। অঙ্কুৰণেই প্ৰথমে এই নিৰৱতা ভঙ্গ কৰিলে।

ৰাখী।

হোঁ।

আজি মই মোৰ জীৱনৰ বহুতো কথা তোমাক কম। মোৰো বহুতো কবলগীয়া আছে অঙ্কুৰণ।

কোৱা………।

তুমি কিয় মোৰ এবাৰো পৰিচয় বিচৰা নাই ? পৰিচয় আকৌ বেলেগে কি বিচাৰিম ? ৰাখীমা শইকীয়া, প্ৰথম বাৰ্ষিকৰ কলেজত পঢ়া ছাত্ৰী। এয়ে যথেষ্ট পৰিচয় মোৰ বাবে তোমাৰ।

নহয় অঙ্কুৰণ আৰু বহুতো আছে।

সেইবোৰ পৰিচয় লৈ মই কি কৰিম ৰাখী। মোক লাগে এজনী শান্ত-শিষ্ট, ধীৰ-স্থিৰ ৰাখীমা শইকীয়া। তথাপিও তুমি শুনিব লাগিব অঙ্কুৰণ আৰু বহুতো আছে।

বাৰু কোৱা তেন্তে —

জানা অঙ্কুৰণ, মই বৰ দুৰ্ভগীয়া। মই মামা-মামীৰ লগত থাকো। মোৰ মা-দেউতা কোনো নাই। মোৰ মাৰ এদিন মৃত্যু হ'ল। মাৰ মৃত্যুক কোনেও সহজভাৱে লব নোৱাৰিলে। অসুখ বুলিবলৈ বিশেষ একো নাছিল। কিছুমানে কলে মায়ে আত্মহত্যা কৰিলে, কিছুমানে কলে মাৰ প্ৰেছাৰ আছিল, প্ৰেছাৰ ষ্টক হ'ল আৰু কিছুমানে কলে "মানুহজনী মৰি ভালেই হ'ল। এই ছোৱালীজনী মৰা হলেও ভাল আছিল। তাই মাত্ৰ কলঙ্ক হৈ থাকি গ'ল।" মই মাত্ৰ শুনি গলো। এবাৰো প্ৰতিবাদ নকৰিলো। মামা-মামীৰ অকৃত্ৰিম মৰমক মই নেওচা দিব নোৱাৰিলো। সঁচাকৈয়ে মায়ে আত্মহত্যা কৰিলে। মোৰ জন্মৰ গোপন ৰহস্যটো আৰু গোপন কৰিবলৈ। জানা অঙ্কুৰণ, মই বোলে কাৰোবাৰ অবৈধ সন্তান। কোৱা অঙ্কুৰণ, তুমি মোক এতিয়াও তুমি ইমানদিনে ভাবি অহা ৰাখীজনী বুলি সহজভাৱে লব পাৰিবা ?

পাৰিম, ৰাখী মই পাৰিম।

পাৰিবা তুমি ?

অ' পাৰিম ৰাখী ! আৰু তোমাৰ দেউতাৰাৰ পৰিচয়ো মই জানো।

তুমি জানা মোৰ দেউতাৰ পৰিচয় ?

অ' জানো।

ৰাখীৰ দুগালেদি তপত চকুলো সো সো কৰে বৈ আছে।

ৰাখী নাকান্দিবা, তোমাৰ চকুপানী মোৰ বাবে একেবাৰে অসহ্য। তুমি অবৈধ নোহোৱা, তুমি বৈধ। তোমাৰ দেউতা এতিয়াও জীয়াই আছে। মৌচুমী, বৰ্ণালীৰ দেউতাকেই তোমাৰো দেউতা।

অঙ্কুৰণ !

সঁচা ৰাখী।

ময়ো শুনিছো, তেখেত পূজনীয় দেউতা বুলি।

কিন্তু সমাজে যে মানি নলয়।

সমাজে মানি নললেও তেজ-মঙহৰ সম্বন্ধই মানি লব। জানা ৰাখী, তোমাৰ মা তেতিয়া হাইস্কুলৰ দশম মান শ্ৰেণীৰ ছাত্ৰী। কোনো কাৰণত চিনাকি হৈছিল বেঙাৰ জয়ন্ত শইকীয়াৰ লগত। সময়ৰ লগে লগে তোমাৰ মা আৰু জয়ন্ত শইকীয়াৰ মাজৰ চিনাকিয়ে এক ঘনিষ্ঠ সম্বন্ধৰ ৰূপ লৈছিল। আৰু এই চিনাকিয়েই এদিন তোমাৰ মাৰ জীৱনলৈ কঢ়িয়াই আনিছিল তিল তিল মৃত্যুৰ এক বিভীষিকা। আৰু তেতিয়াই জন্ম হৈছিল তোমাৰ। গতিকে সমাজে তোমাক মানি নললে মই তোমাক মানি লম ৰাখী।

অঙ্কুৰণ !

সঁচা ৰাখী, মই মানি লম।

অঙ্কুৰণে থুতৰিটোত ধৰি ৰাখীৰ মুখখন ওপৰলৈ তুলি ধৰি কৈছিল—ৰাখী তুমি কাৰো অবৈধ নোহোৱা। কাৰোবাৰ মিছা ভালপোৱাৰ গোপন মৰমৰ তুমি এক নিৰৱ স্বাক্ষৰ।

অঙ্কুৰণ, তুমি ইমান মহৎ।

মহৎ নহয় ৰাখী, ই এটা সাধাৰণ কথা। এতিয়া মোৰ কথা শুনা।

এটা তপত হুমুনিয়াহ কাঢ়ি সি কৈছিল—"তোমাৰটো ভালেই মামা-মামী আছে। মোৰটো তেজ-মঙহৰ সম্বন্ধ বুলিবলৈ কোনো নাই আৰু ক'ৰবাত আছে

যদিও নাজানো। সঁচা ৰাখী। মই জানো তুমি যে আচৰিত হবা। সকলোৱে জানে মই অধ্যাপক সৌৰভ চলিহাৰ একমাত্ৰ ল'ৰা বুলি। হয়তো জানে, হয়তো বহুতেই নাজানে। কোনেও আজিলৈকে কোৱা শুনা নাই। কিন্তু মোৰ মা-দেউতা খুব উদাৰ মনৰ আৰু খুব ভাল। অতি মৰমৰ আৰু অতি পূজনীয়। সকলোৱেই জানে মই সম্ভ্ৰান্ত পৰিয়ালৰ ল'ৰা। মোৰ কোনো অভাৱ নাই। সঁচা কথা মই আজিলৈকে কোনো ধৰণৰ অভাৱ অনুভৱ কৰি পোৱা নাই। দেউতা-মাৰ বিয়াৰ পাচত বহুদিনলৈকে তেওঁলোকৰ কোনো ল'ৰা-ছোৱালী নাছিল। তেওঁলোকৰ অন্তৰখন বৰ পবিত্ৰ আছিল। সেয়েহে এদিন তেওঁলোকৰ মাজত ভগৱানে মোক জন্ম দিলে। মোৰ মৰমৰ মাৰ গৰ্ভত মোৰ জন্ম নহয়। মোৰ জন্ম হৈছে দেউতা-মাৰ পবিত্ৰ মৰমৰ মাজত। এদিন মাজৰাতি অকণমান কেঁচুৱা এটাৰ খুব কান্দোন শুনিছিল। কান্দোনখিনি যেন নিচেই ওচৰৰ পৰাই আহিছিল। দেউতা-মা উদ্বিগ্ন হৈ পৰিছিল। তেওঁলোক বাহিৰলৈ ওলাই আহিছিল। ল'ৰা-ছোৱালীৰ প্ৰতি তেওঁলোকৰ এটা বেলেগ মোহ আছিল। তেওঁলোকে দেখিলে যে এখন সাধাৰণ কাপোৰেৰে মেৰিওৱা এটা নৱজাত শিশুক কোনোবাই তেওঁলোকৰ ঘৰৰ বাৰাণ্ডাত শুৱাই থৈ গৈছে। মায়ে লৰালৰিকৈ কেঁচুৱাটো ভিতৰলৈ লৈ গ'ল। এটা নৱজাত শিশুৰ বাবে যিখিনি কৰিব লাগিছিল সেই সকলোখিনি কৰিছিল। কেঁচুৱাটোৰ ওচৰতে এখন ভাজ কৰা চিঠিৰ আকাৰৰ কাগজ আছিল। তাত লিখা আছিল— "অধ্যাপক ডাঙৰীয়া, কেঁচুৱাটো আপোনাৰ নিজৰ ল'ৰা বুলিয়েই তুলিব।" লিখোঁতাৰ নাম নাই! আৰু সেই নৱজাত শিশুটোৱেই বৰ্ত্তমান এজন অভিজ্ঞ ডাক্তৰ। মই। অঙ্কুৰণ চলিহা।

"যি গৰাকীয়ে তোমাক থৈ গ'ল তেখেত নিশ্চয়ে নিষ্ঠুৰ।"

"ওহো! নিষ্ঠুৰ নহয়। এই কুৎচ সমাজখনত নিজক অ-পতিতা হিচাপে জীয়াই ৰাখিবলৈয়ে মোক থৈ গৈছিল।"

তুমি কেনেকৈ জানিলা?

এদিন দেউতাৰ ৰিডিং টেবুলৰ ড্ৰয়াৰত তলা নমৰাকৈ ৰাখিছিল। তাতেই মই পাইছিলো দেউতাৰ পাৰ্চনেল ডায়েৰীখন।

তাতেই লিখা আছিল তোমাৰ আৰু মোৰ জন্মৰ আচল ৰহস্যটো। তোমাৰ দেউতা আৰু মোৰ দেউতা এসময়ত খুব বন্ধু আছিল বাবেই বোধকৰো তোমাৰ জন্ম-ৰহস্যটোও লিখি ৰাখিছিল। মোক কিন্তু মোৰ মা-দেউতাই আজিলৈকে জানিবলৈ দিয়া নাই। মই তোমাক লগ পোৱাৰ এমাহ মানৰ আগতেহে জানিছো।

তাৰ মানে, তুমি মোক আগৰে পৰা চিনি পোৱা?

অ', চিনি পাওঁ। কিন্তু তোমাৰ নামতোহে। সিদিনা বাহৃত আহোতেহে তোমাক মই ভালকৈ চিনি পাইছো।

অঙ্কুৰণ!

হঁ।

এটা কথা শুনিবা?

এটা কিয়। হাজাৰটা শুনিম, কোৱা।

তুমি কুমাৰেন্দ্ৰক চিনি পোৱা, মানে কুমাৰেন্দ্ৰ চৌধুৰীক।

অ' চিনি পাওঁ। কি হ'ল কোৱা?

কিয় হাঁহিছা?

আজিটো আমাৰ কন্দাৰ দিন নহয়।

জানা, মই কুমাৰেন্দ্ৰক ভাল পাইছিলো।

মই জানো। এইটো কোনো দোষণীয় কথা নহয় ৰাখী। ল'ৰা বা ছোৱালীয়েই এটা stage অ'ত এনেকুৱা অৱস্থাপ্ৰাপ্ত হয়। গতিকে তুমি কুমাৰেন্দ্ৰক ভাল পাইছিলা। সেইটো এটা কথা হ'ল নেকি? এতিয়াতো ভাল নোপোৱা।

অঙ্কুৰণ !
হোঁ
এইখন কুমাৰেন্দ্ৰই মোলৈ দিয়া চিঠি পঢ়া।
নাই, মই নপঢ়ো আৰু তোমাক সন্দেহো নকৰো।
নহয় পঢ়া।
মই নপঢ়ো। বাৰু তুমিয়েই পঢ়া ; মই শুনিম। হবতো ?
"মৰমৰ ৰাখী, আৰম্ভণিতেই ক্ষমা বিচাৰিছোঁ। মই দেউতা-মাৰ অবাধ্য হব নোৱাৰিলো। গতিকে তোমাক বিয়া কৰোৱাৰ মোৰ সাহস নাই। মোৰ বিয়া পাতিছো.........পাৰিলে তুমি আহিবা। মোক ক্ষমা কৰি দিয়া, মোৰ অক্ষমতাৰ বাবে। মই তোমাক বিয়া কৰাব নোৱাৰো। যিহেতু তুমি কাৰোবাৰ অবৈধ সন্তান। ইতি

"কুমাৰেন্দ্ৰ।"

শুনা ৰাখী, কুমাৰ হৈছে এটা পুতলা। চাবি দিলেই চলি যায়। মই হৈছো ভগৱানপ্ৰদত্ত অঙ্কুৰণ চলিহা।
ৰাখী চিঠিখন দিয়া।
অঙ্কুৰণে চিঠিখন টুকুৰাটুকুৰকৈ ফালি পেলালে।
ৰাখী হাতখন দিয়া।
চিঠিৰ টুকুৰাখিনি ৰাখীৰ হাতত দিয়ে। এজাক বতাহে চিঠিৰ টুকুৰাখিনি ৰাখীৰ হাতৰ পৰা নি ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ পানীত পেলাই দিয়ে।
ৰাখী !
হোঁ
মিছা মৰমবোৰ ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ বুকুত জাহ যাব।
এক অনামী অনন্দত তাই আত্মহাৰা হৈ অঙ্কুৰণৰ হাতখন নিজৰ হাতৰ মাজত লৈ অঙ্কুৰণৰ মুখলৈ চাই ৰ'ল।
ৰাখী ব'লা যাওঁ। সময় বহুত হ'ল।
ক'ত যাবা।
এখন দোকানলৈ।
কিয় ?
হিন্দু বোৱাৰীয়ে কপালত আৰু শিৰত সেন্দূৰ লয়। সেইকাৰণে সেন্দূৰ এটা কিনিবলৈ যাম। তুমি সম্ভ্ৰান্ত হিন্দু সন্তান সৌৰভ চলিহা আৰু মিনতি চলিহাৰ বোৱাৰী।
জানা ৰাখী যোৱাকালি আমাৰ ঘৰলৈ জয়ন্ত শইকীয়া আহিছিল মৌচুমীৰ লগত বিয়াৰ প্ৰস্তাৱ লৈ।
—কি হ'ল, আচৰিত হৈছা। ভয় নাই ৰাখী। দেউতাই সুন্দৰ উত্তৰ দিছে।
দেউতাই কি ক'লে ?
দেউতাই কলে যে, অঙ্কুৰণে নিজৰ বিয়া নিজেই ঠিক কৰিছে। আজিৰ সমাজে কোৱা এজনী অবৈধ ছোৱালীৰ লগত। কিন্তু তাইৰ দেউতাক এতিয়াও জীয়াই আছে।
অঙ্কুৰণ, দেউতাই কেনেকৈ জানিলে ?
হয়তো তুমি মোলৈ দিয়া চিঠি দেউতাই কেনেবাকৈ পাই পঢ়িছিল।
শুনা অঙ্কুৰণ, মায়ে মোক মৃত্যুৰ আগদিনা কৈছিল "look before you leap, Rakhee."
কিন্তু আজিৰ বাবে এইটো প্ৰযোজ্য নহয়। কৈ কৈ অঙ্কুৰণে হাঁহিছিল। ৰাখীয়েও। হাঁহিবোৰ বতাহত ঠেকা খাই প্ৰতিধ্বনিত হৈছিল।
এয়া তমসা নামিছে, ৰাখী ! তমসা মানে জানাতো ?
আন্ধাৰ।
তমসা আঁতৰি গলে আকৌ পোহৰ আহিব।
আকৌ সিহঁতে হাঁহিছিল। হাঁহি হাঁহি সিহঁতে মথাউৰিত উঠিছিল। তেতিয়া সন্ধিয়া নামি আহিছিল।

সময় আবেলি পিক্‌ৰঙা পশ্চিমৰ বেলি অস্তপ্ৰায়। অনামিকাই গভীৰ আলস্যৰে চকীখনত বহি উদাস দৃষ্টিৰে অতীত ৰোমন্থন কৰিছে— কি পালে কি পায় হেৰুৱালে! নোপোৱাৰ বেদনাতকৈ যে পাই হেৰুৱাৰ বেদনা বেছি বেদনাদায়ক তাকে উপলব্ধি কৰিছে এইদৰে।

—প্ৰবাল পোকে দ্বীপ সাজে, উঁইয়ে উঁই হাফলু সাজে, এই উঁই হাফলু নিশ্চয় প্ৰবাল দ্বীপ নহয়। সেই-বুলি জানো তাইৰ সাধনাক উপহাস কৰিব পাৰি।

অনামিকাই সপোন দেখিছিল জীৱন আৰু জোনাকৰ আশা আৰু আহ্বানৰ একুৰি এটা জীৱন বসন্তই চুমি যোৱা আলোলয়িত যৌৱনৰ অপূৰ্ব্ব সমাৰোহৰ। দেহ-মন আৰু চঞ্চলতাৰ ফাগুনী পচোৱাত উদ্‌বাউল হৈ নিজে যেন জীৱন ৰশ্মি হৈ কাৰোবাৰ জীৱন জোৎস্না হৈ জীৱনটো সোণালী কৰিব বিচাৰিছিল। দেহ-সুষমাৰ লাৱণ্যতাই বহুতৰ মন চুই গৈছিল। কিন্তু শেষত বিৰাট শূন্য মন এটা লৈ পৰি আছে মাথো এচাম ব্যক্তিৰ প্ৰতীক হিচাবে। "সংঘাত আৰু উৎকণ্ঠাই থকা-সৰকা নকৰিলে যে জীৱনত প্ৰকৃত সোৱাদ নাপায় তাকে বুজাই গ'ল নৱজ্যোতি বৰুৱাই তেওঁৰ জীৱনৰ মাজেদি।"

বসন্ত তুমি ক্ৰন্দসীত

অণিমা বৰকাকতি
প্ৰাক্ স্নাতক ২য় বাৰ্ষিক

মানুহে এবাৰ ভুল কৰে, মই কিন্তু দুবাৰ কৰিলোঁ। ঠিক কৰিলো নে নাই নাজানো। তথাপি সমাজে কয় মই জানি-শুনি ইয়াকে কৰিলোঁ। মানে কৰিব নালাগিছিল। তথাপি উপায় নাই। মই নিৰুপায়। তাৰ বাহিৰে মোৰ কৰিব লগা একোৱেই নাছিল। মোৰ একুৰি চাৰিটা বসন্তই চুই যোৱা মনটোৰে কাৰো বাধা নামানি সেই চৰম মুহূৰ্ত্তটোত উপস্থিত হ'ল। চুৰকৈ নহয় দেখাদেখিকৈ।

মই কাৰো আগত লুক-ঢাক কৰিবলৈ নাই। সমাজ নামৰ এই নাট-ঘৰৰ পৰা ভুৱা এচাম মানুহৰ মুখা খুলিবৰ হ'ল। সেয়ে মই প্ৰতিবাদ কৰিছিলোঁ। প্ৰতিবাদ মই কেৱল মোৰ কাৰণেই যে কৰিছিলোঁ এনে নহয়। মোৰ দৰে সমাজৰ এচাম ডেকাৰ মুক্তিৰ কাৰণেই মই তেনে কৰিলোঁ। হয়তো ভাল কৰিলো নে বেয়া কৰিলোঁ ভাবি চাবৰ সময় নাই। মুঠৰ ওপৰত মই মোৰ বিবেকক বিশ্বাস কৰিয়েই তেনে কৰিলোঁ।

সমাজৰ এচাম তেজসোহা জোকৰ মুখত চূণ দিবৰ বাবেই মই বিবেকৰ বিৰুদ্ধে যুজিলোঁ। মই এতিয়াহে ভাবিছো ভুল কাৰ হ'ল— মোৰ নে সমাজৰ? নে মোৰ উতনুৱা মনটোৰ?

মই মোৰ মনৰ এলবামৰ পাত লুটিয়ালোঁ। দিন, মাহ, বছৰ বাগৰি গ'ল— সেয়া যে অতীত। অতীত বোৰ অতীত হৈয়ে ৰ'ল। মোৰ স্মৃতিৰ এলবামৰ পাতৰ পৰা হেৰোৱা ছবিৰ টুকুৰাবোৰ মচিব খুজিও বৈ যাওঁ। সময়ৰ দীঘলী বাটত তাঁত বাটি কৰোঁতে কেণা লাগি গ'ল মই কব নোৱাৰাকৈয়ে।

সকলোৰে পৰা পঢ়াত ভাল আছিলোঁ। আমাৰ আৰ্থিক অৱস্থা সিমান ভাল নাছিল। তথাপি আমি যে দুখীয়া সেই কথা উপলব্ধি কৰিব পৰা নাছিলোঁ। মোৰ খুব সৰুতে হেনো দেউতা ঢুকাইছে। মই পিচে নাজানো। মোৰ মনত নাই। মই চোকা বাবেই হওঁক বা পিতৃহীনা বাবেই হওঁক সমাজৰ কেইজনমান ব্যক্তিয়ে খুব মৰম কৰিছিল। মোৰ কলেজলৈ যাওঁতে পলম হব পাৰে বুলি এজন ব্যক্তিয়ে মোক এখন চাইকেল দিছিল। মই উপহাৰ হিচাবে সেইখন লৈছিলোঁ। কিন্তু ভবা নাছিলো সেইজন ব্যক্তিয়েই মোৰ জীৱনটো শেষ কৰি দিব বুলি।

মোৰ মৰমৰ মাজত মই পাহৰি আছিলোঁ সকলো বোৰ অভাৱ। তথাপি ডাঙৰ হৈ অহাৰ লগে লগে সেই অভাৱ অনুভৱ কৰিবলৈ ধৰিলোঁ। মোৰ মনটোৱে বাৰে বাৰে বিচাৰিছিল এখন পূৰ্ণাঙ্গ ঘৰ। য'ত মই মোৰ মা-দেউতা আৰু একমাত্ৰ পঙ্গু বাইদেউজনীৰ হাঁহিৰে তোলপাৰ লগাই থকা এখন ঘৰ। ভবা কথা ভবা হৈয়ে ৰ'ল। বিচৰাটো মই কোনো দিনে নাপালোঁ। এয়া কাৰ দোষ নাজানো। মোৰ জন্ম নে ভাগ্য? হয়তো দুয়োটা। এদিন মই মাকো হেৰুৱালোঁ। মোৰ মনৰ মাজৰ পৰা মাৰ ছবিখন বাৰে বাৰে মচিব খুজিও নোৱাৰিলোঁ। মাৰ মৃত্যুত মই শূন্য দেখিলোঁ। মোৰ মনৰ ফ্ৰেমত বান্ধি ৰখা মাৰ ছবিখনত মাথোন এখন মুখেই ভুমুকি মাৰিলে। এখন সহজ সৰল মুখ। মাৰ মৃত্যুৱে কঢ়িয়াই আনিলে দুঃখসহ বেদনাৰ বোজা। মই অকলশৰীয়া। মোৰ পঙ্গু বাইদেউজনীয়ে মাতিব পাৰিও নমতা হ'ল। হাঁহিব পাৰিও নহঁহা হ'ল। নিৰব-নিথৰ পাথৰৰ দৰে মোৰ জীৱনৰ একমাত্ৰ অভিভাৱক হৈ পৰি ৰ'ল বিছনাখনত।

মই মাত্ৰ প্ৰতীক হিচাবে থিয় দি ৰলোঁ এই দুখৰ দোমোজাত। একমাত্ৰ বাইদেউৰ বাবে জীয়াই থাকিব লাগিব জীৱনৰ স'তে সংগ্ৰাম কৰি।

আৰম্ভ হ'ল মোৰ অন্য এক জীৱন। যাযাবৰী জীৱনটোৰে দিনৰ পাছত দিন অতিবাহিত কৰিবলৈ ধৰিলে এখন ভগা অন্তৰ লৈ। এদিন সেয়ে হ'ল। এটা চাকৰিৰ বাবে মই হাবাথুৰি খাই ফুৰিলোঁ। বহুতো ঠাইত Interview দিলোঁ। কতজন ব্যক্তিৰ ওচৰ চাপিলোঁ এটি চাকৰিৰ বাবে; তথাপি কাৰো পৰা এষাৰি সঁহাৰি নাপালেঁ। 'মাথোন চাব লাগিব', পিছত খবৰ কৰিবা' ইত্যাদি মন ভাল লগোৱা কথা। অৱশেষত এটা চাকৰি পালোঁ প্ৰাইভেট ছেক্ৰেটৰী হিচাবে। চাকৰিটো পাই বেয়া পোৱা নাছিলোঁ। অন্ততঃ বাইদেউৰ কাৰণে কিবা সহায় হব। আমি তেওঁ মানুহ হিচাবে জীয়াই থাকিব পাৰিম। চাকৰিটো মানে অফিচ আৰু ব্যক্তিগত হিচাব-পত্ৰ ৰখা।

চাকৰিটো কৰি মই বেয়া পোৱা নাছিলোঁ। খাটিব লাগে। তথাপি মোৰ কাৰণে পঙ্গু বাইদেউৰ কাৰণে এটা সহায়, এটা দান। গোটেই দিনটো ব্যস্ততাৰ পাছত যেতিয়া ঘৰলৈ গধূৰ মন এটা লৈ উভতি আহোঁ তেতিয়া সদায় মই নীলা ফিয়েট এখনৰ পৰা নামি যোৱা দেখো শান্ত, ধীৰ এখন মুখ। মুখ খুলি কিবা এটা কোৱাৰ বা চোৱাৰ ইচ্ছা থাকিলেও সাহস নাই। মই এটা সৰু চাকৰিয়ালহে। তথাপি কিয় জানো এনে এটা ছায়াঁছবি ভাল লাগে। মোৰ পঙ্গু বাইদেউৰ কথা মনত পৰে। বাইদেউৰ ইমান ধুনীয়া মুখ। অভাৱত, বেদনা, গধূৰ বোজা কঢ়িয়াই লৈ মাথো ৰৈ আছে মৃত্যুৰ বাবে। কোনে জানে মনত কিমান বেদনা— কিমান দুখ।

দিন, মাহ, বছৰ পাৰ হ'ল—মই নতুন এটা চাকৰি নাপালোঁ। মানে তাৰ পৰা ওলাই আহিব খোজা নাছিলোঁ। মোৰ বি, এ ডিগ্ৰীটোৱে তাতোকৈ বেছি দৰমহাৰ চাকৰি এটা পালোঁহেঁতেন—

নিবিচাৰিলোঁ। মোৰ সীমিত দৰমহাৰে খাবলৈহে আঁতে মাথোন, তাৰ বাহিৰে একো নহয়। সেয়েহে মোক মোৰ গৰাকীয়ে (যিয়ে মোক চাকৰি দিছে) সময়মতে আহিবলৈ এটা ঘড়ী দিছিল। ঘড়ীটো লৈ লাজ আৰু হতাশাত ঘৰলৈ আহি বাইদেউক কলো—মোক এটা ঘড়ী দিয়াৰ কথা। বাইদেউৰে বহু দেৰি মোলৈ চাই ৰ'ল।

মই বাইদেউৰ মুখলৈ চাই ৰলোঁ। বাইদেউৰে মাথোন এষাৰ কথাই কলে—মই থকাৰ পৰা তোৰ বহুত অসুবিধা হৈছে, নহয়? তোৰ বাবে মই এটা বোজাহে মাথোন। আৰু বিশেষ একো কথা নকলে। মই মোৰ ভুলৰ বাবে অনুতাপ কৰিব লাগে নেকি পাহৰি গলোঁ। মোৰ চিন্তাত আউল লাগিল। তথাপি মই একো নকলোঁ। উপাই নাই। মই মোৰ দৈনন্দিন কামত ব্যস্ত হৈ পৰিলোঁ। বাইদেউৰে ভাত খাবলৈ ইচ্ছা কৰা নাছিল। মই জোৰ কৰি খুৱালোঁ। মোৰ মৰমৰ অত্যাচাৰত বাইদেউৰ দাবী নাখাতে, মই জানো। বাইদেউ নথকা হলে মোৰটো আহিবলৈ ঘৰ এখনেই নাই।

মানুহৰ মন সদায় একেদৰেই নাথাকে। ধৈৰ্য্যৰ বান্ধ খুলি যায়। বাইদেউৰো তেনেই হ'ল। মাজ-ৰাতি বাইদেউৰে আত্মহত্যা কৰিলে। মাথোন সাক্ষীৰূপে ৰাখি গ'ল এটা ডায়েৰী। য'ত লিখা আছে মোৰ, মাৰ আৰু দেউতাৰ মৃত্যুৰ কাৰণ। বাইদেউ পঙ্গু হোৱাৰ কাৰণ। হাতৰ মুঠিত কেনেকৈ দেউতা হেৰাই গ'ল। বাইদেউ দুৰ্ঘটনাত পঙ্গু হ'ল আৰু তাৰে সাক্ষীৰূপে থিয় দিলোঁ মই পিতৃ পৰিচয়হীনতাৰে। মাৰ মৃত্যু যে ইচ্ছাকৃত, মই ভবা নাছিলোঁ। বাইদেউ হয়তো সেয়ে বোবা হ'ল। ডায়েৰীৰ পাত লুটিয়াই দেখিলোঁ বাইদেউৰে লিখিছে—

'সিতো নাজানে—তাৰ পিতৃ কোন? মইতো কোনো দিন কব নোৱাৰোঁ, মাইয়ে ভুল কৰিলে বুলি। মই কোনটো সতেৰে কওঁ চৌধুৰীয়ে সেয়েহে নিজৰ ঘৰতে চাকৰি দি চাইকেল আৰু ঘড়ী দিছে। মই কেনেকৈ কওঁ তই দি দে এইবোৰ, চাকৰি এৰিদে— মই নোৱাৰোঁ আৰু নোৱাৰোঁ বাবেই মই আত্মহত্যা কৰিবলৈ লৈছোঁ।'

মোৰ মূৰৰ ওপৰত পৃথিৱীখন ঘুৰিবলৈ ধৰিলে। মই মোৰ নিজৰ স্থিতিকেই পাহৰি গলোঁ। হাতৰ ঘড়ীটো আৰু চাইকেলখন লৈ ওলাই গলোঁ। বাইদেউৰ ওলমি থকা শটোৰ ফালে এবাৰ চাই গলোঁ। মোৰ ডায়েৰীখন আৰু বাইদেউৰ ডায়েৰী খন জেপত ভৰাই ললোঁ। কব নোৱাৰোঁ মই সুস্থ নে অসুস্থ?

চৌধুৰীৰ বঙলাৰ সম্মুখত থিয় দি মই সকলো পাহৰি পোনে পোনে সোমাই গৈ হাতৰ পৰা ঘড়ীটো সোলোকাই চাইকেলখন দি উদাস ভাব পৰিহাৰ কৰি জীৱনত এটা ডাঙৰ কাম কৰি শেষ কৰাৰ দৰে ওলাই আহিলোঁ নাজানো কলৈ যাম—ঘৰলৈ? ঘৰ যে শূন্য—

অস্থিৰ খোজেৰে ওলাই আহি চৌধুৰীৰ বঙলাৰ পৰা সম্মুখৰ ৰাস্তাত চলি থকা ডিজেল এখনৰ লগত খুন্দা মাৰি জীৱনটো শেষ কৰি দিলে নৱজ্যোতি বৰুৱাই।

হাস্পাতালৰ ২২ নম্বৰ বিছনাখনত মাথোন শুৱাই দিয়াৰ লগে লগে শেষ নিশ্বাস ত্যাগ কৰিলে। এটা জীৱনৰ পৰিসমাপ্তি হ'ল। সেই নীলা ফিয়েটখনৰ পৰা সদায় নামি যাওঁতে চাই যোৱা অনামিকা চৌধুৰীয়ে নিজেই ডাক্তৰনী হৈয়ো বচাব নোৱাৰিলে। জেপৰ ডায়েৰী দুখনে মাথো চিনাকি দিলে নৱজ্যোতি বৰুৱা কোন— ?

কেইটিমান চিত্ৰ

"চাকনৈয়া"

সময় আবেলি আঘোণ মাহ। আগফালৰ ফুলনিখনত মই বহি আছো। সমুখৰ পথেদি নানা ধৰণৰ মানুহৰ অহা-যোৱা। এয়া, আলিয়েদি পাৰ হৈ গৈছে এটা পগলা মানুহ। মানুহটোৱে চিঞৰি চিঞৰি কিবা কৈ গৈছে। বাটেদি যোৱা ল'ৰাবোৰে তাক জোকাইছে আৰু ৰগৰ তুলি হাঁহিছে। পাগলাটোক দেখি ইঁহা ল'ৰাকেইটালৈ মোৰ খং উঠি গ'ল। কি প্ৰয়োজন বাৰু সিহঁতৰ এই পগলা মানুহটোক জোকোৱা ? কোনে জানে কিয় মানুহটোৰ এনে দশা হ'ল ? কোনে জানে সংসাৰৰ সকলোকে হেৰুৱাই মানুহটোৱে হয়তো মানসিক ভাৰ-সাম্যও হেৰুৱাই পেলাইছে ? কোনে জানে অতি মেধাৱী হৈও আৰ্থিক অনাটনৰ বাবে পঢ়িব নোৱাৰি হয়তো মানুহটো পাগল হৈ গ'ল ? কোনে জানে কোনোবা চলনাময়ী নাৰীৰ প্ৰতাৰণাই মানুহটোৰ এনে অৱস্থা কৰিলে ? কোনে জানে ভৱিষ্যতৰ সপোনক বাস্তৱত ৰূপ দিব নোৱাৰি মানুহটো উন্মাদ হৈ গ'ল ? কোনে কব পাৰিব সাধাৰণ অসুখৰ চিকিৎসাৰ অভাৱে মানুহটোক বলীয়া কৰি তুলিলে ? কোনে কব, এই কাৰণবোৰৰ কোনোবা এটা সত্য নহয় বুলি ?.........

শ্ৰীসঞ্চিতা চলিহা
প্ৰাক্তন ছাত্ৰী

এয়া, কথাই প্ৰতি ইংৰাজী শব্দ লগাই লগাই পাৰ হৈ গ'ল প্ৰকাশ শৰ্ম্মা। প্ৰকাশ শৰ্ম্মাই কোৱা দহোটা কথাৰ শব্দৰ বাক্যত সাতটাই ইংৰাজী শব্দ। কবৰ মন গ'ল প্ৰকাশ শৰ্ম্মাক— 'তুমিয়েই জানো যোৱা ভাষা আন্দোলনত নেতৃত্ব লোৱা নাছিলা ? তুমিয়েই জানো কোৱা নাছিলা অসম যদি অসমীয়া ভাষাৰ পৰা বঞ্চিত হয়, তেনেহলে অসম আৰু অসমীয়াৰ অস্তিত্ব হেৰাই যাব বুলি ? তেনেহলে তুমি আজি কথাই কথাই ইংৰাজী শব্দ ব্যৱহাৰ কৰিছা কিয় ? কথা আৰু কামৰ মাজত সঙ্গতি নেৰাখা কিয় ?'...............

'বস্তুৰ দাম জুইৰ দৰে বাঢ়ি গৈছে। আমাৰ দৰে মানুহ কেনেকৈ জীয়াই থাকিব ? আজি দুদিনৰ মূৰত এইকেইটা চাউল জোগাৰ কৰি আনিছো'— এজন মানুহে কৈ গৈছে আন এজন মানুহক।

—"হয় বুইছেনে মাছ অকণ খোৱাৰ কথা ভাবিবই নোৱাৰা হলো। আজি বহুদিন ধৰি..............." আৰু নুশুনিলো ইজন মানুহে কি কলে......। বোধহয় বহুদিন ধৰি তেওঁ মাছ খোৱা নাই। বস্তুৰ দাম সঁচাকৈয়ে বাঢ়িছে নেকি তেনেহলে ? মই আৰু' এইবোৰ কথা বাতৰি কাকতত লিখা বাতৰি বুলিহে ভাবিছিলো। কাৰণ আমি সদায়ে সুন্দৰ লাহি বা জহা চাউলৰ ভাত খাই আছো। মাছ-মাংস নোহোৱাকৈ ভাত খোৱাৰ কথাতো কল্পনাই কৰিব নোৱাৰো। আনকি আমাৰ কুকুৰটোৰেও মাংস নহলে ভাত খাব নোৱাৰে। তেনেস্থলত বস্তুৰ দাম বঢ়া বুলি কেনেকৈ বিশ্বাস কৰো বাৰু ?............

এয়া, আধুনিক সজ্জাৰে সজ্জিত এহাল ল'ৰা-ছোৱালী পাৰ হৈ গ'ল। দেখিলেই ধৰিব পাৰি যে তেওঁলোকে নিজকে ৰোমিঅ' আৰু জুলিয়েট বুলি কল্পনা কৰিছে। বোধহয় নতুনকৈ কলেজত নাম লগাই বতাহৰ সোতত নিজকে এৰি দিছে। এওঁলোকে নিজকে আদৰ্শ প্ৰেমৰ প্ৰতীক বুলি কল্পনা কৰিছে নিশ্চয়। ছোৱালীজনীক মাতি আনি মোৰ কবৰ মন গ'ল— 'বতাহৰ সোতত নিজক এৰি দিছা কিয় ? তোমাৰ লগত ফুৰা ৰোমিঅ'জনৰ তোমাৰ লগত দুদিন ফুৰিয়েই আমনি লাগিব। তাৰ পিছত দেখিবা তোমাৰ ৰোমিঅ' নতুন জুলিয়েটৰ সন্ধানত.........। তোমাৰ মনটোক বান্ধি নাৰাখা কিয় ? যেতিয়া আনে তোমাক বেয়া ছোৱালী বুলি কব তুমি শুনি ভাল পাবা জানো ? বয়সৰ উন্মাদনাত নিজকে বিলাই দি তুমি নিশ্চয় এদিন অনুতাপ কৰিব লাগিব। তুমি সৰু ছোৱালী (মই ধৰি লৈছো কলেজলৈ তুমি এইবাৰ নতুনকৈ আহিছা)। তোমাৰ মন চঞ্চল হোৱাই স্বাভাৱিক ; কিন্তু মনৰ এই চঞ্চলতাখিনিক প্ৰকাশ কৰিছিলা কিয় ?.............''

কেইজনমান ল'ৰাই কথা পাতি গৈছে। প্ৰত্যেকৰে হাতত একোটাকৈ চিগাৰেট। সাজ-পোছাক আৰু খোজ-কাটল দেখি বোলছবিৰ অভিনেতা বুলি ভাব হয়। এওঁলোকৰ কথাৰ পৰা বুজিব পাৰিলো এওঁলোকৰ লক্ষ্যস্থান হ'ল— 'ৰূপালীম'। সুধিবৰ মন গ'ল ল'ৰাকেইজনক— 'ৰূপালীমলৈতো তোমালোক সদায়েই যোৱা, আজি হোৱা সুকুমাৰ কলা প্ৰদৰ্শনীখনলৈ এবাৰো নোযোৱা কিয় ? কি পোৱা তোমালোকে সস্তীয়া বোলছবিবোৰত ? বোলছবিলৈ যি তোমালোকৰ আকৰ্ষণ সেই আকৰ্ষণ সুকুমাৰ কলাৰ প্ৰতি নাই কিয় ? তোমালোকে আজি চাব খোজা বোলছবিখনৰ পৰা কি শিকিবা কব নোৱাৰো ; কিন্তু এই সুকুমাৰ ক'লা প্ৰদৰ্শনীখনৰ পৰা বহুত ভাল কথা শিকিব পাৰিলাহেঁতেন।'

জাৰত কঁপি কঁপি মানুহ এজনী পাৰ হৈ গ'ল। আঘোণমহীয়া বতৰ। তাতে আজি খুব বতাহ মাৰি আছে। মানুহজনীয়ে বৰ কষ্ট পাইছে জাৰত। মোৰতো কেইবাটাও চুৱেটাৰ আছে ; মানুহজনীক এটা দিলেতো মোৰ একো লোকচান

নহয়। অথচ মনেৰে ভাবিলেও কাৰ্য্যক্ষেত্ৰত কিয় বাৰু দিব নোৱাৰিলো ?…………

গোটেই গাতে ৰঙা বুটা বছা মুগাৰ মেখেলা-চাদৰ এযোৰ পিন্ধি ছোৱালী এজনী পাৰ হৈ গৈছে। থৰ লাগি ছোৱালীজনীলৈ চালো। ইমান ধুনীয়া লাগিছে ছোৱালীজনীক। আজিকালিৰ আধুনিক সাজ-সজ্জাৰ যুগত মেখেলা-চাদৰ পিন্ধি যোৱা ছোৱালীজনীক মোৰ শ্ৰদ্ধা কৰিবলৈ মন গ'ল। হিন্দী বোলছবিক অনুকৰণ নকৰি সম্পূৰ্ণৰূপে অসমীয়াত্ব বজাই ৰখা ছোৱালীজনীৰ দৰেই যদি প্ৰত্যেকজনী অসমীয়া ছোৱালী হ'লহেঁতেন! ইমান ধুনীয়া ৰূপত অসমীয়া ছোৱালীক দেখিলে কবিয়ে নুসুধিব কিয়—

"মুগা ৰিহা মেখেলাৰে লৰনু দেহাটি ঢাকি
লাহতী খোপাত পিন্ধি থোপা থোপে ফুল,
ৰাঙলি কৰিলা কিয় ঢপাৰ কালৰে সজা
চিকুনি হাতত সানি জেতুকাৰ বোল ?
সেন্দূৰৰ ফোঁটটিৰে কপাল শুৱনি কৰি
দুখনি কাণত পিন্ধি মিনাকৰা কেৰু।
আলসুৱা ডিঙিটিত গলপতা ধাৰি আঁৰি
ক'লৈ ওলালা কোৱা অসম গাভৰু ?"

তিনিটা সৰু ল'ৰা-ছোৱালী পাৰ হৈ গৈছে। সিহঁত মুকলি মনৰ। সেয়েহে বাটে বাটে সিহঁতে হাঁহি-ধেমালি কৰি গৈ আছে। সিহঁতৰ কামত কোনেও হস্তক্ষেপ কৰা নাই।………সঁচাকৈয়ে কিমান সুখৰ ল'ৰালি দিনকেইটা। কিমান সুখী আছিলো। বাটে বাটে লৰি-ঢাপৰি খেলি ফুৰিব পাৰিছিলো। কিন্তু এতিয়া আমি ডাঙৰ হলো। বহুত ডাঙৰ হলোঁ। আমি এতিয়া ঘুৰি ফুৰিলে সমাজৰ লোকে বেয়া বুলিব। আমাৰ এতিয়া চাৰিওফালৰ সমাজখনলৈ বৰ ভয় লাগে। আমি এতিয়া আমাৰ অপবাদ প্ৰচাৰ হোৱাৰ ভয়ত খুব সচেতন হৈ থাকো। পদে পদে আমাৰ ভয়, জানোচা কোনোবাই আমাৰ দোষ দেখিছে। বয়স! এই শব্দটো সঁচাকৈয়ে বৰ আশ্চৰ্য্যজনক। যি বয়সে এদিন আমাক খেলি ফুৰিবলৈ অবাধ স্বাধীনতা দিছিল। সেই বয়সেই এতিয়া আমাক ঘৰৰ ভিতৰত বন্দী কৰি ৰাখিছে, আগৰ দিনবোৰৰ কথা ভাবিলে এতিয়া মাত্ৰ চকুলো সৰে।………

'নাই নাই কতনো ভাল হৈছে? ঘৰত সদায় বেমাৰীৰ লগত থাকি থাকি কিবা হৈ গৈছো। সেই কাৰণে ওলাই আহিলোঁ। অলপমান সমাজৰ কাম-বন কৰিবলৈতো সময় লাগে'……কথাবোৰ আৰু নুশুনিলো। মাধুৰী পেহীয়ে কৈ গৈছে কথাবোৰ। পেহাৰ অসুখ। অসুখ যে ভাল হব তাৰ আশা অতি ক্ষীণ। সিদিনা আমি গৈছিলোঁ। পেহাৰ অৱস্থা বৰ দুখলগা হৈ পৰিছে। অ' এই অৱস্থাত পেহাক বিছনাত পেলাই থৈ কেনেকৈ পেহী ঘৰৰ পৰা ওলাই আহিছে? বোধকৰো নাৰী জাগৰণৰ কামত ওলাইছে। পেহীক মোৰ কৈ দিবৰ মন গ'ল— "অসুস্থ পেহাক ঘৰত থৈ তুমি কেনেকৈ ওলাই আহিলা পেহী? ঘৰখনকে যেতিয়া মোৰ বুলি চম্ভালিব পৰা নাই সমাজৰ কি কাম কৰিবা তুমি? নাৰী মুক্তি বিচাৰি ঘৰ-দুৱাৰ এৰি অহাৰ কি যুক্তি থাকিব পাৰে? যাৰ কোনো জঞ্জাল নাই তেওঁ ওলাওক সমাজ সেৱা কৰিবলৈ। তোমাৰ কি অধিকাৰ আছে মৃত্যুৰ ক্ষণ গণি গণি বিছনাত পৰি থকা পেহাক এৰি থৈ অহাৰ? নাৰীৰ প্ৰকৃত কৰ্ত্তব্যৰ পৰা তুমি পিছলি পৰা নাই জানো? তুমিয়েই জানো নোহোৱা স্বামীৰ কাৰণে জেৰেঙাত জীয়া তেজ উটুৱাই মৃত্যু বৰণ কৰা জয়মতীৰ দেশৰ নাৰী? জয়মতীৰ আদৰ্শ নোলোৱা কিয়?………

এইমাত্ৰ পাৰ হৈ গৈছে চিনেমা হলত টিকেটৰ ক'লা বজাৰ কৰা ল'ৰাটো। সিদিনাখন দাদাৰ লগত চিনেমা চাবলৈ গৈছিলোঁ। চিনেমাখন খুব ভাল

আছিল বাবে মানুহো খুব হৈছিল। চিনেমা হল পাই কাউন্টাৰত দেখিলো লিখা আছে "হাউচফুল"। এনে সময়তে এই ল'ৰাটো আগবাঢ়ি আহি দাদাক কৈছিল, মোৰ ওচৰত টিকট পাব ; কিন্তু এটা টিকটৰ বাবে পাঁচ টকা দিব লাগিব। অকনো চিন্তা নকৰাকৈ দাদাই টকা দহটা দি দুটা টিকট ললে। টিকটৰ চোৰাং ব্যৱসায় কৰা এই ল'ৰাটোলৈ মোৰ বৰ খং উঠি গ'ল আৰু সুধি পেলালো, 'টিকটৰ যে চোৰাং কাৰবাৰ কৰিছা, তাতকৈ ভাল পথেৰে পইচা উপাৰ্জ্জন নকৰা কিয় ? ল'ৰাটোৱে উত্তৰ দিলে, "ভাবি চাওক, টিকটৰ চোৰাং কাৰবাৰ কৰি অন্যায়ভাৱে যে মই ধন অৰ্জ্জন কৰিছোঁ, তাৰ বাবে আপোনালোকে মোক প্ৰেৰণা যোগোৱা নাই জানো ? কঠিন বাস্তৱৰ লগত যুঁজি যুঁজি বৰ সুন্দৰকৈ বুজি উঠিছো যে আন ব্যৱসায়ত লোকচান হলেও এই ব্যৱসায়ত লোকচান নহয়। আপোনা-লোকৰ দৰে দুগুন দামত টিকট কিনা মানুহ আছে বাবেইতো এই ব্যৱসায় কৰিবলৈ আগবাঢ়িব পাৰিছোঁ। ল'ৰাটোৰ কথাই মোক সচেতন কৰি দিলে, সঁচা কৈয়ে আমি কোন ? টিকটৰ চোৰাং কাৰ-বাৰ কৰা বুলি আমি দোষ দিও অথচ ভাবি নাচাও তেওঁলোকক জানো আমিয়েই এই ব্যৱসায়ত নামিবলৈ সাহস দিয়া নাই ? তেনেহলে প্ৰকৃততে দোষ কাৰ ? চোৰাং ব্যৱসায় কৰা জনৰ নে আমাৰ ?..........

কি "চাইকেলৰ পৰা নামিয়েই যদি শ্ৰদ্ধাকণ দেখুৱাব পাৰো অপৰাধ কি ? বৰঞ্চ পৰীক্ষাত নম্বৰ দুটামানহে পাম। এইকণ বুদ্ধি নাথাকিলে তিনি বছৰীয়া ডিগ্ৰী লওঁতে দেখোন দহ বছৰ লাগিব"— এটা ল'ৰাই আন এটা ল'ৰাক কৈ গৈছে। ল'ৰা-টোৰে চাইকেল এখনত উঠি খুব লাহে লাহে গৈছে আৰু আনটো ল'ৰা খোজ কাঢ়ি তাৰ লগে লগে গৈ আছে। বোধকৰো চাইকেলত যোৱা ল'ৰাটোৱে কলেজৰ অধ্যাপক এজনক দেখি চাইকে-লৰ পৰা নামি দিছিল। ল'ৰাটোক মোৰ কৈ দিবৰ মন গ'ল, কলেজীয়া শিক্ষাই তোমাক ইয়াকে শিকাইছে নেকি ? শিক্ষকক দেখি চাইকেলৰ পৰা নামি শ্ৰদ্ধা দেখুৱাইছা তোমাৰ নিজৰ স্বাৰ্থ সিদ্ধিৰ বাবে। কিন্তু, তোমাৰ ভুল হৈছে। তোমাৰ শিক্ষকে তোমাৰ পৰা বহুতো আশা কৰে। অথচ তুমি নম্বৰ পোৱাৰ আশাতহে শ্ৰদ্ধা কৰি দেখু-ৱালা। এই কথা পাহৰি গৈছা কিয় যে তোমাৰ শিক্ষকে তুমি তেখেতক দেখি কেইবাৰ চাইকেলৰ পৰা নামিলা তাক মনত ৰখা নাই শ্ৰেণীত তুমি কিমান প্ৰশ্নৰ উত্তৰ দিব পাৰা তাকহে তেখেতে মনত ৰাখে। ....

কেইটামান ল'ৰা পাৰ হৈ গৈছে সত্যসাই বাবাৰ গুণানুকীৰ্ত্তন কৰি কৰি। সিহঁতৰ কথাৰ পৰা বুজিব পাৰিলো সাই বাবা ভগৱানৰ স্বয়ং অৱতাৰ। এই ল'ৰা কেইটাই বোধ কৰো দলটোৰে আন এটা ল'ৰাক সাই বাবাৰ ভক্ত কৰিব খুজিছে। ল'ৰা কেইটাক কবৰ মন গ'ল "তোমালোক অসমীয়া ল'ৰা নহয় জানো ? শঙ্কৰ মাধৱৰ দৰে মহাপুৰুষ অসমৰ নহয়নে ? তোমালোকে শঙ্কৰ মাধৱৰ ধৰ্ম্ম আৰু আদৰ্শৰ কথা প্ৰচাৰ নকৰা কিয় ? নিজক কিয় পাহৰি গৈছা ?

এয়া পাৰ হৈ গৈছে এটা শৱ যাত্ৰীৰ দল। ফুকন নগৰ শ্মশান খনলৈ গৈছে বোধকৰো। কোন ঢুকাল বাৰু ? মৃতকৰ কিমান আশা ছাগৈ' অপূৰ্ণ হৈ ৰ'ল। ক্ষন্তেক আগলৈকে বহুত আশা বুকুত বান্ধি মৃত্যুৰ সৈতে সংগ্ৰাম কৰি থকা মৃতকজন ক্ষন্তেক পিছতে ধোঁৱা হৈ উৰি যাব। চিন হিচাবে শ্মশান থলীত ৰব মাত্ৰ এমুঠি ছাই। মানৱ জীৱনৰ ইয়াতকৈ করুণতম ঘটনা কি হব পাৰে বাৰু ? অথচ ইয়ে যে মানৱ জীৱনৰ চৰমতম সত্য তথাপিও আমি বাৰু আমাৰ আত্মীয়ৰ মৃত্যুক সহজভাৱে

গ্ৰহণ কৰিব নোৱাৰো কিয় ? মৃত্যু নামৰ ৰাক্সসটোৰ কথা ভাবিলে মোৰ বুকুখন খুব জোৰেৰে বিষায় উঠে........।

বহুত সময় হ'লহি মোৰ চাৰিওফালে আন্ধাৰে আৱৰি ধৰিলে। ক্ষন্তেক আগতে বাটৰ কাষৰ বিজুলী চাকিবোৰ জ্বলি উঠিছে। মই ভিতৰলৈ গুচি গলোঁ। আজিৰ আবেলিটোৱে মোক বহুত কথা ভবাই তুলিছে। মই প্ৰায়েই বাহিৰত বহি সময় কটাও ; অথচ কোনো দিন ইমান সূক্ষ্ম দৃষ্টিৰে মানুহবোৰক চোৱা নাই। আজি ৰাস্তাৰ প্ৰত্যেকজন মানুহেই মোক নানা কথা ভাবিবলৈ সুবিধা দিছে, এই কথাবোৰ—অৰ্থাৎ মোৰ মনৰ ভাববোৰ মোৰ চিঞৰি চিঞৰি সকলোকে কৈ দিবৰ মন গৈছে। কিন্তু মোৰ এই চিঞৰক বলিয়ালি বুলি লোকে হাঁহিব। সেয়ে এই ভাববোৰে মোৰ মনৰ মাজতেই সদায় চাকনৈয়াৰ সৃষ্টি কৰি থাকিব। কাকোৱেই মই কব নোৱাৰিম, কাৰণ—

শুনিবৰ মন যদি নেথাকে তোমাৰ সখী
জনালে কি হব মোৰ বিননি বুকুৰ.........

"...............যি কোনো চুটিগল্প পঢ়ি উঠাৰ পিচত মন ভৰি উঠে, কিবা নতুন কিবা এটাৰ ছাঁয়াময়া ধাৰণাৰে। মনটোত দাগ কাটি থৈ যায়, মাথোন এটা বিশেষ অনুভূতিয়ে। জীৱনৰ একাঁজলি ৰঙিয়াল হাঁহি, এটোপাল চকুৰ পানী, এমুঠি বিস্ময়ৰ জিলিঙনি, এচেৰেঙা সপোনৰ আভাস, অলপমান দোধোৰ-মোধোৰ— এইবোৰেই হ'ল একো একোটা চুটিগল্পৰ অৱলম্বন।..................."

—ব্ৰাণ্ডেৰ মেধ্যুজে

"..........চুটিগল্প যদি এটা আপেল, উপন্যাস তেনেহলে এটা সুমথিৰা। কেইবাটাও ফুট লগ লাগিহে এটা সুমথিৰা আৰু তাক আঁটিলকৈ ধৰি ৰাখে ওপৰৰ বাকলিটোৱে। কিন্তু, চুটিগল্প নামৰ আপেলটো ওপৰৰ বাকলি, ভিতৰত মঙহ আৰু মাজৰ গুটি গোটেইখিনি একেলগে খাপ খাই থকা বস্তু।..........."

—দেশে দেশে গল্প

বিভাগীয় সম্পাদিকাৰ প্ৰতিবেদন

১

সম্পাদিকাৰ বাৰ্ষিক প্ৰতিবেদন

১৯৭৩ চনৰ চেপ্তেম্বৰ মাহৰ ৮ তাৰিখে শিৱসাগৰ ছোৱালী মহাবিদ্যালয়ৰ একতা সভাৰ নিৰ্ব্বাচন অনুষ্ঠিত হয়। আমাৰ মহাবিদ্যালয়ৰ ছাত্ৰী-একতা সভাৰ সহকাৰী সম্পাদিকা হিচাবে নিৰ্ব্বাচিত কৰি আমাৰ মহাবিদ্যালয়ত সেৱা কৰিবলৈ যি সুযোগ দিলে তাৰ বাবে মই সকলো ছাত্ৰী-বান্ধৱীলৈকে মোৰ আন্তৰিক ধন্যবাদ আৰু কৃতজ্ঞতা জ্ঞাপন কৰিছো।

১৯৭৩ চনৰ চেপ্তেম্বৰ মাহৰ ২২ তাৰিখে কাৰ্য্যভাৰ গ্ৰহণ কৰি মহাবিদ্যালয়ৰ স্বাৰ্থৰ বাবে আৱশ্যকীয় সেৱা আগবঢ়াবলৈ আগবাঢ়ি আহো। সাধাৰণ সম্পাদিকা স্থানান্তৰ হোৱাত সহকাৰী সম্পাদিকা হৈ মই সাধাৰণ সম্পাদিকাৰ কাৰ্য্যভাৰ গ্ৰহণ কৰিবলগীয়া হ'ল। মোৰ কাৰ্য্যকালৰ ভিতৰত যি সেৱা আগবঢ়ালো তাক কিমানদূৰ শৃঙ্খলাবদ্ধ আৰু কৃতিত্বেৰে আগবঢ়াব পাৰিলো, তাক বিচাৰ কৰিবৰ বাবে ছাত্ৰী-বান্ধৱীসকলেই শ্ৰেষ্ঠ বিচাৰক; কিন্তু সকলো কাৰ্য্য সুচাৰুৰূপে চলাবৰ বাবে যৎপৰোনাস্তি চেষ্টাৰ ত্ৰুটি কৰা নাছিলো।

কলেজ সপ্তাহ দিৱস ঃ

কলেজ সপ্তাহ দিৱস ডিচেম্বৰ মাহৰ ২, ৩, ৪ তাৰিখে এটি বিশেষ আড়ম্বৰপূৰ্ণ আৰু জাক্-জমক্ পৰিবেশত অনুষ্ঠিত হয়। ক্ৰীড়া, সঙ্গীত, সাহিত্য, একাঙ্কিকা, তৰ্ক, আকস্মিক বক্তৃতা, আবৃত্তি আদিৰ প্ৰতিযোগিতাৰে কলেজ সপ্তাহ পালন কৰা হয়। বিভিন্ন প্ৰতিযোগিতাত পুৰস্কাৰ অৰ্জ্জন কৰা ছাত্ৰী-বান্ধৱীসকললৈ ধন্যবাদ জ্ঞাপন কৰিলো। মুকলি সভাত অধ্যক্ষ শ্ৰীযুত বীৰেন বৰকটকীদেৱে সভাপতিত্ব কৰি পুৰস্কাৰ অৰ্জ্জন কৰা ছাত্ৰীসকলক পুৰস্কাৰ বিতৰণ কৰি দিয়াৰ বাবে মহাবিদ্যালয়ৰ হৈ তেখেতলৈ মোৰ আন্তৰিক ধন্যবাদ জ্ঞাপন কৰিলো।

সৰস্বতী পূজা ঃ

২৮ ফেব্ৰুৱাৰী তাৰিখৰ দিনা অতি আনন্দ আৰু উলহ-মালহেৰে আমাৰ মহাবিদ্যালয়ত সৰস্বতী পূজা উদ্‌যাপন কৰা হয়। মহাবিদ্যালয়ৰ পূজা-প্ৰাঙ্গণে সকলো অতিথিকে মুগ্ধ নকৰি নোৱাৰিছিল।

নৱাগতা আদৰণি-সভা ঃ

প্ৰতি নতুন বছৰত আমাৰ মহাবিদ্যালয়লৈ অহা নৱাগতা বান্ধৱীসকলক আমি আদৰণি জনাই আহিছো। এই বছৰ ১৯৭৪ চনৰ ১৪ চেপ্তেম্বৰৰ দিনা আমাৰ মাজলৈ অহা নৱাগতা বান্ধৱীসকলক আমি অতি আনন্দ পৰিবেশেৰে আদৰণি জনালো। অধ্যক্ষ শ্ৰীযুত বীৰেন বৰকটকীদেৱে আদৰণি সভাত সভাপতিত্ব কৰি আমাক উৎসাহিত কৰা বাবে তেখেতলৈ মোৰ আন্তৰিক ধন্যবাদ জ্ঞাপন কৰিলো। উক্ত সভাত কথা সাহিত্যিক অধ্যাপক চৈয়দ আব্দুল মালিক আৰু ধ্বনি কবি শ্ৰীযুত বিনন্দচন্দ্ৰ বৰুৱাদেৱে বিশিষ্ট অতিথি ৰূপে সভাৰ সৌষ্ঠৱ বৃদ্ধি কৰাৰ বাবে তেখেতসকললৈ মোৰ শ্ৰদ্ধাঞ্জলী অৰ্পণ কৰিলো।

বয়সৰ ক্ষেত্ৰত আমাৰ মহাবিদ্যালয়খনি চালুকীয়া হলেও পাৰদৰ্শিতাৰ মাপ-কাঠিত আমাৰ মহা-বিদ্যালয় চালুকীয়া নহয়। মহাবিদ্যালয়ৰ চূড়ান্ত পৰীক্ষাৰ ফলাফল আৰু মহাবিদ্যালয়ৰ ক্ৰীড়া-প্ৰতি-যোগিতা, তৰ্ক-প্ৰতিযোগিতা আদি দিশত আমাৰ মহাবিদ্যালয়ে ডিব্ৰুগড় বিশ্ববিদ্যালয়ৰ এখন পাৰদৰ্শী মহাবিদ্যালয় হিচাবে পৰিচয় দি আহিছে। এই বছৰ বিশ্ববিদ্যালয়ৰ স্নাতক চূড়ান্ত পৰীক্ষাত অসমীয়া আৰু ৰাজনীতিৰ সন্মান বিষয়ত কেইবাগৰাকী ছাত্ৰীয়ে সন্মান অৰ্জন কৰাৰ উপৰিও আমাৰ মহাবিদ্যালয়ৰ ছাত্ৰীয়ে অসমীয়া সন্মান বিষয়ত সৰ্ব্বোচ্চ নম্বৰ অধিকাৰ কৰে। ইয়াৰ উপৰিও এগৰাকী ছাত্ৰীয়ে Distinction অৰ্জ্জন কৰে। মহাবিদ্যালয়ৰ আন্তঃক্ৰীড়া প্ৰতিযোগিতাত আমাৰ মহাবিদ্যালয়ৰ ছাত্ৰীয়ে দ্বিতীয় শ্ৰেষ্ঠদল হিচাবে বিবেচিত হয়। তৰ্কৰ ক্ষেত্ৰত আমাৰ মহাবিদ্যালয়ৰ ছাত্ৰীয়ে যোৰহাট আৰু ডেৰগাৱত অনুষ্ঠিত হোৱা আন্তঃকলেজ তৰ্ক-প্ৰতিযোগিতাত ২য় পুৰস্কাৰ পোৱাৰ উপৰিও শ্ৰেষ্ঠ তৰ্ক-প্ৰতিযোগী হিচাবে নিৰ্ব্বাচিত হয়।

আমাৰ অভাৱ ঃ

আমাৰ মহাবিদ্যালয়ৰ ছাত্ৰীৰ সংখ্যাৰ তুলনাত বৰ্ত্তমান পঠাগাৰটি অতি সৰু। বৰ্ত্তমানে পাঠাগাৰটিয়ে ছাত্ৰীৰ অভাৱ দূৰ কৰিব নোৱাৰে। ইয়াৰ উপৰিও প্ৰাক্-স্নাতক শ্ৰেণীলৈকে আমাৰ মহাবিদ্যালয়ত ঘৰুৱা বিজ্ঞান (Home Science) ৰ শিক্ষা প্ৰদান কৰি আহিছে। কিন্তু স্নাতক শ্ৰেণীত উক্ত বিষয়টি নোহোৱাৰ বাবে ইচ্ছুক ছাত্ৰী বিমুখ হব লগা হয়। গতিকে কৰ্ত্তৃপক্ষক অনুৰোধ কৰো যে আমাৰ মহাবিদ্যালয়ৰ বৃহৎ স্বাৰ্থৰ বাবে ওপৰোক্ত অভাৱকেইটা দূৰ কৰি ছাত্ৰীৰ উপকাৰ কৰি বাধিত কৰে যেন।

শলাগৰ শৰাই ঃ

কোনো কাৰ্য্য সুচাৰুৰূপে সমাধান কৰিবলৈ সহায়-সহযোগ, সহানুভূতি, উপদেশ আদিৰ নিশ্চয় প্ৰয়োজন। মহাবিদ্যালয়ৰ ছাত্ৰী-একতা সভাৰ সহকাৰী সম্পাদিকা হিচাবে গুৰুভাৰ বহন কৰোতে বিভিন্ন কাৰ্য্যত উপদেশ দি অহাৰ বাবে আমাৰ মহাবিদ্যালয়ৰ অধ্যক্ষ শ্ৰীযুত বীৰেন বৰকটকী মহোদয়ৰ প্ৰতি কাৰ্য্যত দিয়া বিভিন্ন উপদেশ, সহযোগ আৰু সহানুভূতিৰ বাবে তেখেতলৈ মোৰ কৃতজ্ঞতা জ্ঞাপন কৰিছো, লগতে অধ্যাপক মহোদয়সকলে মোক সহায়-সহযোগ আগবঢ়োৱাৰ বাবে তেখেতসকললৈ মোৰ কৃতজ্ঞতা জ্ঞাপন কৰিছো। গাত ছাঁৰ দৰে লগলাগি থাকি সকলো কাৰ্য্যত অংশ গ্ৰহণ কৰাৰ বাবে প্ৰাক্-স্নাতক শ্ৰেণীৰ ছাত্ৰী-বান্ধৱীসকল আৰু স্নাতক শ্ৰেণীৰ বাইদেউসকললৈও মোৰ আন্তৰিক ধন্যবাদ জ্ঞাপন কৰিলো। সদৌ শেষত সকলোটিলৈকে শ্ৰদ্ধা জনাই আমাৰ মহাবিদ্যালয়ৰ সকলো দিশৰ সৰ্ব্বাঙ্গীন উন্নতি কামনা কৰি মোৰ প্ৰতিবেদন সামৰণি মাৰিলো।

ধন্যবাদ।

ইতি—

মিচ্ নাজমা বেগম
সাধাৰণ সম্পাদিকা,
শিৱসাগৰ ছোৱালী মহাবিদ্যালয়।

২

সঙ্গীত বিভাগ

শিৱসাগৰ ছোৱালী মহাবিদ্যালয়ৰ ছাত্ৰী-একতা সভাৰ সঙ্গীত বিভাগৰ সম্পাদিকা হিচাবে মই ১৯৭৩ চনৰ মাজভাগতে দায়িত্ব গ্ৰহণ কৰো। এই সময়ছোৱাত সঙ্গীত বিভাগৰ নানা কাম-কাজৰ বিষয়ে মই সম্পাদিকা হিচাবে চমুকৈ এটা বিৱৰণ দাঙি ধৰিছো।

এইবাৰৰ কলেজ সপ্তাহঃ

১৯৭৩-৭৪ চনৰ কলেজ সপ্তাহ উপলক্ষে অনুষ্ঠিত হোৱা সঙ্গীত প্ৰতিযোগিতা তিনিদিন ধৰি উদ্‌যাপন হৈছিল আৰু তাৰে এদিনত নাট প্ৰতিযোগিতাও অনুষ্ঠিত হয়। এইবাৰৰ অনুষ্ঠানটি আকৰ্ষণীয় আছিল।

সঙ্গীত প্ৰতিযোগিতাত যিসকল প্ৰতিযোগীয়ে অংশ গ্ৰহণ কৰিছিল তেখেতসকললৈ আৰু প্ৰতিযোগিতাত কৃতকাৰ্য্য হোৱাসকললৈ আন্তৰিক অভিনন্দন আগবঢ়ালো।

এই বছৰৰ একাঙ্কিকা নাট প্ৰতিযোগিতাত অংশ গ্ৰহণ কৰা প্ৰতি দলেই পুৰস্কাৰ গ্ৰহণ কৰিবলৈ সক্ষম হৈছিল। শ্ৰেষ্ঠ নাটৰ দলটো আছিল মহাবিদ্যালয়ৰ ছাত্ৰীনিবাসৰ। নাটক আছিল "মতা ঘণ্টা"। শ্ৰেষ্ঠ অভিনেতা স্বৰূপে বঁটা লাভ কৰিছিল শ্ৰীশেৱালি বৰঠাকুৰ আৰু শ্ৰেষ্ঠ অভিনেত্ৰী আছিল শ্ৰীমতী মমতা পাঁচনি। শ্ৰেষ্ঠ পৰিচালিকা আছিল শ্ৰীমতী ৰেণু বুঢ়াগোহাঁই। সঙ্গীত প্ৰতিযোগিতাত শ্ৰেষ্ঠ গায়িকা হিচাবে প্ৰাক্-বিশ্ববিদ্যালয়ৰ ১ম বাৰ্ষিকৰ ছাত্ৰী শ্ৰীমতী দীপালী দত্তই বছৰটোৰ শ্ৰেষ্ঠ গায়িকাৰ পুৰস্কাৰ লাভ কৰিছিল। সামৰণিৰ দিনা হোৱা "বিচিত্ৰানুষ্ঠানত" শ্ৰীমাখন বড়াৰ পৰিচালিত নৃত্য-নাটিকা "শৈল্য কুমাৰী"য়ে দৰ্শকৰ প্ৰশংসা লাভ কৰে। স্থানীয় শিল্পী শ্ৰীপঙ্কজ ভড়ালী আৰু তেখেতৰ সঙ্গীবৃন্দৰ দ্বাৰা পৰিবেশিত যন্ত্ৰ-সঙ্গীত, অতিথি শিল্পী বিৰিঞ্চি ভট্টাচাৰ্য্য, শ্ৰীইন্দ্ৰ বণিয়া আদিয়ে আমাৰ এই অনুষ্ঠানটি সাফল্যমণ্ডিত আৰু আকৰ্ষণীয় কৰি তোলাৰ কাৰণে সেইসকললৈ মোৰ আন্তৰিক কৃতজ্ঞতা থাকিল।

এই উৎসৱত বিভিন্ন প্ৰতিযোগিতাত উপস্থিত থাকি আমাক বিভিন্ন কামত সহায় আগবঢ়োৱাৰ কাৰণে শ্ৰীকৃষ্ণ কলিতা, শ্ৰীচিদানন্দ গোস্বামী, শ্ৰীলীলা মহন্ত, শ্ৰীহেম দত্ত, শ্ৰীভৰত বৰুৱা, শ্ৰীপিটাৰ সিং, শ্ৰীবিভূতি চলিহা, শ্ৰীতৰুণ কাকতি আৰু শ্ৰীমাখন বড়াৰ লগতে তেখেতৰ সঙ্গীবৃন্দ সৰ্ব্বশ্ৰীপিয়লি বৰুৱা, অনিল দত্ত, অজিত দত্ত, ৰিবন হাজৰিকা, ৰোহিণী বৰুৱা আৰু দিগন্ত ৰাজখোৱাৰ ওচৰত আমি কৃতজ্ঞ। ভৱিষ্যতে যাতে এইসকলে অনুষ্ঠানসমূহত বুদ্ধি-ভাৰসাৰে ছাত্ৰীসকলক উৎসাহ-উদ্দীপনা দিয়ে তাৰ আশা ৰাখিলো।

নৱাগতা আদৰণি :

নৱাগতা আদৰণি উৎসৱ আমাৰ মহাবিদ্যালয়ৰ সামৰ্থ্য অনুযায়ী উদ্‌যাপন কৰা হয়। এই অনুষ্ঠানত সভাপতিত্ব কৰে আমাৰ ছাত্ৰী-একতা সভাৰ স্থায়ী সভাপতি অধ্যক্ষ শ্ৰীবীৰেন বৰকটকীদেৱে। বিশিষ্ট অতিথি আছিল ধ্বনিকবি শ্ৰীবিনন্দ চন্দ্ৰ বৰুৱা আৰু কথা-সাহিত্যিক শ্ৰীচৈয়দ আব্দুল মালিকদেৱ। এইসকললৈ আমি আন্তৰিক শ্ৰদ্ধাঞ্জলি জ্ঞাপন কৰিলোঁ।

আমাৰ অভাৱ :

আমাৰ মহাবিদ্যালয়ত সঙ্গীত বিভাগৰ কিছু অভাৱ অনুভৱ কৰোঁ। কেইটামান বাদ্য-যন্ত্ৰৰ বাহিৰে আমাৰ আন একোৱেই নাই। প্ৰতিবছৰে ছাত্ৰীৰ সংখ্যা বাঢ়ি অহাত আমাক এটা আহল-বহল হল আৰু এটি আটোমটোকাৰি মঞ্চৰ প্ৰয়োজন হৈছে। আশাকৰো কলেজ কৰ্তৃপক্ষই এই ক্ষেত্ৰত সহায় কৰিব।

সম্পাদিকা হিচাবে থাকি কৰ্ম্মকালছোৱাত কাম কৰিম বুলি ভাবিও বিশেষ একো কাম কৰিব পৰা নহ'ল। এই কালছোৱাত অজানিতে অনেক ভুল-ভ্ৰান্তি হৈ গৈছে। তাৰ বাবে সকলোৰে ওচৰত ক্ষমা বিচাৰিছো। সদৌশেষত ছাত্ৰী আৰু অধ্যাপক মহোদয়ৰ ওচৰত চিৰকৃতজ্ঞতা জ্ঞাপন কৰি প্ৰতিবেদন সামৰিলো। ইতি

শ্ৰীসৰস্বতী বৰঠাকুৰ
সম্পাদিকা, সঙ্গীত বিভাগ।

১৯৭৩ চনৰ কলেজ সপ্তাহ উপলক্ষে সঙ্গীত প্ৰতিযোগিতাৰ ফলাফল

বৰগীত

১ম— শ্ৰীদীপালী দত্ত	: ১ম বাৰ্ষিক প্ৰাক্-স্নাতক
২য়— ,, পূৰ্ণিমা ভট্টাচাৰ্য্য	: ,, ,, ,,
৩য়— ,, অসীমা চলিহা	: ,, ,, ,,

বনগীত

১ম— শ্ৰীমমতা পাঁচনি	: ২য় বাৰ্ষিক স্নাতক
২য়— ,, নিহাৰীকা বেজবৰুৱা	: ২য় বাৰ্ষিক প্ৰাক্-স্নাতক
৩য়— ,, দীপালী দত্ত	: ১ম বাৰ্ষিক প্ৰাক্-স্নাতক
,, অসীমা চলিহা	: ,, ,, ,,

লোকগীত

১ম—শ্ৰীনিহাৰীকা বেজবৰুৱা : ২য় বাৰ্ষিক প্ৰাক্-স্নাতক
২য়— ,, দীপালী দত্ত : ১ম বাৰ্ষিক প্ৰাক্-স্নাতক
৩য়— ,, পূৰ্ণিমা ভট্টাচাৰ্য্য : ১ম বাৰ্ষিক প্ৰাক্-স্নাতক
,, আৰতি বৰুৱা : ৩য় বাৰ্ষিক স্নাতক

আধুনিক গীত

১ম—শ্ৰীপূৰ্ণিমা ভট্টাচাৰ্য্য : ১ম বাৰ্ষিক প্ৰাক্-স্নাতক
২য়— ,, জ্ঞীনাৰাণী দত্ত : ,, ,, ,,
৩য়— ,, দীপালী দত্ত : ,, ,, ,,
,, জেউতি বৰুৱা : ,, ,, ,,

জ্যোতিসঙ্গীত

১ম—শ্ৰীদীপালী দত্ত : ১ম বাৰ্ষিক প্ৰাক্-স্নাতক
২য়— ,, জ্ঞীনাৰাণী দত্ত : ,, ,, ,,
৩য়— ,, নিহাৰীকা বেজবৰুৱা : ২য় বাৰ্ষিক প্ৰাক্-স্নাতক

ভজন

১ম—শ্ৰীআৰতি বৰুৱা : ৩য় বাৰ্ষিক স্নাতক
২য়— ,, দীপালী দত্ত : ১ম বাৰ্ষিক প্ৰাক্-স্নাতক
৩য়— ,, জেউতি বৰুৱা : ,, ,, ,,

গজল

১ম—শ্ৰীপূৰ্ণিমা ভট্টাচাৰ্য্য : ১ম বাৰ্ষিক প্ৰাক্-স্নাতক
২য়— ,, কণ্নমা বেগম : ,, ,, ,,

বিহুগীত

১ম—শ্ৰীদীপালী দত্ত : ১ম বাৰ্ষিক প্ৰাক্-স্নাতক
২য়— ,, জ্ঞীনাৰাণী দত্ত : ,, ,, ,,
৩য়— ,, চৰিফা বেগম : ২য় বাৰ্ষিক স্নাতক

দ্বৈত-সঙ্গীত

১ম—শ্ৰীনিহাৰীকা বেজবৰুৱা : ২য় বাৰ্ষিক প্ৰাক্-স্নাতক
,, ৰঞ্জু দত্ত : ,, ,, ,,
২য়— ,, আৰতি বৰুৱা : ৩য় বাৰ্ষিক স্নাতক
,, প্ৰণতি বৰুৱা : ,, ,, ,,
৩য়— ,, দীপালী দত্ত : ১ম বাৰ্ষিক প্ৰাক্-স্নাতক
,, জেউতি বৰুৱা : ,, ,, ,,

সমদল গীত

১ম—শ্ৰীদীপালী দত্ত আৰু তেওঁৰ দল : ১ম বাৰ্ষিক প্ৰাক্-স্নাতক
২য়— ,, নিহাৰীকা বেজবৰুৱা আৰু তেওঁৰ দল : ২য় বাৰ্ষিক প্ৰাক্-স্নাতক
৩য়— ,, আৰতি বৰুৱা আৰু তেওঁৰ দল : ৩য় বাৰ্ষিক স্নাতক

ৰাভাসঙ্গীত

নিচুকনী বঁটা—শ্ৰীদীপালী দত্ত : ১ম বাৰ্ষিক প্ৰাক্-স্নাতক

হুঁচৰি

১ম—পুৰণি ছাত্ৰীনিবাসৰ দল।
২য়—প্ৰাক্-স্নাতক ১ম বাৰ্ষিকৰ দল।
৩য়—নতুন ছাত্ৰীনিবাসৰ দল।
শ্ৰেষ্ঠ গায়িকা : শ্ৰীদীপালী দত্ত।

নাট প্ৰতিযোগিতাৰ ফলাফল

১ম শ্ৰেষ্ঠ নাট : "মতা ঘন্টা" (পুৰণি ছাত্ৰীনিবাসৰ দ্বাৰা পৰিবেশিত)
২য় শ্ৰেষ্ঠ নাট : "চ্যুতি" (২য় বাৰ্ষিক স্নাতকৰ ছাত্ৰীবৃন্দৰ দ্বাৰা পৰিবেশিত)
৩য় শ্ৰেষ্ঠ নাট : "আতঙ্কৰ শেষত" (২য় বাৰ্ষিক প্ৰাক্-স্নাতকৰ ছাত্ৰীবৃন্দৰ দ্বাৰা পৰিবেশিত)
শ্ৰেষ্ঠ পৰিচালিকা : শ্ৰীৰেণু বুঢ়াগোহাঁই (মতা ঘন্টা)
২য় শ্ৰেষ্ঠ পৰিচালিকা : ,, অমিয়া বৰঠাকুৰ (চ্যুতি)
শ্ৰেষ্ঠ অভিনেতা : ,, শেৱালী বৰঠাকুৰ (পুৰুষৰ ভাৱত : নাটক চ্যুতি)
শ্ৰেষ্ঠ অভিনেত্ৰী : ,, মমতা পাঁচনি (মহিলাৰ ভাৱত : ,, চ্যুতি)
২য় শ্ৰেষ্ঠ অভিনেতা : ,, মীৰা নেওগ (বাঁহ ঠিকাদাৰ : ,, মতা ঘন্টা)
২য় শ্ৰেষ্ঠ অভিনেত্ৰী : ,, প্ৰভাৱতী লাহন ("মায়া" : মহিলা)

৩

ক্ৰীড়া বিভাগ

যিসকল ছাত্ৰী-বান্ধৱীয়ে ১৯৭৩/৭৪ চনৰ বাবে এই কলেজৰ ক্ৰীড়া বিভাগ চলাবৰ বাবে মোক সুবিধা দিলে সেইসকল বান্ধৱীলৈ সম্পাদকীয় প্ৰতিবেদন লিখাৰ আৰম্ভণিতে মোৰ কৃতজ্ঞতা আগবঢ়ালো।

১৯৭৩/৭৪ চনৰ বাৰ্ষিক ক্ৰীড়া মহোৎসৱ উদ্বোধন কৰাৰ বাবে মহকুমাধিপতি শ্ৰীবিবেকানন্দ সোনোৱাল-দেৱলৈ আন্তৰিক কৃতজ্ঞতা জ্ঞাপন কৰিলো। কলেজৰ বাৰ্ষিক ক্ৰীড়া প্ৰতিযোগিতাত যিসকল ছাত্ৰী-বান্ধৱীয়ে পাৰদৰ্শিতা দেখুৱাবলৈ সমৰ্থ হৈছিল সেইসকলৰ ভিতৰত মাইনু বেগম, সাদৰী গগৈ, দিব্য বৰুৱা, মীৰা বৰুৱা আৰু মল্লিকা সন্দিকৈৰ নাম বিশেষভাৱে উল্লেখ কৰিব পাৰি।

১৯৭৩ চনৰ ডিব্ৰুগড় বিশ্ববিদ্যালয়ৰ সপ্তম আন্তঃকলেজ ক্ৰীড়া সমাৰোহ বিশ্ববিদ্যালয়ৰ নিজা খেলপথাৰত ৪ দিনীয়াকৈ অনুষ্ঠিত হয়। এই প্ৰতিযোগিতাৰ সকলো খেল-ধেমালিতে আমাৰ কলেজৰ ছাত্ৰীসকলে বিশেষ যি পাৰদৰ্শিতা দেখুৱাই আছিলে—সি স্মৰণীয় হৈ থাকিব। কেৱল ৪০০ মিটাৰ দৌৰৰ বাহিৰে প্ৰতিযোগিতাৰ আমি সকলো বিভাগতে প্ৰথম তিনিটা স্থানৰ যিকোনো এটা দখল কৰিবলৈ সমৰ্থ হৈছিলো। এই প্ৰতিযোগিতাত আমাৰ কলেজৰ ছাত্ৰী শ্ৰীদিব্য বৰুৱাই ৯১ ফুট ৭ ইঞ্চি যাঠি নিক্ষেপ কৰি আৰু শ্ৰীসাদৰী গগৈয়ে ১৩ ফুট ৪ ইঞ্চি দীঘল জাপ মাৰি বিশ্ববিদ্যালয়ৰ আন্তঃকলেজ খেল-ধেমালিৰ বুৰঞ্জীত দুটা নতুন অভিলেখ স্থাপন কৰে। ইয়াৰোপৰি এই একে প্ৰতিযোগিতাতে বান্ধৱী শ্ৰীসাদৰী গগৈয়ে Best Jumper আৰু শ্ৰীমল্লিকা সন্দিকৈয়ে Best Thrower ৰ সন্মান লাভ কৰি শিৱসাগৰ ছোৱালী কলেজৰ উন্নত ক্ৰীড়া মানদণ্ডৰ পৰিচয় দিয়ে। আন্তঃকলেজ ক্ৰীড়া প্ৰতিযোগিতাত যিসকল ছাত্ৰীয়ে যোগ দি আমাৰ কলেজৰ সুনাম অৰ্জ্জন কৰাত সহায় কৰিলে সেই সকলো ক্ৰীড়া-প্ৰতিযোগীলৈ মোৰ আন্তৰিক ওলগ জনাবলৈ পাই মই গৌৰৱান্বিতা।

কলেজৰ খেলপথাৰৰ কথা মনত পৰিলে মোৰ দৰেই হয়তো ক্ৰীড়া বিভাগৰ সকলো প্ৰাক্তন সম্পাদিকাৰ মনলৈ আহিছিল—আমাৰ যদি এখন ভাল খেলপথাৰ থাকিলহেঁতেন? খেলপথাৰ নোহোৱাকৈয়ে আমাৰ ছাত্ৰী-বান্ধৱীসকলে ব্যক্তিগত প্ৰচেষ্টাৰে যি ক্ৰীড়া-নৈপুণ্য প্ৰদৰ্শন কৰিলে তাক শলাগিবলগীয়া। এখন খেলপথাৰ আমাৰ বৰ দৰকাৰ। খেলপথাৰৰ অভাৱত আমি বহুতো খেল খেলাৰ পৰা বিৰত থাকিব লগা হৈছে। আশা ৰাখিছো অতি সোনকালে কলেজৰ এখন নিজা খেলপথাৰৰ ব্যৱস্থা কৰি বাঢ়ি অহা ছাত্ৰীসকলক খেল-ধেমালিৰ ক্ষেত্ৰত আগবাঢ়ি যোৱাত কৰ্তৃপক্ষই সহায় কৰিব।

১৯৭৩/৭৪ চনৰ বাবে হোৱা ক্ৰীড়া বিভাগৰ "ইনচাৰ্জ" শ্ৰীঅৰুণ বৈৰাগী চাৰে নানান কষ্ট স্বীকাৰ কৰি যি সহায়-সহযোগ আগবঢ়ালে তাক মই কেতিয়াও পাহৰিব নোৱাৰিম। তাৰ বাবে মই তেখেতৰ ওচৰত চিৰকৃতজ্ঞ। শ্ৰীদীলিপ চক্ৰৱৰ্ত্তী, শ্ৰী শিৰীষ ভট্টাচাৰ্য্য আৰু শ্ৰীমনোৱাৰা বেগম বাইদেউ, লগতে অন্যান্য অধ্যাপক-অধ্যাপিকাসকললৈ মোৰ আন্তৰিক কৃতজ্ঞতা জনাইছো। ইতি

শ্ৰীগীতিমা বৰঠাকুৰ
সম্পাদিকা, ক্ৰীড়া বিভাগ।

মাৰ্চ্চ-পাষ্ট

১ম—প্ৰাক্-স্নাতক ১ম বাৰ্ষিক
২য়—ছাত্ৰীনিবাস
৩য়—প্ৰাক্-স্নাতক ২য় বাৰ্ষিক

৮০ মিটাৰ দৌৰ

১ম—শ্ৰীমীৰা বৰুৱা : ১ম বাৰ্ষিক প্ৰাক্-স্নাতক
২য়— ,, পুতুলী চাংমাই : ১ম বাৰ্ষিক স্নাতক
৩য়— ,, সাদৰী গগৈ : ২য় বাৰ্ষিক প্ৰাক্-স্নাতক

১০০ মিটাৰ দৌৰ

১ম—শ্ৰীসাদৰী গগৈ : ২য় বাৰ্ষিক প্ৰাক্-স্নাতক
২য়— ,, মীৰা বৰুৱা : ১ম বাৰ্ষিক প্ৰাক্-স্নাতক
৩য়— ,, নীলিমা বৰুৱা : ১ম বাৰ্ষিক প্ৰাক্-স্নাতক

২০০ মিটাৰ দৌৰ

১ম—শ্ৰীনীলিমা বৰুৱা : ১ম বাৰ্ষিক প্ৰাক্-স্নাতক
২য়— ,, মীৰা বৰুৱা : ১ম বাৰ্ষিক প্ৰাক্-স্নাতক
৩য়— ,, সাদৰী গগৈ : ২য় বাৰ্ষিক প্ৰাক্-স্নাতক

৪০০ মিটাৰ দৌৰ

১ম—পুতুলী চাংমাই : ১ম বাৰ্ষিক প্ৰাক্-স্নাতক
২য়—সাদৰী গগৈ : ২য় বাৰ্ষিক প্ৰাক্-স্নাতক
৩য়—নীলিমা বৰুৱা : ১ম বাৰ্ষিক প্ৰাক্-স্নাতক

দীঘল জাপ

১ম—সাদৰী গগৈ	৩'৭০ মিটাৰ	: ২য় বাৰ্ষিক প্ৰাক্-স্নাতক
২য়—গীতিমা বৰঠাকুৰ	৩'৫০ মিটাৰ	: ১ম বাৰ্ষিক প্ৰাক্-স্নাতক
৩য়—চিন্ময়ী বৰঠাকুৰ	৩'৪০ মিটাৰ	: ১ম বাৰ্ষিক প্ৰাক্-স্নাতক
৩য়—বিজু বৰঠাকুৰ	৩'৪০ মিটাৰ	: ১ম বাৰ্ষিক প্ৰাক্-স্নাতক

ওখ জাপ

১ম—সাদৰী গগৈ ৩'৬" : ২য় বাৰ্ষিক প্ৰাক্-স্নাতক
২য়—দিব্য বৰুৱা ৩'৫" : ১ম বাৰ্ষিক প্ৰাক্-স্নাতক

চ'টপুট

১ম—মল্লিকা সন্দিকৈ	৮'১৬ মিটাৰ	: ২য় বাৰ্ষিক প্ৰাক্-স্নাতক
২য়—মাইনু বেগম	৮'১ মিটাৰ	: ২য় বাৰ্ষিক প্ৰাক্-স্নাতক
৩য়—দিব্য বৰুৱা	৭'৭ মিটাৰ	: ১ম বাৰ্ষিক প্ৰাক্-স্নাতক

যাঠি নিক্ষেপ

১ম—দিব্য বৰুৱা	২৮'০৪ মিটাৰ	: ১ম বাৰ্ষিক প্ৰাক্-স্নাতক
২য়—মাইনু বেগম	২১'১৩ মিটাৰ	: ২য় বাৰ্ষিক প্ৰাক্-স্নাতক
৩য়—পুতুলী চাংমাই	২০'৬৭ মিটাৰ	: ১ম বাৰ্ষিক প্ৰাক্-স্নাতক

ডিচ.কাচ

১ম—মাইনু বেগম	২৪'৫৫ মিটাৰ	: ১ম বাৰ্ষিক প্ৰাক্-স্নাতক
২য়—মল্লিকা সন্দিকৈ	২৩'২৫ মিটাৰ	: ২য় বাৰ্ষিক প্ৰাক্-স্নাতক
৩য়—দিব্য বৰুৱা	১৮'২৫ মিটাৰ	: ১ম বাৰ্ষিক প্ৰাক্-স্নাতক

ভেশছন প্ৰতিযোগিতা

১ম—সৰস্বতী বৰঠাকুৰ (পাগলী)	ঃ ২য় বাৰ্ষিক প্ৰাক্-স্নাতক
২য়—অমিয়া বৰঠাকুৰ (পুলিচ)	ঃ ২য় বাৰ্ষিক স্নাতক
৩য়—মীৰা নেওগ (মিছিং গাভৰু)	ঃ ১ম বাৰ্ষিক প্ৰাক্-স্নাতক
স্নেহাঞ্জলি চুতীয়া (বৰাগী)	ঃ ১ম বাৰ্ষিক প্ৰাক্-স্নাতক

বেডমিণ্টন (ছিঙ্গলছ)

বিজেতা—মীৰা গগৈ	ঃ ১ম বাৰ্ষিক প্ৰাক্-স্নাতক
ৰাণাৰ্ছ আপ—বীণা শইকীয়া	ঃ ৩য় বাৰ্ষিক স্নাতক

ডাবলছ

বিজেতা—বীণা শইকীয়া	ঃ ৩য় বাৰ্ষিক স্নাতক
আৰু প্ৰভাৱতী লাহন	ঃ ৩য় বাৰ্ষিক স্নাতক
ৰাণাৰ্ছ আপ—মীনাক্ষী দোলাকাষৰীয়া	ঃ ২য় বাৰ্ষিক প্ৰাক্-স্নাতক
আৰু মীনাক্ষী বৰুৱা	ঃ ২য় বাৰ্ষিক স্নাতক।

সমাজসেৱা

জয় জয়তে যিসকল ছাত্ৰী-বান্ধবী, বাইদেউ আৰু ভন্টীসকলে ছাত্ৰী-একতা সভাৰ বাৰ্ষিক নিৰ্ব্বাচনত মোক ভোট দি সমাজসেৱাৰ সম্পাদিকাৰূপে নিৰ্ব্বাচিত কৰিলে সেইসকললৈ মোৰ আন্তৰিক ধন্যবাদ জ্ঞাপন কৰিছো। "সমাজসেৱা" শব্দটো প্ৰকৃততেই বৰ বহল। যিহেতু এজন ব্যক্তিয়ে প্ৰথমে ঘৰ, তাৰ পাচত স্কুল বা কলেজৰ যোগেদি নিজ স্বাৰ্থ ত্যাগ কৰি সমূহীয়া স্বাৰ্থ বা সমাজৰ উপকাৰ সাধিবলৈ শিকে। মই সমাজসেৱাৰ সম্পাদিকা ৰূপে জয়ী হৈ মোৰ কাৰ্য্যকালছোৱাত কলেজৰ উপকাৰৰ অৰ্থে যিখিনি কাম কৰিলো, সেইখিনি বিচাৰ কৰাৰ ভাৰ ছাত্ৰী-বান্ধবী, বাইদেউ, ভন্টী আৰু শিক্ষাগুৰুসকলৰ ওপৰতেই অৰ্পণ কৰিছো; কিন্তু মোৰ ব্যক্তিগত বিচাৰৰ ফালৰ পৰা কও যে, মোৰ কাৰ্য্যকালছোৱাত কেইটামান সামান্য কামৰ বাহিৰে মই একোৱেই কৰিব নোৱাৰিলো আৰু এই কাৰ্য্যকালছোৱাত মোৰ উপদেষ্টা শ্ৰীমতী এথুদি দুৱৰা বাইদেৱে মোক প্ৰতি ক্ষেত্ৰতেই সহযোগিতা আগবঢ়াইছিল।

বাহ্যিক দৃষ্টিৰ ফালৰ পৰা চালে সমাজসেৱা বিভাগৰ সম্পাদিকাৰ কাম খুব বেছি নহয় যদিও কিছু সৰু-সুৰা কামলৈ চকু দিয়াতো এই বিভাগৰ সম্পাদিকাৰ কাম। কলেজৰ চৌহদ আদি পৰিষ্কাৰ কৰি ৰখা, "মহাবিদ্যালয় সপ্তাহ"ত খেলপথাৰ পৰিষ্কাৰ কৰা আদি কাম এই বিভাগৰ সম্পাদিকাৰ হাতত। মহাবিদ্যালয়ৰ ছাত্ৰীসকল যদিও সৰু ছোৱালী নহয়, তথাপি কিছু ছাত্ৰীয়ে কাগজ আদি আবৰ্জ্জনা ডাচবিন তথা বাস্কেট আদিত নেপেলাই ভিতৰতে পেলোৱা দেখা যায়। এইবিলাক ক্ষেত্ৰত সম্পাদিকাই চকু ৰখা আৱশ্যক। "ছাত্ৰী-একতা সভা" ছাত্ৰীসকলৰ দ্বাৰাই গঠিত আৰু এই একতা সভাই ছাত্ৰী তথা মহাবিদ্যালয়ৰ উন্নতিৰ অৰ্থেই কাম কৰে। গতিকে ছাত্ৰী-একতা সভাৰ সদস্যাসকলৰ লগত ছাত্ৰী-সকলৰো পূৰ্ণ সহযোগিতা থকা দৰকাৰ। মোৰ কাৰ্য্যকালছোৱাত উপদেষ্টা বাইদেউৰ সহযোগিতাৰ উপৰিও ছাত্ৰী-বান্ধবীসকল, মহাবিদ্যালয়ৰ মাননীয় অধ্যাপক-অধ্যাপিকাসকল আৰু বিশেষকৈ অধ্যক্ষ মহোদয় শ্ৰীবীৰেন বৰকটকী ছাৰৰ পৰা যথেষ্ট সহায়-সহযোগিতা লাভ কৰিছিলো। সেয়ে তেখেতসকললৈ মোৰ আন্তৰিক ধন্যবাদ জনাইছো। আমাৰ মহাবিদ্যালয়ৰ ১৯৭৪ চনত নতুনকৈ গঠিত ছাত্ৰী-একতা সভাৰ সদস্যাসকললৈও মোৰ অভিনন্দনৰ লগতে তেওঁলোকৰ কাৰ্য্যকালছোৱাত যাতে ভালদৰে কাৰ্য্যভাৰ চলাই যাব পাৰে তাৰ কাৰণেও মোৰ শুভেচ্ছা জনাইছো। মোৰ পৰবৰ্ত্তী সমাজসেৱাৰ সম্পাদিকাক মই অনুৰোধ জনাওঁ যে মোৰ কাৰ্য্যকালছোৱাত মই যিখিনি কাম কৰিব নোৱাৰিলো, তেওঁ যাতে সেইখিনি সুচাৰুৰূপে কৰিব পাৰে। পৰবৰ্ত্তী সমাজসেৱাৰ সম্পাদিকালৈও অশেষ শুভেচ্ছা জনাই মোৰ বিবৃতি ইমানতে সমাপ্ত কৰিলো।

শ্ৰীৰঞ্জু দত্ত
সম্পাদিকা, সমাজসেৱা।

৫

তৰ্ক আৰু সাংস্কৃতিক বিভাগ

এই বিভাগলৈ নিৰ্ব্বাচিত কৰি মোক ছাত্ৰী-একতা সভাৰ কাম কৰাৰ সুবিধা দিয়াৰ কাৰণে মোৰ বান্ধবী-সকললৈ জয়জয়তে ধন্যবাদ জ্ঞাপন কৰিছোঁ। সাংস্কৃতিক বিভাগটো সুচাৰুৰূপে চলাই নিয়াত সহায়-সহযোগ আৰু নানান উপদেশ আদি দিয়াত এই বিভাগৰ ভাৰপ্ৰাপ্ত অধ্যাপক শ্ৰীশিৱীষ ভট্টাচাৰ্য্যদেৱলৈ মোৰ আন্তৰিক কৃতজ্ঞতা জনাইছোঁ।

কলেজৰ বিভিন্ন তৰ্ক-সাহিত্য প্ৰতিযোগিতা আৰু উৎসৱ আদি পৰিচালনাৰ উপৰিও এই বিভাগৰ পৰা স্বৰ্গীয় পদ্মধৰ চলিহা আন্তঃকলেজ তৰ্ক সোঁৱৰণী বঁটা প্ৰতিযোগিতাত যোগ দিয়া হয়। শিৱসাগৰ কলেজত অনুষ্ঠিত এই প্ৰতিযোগিতাত আমাৰ কলেজৰ ছাত্ৰী চিলভিয়া চুলতানা আৰু ইন্দ্ৰানী বৰগোহাঁয়ে চতুৰ্থ স্থান লাভ কৰে। যোৰহাটত অনুষ্ঠিত ৰোটাৰী ক্লাবৰ আন্তঃকলেজ তৰ্ক প্ৰতিযোগিতাত আমাৰ কলেজে ২য় স্থান লাভ কৰে। দেৰগাৱঁত কমল দুৱৰা কলেজত অনুষ্ঠিত স্বৰ্গীয় নবেন শৰ্ম্মা সোঁৱৰণী আন্তঃকলেজ তৰ্ক প্ৰতিযোগিতাত আমাৰ কলেজৰ ইন্দ্ৰানী বৰগোহাঁই আৰু চিলভিয়া চুলতানাই যোগ দি নবেন শৰ্ম্মা শ্বিল্ড লাভ কৰে।

সদৌশেষত এই বিভাগ নিয়াবিকৈ চলোৱাত সদায়ে সহযোগিতা কৰা মোৰ বান্ধবীসকললৈ ধন্যবাদ জ্ঞাপন কৰি ছাত্ৰী-একতা সভাৰ আৰু কলেজৰ সৰ্ব্বাঙ্গীন উন্নতি কামনা কৰিছোঁ।

সম্পাদিকা,
তৰ্ক আৰু সাংস্কৃতিক বিভাগ।

১৯৭৩-৭৪ চনৰ শিৱসাগৰ ছোৱালী কলেজৰ শ্ৰেষ্ঠা গায়িকা

শ্ৰীদীপালী দত্ত।

শ্ৰীশেৱালী বৰঠাকুৰে ‘চ্যুতি’ নাটকত (২য় বাৰ্ষিক স্নাতক শ্ৰেণীৰ) পুৰুষৰ অভিনয় কৰি শ্ৰেষ্ঠ অভিনেতাৰ বঁটা লাভ কৰে।

শ্ৰীমল্লিকা সন্দিকৈয়ে ১৯৭৩-৭৪ চনৰ ডিঃ বিঃ বিদ্যালয়ৰ আন্তঃকলেজ ক্ৰীড়া মহোৎসৱত একেৰাহে দুবছৰ শ্ৰেষ্ঠা নিক্ষেপিকাৰ সন্মান লাভ কৰে।

১৯৭৪ চনৰ অষ্টম আন্তঃকলেজ ক্ৰীড়া মহোৎসৱত ২৩·৪৫ মিটাৰ ডিচ্‌কাচ নিক্ষেপ কৰি নতুন অভিলেখ স্থাপন কৰে।

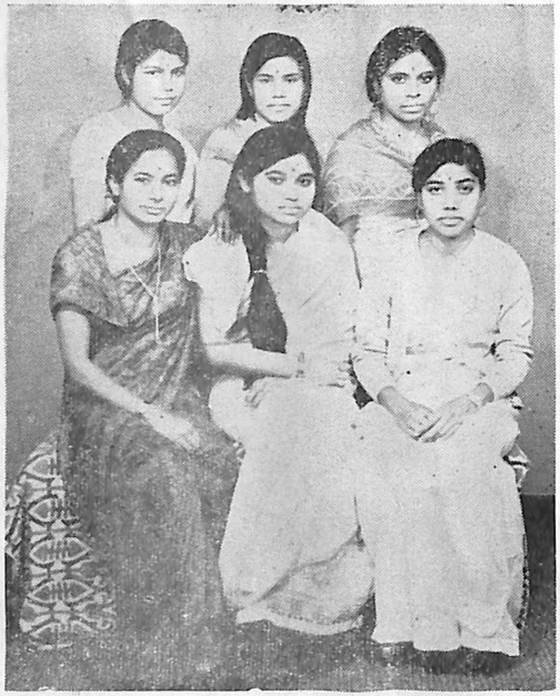

নাট প্ৰতিযোগিতাৰ শ্ৰেষ্ঠ নাট 'মতা ঘণ্টা'ৰ
শিল্পীসকল (পুৰণি ছাত্ৰীনিবাস)

ENGLISH SECTION

Contents

'Childhood' : (Anonymous) ‖ 1 ‖ The alphabets of life : Miss Mamtaza Islam ‖ 2 ‖ "The present generation" : Rabia Khatoon ‖ 3 ‖ Thoreau on human nature : Prof. S. P. Sanyal ‖ 4 ‖ Moonshine : Miss Labanya Buragohain ‖ 7 ‖ A page from my note book : Miss Mala Devi ‖ 9 ‖

'CHILDHOOD'

(*Anonymous*)

Standing alone in the eve
Just before the sun set.
Neath the pale sun rays
I saw back to early morn.
Full of joyful peace !
Devoid baleful manners
Of human race—
That morn was smashed
By coloured forenoon !
Desires cropped up,
Dreamt the golden day rest !
Wasting the valuable moments !
Forenoon converted into mid-day.
That hungry mid-day ;
Hungry of youth.
Hungry of money and wealth
For self and posterity.
Passed the day of life ;
Busy and rackless !
Alas ! now I realise
The value of time
And meaning of life !
And I recall
The golden morn of life
Oh ! my childhood
Will you never come again !

THE ALPHABETS OF LIFE

Miss Mamtaza Islam
P. D. C. 2nd Yr. (Arts)

A— Makes us "Active".
B— request us to remain a "Bachelor" upto twenty five years.
C— wishes us to be an ideal "Citizen".
D— wants us to be "Dutiful".
E— advises us to respect the "Elders".
F— expects us to be "Faithful".
G— advice us to be "Gentle".
H— exhorts us to be "Honest".
I— takes us towards "Intelligence".
J— teaches us to be "Judicious".
K— leads us towards "Kindness".
L— draws us towards "Love" (Universal).
M— Goads us towards "Mercifulness".
N— puts us on the path of "Neatness".
O— wants us to be "Obedient".
P— spurs us on the "Punctuality".
Q— offers us to be "Quick and Quiet".
R— watches our "Regularity".
S— says think before you "Speak".
T— reminds us to say the "Truth".
U— brings us the home of "Unity".
V— inspires us to be "Virtuous".
W— always expects us to be "Worthy and to Wear a smile".
X— warns us against "Xanttippe".
Y— bestows on us the vigour of "Youth".
Z— turns us "Zealous".

"THE PRESENT GENERATION"

"O, our ancestors! Please, listen
To the words of this generation,
We are the curse of our generation.
We are wandering to and fro
In panic and confusion.

O, ancestors, you have left us
To make a new generation
But we are unable to do so.

The wind of the day tells us
We are the curse of this age.
Where no morality resides wrong ourselves
Is it possible to make
An ideal thing this world ?

The inner side of this generation
Is like a brittle glass
So also we have broken heart
Which is playing with this corruption

Oh, our ancestors! You save us
By your blissful heart from above."

Rabia Khatoon
2nd Yr., T. D. C.

THOREAU ON HUMAN NATURE

Prof. S. P. Sanyal.
Deptt-English.

Henry David Thoreau is conscious of a higher nature in him. This nature is opposed to animal nature. He believes man will be far away from reaping the benefits of his higher nature, if he persistently feeds and enlivens the animal in him. He must reap the harvests of his higher nature by oppressing and weakening what is animal in him. Thoreau has taken the point of food and its consuming very urgently to that end. He is sure the animal nature and the higher nature cannot thrive simultaneously. The animal 'awakens' and the higher nature 'slumbers.'

Thoreau in going to give stress upon imagination does not overlook the real existence of the body. Body must be fed 'as simple and clean a diet as will not offend the imagination'. Have food, do not have appetite for it. That makes one glutton, Gluttony is animal nature. Food should not be taken passionately. The animal in us must not get its smell. It will wake up and prowl about : the light of imagination will be nazy, dim and out gradually. Henry writes : "Most men would feel shame if caught preparing with their hands precisely such a dinner........... as is everyday prepared for them by others." Gentlemen and ladies are not true men and women if they go on feeding indulgently their flesh. It is Wordsworth who said reading poetry will

makes one true gentleman. One who feels the world through his imagination, in other words, is really a gentleman. Thoreau lays the precondition of what wordsworth in effect has said. But wordsworth also felt it. "Simple living and high thinking" is his dictum and he expresses in his sonnet specific disgust at the fact that people have become slake to good looks. He also felt that passion for food elevation of man's imagination go ill together.

Thoreau is aware that what he speks is contrary to the general practice. He admits his own practice is not far different from what others do. But truth is truth. Truth is never born in the madding crowd. The visionary sees it as a recluse, as a heretic. The faintest assured objection which one healthy man feels will at length prevail over the arguments and customs of mankind. Thoreau is convinced through his faintest and constant suggestions that man's future is block in the gluttonous way; In order to enjoy the true worth of human life he has to nourish his higher nature. 'If the day and the night are such that you greet them with joy, and life emits a fragrance like flowers and sweet scenfed herbs, is more elastic, more starry, more immortal,— that is your sucess." It is not impossible to keep a cow satisfied by feeding the animal properly. She has no unfed higher nature to hover with dissatisfaction. Her belly is full and she is fully fed. But feeding man's belly does not feed him all. Because of his dormant higher nature be cannot fill him full with the fruits of his imagination. The world seems vacuous to him. He has the load of imagination, hasn't the quicking of it. It is impossible for animal man to have full dividend from his life. Once his animal is susdued, and imagination awakened, he knows whence comes all the music of the world; he knows what food deliciously invites him to the blue doure above. Thoreau writes: The true harvest of my daily life is somewhat as intangible and indescribable as the tints of morning or evening. It is a little star-dust cought a segment of the rainbow which I have clutched." Wordsworth's heart leaps up when he sees a rainbow in the sky. If all men could be trained that way, the burden and boredom of man's animals nature would have been greatly relieved. An individual himself alone can get rid of his own problem. His own attainments can give him joy, want of them can doom him to unhappiness. The prospect of happiness through the satisfaction of his animal nature is unestain vague and indefinite. It is also unworthy of man. Man is not made that way. Once man is capasle of catching 'Star-dust' or clutching 'rainbow' it is a holiday for the Chairman Planning Commission who has been planning and planning to make his follow mortals really happy.

Thoreau prefers the natural sky to the opiuneater's heaven. "Water is the only drink for a wise man." "No man ever followed his genius till it misled him." Thoreau feels very low when he is temphed by even music." Such apparently slight causes destroyed Greece and Rome."

Dispassionate appreciation of beauty is quite healthy ~~and elevating~~ feeling an appetite for it is really degrading and conectively may one day consume the vitality of a nation. In this respect both the hunted and the fine lady are on the same boat. The former has a gross appetite for mud-truthles while the latter has it for jelly made of a calf's food. He goes to the pond, she to her refrigerator. Thoreau wonders how men can live this slimy beastly life, eating and drinking.

To be well in bodily health and to be pure in sprits are not the same thing. "The other day," Thoreau writes, "I picked up the lower jaws of a hog, with white and sound teeth and tusks, which suggeshed that there was an animal health and vigor distinct from the spiritual." There lies the success of the animal and there is its end. Man's success lies beyond that. "A command over our passions, and over the external senses of the body and good acts are declared by the ved to be indispensable in the mind's approximation to God." Thoreau does not, we have already said, overlook the existence of the body and vis a vis the need of food. There is an inexpressible satisfaction from food where appitite has no share." He who distinguishes the true savor from his food can never be a glutton." Thoreau oppenes gluttony, not the nourishment of body from food. This does because he has realised man is bound for some other distination. If he is loose gluttonous his generative energy dissipates. when he is continent it invigorates and inspires him." Chastily is the flowering of man; and what are called genius, Heroism, Holiness, and the like are but various fruits which succeed it." What is needed is the dying out of the animal in him day by day.

All sensuality is one, all purity is one. Sennality takes many farms. One's animal is express through eating, drinking, cohabitation, a sleeping inordinately. "The impure can neither sit nor stand with purity. When the reptile is attacked at one month of his burrow, he shows himself at another." An intemperate man cannot be chaste. Chastity succeeds temperance. One becomes chashe if one exerts one self. Sloth breeds sensuality, slothful, unclean, sensual, impure, gluttonous are synonymous. "If you would avoid uncleanness, and all the sins, work earnestly through it be at cleaning a stasle." To call one self a Christian, or a Hindu or a Brahmin is nothing. One must preserve to be that is substance." Nature is hard to be overcome, but she must be overcome.

"How happy's he who hath due place assigned.

To his beasts and disafforested his mind!"

MOONSHINE

Dipak trembled crimson with anger. He was deeply touched by an unexpected incident. He lost his entire faith on people on this earth. He tried to forget the incident which had happened sitting in his room. But he had not forgotten it distinctly. The unexpressed anger grew more and more within him. He went out to the bank of the river, Brahmaputra, to make himself quiet.

Being a college student Dipak could enjoy his life fully. To him the earth had become a bed of roses. Sometimes Dipak suspected himself lest he should become a new man because of the new hopes, new experiences, new companions and new places around him. Now he could realise where lay the fulfilment of life.

Dipak lived in his college hostel. He was then a student of B. Sc. 3rd year class. In his college life he fell in love with a girl, named Manu Baruah. She was a student of P. U. class of the same college. How beautiful a girl she was ! Her beautiful face, her conversations, her laughter enthralled Dipak. At first, they met each other in a festival of their college. Manu was the best singer of their college, and Dipak also the best Actor. Since this festival, they loved each-other. Sometimes, Dipak went to the house of Manu Baruah. And it was one of their daily duties to enjoy the beautiful sunset by sitting in any park. One day Dipak said to her :—"Manu, I love you. Do you accept me ?

"I also love you Dip" ; she replied in a husky voice. Blood rushed to her face and her eyes filled with tears.

Miss Labanya Buragohain.
Ist Yr. Degree Class (Arts)

Dipak loved her deeply. He always met her in college canteen. He wanted to get her as his own. One day he promised that he would not marry any other girl except her. Manu believed him. Thus their happy days were getting along.

Manu became a student of B. A. Ist yr. class. And Dipak also passed the B. Sc. Final Examination. His parents sent him to Dibrugarh for higher studies.

:"Congratulation Dip."

:"Thank you Manu." "How are you" ?

:"I am quite well" Dip, "when will you go to Dibrugarh— she asked Dipak in a trembling voice. Her eyes filled with tears.

:"I am going to Dibrugarh, tomorrow Manu." "So I came here to meet you", he said pensively.

:"Dip, you never forget me", she said gasping.

:"How can I forget you Manu ? Do you think of forgetting me ?" Manu gave a bite to his forefinger which she was holding firmly.

Dipak trusted her love. He loved her more than his own life. He sometimes thought about their golden days in future life. He hoped their love to be fruitful. With a hopeful heart one day Dipak went to Dibrugarh for higher studies.

Days passed by. The world is changable. In this changable world all things are changing. Manu also changed with this world. She forgot her promise to Dipak. Now, she wished to marry a doctor instead of Dipak according to her parents.

But Dipak always tried to fulfil his hopes. His pure mind did not want to know what had changed.

One day an unexpected moment came to him. He was not prepared for that moment. He got a letter. He at once searched for the sender's name. He was very cheerful to get letter from Manu, his dear Manu. But to his utter surprise and astonishment it was found that this letter instead of containing some love's words, contained some words by which Manu invited him to her marriage ceremony.

He felt very sad. He could not cheek his fears from rolling down. This letter struck him like a bolt from the blue. He never got such painful disappointment before in his life.

"Manu" ! This sound broke his heart. He could not make up his mind what to do. Only he was sitting in his room and thought about their false love. At one time, he shouted as mad—"Liar ! Betrayer !!". He became breathless out of excitement.

At last he came to his sense. He came to the river-side to make himself peaceful. He became more excited when he recollected the memories of past. He stood up from his seat. The water of the river appeared silvery, when the moonlight reflected over it. And its silvery water was dancing restlessly with the wind. Dipak's mind also danced with the wind of his mental horizon. He drove his cycle at full speed towards the hostel. His shirt was bloating with the blowing breeze and his whole figure turned silver with moonlight.

●

SIBSAGAR GIRLS' COLLEGE STUDENTS' UNION 1973-74.

Sitting (From L to R) : Prof. S. P. Sanyal (Prof in-charge Magazine). Prof. B. Talukdar, Prof. S. K. Bhattacharjya (Prof in-charge Cultural affairs and Debating), Prof. (Miss) M. Begum (Prof in-charge Magazine), Principal B. Borkataky (President of the Union), Vice-Principal (Miss) Nilima Baruah (Vice-President of the Union), Prof.(Mrs.) A. Duarah (Prof in-charge Social Service), Prof. S. B. Baruah. (Prof in-charge Music), Prof. A. Bairagi (Prof in-charge Games and Sports).

Standing : Miss Madhuri Baruah (Class Representative 1st yr. P. D. C.), Miss Jyotirani Singha (Editor, Magazine), Miss Ditimani Bhattacharjee (Asstt. Secy, Music), Miss Nazma Begum (Asstt. General Secy, Students' Union), Miss Gitima Borthakur (Secy, Games and Sports), Miss Ranju Dutta (Secy, Social Service), Miss Saraswati Borthakur (Secy, Music).

Naren Sharma Memorial Inter College Debating Competition 1974

HELD ON 3. 1. 74 AT D. K. D. COLLEGE, DERGAON.

Sitting (L to R) : Miss Indrani Bargohain. Prof.S. K. Bhattacharjya, (Prof in-charge Debatingand Cultural affairs) ,Principal B. Barkataky, Miss Sylvia Sultana

Prize winning team : **SIBSAGAR GIRLS' COLLEGE**

Debators from Sibsagar Girls, College who took part in Debating Competition : *Miss Sylvia Sultana & Miss Indrani Bargohain.*

A PAGE FROM MY NOTE BOOK

(A Familiar Description Of Deccan Tour.)

Miss. Mala Devi,

Ist Yr. Degree Class.

It is five and thirty in the morning. We are thirty students—all girls, and eight Professors. Even in the early hours of the morning there is din and bustle at Simulguri Railway Junction Station. The hawkers are shouting Tambul and Bidi and a readymade solution called tea. The sleeping coolies are a foot on a sudden, and fighting for carrying luggage with one another. By that time we are safe in our appointed compartment. It is Kamrup Express. My mind is far far off. It has taken wings to some distant unknown places. Hope flutters in my mind to learn new things, to see things unseen, and experience 'life to the lees.'

This begins our educational tour. One of my life's chief inclinations is travelling. 'I cannot rest from travel'. But opportunities for taking travels to places far visit us not frequently in our private capacity. I express my heart-felt gratitude to the Govt. of Assam, and especially the Sibsagar Girls' College, for providing us with this chance of travelling South India. For a girl from middle class home, like me, getting out is not an easy matter. There are hurdles after hurdles to get over. My only incentive is my uncompromising urge to open the windows along the corridors of my consciousness. So this travel, the first of its kind in my life, starts with all the hopes and aspirations of everything blooming and becoming. I am joyous no doubt, I have fears and apprehensions as well.

We have made ourselves comfortable in the compartment. We have arranged our beds and set our luggages aright. We have not much difficulty to arrange among ourselves. It is a reserved compartment-reserved for us. The train steams off. Gradually we begin to get rid of the hesitancy with one another. Students of different classes and even the sombre professors get thoroughly mixed up and became as though they are all members of a family. I like the change, I feel keenly this spiritual metamorphosis which attends unequal men and women with a single mission and goal.

Someone cracks a joke at one end of the compartment. A peal of laughter like ink in water spreads itself from person to person to the other end. No one would care to enquire after the cause. Laugh for laugh's sake. A puff of cold wind thrusts near my face. I close my eyes to travel in realm of fancy. What a wonder ! vision of distant places comes to my mind. It is the misty image of my home, the familiar faces of my parents, brothers and sisters that bring tears to my adventurous eyes. We cross many big and unimportant stations. At about four in the afternoon our train stops at Gauhati station. It rests and nourishes itself there for sometime. At about six and fifteen we leave Gauhati.

It is then ten in the night. Probably I take a snap after a boisterous and tense day. The train touches a noisy station. I wake up. I peer through the window. It is Barpeta Road. Most of our people are sleeping. I hear some one is appealing to our high mindedness. He wants to keep some luggage in our compartment. He himself would travel in some other compartment, he wantes to use us for his goods. But our worldlywise professors do not agree. We come to learn those are sacks of smuggled paddy. The astute smugglers wont even spare the students. They are desperately out to kill the economic balance of the country. The train moves on. My tired eyelids in no time fall upon my tired eyes.

I wake up very early in the morning. Our train is passing at a high speed. On both the sides nature is lusturous in her verdurous glory. I wake up and stare and see Heaven is there. 'My heart leaps up.' I feel 'like trailing clouds of glory do we come from God who is our home.' After sometime we cross the Tista bridge. Tista is a lovely river. Her beauty becomes terrible in rains.

At about six and thirty in the morning we stop at Siliguri. We have our breakfast there. Many hungry children throng before us. I am at a loss to work out the equation between our generosity and their hunger. Probably there is more. Hunger is a Socio-economic disease. It is expressly objective. Generosity is absolutely subjective. We become generous to get rid of the pains of seeing others' sorrow. Basically its intention and scope is not ameliorating others' pains. We leave the hungry children after sometime. We are not killed by problems, because we can leave them at will. Kamrup Express leaves Siliguri. It is seven and thirty. We know not stopping.

"We are moving and moving on
Wading through the phases of life
Our journey knows no end."

[Ami Ahi Acho
Jibanar Dalbhedi
Yatrar Sesh Nai.]

This is Kisbangunj Station. We have entered Bihar. It is ten in the morning. We have our lunch here. The meals are quite wholesome and palatable. I have no experience of eating rice in a running train. I feel like coming of age really.

We get Katihar at one in the afternoon. We are going through Bihar. Bihar is in a lamentable State. Most of the places we run through are under water. The people look hungry and rebellious. "Depressed and slinking though they were, eyes of fire were not lacking among them; nor determind lips and foreheads". Even in the all-purvadin air of hunger and privation there was some 'Wild-beast thought of the possibility of turning at bay'. The militant support behind Mrs. Gandhi, an urge towards rebuilding is visible in their determined faces.

"Yoo long a sacrifice can make a stone of the heart". Bihar is a sacrifice of the scaffold of political adventurism.

Time and our train are in a state of fluse. Both of them pass through many big and small Stations. At, about six in the evening we have our stoppage at Barauni. There we are to change. We carry our own luggage and get down at a great hurry. We go to the waiting room. It is a very spacious and equipped accommodation. It is clean and tidy. It compares very badly with Gauhati waiting room. We spend upto one in the night on Barauni Station. At Barauni we are subjected to much harrassment owing to certain mistakes of the Barauni Railway Staff. We go to take our seat's in the Compartment as-certained to us. We see that it has been already occupied by another group of male students from Madras. We are at a fix. However, by the astuteness of our professors even in that night the riddle is solved and we are affixed another Compartment.

On the following day at about ten in the morning we get Howrah. There the bridge is hanging accross the Ganges. The train is yet to get the platform. Multitude of coolies are rushing towards our train. A good many of them climb into our Compartment through the windows. A novel experience indeed. The morning is cloudy, a cold and gentle breeze is blowing. It is really a very spacious junction. We have a short stay there. We go to first class waiting room and take our luggage there. We wash and have meals at the Railway Catering. In the evening at seven and fifteen we get into Puri Express. Puri is our first spot of excursion. It is a crowded train.

We reach Puri at eight in the morning. We get a house on the seashore to stay on. The name of the house is "Aruni" owned by one Mr. P. C. Chatterjee of Calcutta. He is a friend of our governing body President

Sri P. C. Barooah. Sri Barooah arranged this house for us with him. Really the sea is full of mystery. Puri appear to be bathed in the sea.

Sagar Jale Siman Kari Sajal Elo Chule
Basiachile Upal Upakule,
Sithil Pitabas,
Matir Pare kutil rekha
Lutil Charipash.

[Just you bathed in the sea
Your hairs are watering, they are dishevelled.
You were sitting on the sandy beach
You were attived loose in yellow
On the sands were inscribed crooked lines
Which curved and spread on all sides.]

Before us was agitating a vast stretch of water, swelling foaming, thumping and resigning on the shore in a fruitless series of continuity.

"Nilim Sunil Rasi
Badhahin Urmimala
Ache dur diganta Biyapi."

At Puri the sea gives me a novel experience. It is a symbol of restlessness though it is so deep. It appears he has unfulfilled desires without number. He is raging in fruitlessness in his fated disability to express them. So mighty, yet so circumscribed. In the evening we visit the Jagannath Temple. There's nothing to see at Puri except enjoying the sea. The sea-beach is really wonderful. Two kinds of visitors come to Puri. One of them are attracted by the sea. Others come as Pilgrims. There are many other temples here than the Jagannath. We spend two days here.

On the third day we make for Waltair. Waltair closes upon the sea. We stayed there at the Prayer Hall of the Andhra University. I haven't seen such a spacious and segmented University. It's a very wide one. The campus is a silent and serene atmosphere. We visit here 'Balaji Tirupati Mandir' Then we see the shipyard and the Naval Base of Visakhapatnam. We walk along the seaside several miles. It is really lovely. Waltair makes us very happy. Everyone of us is reluctant to leave Waltair. We receive so much of ardent care and protection from Prof. Sanyal's brother and his wife that we want to linger there our stay. We leave Waltair on the appointed day for Madras to be received by another kindhearted couple, Mr. and Mrs. Subrahmaniam. The Sanyal couple of Waltair introduced us to the Subrahmaniam. Good Brahmins indeed they are.

We take a tourist bus at Madras. We go to see 'Paksi-tirtham'. One has got to cross 560 steep stairs to reach this temple. Two birds are the objects of attraction of this temple. They come at about 2 in the afternoon, eat their meals, and leave the premise. People there believe, only very pious men see them. We are yet to store up more virtues at our credit. The birds do not come, though we prolong our stay until 3 afternoon. After that we go to the adjacent sea shore and have our packet-lunch. We see the Pegoda temples on the sea. There are engravings of the images of the Lord Buddha. Then we go to

'Mahabalipuram'. The sculptural value of Mahabalipuram is really immense. 'Panch Tirtham' is another wonder. Five houses for the Pancha Pandavas have been made out of stone. We relax at the end in Snak Zoo. Snakes attract us in two ways. They are beautiful as well as fearful. Fear being removed we could enjoy ourselves of the beauty of snakes and its variety. The Zemini Studio and the Government Museum of Madras are also precious.

The language habit of Madras is also very striking. They speak Tamil and English. Hindi is heard very sparingly. Appavently uneducated people speak English quite fluently. We leave Madras for Bangalore. We are received at Bangalore station by Sri Indarchand Bagri, brother of Sri Mangilal Bagri of Sibsagar. He takes us to Hotel Caveri adjacent to the station. He arranges for us a bus after sometime. We travel through the Town and see some important places. Among them the H. M. T. Watch Factory, the Modernised Bagri flour mill and the Karnatak Assembly House. We attend on the lobby the Assembly in session. On our way back to Hotel Caveri we enter 'Lalbag'. The day has been very busy. We are extremely tired. Next day early in the morning we leave for 'Srirangapattam', the glorious Capital of Tipu Sultan. The ends of our journey have us realize the lesson of History: Art lenga vita brevis. Life is painful. "We are born in others' pains, we die in our own". Both individuals and kingdoms alike are subject to death and annihilation. At a desolate corner of Srirangapattam stands a stone unconspicuously and read the inscription : "Tipu fell here".

As the sun began to grow Crimson on the Western, horizon, we leave Srirangapattam for Brindaban Garden. When we reach 'Brindaban' purple shades of twilight are settling gradually in the vicinity. "And then the lighting of the lamp". Piercing the layers of darkness lamps illumined one after one. Artificial fountains of water bodies forth out of nothingness. The pressure of Current of river Caveri has been transformed into daughters of beauty. Thorough illumination of different colours makes all beauties visible. I muse over Wordsworth's line: "The poetry of the earth is never dead." I travel back to the distant days of Radha and Krishna. Though it is not that Brindaban, the name and the beauty have their magic on us. But for the Romeos, the weeds of the garden, I would have enjoyed longer the spell of being a Gopi of Srikrishna. It really takes me to the 'magic casements'.

Twenty first September. We come to our journey's end. We return to Hotel Cavery with all the heaviness of leaving behind a real spot of beauty that has enthralled us. Twenty first September is bleak indeed. Our journey is then bent homeward. It is a grey dawn that we leave Bangalore for Simulguri junction. All the fatigne of all those days clusters around us. The homecoming is delightful but heavy. "The homeward boat struggle through memories of sweetened days left behind".